

Περιεχόμενα

Πρόλογος

Κεφάλαιο 1

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	11
1 Διεθνείς οικονομικές εξελίξεις	11
2 Οι οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα	15
2.1 Γενική επισκόπηση της ελληνικής οικονομίας	15
2.2 Οι εξελίξεις το 2016	19
2.3 Οι εξελίξεις το 2017	20
2.4 Οι προοπτικές το 2018 και μακροοικονομικοί και δημοσιονομικοί κίνδυνοι.....	28

Κεφάλαιο 2

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	31
1 Πλαίσιο άσκησης οικονομικής πολιτικής	31
2 Πλαίσιο δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας.....	31
3 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του Δημοσίου	35
4 Εσωτερική πολιτική	37

Κεφάλαιο 3

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	53
1 Γενικά.....	53
2 Κρατικός προϋπολογισμός 2017	54
2.1 Τακτικός προϋπολογισμός	54
2.2 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	66
3 Κρατικός Προϋπολογισμός 2018	66
3.1 Βασικά μεγέθη προϋπολογισμού	67
3.2 Τακτικός Προϋπολογισμός	67
3.3 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων	79
3.4 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2018.....	90
3.5 Μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού 2018.....	91

4	Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	92
4.1	Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2017	92
4.2	Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2018	93
5	Νομικά πρόσωπα πλην ΔΕΚΟ	95
6	Κοινωνικός προϋπολογισμός.....	103
7	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)	109
8	Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί Γενικής Κυβέρνησης	112
9	Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις	116

Κεφάλαιο 4

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ – ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ	119
--	------------

Δημόσιο χρέος.....	119
1 Χρέος Κεντρικής Διοίκησης και Γενικής Κυβέρνησης	120
2 Εξέλιξη δημόσιου χρέους Γενικής Κυβέρνησης	121
3 Δομή και χαρακτηριστικά του χρέους Κεντρικής Διοίκησης.....	122
4 Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης	123
5 Η ενοποιημένη αγορά ευρωομολόγων	125
6 Αγορά τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου.....	126
7 Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικοί στόχοι έτους 2018	129
Εγγυήσεις	130

Κεφάλαιο 5

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ – ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.....	133
--	------------

Κατάλογος πινάκων και διαγραμμάτων

Πίνακες

1.1	Βασικά μεγέθη της παγκόσμιας οικονομίας	12
1.2	Ισοζύγιο πληρωμών (προσωρινά στοιχεία)	27
1.3	Βασικά μεγέθη της Ελληνικής οικονομίας.....	28
2.1	Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Γενικής Κυβέρνησης.....	36
3.1	Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2016-2018	53
3.2	Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA).....	55-56
3.3	Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης.....	57
3.4	Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού.....	58
3.5	Εξέλιξη και σύνθεση των εσόδων του ΤΠ 2008-2018.....	59
3.6	Σύνθεση φορολογικών εσόδων κατά κατηγορία.....	60
3.7	Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία.....	63
3.8	Μεταβιβάσεις Τακτικού Προϋπολογισμού σε φορείς εντός και εκτός της Γενικής Κυβέρνησης	65
3.9	Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2016-2018.....	71-73
3.10	Διαχρονική εξέλιξη δαπανών ΠΔΕ (2008-2018)	80
3.11	Δαπάνες ΠΔΕ κατά φορέα 2016-2018.....	88
3.12	Χρηματοδότηση έργων ΠΔΕ Περιφερειακών Προγραμμάτων	89
3.13	Πηγές χρηματοδότησης ΠΔΕ	89
3.14	Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2018.....	90
3.15	Μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού έτους 2018 σε σωρευτική βάση.....	91
3.16	Χρηματορροές μεταξύ Ελλάδας και ΕΕ 2016-2018	94
3.17	Ενοποιημένος προϋπολογισμός νομικών προσώπων Γενικής Κυβέρνησης (περιλαμβάνονται οι ΑΔΑ και το ΑΚΑΓΕ)	95
3.18	Ισοζύγιο νομικών προσώπων Γενικής Κυβέρνησης (εκτός ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ) ανά υπουργείο ..	96-97

3.19	Ισοζύγιο Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (ΑΔΑ)	101
3.20	Προϋπολογισμός ΑΚΑΓΕ	102
3.21	Ενοποιημένος κοινωνικός προϋπολογισμός	103
3.22	Προϋπολογισμοί φορέων κοινωνικής ασφάλισης και νοσοκομείων – ΠΕΔΥ	105-106
3.23	Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ) και ειδική επιχορήγηση Δήμων και Περιφερειών από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών	109
3.24	Μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό στους ΟΤΑ	110
3.25	Ενοποιημένος προϋπολογισμός ΟΤΑ	111
3.26	ΔΕΚΟ ανά υπουργείο	112
3.27	Ενοποιημένος προϋπολογισμός ΔΕΚΟ Γενικής Κυβέρνησης	112
3.28	Ισοζύγιο ΔΕΚΟ ανά υπουργείο	113
3.29	Πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών Ιούλιος 2016 έως Σεπτέμβριος 2017	116
4.1	Σύνθεση χρέους Κεντρικής Διοίκησης	120
4.2	Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	121
4.3	Εξέλιξη δημόσιου χρέους Γενικής Κυβέρνησης	121
4.4	Μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια χρέους Κεντρικής Διοίκησης	123
4.5	Χρέος Κεντρικής Διοίκησης ως προς την υπολειπόμενη φυσική διάρκεια	123
4.6	Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης	124
4.7	Εξοφλήσεις βραχυπρόθεσμου χρέους	124
4.8	Ύψος δαπανών για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης	125
4.9	Εγγυήσεις, ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο, καταπτώσεις και προμήθειες εγγυήσεων κατά τα έτη 2000-2017	131
5.1	Έσοδα από αποκρατικοποιήσεις	135
5.2	Μετοχολόγιο Ταμείου Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ΑΕ	137
5.3	Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου – Προνομιούχες μετοχές άρθρου 1 του ν. 3723/2008	138
5.4	Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου – Εισηγμένες στο ΧΑ	138
5.5	Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου – Μη εισηγμένες στο ΧΑ	139-140

Διαγράμματα

3.1	Εξέλιξη εσόδων ΤΠ 2008-2018	59
3.2	Λόγος έμμεσων / άμεσων φόρων.....	60
4.1	Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2017	122
4.2	Σύνθεση χρέους Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2017	122
4.3	Δαπάνες για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης (% του ΑΕΠ).....	125
4.4	Καμπύλη αποδόσεων τίτλων Ελληνικού Δημοσίου.....	126
4.5	Αποδόσεις 10ετών κρατικών τίτλων (ημερήσια στοιχεία-αποδόσεις).....	127
4.6	Αξία συναλλαγών στην ΗΔΑΤ γ' τρίμηνο 2017 (με βάση την εναπομένουσα διάρκεια των τίτλων).....	128
4.7	Μηνιαίος όγκος συναλλαγών επί τίτλων του Δημοσίου στην ΗΔΑΤ	128
4.8	Εγγυήσεις, καταπτώσεις και ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο κατά τα έτη 2000-2017 (% του ΑΕΠ).....	131

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές,

Καταθέτουμε προς συζήτηση στη Βουλή των Ελλήνων τον Κρατικό Προϋπολογισμό για το έτος 2018 που θα σηματοδοτήσει την έξοδο της χώρας από μια μακρά περίοδο προγραμμάτων μακροοικονομικής προσαρμογής.

Η σημαντική υπέρβαση των στόχων που επιτεύχθηκε τα δύο προηγούμενα έτη αλλά και εκείνη που αναμένεται για το τρέχον έτος (πλεόνασμα 2,4% έναντι στόχου 1,75% του ΑΕΠ) έχουν συμβάλει στην αποκατάσταση της διεθνούς αξιοπιστίας στα ελληνικά δημόσια οικονομικά και έχουν δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την επιστροφή της χώρας στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων με τρόπο διατηρήσιμο.

Για το 2018, το πρωτογενές πλεόνασμα προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 3,8% του ΑΕΠ, ποσοστό που είναι συμβατό με τους στόχους του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και παρέχει ένα σημαντικό περιθώριο ασφαλείας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αναγκαία δημοσιονομική προσαρμογή των ετών 2015-18 συνοδεύτηκε από τη σταδιακή ενίσχυση της προστασίας των πιο ευάλωτων στρωμάτων με την πλήρη ανάπτυξη εργαλείων όπως το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης αλλά και παρεμβάσεων κοινωνικής πολιτικής στον κρίσιμο τομέα αντιμετώπισης της παιδικής φτώχειας. Ειδικά για το έτος 2018, οι εξοικονομήσεις που προκύπτουν από την επιτυχημένη επισκόπηση των πρωτογενών λειτουργικών δαπανών, θα χρηματοδοτήσουν μια σειρά πρόσθετων δράσεων κοινωνικής προστασίας.

Στα έτη που ακολουθούν, οι ρυθμοί οικονομικής ανάπτυξης που προβλέπει το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-21 είναι επαρκείς για να εξασφαλίζουν τον δημοσιονομικό χώρο ώστε να διευρυνθούν οι παρεμβάσεις ενίσχυσης της κοινωνικής προστασίας αλλά και να εφαρμοστούν μειώσεις φορολογικών συντελεστών νοικοκυριών και επιχειρήσεων.

Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές,

Η κυβέρνηση, συνεπής στις δεσμεύσεις της τόσο απέναντι στους Έλληνες πολίτες όσο και απέναντι στους εταίρους της, συνεχίζει στο δρόμο της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης με κοινωνική δικαιοσύνη.

Αθήνα, Νοέμβριος 2017

Ευκλείδης Τσακαλώτος

Γιώργος Χουλιαράκης

Υπουργός Οικονομικών

Αναπληρωτής Υπουργός Οικονομικών

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

1. Διεθνείς οικονομικές εξελίξεις

Εξελίξεις στο διεθνές οικονομικό περιβάλλον

Η ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας, η οποία ξεκίνησε το δεύτερο εξάμηνο του 2016 και αύξησε τη δυναμική της στο πρώτο εξάμηνο του 2017, αναμένεται να ενισχυθεί. Σύμφωνα με την αναθεωρημένη έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου¹ (ΔΝΤ) η πρόβλεψη για αυξητική τάση του παγκόσμιου ΑΕΠ ενισχύεται από την αυξανόμενη προοπτική ανάπτυξης της Ευρωζώνης, της Ιαπωνίας, των αναδυόμενων αγορών της Ασίας, των αναδυόμενων οικονομιών της Ευρώπης και της Ρωσίας.

Ειδικότερα, η έκθεση Οκτωβρίου 2017 του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) αναθεωρεί προς το καλύτερο τις προηγούμενες εκτιμήσεις για την **παγκόσμια ανάπτυξη**, καθώς προβλέπει ρυθμό μεταβολής ίσο με 3,6% το 2017 και 3,7% το 2018, μεγαλύτερο κατά 0,1 ποσοστιαία μονάδα και στα δύο έτη έναντι των προβλέψεων του Ιουλίου και του Απριλίου του 2017 και κατά 0,4% έναντι του ρυθμού ανάπτυξης του 2016 που είχε διαμορφωθεί στο 3,2% (πίνακας 1.1). Ωστόσο, αν και οι προοπτικές συνολικά βελτιώνονται, η ανάκαμψη παραμένει ασθενική σε πολλές χώρες.

Για τις αναπτυγμένες οικονομίες οι προοπτικές της ανάκαμψης εμφανίζονται αισιόδοξες. Η έκθεση του Οκτωβρίου 2017 του ΔΝΤ προβλέπει ρυθμό μεταβολής της οικονομικής δραστηριότητας ίσο με 2,2% και 2,0% για τα έτη 2017 και 2018 αντίστοιχα, από 2,0% και 1,9% στις προβλέψεις του Ιουλίου. Σε σχέση με τις προβλέψεις του Απριλίου, το ποσοστό παρουσιάζεται αμετάβλητο για το 2017 και αυξημένο κατά 0,1% για το 2018. Οι προοπτικές της ανάπτυξης σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα είναι υποτονικές, καθώς τα αρνητικά παραγωγικά κενά συρρικνώνονται και ο πραγματικός ρυθμός ανάπτυξης προσεγγίζει τον δυνητικό, ο οποίος περιορίζεται από δημογραφικούς παράγοντες και τη χαμηλή παραγωγικότητα.

Για την **Ευρωζώνη**, το ΔΝΤ προβλέπει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης 2,1% το 2017 και 1,9% το 2018, ενώ οι προβλέψεις της ΕΚΤ είναι 2,2% και 1,8%, έναντι ρυθμού 1,8% το 2016. Σ' αυτή τη δυναμική θα συνεισφέρουν κυρίως η επιτάχυνση των εξαγωγών, η επιβοηθητική κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής, η συντελεσθείσα απομόχλευση σε όλους τους τομείς και η συνεχής βελτίωση της αγοράς εργασίας, η οποία επιδρά θετικά στην εγχώρια ζήτηση.

Σύμφωνα με την αναθεωρημένη έκθεση Οκτωβρίου 2017 του ΔΝΤ, στις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες η ανάπτυξη αναμένεται να αυξηθεί τη δυναμική της και να διαμορφωθεί σε 4,6% το 2017 και 4,9% το 2018, κατά 0,1% υψηλότερη για το 2018 και αμετάβλητη για το 2017 συγκριτικά με τα στοιχεία του Ιουλίου του ίδιου έτους. Η αυξητική αναπτυξιακή τάση στις αναδυόμενες οικονομίες υποστηρίζεται από ευνοϊκούς εξωτερικούς παράγοντες όπως το ευνοϊκό παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον και την ανάκαμψη στις αναπτυγμένες οικονομίες.

Ο **παγκόσμιος πληθωρισμός** αναμένεται να αυξηθεί με συγκρατημένο ρυθμό. Η εξέλιξη οφείλεται στο ότι οι διεθνείς τιμές των εμπορευμάτων παραμένουν χαμηλές και ειδικότερα οι τιμές στον κλάδο ενέργειας. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, η μέση τιμή του αργού πετρελαίου (UK Brent, Dubai Fateh και West Texas Intermediate, που αποτελεί βάση αναφοράς για τη διαμόρφωση των τιμών) διαμορφώθηκε στα 42,8 δολάρια το βαρέλι το 2016. Για το 2017 προβλέπεται μέση τιμή του αργού πετρελαίου στα 50,3 δολάρια το βαρέλι και 50,2 δολάρια το βαρέλι για το 2018². Ο πληθωρισμός είναι κάτω από το στόχο στις περισσότερες προηγμένες οικονομίες και προβλέπεται στο 1,7% για τα έτη 2017 και 2018, ενώ

¹ IMF, World Economic Outlook Update (Οκτώβριος 2017).

² Σύμφωνα με τις προβλέψεις Σεπτεμβρίου 2017 της ΕΚΤ, η τιμή αργού πετρελαίου Brent εκτιμάται ότι θα αυξηθεί από 44,0 δολάρια ΗΠΑ το βαρέλι το έτος 2016 σε 51,8 δολάρια ΗΠΑ το βαρέλι το 2017 και 52,6 δολάρια ΗΠΑ το 2018.

για τις αναδυόμενες αγορές και τις αναπτυσσόμενες οικονομίες προβλέπεται στο 4,2% και 4,4% για τα έτη 2017 και 2018 αντίστοιχα.

Πίνακας 1.1 Βασικά μεγέθη της παγκόσμιας οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)				
	2015	2016	2017*	2018*
Παγκόσμιο ΑΕΠ	3,4	3,2	3,6	3,7
ΑΕΠ Ευρωζώνης	2,0	1,8	2,1	1,9
ΑΕΠ ΗΠΑ	2,9	1,5	2,2	2,3
Όγκος παγκόσμιου εμπορίου (αγαθά και υπηρεσίες)	2,8	2,4	4,2	4,0
Πληθωρισμός				
α. Προηγμένες οικονομίες	0,3	0,8	1,7	1,7
β. Αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες	4,7	4,3	4,2	4,4
Τιμή πετρελαίου (δολάρια ΗΠΑ, μέση τιμή UK Brent, Dubai Fateh και West Texas Intermediate)	50,8	42,8	50,3	50,2

Πηγή: IMF, World Economic Outlook (Οκτώβριος 2017).

* Προβλέψεις

Το **παγκόσμιο εμπόριο** αναμένεται να αυξηθεί κατά 4,2% και 4,0% τα έτη 2017 και 2018 αντίστοιχα, σύμφωνα με τα στοιχεία της έκθεσης του ΔΝΤ. Τα ίδια έτη, το παγκόσμιο εμπόριο (εκτός ζώνης ευρώ) σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΚΤ προβλέπεται να αυξηθεί κατά 5,3% και 3,8% αντίστοιχα. Η εξωτερική ζήτηση της Ευρωζώνης αναμένεται να αυξηθεί κατά 4,7% το 2017 και 3,4% το 2018, με την εκτίμηση για το 2017 να αναθεωρείται ανοδικά κατά 1,1% συγκριτικά με τα στοιχεία του Ιουνίου λόγω των θετικότερων του αναμενομένου πρόσφατων στοιχείων.

Οι συνθήκες στις **αγορές εργασίας** της ζώνης του ευρώ αναμένεται να συνεχίσουν να βελτιώνονται στο προσεχές μέλλον. Σύμφωνα με την ΕΚΤ³, η πορεία των μισθών προβλέπεται αυξητική, λόγω της βελτίωσης των συνθηκών στην αγορά εργασίας. Η απασχόληση θα συνεχίσει να αυξάνεται, ωστόσο θα χάσει μέρος της δυναμικής της λόγω κυρίως της ανεπαρκούς προσφοράς εξειδικευμένου προσωπικού η οποία θα δημιουργήσει περιορισμούς σε ορισμένες χώρες, επηρεάζοντας αρνητικά την αύξηση της απασχόλησης και οδηγώντας σε άνοδο του αριθμού πραγματικών ωρών εργασίας ανά εργαζόμενο. Αυτές οι εξελίξεις στην απασχόληση υποδηλώνουν ανάκαμψη της παραγωγικότητας της εργασίας. Το ποσοστό ανεργίας στην Ευρωζώνη εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε 9,1% και 8,6% το 2017 και το 2018 αντίστοιχα και σε 8,1% το 2019, από 10,0% το 2016, παραμένοντας σε επίπεδα υψηλότερα από ό,τι πριν την κρίση (7,5% το 2007).

Στο διεθνές περιβάλλον επιδρούν οικονομικοί και μη οικονομικοί παράγοντες που ενδέχεται να επηρεάσουν (θετικά ή αρνητικά) τις αισιόδοξες προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας. Αν και βραχυπρόθεσμα οι παράγοντες αυτοί φαίνεται να εξισορροπούνται, μεσοπρόθεσμα οι κίνδυνοι βαραίνουν περισσότερο έναντι των ευνοϊκών παραγόντων για την παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα.

Μη οικονομικοί κίνδυνοι όπως οι γεωπολιτικές εντάσεις, η παρατεταμένη πολιτική αβεβαιότητα σε ορισμένες χώρες, καθώς και οι κλυδωνισμοί που μπορούν να προκληθούν από περιπτώσεις αδύναμης διακυβέρνησης ή επικράτησης της διαφθοράς, δύνανται να σταθούν τροχοπέδη στην παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα.

³ ECB staff macroeconomic projections for the euro area, Σεπτέμβριος 2017.

Οι οικονομικοί κίνδυνοι, όπως η ευμεταβλητότητα του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος, η καθυστέρηση στην ενίσχυση του ρυθμιστικού και ελεγκτικού πλαισίου του χρηματοπιστωτικού τομέα, η αύξηση των μακροχρόνιων επιτοκίων (με επίπτωση στο παγκόσμιο χρέος), η δυσκολία πρόβλεψης της δημοσιονομικής πολιτικής των ΗΠΑ, καθώς και η αβεβαιότητα των διαπραγματεύσεων για τη μετά Brexit εποχή, ενδέχεται να έχουν αρνητική επίδραση στην παγκόσμια ανάπτυξη. Τυχόν απροσδόκητες περαιτέρω διαταραχές στην παγκόσμια προσφορά πετρελαίου σε βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο ορίζοντα είναι δυνατόν να επιφέρουν υψηλότερες τιμές πετρελαίου, με συνέπεια την οριακή επιτάχυνση του πληθωρισμού και την οριακή επιβράδυνση της πραγματικής παγκόσμιας ανάπτυξης. Στους μεσοπρόθεσμους κινδύνους περιλαμβάνεται κι ο συνεχής χαμηλός πληθωρισμός στις αναπτυγμένες χώρες, καθώς και η αναδίπλωση σε πολιτικές προστατευτισμού, οι οποίες θα μπορούσαν να μειώσουν τις εμπορικές και επενδυτικές ροές, ζημιώνοντας έτσι την παγκόσμια ανάπτυξη.

Η ενιαία νομισματική πολιτική και οι εξελίξεις στις αγορές κεφαλαίων στην Ευρωζώνη

Η οικονομική δραστηριότητα στη ζώνη του ευρώ συνέχισε το 2017 να ενισχύεται με προοδευτικά αυξανόμενο ρυθμό ο οποίος ανήλθε σε 2,0% το α' τρίμηνο και 2,3% το β' τρίμηνο του 2017. Η οικονομική ανάκαμψη εκτιμάται ότι θα συνεχιστεί τα αμέσως επόμενα έτη και θα είναι πιο ισχυρή από ότι αρχικά αναμενόταν. Η προσδοκώμενη ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας αναμένεται να επηρεάσει θετικά τις εξαγωγές της ζώνης του ευρώ, ενώ η εφαρμοζόμενη νομισματική πολιτική και η συνεχιζόμενη βελτίωση στην αγορά εργασίας αναμένεται να στηρίξουν την εσωτερική ζήτηση. Κατά συνέπεια, οι θετικές προοπτικές της οικονομικής δραστηριότητας στη ζώνη του ευρώ τείνουν πλέον να εξισορροπήσουν τους κινδύνους που επικρατούσαν μέχρι πρόσφατα και σχετίζονται κυρίως με δυσμενείς γεωπολιτικές εξελίξεις και τελευταία με την ενίσχυση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του ευρώ.

Ο ρυθμός πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ το 2017 ήταν σε όλη τη διάρκεια του έτους θετικός και διαμορφώθηκε σε επίπεδα αρκετά υψηλότερα σε σχέση με την τριετία 2014-2016 (Σεπτέμβριος 2017: 1,5%, Σεπτέμβριος 2016: 0,4%). Ωστόσο η άνοδος που καταγράφηκε οφείλεται κυρίως στην ανοδική εξέλιξη των τιμών της ενέργειας τους πρώτους μήνες του έτους, ενώ ο πυρήνας του πληθωρισμού (δηλαδή ο ρυθμός μεταβολής των τιμών εκτός ενέργειας και ειδών διατροφής) διατηρήθηκε γενικά χαμηλός χωρίς να παρουσιάζει ακόμα σαφείς ενδείξεις επαρκούς αναθέρμανσης (Σεπτέμβριος 2017: 1,1%, Σεπτέμβριος 2016: 0,8%) καθώς η εξέλιξη του κόστους εργασίας στη ζώνη του ευρώ δεν δημιουργεί ακόμα ουσιαστικές πληθωριστικές πιέσεις.

Υπό το πλαίσιο της εξαιρετικά διευκολυντικής κατεύθυνσης της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος, ο ρυθμός πληθωρισμού εκτιμάται ότι θα κυμανθεί βραχυπρόθεσμα στα τρέχοντα σχετικά χαμηλά επίπεδα λόγω της προσωρινής υποχώρησης που αναμένεται να παρουσιάσουν οι τιμές της ενέργειας. Σύμφωνα με τις πλέον πρόσφατες μακροοικονομικές προβολές της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) (Σεπτέμβριος 2017), ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού αναμένεται να διαμορφωθεί κατά μέσο όρο στα κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ σε 1,5% το 2017, 1,2% το 2018 και 1,5% το 2019. Ο πυρήνας του πληθωρισμού αναμένεται να ενισχυθεί σταδιακά και μόνο μέχρι το 2019, ως αποτέλεσμα της αύξησης του κόστους εργασίας που θα επιτευχθεί παράλληλα με την ενδυνάμωση της οικονομικής ανάκαμψης στη ζώνη του ευρώ.

Το 2017 η κατεύθυνση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος διατηρήθηκε διευκολυντική, προκειμένου να διασφαλισθεί ότι ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ θα επανέλθει μεσοπρόθεσμα σε επίπεδα λίγο χαμηλότερα του 2% ώστε να αποκατασταθεί η σταθερότητα των τιμών η οποία αποτελεί τον πρωταρχικό στόχο του Ευρωσυστήματος. Έτσι, τα βασικά επιτόκια διατηρήθηκαν στα εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα που είχαν διαμορφωθεί από το Μάρτιο του 2016⁴ και συνεχίστηκε η διεξαγωγή του διευρυνμένου προγράμματος αγοράς τίτλων⁵ καθώς και

⁴ Από τον Μάρτιο του 2016 το επιτόκιο στις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης του Ευρωσυστήματος έχει μειωθεί σε 0%, το επιτόκιο στην πάγια διευκόλυνση οριακής αναχρηματοδότησης σε 0,25% και το επιτόκιο στην πάγια διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων σε -0,40%.

⁵ Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει το πρόγραμμα αγοράς προϊόντων τιτλοποίησης, το πρόγραμμα αγοράς καλυμμένων ομολογιών, το πρόγραμμα αγοράς τίτλων δημόσιου τομέα και το πρόγραμμα αγοράς εταιρικών ομολόγων μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων.

της δεύτερης σειράς στοχευμένων πράξεων πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης.⁶ Το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ επιβεβαίωσε ότι αναμένει τα βασικά επιτόκια να παραμείνουν στα παρόντα χαμηλά επίπεδα για μεγάλο χρονικό διάστημα, πέρα από τον χρονικό ορίζοντα διεξαγωγής του προγράμματος αγοράς τίτλων.

Ειδικότερα, το Δεκέμβριο του 2016 το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ επιβεβαίωσε ότι η διεξαγωγή του διευρυμένου προγράμματος αγοράς τίτλων θα συνεχιζόταν τουλάχιστον μέχρι το Δεκέμβριο του 2017, ενώ επανέφερε το μέγεθος των μηνιαίων αγορών χρεογράφων στο πλαίσιο του προγράμματος σε 60 δισ. ευρώ από 80 δισ. ευρώ που είχε οριστεί για την περίοδο Απριλίου 2016-Μαρτίου 2017. Το Διοικητικό Συμβούλιο επίσης επιβεβαίωσε ότι θα συνεχιστεί η πολιτική του Ευρωσυστήματος να επανεπενδύει σε τίτλους το προϊόν της εξόφλησης χρεογράφων που είχε αποκτήσει παλαιότερα στο πλαίσιο του προγράμματος. Επίσης διευρύνθηκε εκ νέου το σύνολο των τίτλων, τους οποίους είναι δυνατόν να αποκτήσει το Ευρωσύστημα στο πλαίσιο του προγράμματος, καθώς (i) μειώθηκε η ελάχιστη επιτρεπόμενη εναπομένουσα διάρκεια των αποκτώμενων τίτλων του δημόσιου τομέα από δύο έτη σε ένα έτος και (ii) επιτράπηκαν αγορές χρεογράφων με αποδόσεις κάτω από το επιτόκιο στην πάγια διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων (-0,40%). Τον Ιανουάριο 2017 διευκρινίστηκε ότι η δυνατότητα αγοράς τίτλων με πολύ αρνητικές αποδόσεις αφορά αποκλειστικά χρεόγραφα του δημόσιου τομέα, σε αντιδιαστολή με τις καλυμμένες ομολογίες ή άλλες τιτλοποιημένες απαιτήσεις τραπεζών και τα εταιρικά ομόλογα. Υπογραμμίστηκε επίσης ότι το Ευρωσύστημα θα προσφεύγει σε αγορές χρεογράφων με αποδόσεις χαμηλότερες του επιτοκίου στη διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων εφόσον εξαντλήσει πρώτα τα περιθώρια για την απόκτηση τίτλων του δημόσιου τομέα ενός κράτους-μέλους με αποδόσεις που δεν υπολείπονται του επιτοκίου στην διευκόλυνση αποδοχής καταθέσεων.

Στα τέλη Οκτωβρίου 2017, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε ότι από τον Ιανουάριο του 2018, το ύψος των καθαρών αγορών στοιχείων ενεργητικού στο πλαίσιο του διευρυμένου προγράμματος αγοράς τίτλων, θα μειωθεί σε 30 δισ. ευρώ μηνιαίως, ενώ η διάρκεια διεξαγωγής του προγράμματος θα επεκταθεί τουλάχιστον μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2018. Επίσης, το Ευρωσύστημα θα συνεχίσει να επανεπενδύει τα ποσά από την εξόφληση τίτλων αποκτηθέντων στο πλαίσιο του προγράμματος κατά τη λήξη τους για παρατεταμένη χρονική περίοδο μετά την ολοκλήρωση των καθαρών αγορών στοιχείων ενεργητικού και έως ότου κριθεί αναγκαίο. Τέλος το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφάσισε ότι οι πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης και οι πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης διάρκειας τριών μηνών θα εξακολουθήσουν να διεξάγονται ως δημοπρασίες σταθερού επιτοκίου για τη χορήγηση ρευστότητας χωρίς ποσοτικό περιορισμό τουλάχιστον μέχρι τη λήξη της τελευταίας περιόδου τήρησης ελάχιστων αποθεματικών του 2019.

Το 2017 το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ εκτίμησε ότι τα συμβατικά και μη συμβατικά μέτρα νομισματικής πολιτικής συνέχισαν να διασφαλίζουν πολύ ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών στη ζώνη του ευρώ οι οποίες είναι αναγκαίες για τη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ έκρινε ότι οι πληθωριστικές πιέσεις δεν είχαν ενισχυθεί επαρκώς και για το λόγο αυτό ήταν απαραίτητο να διατηρηθεί ακόμα ένας σημαντικός βαθμός νομισματικής χαλάρωσης, προκειμένου ο καταγραφόμενος πληθωρισμός στη ζώνη του ευρώ να ευθυγραμμιστεί με το στόχο τη σταθερότητα των τιμών. Ακόμα και εάν οι προοπτικές για την οικονομική δραστηριότητα και συνεπώς για τον πληθωρισμό χειροτερεύσουν ή εάν διαμορφωθούν συνθήκες χρηματοδότησης που δεν υποβοηθούν την επάνοδο στη σταθερότητα των τιμών, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ δεσμεύθηκε να αυξήσει εκ νέου το ύψος των μηνιαίων αγορών τίτλων στο πλαίσιο του προγράμματος ή/και να παρατείνει περαιτέρω τη διάρκεια διεξαγωγής του προγράμματος.

Όσον αφορά τις εξελίξεις **στην ενιαία αγορά χρήματος**, το επιτόκιο Euribor 3 μηνών που από το δεύτερο τρίμηνο του 2015 είναι αρνητικό, παρουσίασε σχετική σταθερότητα στη διάρκεια του 2017 (μέσος όρος τρίμηνου Euribor Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2017: -0,33%, Δεκεμβρίου 2016: -0,32%, Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2016: -0,27%). Το επιτόκιο EONIA και το αναμενόμενο EONIA (δηλ. το σταθερό επιτόκιο στις συμφωνίες ανταλλαγής 3 μηνών του επιτοκίου μίας ημέρας) που από τα τέλη του 2014 έχουν διαμορφωθεί σε επίπεδα κάτω του μηδενός, σημείωσαν μικρή περαιτέρω πτώση την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2017 (μέσος όρος EONIA, Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2016:

⁶ Με τις πράξεις αυτές συνδέεται άμεσα ο όγκος και το κόστος αναχρηματοδότησης των τραπεζών με την πιστοδοτική τους δραστηριότητα προς την πραγματική οικονομία.

-0,36%, Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2016: -0,32%) παραμένοντας κοντά στο επιτόκιο αποδοχής καταθέσεων του Ευρωσυστήματος. Οι εξελίξεις αυτές είναι συνεπείς με την αύξηση του πλεονάσματος ρευστότητας στην ενιαία αγορά χρήματος, στο πλαίσιο του διευρυμένου προγράμματος αγοράς τίτλων από το Ευρωσύστημα και των στοχευμένων πράξεων πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης.

Η άνοδος των αποδόσεων των αντιπροσωπευτικών μακροπρόθεσμων (δεκαετών) κρατικών ομολόγων στη ζώνη του ευρώ με την υψηλότερη πιστοληπτική διαβάθμιση (AAA) που ξεκίνησε στα μέσα του 2016 (οπότε οι αποδόσεις διαμορφώθηκαν σε αρνητικά και ιστορικά χαμηλά επίπεδα) συνεχίστηκε την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2017, ήταν όμως σχετικά συγκρατημένη και με αρκετές διακυμάνσεις (μέσος όρος απόδοσης 10ετών κρατικών ομολόγων AAA στη ζώνη του ευρώ, Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2017: 0,42%, Ιουλίου 2016: -0,10%, Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2016: 0,17%). Η αύξηση των αποδόσεων συνδέεται με προσδοκίες των επενδυτών για ενδεχόμενο περιορισμό της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στο μέλλον, λόγω της ενίσχυσης της οικονομικής ανάκαμψης στη ζώνη του ευρώ, ενώ παράγοντες που κατά διαστήματα συνέβαλαν σε υποχώρηση των αποδόσεων ήταν η γεωπολιτική αβεβαιότητα και ορισμένα οικονομικά στοιχεία για τη διεθνή οικονομία που ήταν πιο αρνητικά από ότι αρχικά αναμενόταν.

Αντιστοίχως, οι τιμές των μετοχών στη ζώνη του ευρώ, όπως καταγράφονται από το δείκτη Dow Jones EuroStoxx, συνέχισαν την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2017 την ανοδική πορεία που ακολουθούν από τα μέσα του 2016, επηρεαζόμενες θετικά από τις εκτιμήσεις για βελτίωση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων ως αποτέλεσμα της εξάπλωσης της ανάκαμψης στη ζώνη του ευρώ (+11,1%).

2. Οι οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα

2.1 Γενική επισκόπηση της ελληνικής οικονομίας

Το τρέχον πρόγραμμα στήριξης της ελληνικής οικονομίας μέσω του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας υιοθετήθηκε τον Αύγουστο του 2015, κατόπιν διαπραγματεύσεων με τους θεσμούς επί των όρων της νέας χρηματοδότησης.

Απαντώντας στην ανάγκη μιας πιο ήπιας δημοσιονομικής προσαρμογής, έπειτα από πέντε έτη σωρευτικής επιδείνωσης της εγχώριας ζήτησης, της απασχόλησης και της εισοδηματικής κατανομής, το πρόγραμμα μετατόπιζε το βάρος του οικονομικού σχεδιασμού προς τη δημιουργία δημοσιονομικού χώρου προκειμένου να ενισχυθεί το δίκτυο κοινωνικής προστασίας και να υποστηριχθεί η ανάκαμψη.

Έτσι, η νέα Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (ΣΧΔ) για την τριετία 2015-2017 προέβλεπε μείωση των στόχων για το πρωτογενές πλεόνασμα έναντι του προηγούμενου προγράμματος, από 3,0% του ΑΕΠ το 2015, 4,5% το 2016 και 4,5% το 2017 σε -0,25% το 2015, 0,5% το 2016 και 1,75% το 2017.

Παρότι το 2015 ήταν έτος που χαρακτηρίστηκε από υψηλή αβεβαιότητα και δυσμενείς συνθήκες ρευστότητας και προσδοκιών, η ελληνική οικονομία επέδειξε ανθεκτικότητα, με το πραγματικό ΑΕΠ να καταγράφει οριακή μόνο πτώση το 2015 (-0,3% σε ετήσια βάση), στη βάση της θετικής συνεισφοράς του εξωτερικού τομέα (κατά 0,8% του πραγματικού ΑΕΠ) και της συγκράτησης της πραγματικής τελικής εγχώριας ζήτησης σχεδόν στο ίδιο επίπεδο με το 2014 (-0,1% σε ετήσια βάση).

Ακολουθώντας, μικτές τάσεις στην ελληνική οικονομία είχαν ως αποτέλεσμα την οριακή υποχώρηση του ΑΕΠ το 2016 κατά 0,2% έναντι του 2015, κοντά στην εκτίμηση που είχε περιληφθεί στην Εισηγητική Έκθεση του Κρατικού Προϋπολογισμού 2017 για οριακή ύφεση 0,3%. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα αναθεωρημένα ετήσια στοιχεία Εθνικών Λογαριασμών της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (Οκτωβρίου 2017), η πραγματική ιδιωτική κατανάλωση παρέμεινε στο επίπεδο του 2015, γεγονός που από κοινού με την αύξηση των πραγματικών επενδύσεων κατά 1,6%, περιόρισε την πτώση στο ΑΕΠ από τη μείωση του όγκου της δημόσιας κατανάλωσης και των καθαρών εξαγωγών.

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρουσίασε το 2016 έλλειμμα 1,9 δισ. ευρώ. Η εξέλιξη αυτή σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με συγκυριακούς παράγοντες που επέδρασαν το 2016, όπως ο επηρεασμός της εικόνας της Ελλάδος ως τουριστικού προορισμού από την προσφυγική κρίση (πριν την εφαρμογή της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας τον Μάρτιο 2016) και οι μειωμένοι ναύλοι.

Σε αδρές γραμμές, η βελτίωση των προσδοκιών για την ελληνική οικονομία αποτυπώνεται σε μια σειρά παράγοντες που συνδέονται και με την πρόοδο στην υλοποίηση του Προγράμματος Στήριξης. Η πρόοδος αυτή έχει αποτυπωθεί ως σήμερα στην ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης του Προγράμματος, τον Ιούνιο του 2016, στην εκπλήρωση συμπληρωματικών οροσίων τον Οκτώβριο του 2016 και στην ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης τον Ιούνιο του 2017. Σε όλη αυτή την περίοδο, η εύρυθμη υλοποίηση του προγράμματος διασφάλισε:

- την ομαλή χρηματοδότηση της γενικής κυβέρνησης,
- τη μείωση του κόστους δανεισμού για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, μέσω της επανένταξης των ελληνικών ομολόγων ως επιλέξιμων για πράξεις αναχρηματοδότησης μέσω του Ευρωσυστήματος,
- την ενίσχυση της ρευστότητας στην πραγματική οικονομία, μέσω του προγράμματος εκκαθάρισης ληξιπροθέσμων οφειλών του Δημοσίου προς τον ιδιωτικό τομέα,
- την υλοποίηση της δέσμης βραχυπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης του δημόσιου χρέους, τον Ιανουάριο του 2017 και την εξειδίκευση της μεσοπρόθεσμης δέσμης μέτρων⁷ τον Ιούνιο του 2017, με ορίζοντα εφαρμογής το τέλος του προγράμματος,
- τη σταδιακή βελτίωση του οικονομικού κλίματος και της εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα, στη βάση όλων των παραπάνω. Η βελτίωση αυτή έγινε εμφανής τον Ιούλιο του 2017 με το επιτυχημένο εγχείρημα δανεισμού της χώρας από τις διεθνείς αγορές για πρώτη φορά από τον Απρίλιο του 2014, με την απόδοση του πενταετούς ομολόγου στο 4,625% έναντι 4,95% το 2014. Εξάλλου, σε αναβάθμιση των προοπτικών της οικονομίας από σταθερές σε θετικές προέβησαν οι οίκοι αξιολόγησης Moody's, Standard & Poor's και Fitch, με την Moody's να αναβαθμίζει επίσης το αξιόχρεο των μακροπρόθεσμων μη καλυμμένων ομολόγων υψηλής διαβάθμισης των τεσσάρων μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών.

Γενικά, η ωφέλεια από το πρόγραμμα στήριξης συναρτάται με το βαθμό αξιοπιστίας στην άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής, ο οποίος σήμερα έχει ενισχυθεί σημαντικά από την επίτευξη πρωτογενών πλεονασμάτων της γενικής κυβέρνησης σημαντικά υψηλότερων από τους στόχους του προγράμματος, τόσο για το 2015 όσο και για το 2016. Συγκεκριμένα, βάσει των αναθεωρημένων δημοσιονομικών στοιχείων της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής για το 2016, το πρωτογενές πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης διαμορφώθηκε στο 3,8%⁸ του ΑΕΠ το 2016, έναντι στόχου για πρωτογενές πλεόνασμα 0,5% του ΑΕΠ. Την ίδια χρονιά, το συνολικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης ανήλθε σε πλεόνασμα της τάξεως του 0,5% του ΑΕΠ, για πρώτη φορά από τότε που υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία (1995).

Ως αποτέλεσμα της παραπάνω δημοσιονομικής προόδου, τον Σεπτέμβριο του 2017 το Συμβούλιο της Ευρώπης αποφάσισε την έξοδο της Ελλάδας από τη Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος (ΔΥΕ), στην οποία υπαγόταν από τον εκτροχιασμό του δημοσιονομικού ελλείμματος στο 15,1% του ΑΕΠ το 2009. Η έξοδος από τη ΔΥΕ αποτελεί θετικό σήμα που συμβάλλει στην ενεργοποίηση ενός ενάρετου κύκλου ανάκαμψης και στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην οικονομία.

⁷ Τα οποία περιλαμβάνουν περαιτέρω μετάθεση της σταθμισμένης μέσης ωρίμανσης των δανείων του ΕΤΧΣ και αναβολής πληρωμής τόκων έως και 15 έτη, άρση της αύξησης του περιθωρίου του επιτοκίου που σχετίζεται με την δόση επαναγοράς χρέους του δεύτερου ελληνικού προγράμματος, χρήση των κερδών του προγράμματος αγοράς τίτλων (SMP) του 2014 από το διαχωρισμένο λογαριασμό του ESM, αποκατάσταση της μεταφοράς στην Ελλάδα του ισοδύναμου των κερδών από τα καθαρά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία (ANFA) και από το SMP από το δημοσιονομικό έτος 2017, καθώς και πράξεις διαχείρισης παθητικού στο πλαίσιο του τρέχοντος προγράμματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας.

Στο πλαίσιο αυτών των μέτρων, αναμένεται και η εξειδίκευση ενός μηχανισμού που θα συνδέει τα μέτρα ελάφρυνσης με τις μελλοντικές εξελίξεις όσον αφορά την ανάπτυξη, ώστε να λαμβάνονται υπόψη πιθανές αποκλίσεις μεταξύ των μακροοικονομικών υποθέσεων της Ανάλυσης Βιωσιμότητας Χρέους (DSA) και των πραγματικών μακροοικονομικών εξελίξεων.

⁸ Όπως υπολογίζεται βάσει του ορισμού του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής, που μεταξύ άλλων εξαιρεί την κρατική υποστήριξη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Βάσει του ESA 2010, που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος (ΔΥΕ), το πρωτογενές αποτέλεσμα για το 2015 ήταν -2,1% του ΑΕΠ και για το 2016 ήταν 3,7% του ΑΕΠ.

Τον Ιούνιο του 2017 και στο πλαίσιο της δεύτερης αξιολόγησης, υπήρξε επέκταση του μεταρρυθμιστικού σχεδιασμού, ως αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων επί μίας συνολικής, μεσοπρόθεσμης λύσης για την οικονομία σε επίπεδο εξυπηρέτησης των χρηματοδοτικών αναγκών του κράτους, βελτίωσης της διάρθρωσης της οικονομίας και ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής.

Αναλυτικότερα, για το 2018 εξειδικεύτηκαν συμπληρωματικές δράσεις 0,3% του ΑΕΠ, ενώ περαιτέρω εγγυήσεις για τη διατήρηση των πρωτογενών πλεονασμάτων στο μεσοπρόθεσμο διάστημα δόθηκαν μέσω ενός πακέτου που θα εφαρμοστεί μετά το τέλος του προγράμματος, αναδιαρθρώνοντας την αναλογία πηγών χρηματοδότησης της γενικής κυβέρνησης κατά τρόπο πιο φιλικό προς την ανάπτυξη. Το πακέτο προωθεί εξοικονόμηση ύψους 2% του ΑΕΠ, που θα προέρχεται ισομερώς από τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων, με έναρξη εφαρμογής το 2020, και από τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος με μείωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης, που θα εφαρμοστεί από το 2019.

Ταυτόχρονα, όμως, το πακέτο προωθεί μία δέσμη εξισορροπητικών παρεμβάσεων ίσης αποτίμησης, με έναρξη εφαρμογής το 2019 και σκοπό τη μεταβολή του δημοσιονομικού μείγματος προς: (α) στοχευμένες φορολογικές ελαφρύνσεις ύψους 1% του ΑΕΠ (μείωση ΕΝΦΙΑ, εισφοράς αλληλεγγύης, φορολογικών συντελεστών εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων), (β) δημόσιες επενδύσεις (υποδομές), (γ) ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και (δ) κοινωνικές δαπάνες (στοχευμένες παροχές κοινωνικής πρόνοιας, όπως η θέσπιση επιδόματος κατοικίας, η αύξηση του επιδόματος τέκνων και η επέκταση προγραμμάτων παροχής σχολικών γευμάτων και προσχολικής εκπαίδευσης). Πλέον αυτών, προβλέπονται επιπρόσθετες παρεμβάσεις φορολογικών ελαφρύνσεων που αξιοποιείτο δημοσιονομικό χώρο που δημιουργεί η οικονομική μεγέθυνση.

Ήδη για το 2017, η δημοσιονομική υπερ-απόδοση έναντι του στόχου του προγράμματος για πρωτογενές πλεόνασμα 1,75% του ΑΕΠ επέτρεψε παρεμβάσεις κοινωνικής προστασίας συνολικού ύψους 1,4 δισ. ευρώ. Εξ αυτών, 720 εκατ. ευρώ κατευθύνονται προς ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων προσώπων και νοικοκυριών, με τη μορφή εφάπαξ κοινωνικού μερίσματος υπό συγκεκριμένα κριτήρια εισοδήματος, περιουσίας και οικογενειακής κατάστασης. Η παρέμβαση αυτή συμπληρώνεται από νομοθετικές προβλέψεις αφενός για την κρατική κάλυψη του κόστους των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ωφέλειας στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας⁹, η οποία αναμένεται να ωφελήσει το σύνολο των νοικοκυριών, και αφετέρου για την επιστροφή¹⁰ των εισφορών υγειονομικής περιθάλψης που παρακρατήθηκαν από τις συντάξεις μεταξύ 1/1/2012 και 30/6/2016, κατά το μέρος που αντιστοιχούσαν στις περικοπές του ακαθάριστου ποσού των τελευταίων.

Πέραν των ως άνω μορφών ανακατεύθυνσης πόρων που υλοποιούνται σε έκτακτη βάση αναλόγως του διαθέσιμου δημοσιονομικού χώρου, η ενίσχυση του δικτύου κοινωνικής προστασίας ως ένα από τα βασικά ζητούμενα του νέου Προγράμματος Στήριξης, χτίζεται σήμερα γύρω από το νέο πρόγραμμα Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης ή Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος. Το πρόγραμμα ξεκίνησε το 2016 σε 30 δήμους της χώρας, επεκτάθηκε σε όλη τη χώρα από τον Φεβρουάριο του 2017, και αναμένεται να ωφελήσει 750.000 άτομα που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας και αποκλεισμού.

Ο μεγάλος αυτός αριθμός των ωφελομένων από το πρόγραμμα υποδηλώνει το υψηλό ποσοστό του συνολικού πληθυσμού που βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας. Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή¹¹, το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας ήταν 21,2% το 2016 μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις, έναντι 52,9% πριν από όλες τις κοινωνικές μεταβιβάσεις (κυρίως συντάξεις και κοινωνικά επιδόματα, συμπεριλαμβανομένου του ΕΚΑΣ που θα αντικατασταθεί σταδιακά από το Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα). Αυτό σημαίνει ότι οι κοινωνικές μεταβιβάσεις συμβάλλουν στη

⁹ Ύψους περίπου 360 εκατ. ευρώ για το 2017.

¹⁰ Ύψους έως 315 εκατ. ευρώ.

¹¹ «Έρευνα εισοδήματος και συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών, 2016: Κίνδυνος φτώχειας», Ελληνική Στατιστική Αρχή, Ιούνιος 2017.

μείωση του κινδύνου φτώχειας κατά 31,7 ποσοστιαίες μονάδες, από τις οποίες οι 27,7 μονάδες οφείλονται σε συντάξεις και οι 4,0 μονάδες σε κοινωνικά επιδόματα¹².

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, τη διετία 2015-2016, το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις δεν αποκλίνει σημαντικά από το αντίστοιχο διαχρονικό ποσοστό για την Ελλάδα. Από το 1996 έως το 2009, ο μέσος όρος των ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις ήταν 20,5% του συνολικού πληθυσμού, ενώ για ελάχιστα έτη το ποσοστό έπεφτε κάτω από το 20%. Αντίθετα, την περίοδο 2012-2013 το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 23,1%, και στο σύνολο της περιόδου 2010-2014 ήταν 22,0%.

Ένα μέρος της ανθεκτικότητας της ελληνικής οικονομίας την τελευταία διετία θα πρέπει να αναζητηθεί στην εξάντληση του κυκλικού παράγοντα που επέδρασε τα προηγούμενα χρόνια: την περίοδο 2008-2015 ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου συνεχώς μειωνόταν σε ετήσια βάση, χάνοντας σε αυτό το διάστημα το 65,9% του αντίστοιχου όγκου του 2007. Έναντι αυτής της σωρευτικής μείωσης το 2016 υπήρξε ανάκαμψη, η οποία στηρίχθηκε κυρίως στις κατασκευές πλην κατοικιών. Για την ιδιωτική κατανάλωση, οι απώλειες όγκου μεταξύ 2009 και 2015 ήταν 25,5%, ενώ το 2016 καταγράφηκε στασιμότητα. Τέλος, η θετική συμβολή του εξωτερικού τομέα στο πραγματικό ΑΕΠ την περίοδο 2008-2015 αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στην υποχώρηση των εισαγωγών, στη βάση της μειωμένης εγχώριας ζήτησης.

Η συρρίκνωση της εγχώριας ζήτησης κατά τη διάρκεια της οικονομικής προσαρμογής συνδέεται στενά με τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας. Η σωρευτική απώλεια θέσεων εργασίας μεταξύ 2009 και 2013 ανήλθε στο 17,7% των απασχολούμενων του 2008 σε εθνικολογιστική βάση, ήτοι σε 859 χιλιάδες θέσεις εργασίας. Το ίδιο διάστημα, η ανεργία αυξήθηκε κατά 19,7 ποσοστιαίες μονάδες, φτάνοντας το 2013 στο 27,5% του εργατικού δυναμικού. Έκτοτε εμφανίστηκαν σημάδια ανάκαμψης στην αγορά εργασίας, με τον αριθμό των απασχολούμενων να αυξάνεται την τριετία 2014-2016 σε εθνικολογιστική βάση (κατά 0,7% σε ετήσιο μέσο όρο) σύμφωνα με τα αναθεωρημένα στοιχεία Οκτωβρίου 2017, και την ανεργία βάσει της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού να υποχωρεί κατά 1 ποσοστιαία μονάδα το 2014 και κατά 3 ποσοστιαίες μονάδες την περίοδο 2015-2016.

Για τη διαμόρφωση συνθηκών βιώσιμης ανάκαμψης, σημαντικός είναι ο ρόλος των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Στο πλαίσιο του τρέχοντος Προγράμματος Στήριξης, οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις διακρίνονται σε τρεις πυλώνες που συνοδεύουν τον στόχο της δημοσιονομικής βιωσιμότητας:

- στον πυλώνα *διαφύλαξης της χρηματοοικονομικής σταθερότητας*, για την οποία έχουν υιοθετηθεί μέτρα για την αγορά δανείων, την ανάπτυξη μιας ενεργούς δευτερογενούς αγοράς μη εξυπηρετούμενων δανείων και την εποπτική παρακολούθηση των στόχων μείωσης μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων,
- στον πυλώνα *ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, των επενδύσεων και της ανάπτυξης*, στον οποίο περιλαμβάνονται οι μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων και εργασίας (σε συμφωνία με τις βέλτιστες ευρωπαϊκές πρακτικές και τις συστάσεις από τις εργαλειοθήκες I, II και III του ΟΟΣΑ), η κατάρτιση μιας ολοκληρωμένης μεσοπρόθεσμης στρατηγικής ανάπτυξης (υποδομών, εκπαίδευσης, ανθρώπινου κεφαλαίου), η αξιοποίηση καινοτόμων χρηματοδοτικών εργαλείων (π.χ. επενδυτική πλατφόρμα συμμετοχικής χρηματοδότησης Equifund για νεοφυείς επιχειρήσεις), το πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων (μεταξύ των οποίων το σημαντικό χαρτοφυλάκιο του Δημοσίου που μεταβιβάστηκε στην Εταιρία Δημοσίων Συμμετοχών της Ελληνικής Εταιρίας Συμμετοχών και Περιουσίας), το νέο πλαίσιο εξωδικαστικού συμβιβασμού και αδειοδότησης επιχειρήσεων και μία σειρά παρεμβάσεων για την ενίσχυση της περιφερειακής βιομηχανίας,
- στον πυλώνα *εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης*, για τον οποίον έχουν θεσμοθετηθεί δράσεις για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του δικαστικού συστήματος, την καταπολέμηση της διαφθοράς και τη λειτουργική αυτονομία βασικών θεσμικών οργάνων (Ελληνική Στατιστική Αρχή, Ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού).

¹² Η μεγαλύτερη συμμετοχή των συντάξεων έναντι των λοιπών κοινωνικών παροχών στη μείωση του κινδύνου φτώχειας αναμένεται να μετριαστεί σταδιακά μετά το τέλος του προγράμματος, δεδομένου και του σχεδιαζόμενου πακέτου μεταρρυθμίσεων και εξορθροποιητικών παρεμβάσεων.

Επιπλέον παράγοντες που αναμένεται να υποστηρίξουν την οικονομική ανάπτυξη μέσω θετικών σημμάτων στην αγορά, είναι:

- η πρόοδος στην υλοποίηση του οδικού χάρτη για τη βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους, μέσω της από 15 Ιουνίου 2017 περαιτέρω εξειδίκευσης των μεσοπρόθεσμων μέτρων ελάφρυνσης που θα εφαρμοστούν κατά το χρόνο επιτυχούς ολοκλήρωσης του προγράμματος,
- ο σχεδιασμός για δημιουργία της πρώτης εθνικής αναπτυξιακής τράπεζας και

Η δημιουργία ενός σημαντικού ταμειακού αποθέματος που θα υποστηρίξει την αξιόπιστη επιστροφή της χώρας στις διεθνείς χρηματαγορές.

- Στη βάση των ανωτέρω, αναμένεται να ενισχυθεί σημαντικά η εμπιστοσύνη στις μεσοπρόθεσμες προοπτικές της οικονομίας.

2.2 Οι εξελίξεις το 2016

Το 2016 υπήρξε έτος προσαρμογής των συνιστωσών του ΑΕΠ στις εφάπαξ ετήσιες επιδράσεις των οικονομικών διαταραχών του 2015¹³. Αυτό οδήγησε σε μικτές τάσεις στην ελληνική οικονομία, με συνισταμένη την οριακή υποχώρηση του πραγματικού ΑΕΠ κατά 0,2% έναντι του 2015, σύμφωνα με τα αναθεωρημένα στοιχεία Εθνικών Λογαριασμών της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (Οκτωβρίου 2017).

Ειδικότερα, η πραγματική δημόσια κατανάλωση επανήλθε το 2016 στην πτωτική πορεία της περιόδου 2010-2014, μειούμενη κατά 1,5% σε ετήσια βάση έναντι της προσωρινής αύξησής της κατά 1,2% το 2015. Σε επίπεδο τελικής εγχώριας ζήτησης, η μείωση της δημόσιας κατανάλωσης αντισταθμίστηκε μερικώς από την ανάκαμψη του όγκου του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου, κατά 1,6% σε ετήσια βάση, έπειτα από οκτώ έτη συνεχούς συρρίκνωσης. Η ανάκαμψη αυτή ήταν κυρίως το αποτέλεσμα της αύξησης στις επενδύσεις του κλάδου κατασκευών πλην κατοικιών, κατά 26,3% σε ετήσια βάση. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις σημείωσαν επίσης βελτίωση, με το ύψος των 2,8 δισ. ευρώ καθαρών εισροών εντός του έτους να είναι το μεγαλύτερο που έχει καταγραφεί από την έναρξη της οικονομικής κρίσης, το 2008.

Η προς τα κάτω αναθεωρημένη (μηδενική) συμβολή της ιδιωτικής κατανάλωσης στο πραγματικό ΑΕΠ του 2016, η οποία συντέλεσε στην οριακή μείωση του ρυθμού ανάπτυξης για το έτος, συνδέεται με τα νέα στοιχεία των εθνικών λογαριασμών για την απασχόληση. Πάντως, η ευνοϊκή τάση τόσο στη συνολική όσο και στη μισθωτή απασχόληση βάσει εθνικών λογαριασμών συνέχισε να καταγράφεται (+0,5% και +0,9% αντίστοιχα σε ετήσια βάση)¹⁴. Το γεγονός αυτό, από κοινού με τη διατήρηση αρνητικού αποπληθωριστή ιδιωτικής κατανάλωσης και εθνικού ΔΤΚ, στήριξε το πραγματικό εισόδημα των νοικοκυριών και συνέβαλε στη σταθεροποίηση της ιδιωτικής κατανάλωσης (έναντι μείωσης της κατά 0,5% το 2015).

Από την άλλη πλευρά, το εξωτερικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών επιδεινώθηκε το 2016 έναντι θετικής συμβολής του στο ΑΕΠ του 2015, όταν η εφαρμογή περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων είχε επιδράσει περισσότερο στις εισαγωγές απ' ότι στις εξαγωγές. Η αρνητική συμβολή του εξωτερικού ισοζυγίου το 2016 (-0,6% του ΑΕΠ σε εθνικολογιστική βάση) οφείλεται κατά κύριο λόγο στο ισοζύγιο υπηρεσιών¹⁵ και δευτερευόντως στο ισοζύγιο αγαθών¹⁶, εν μέσω μείωσης κατά 8,7% στον όγκο καθαρών τουριστικών εξαγωγών. Και σε τρέχουσες όμως τιμές (στοιχεία ισοζυγίου πληρωμών Τράπεζας της Ελλάδος), η επιδείνωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών προήλθε

¹³ Προσφυγική κρίση, ενδογενείς και εξωγενείς περιορισμοί ρευστότητας, αύξηση αβεβαιότητας και εφαρμογή ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων.

¹⁴ Η τάση αυτή είναι εντονότερη βάσει των στοιχείων της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, στο +1,7% και +3,1% σε ετήσια βάση, αντίστοιχα.

¹⁵ Λόγω μεγαλύτερης μείωσης των εξαγωγών υπηρεσιών έναντι των εισαγωγών υπηρεσιών σε σχέση με το 2015.

¹⁶ Λόγω μεγαλύτερης ανάκαμψης στις εισαγωγές αγαθών απ' ότι στις εξαγωγές αγαθών σε σχέση με το 2015.

κυρίως από την επιδείνωση του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά 1,6 δισ. ευρώ, λόγω μείωσης των ταξιδιωτικών εισπράξεων και των εισπράξεων από μεταφορικές υπηρεσίες.

Αφενός, η μείωση των καθαρών ταξιδιωτικών εισπράξεων κατά 0,89 δισ. ευρώ το 2016 (παρά την αύξηση των αφίξεων μη κατοίκων στη χώρα) αποδίδεται κυρίως στην επιθετική τιμολόγηση των υπηρεσιών διαμονής¹⁷, ως μέσο προσέλκυσης ταξιδιωτών και αντιστάθμισης της επίδρασης της προσφυγικής κρίσης στην αντίληψη για την Ελλάδα ως τουριστικού προορισμού. Αφετέρου, το μειούμενο επίπεδο δραστηριότητας στις υπηρεσίες μεταφοράς και η πτώση των καθαρών εισπράξεων τους κατά 1,2 δισ. ευρώ, αντανάκλα την επίπτωση στον κλάδο των θαλάσσιων μεταφορών¹⁸ από τους περιορισμούς στην κίνηση κεφαλαίων και από την πτωτική πορεία των ναύλων.

Οι εξελίξεις αυτές στο ισοζύγιο υπηρεσιών αντιστάθμισαν το 2016 τη βελτίωση στο ονομαστικό ισοζύγιο αγαθών, που ήταν απόρροια της μείωσης του ελλείμματος στο ισοζύγιο πλοίων (κατά 0,3 δισ. ευρώ) και στο ισοζύγιο καυσίμων (κατά 1,38 δισ. ευρώ), εν μέσω της έντονα καθοδικής πορείας της διεθνούς τιμής του πετρελαίου στα πρώτα τρία τρίμηνα του 2016¹⁹.

2.3 Οι εξελίξεις το 2017

Το ΑΕΠ και οι συνιστώσες του

Η εξέλιξη μιας σειράς βραχυχρόνιων δεικτών εντός του 2017 σηματοδοτεί την εξάντληση της στασιμότητας μέσα στο 2016, και την εμφάνιση θετικών ρυθμών ανάπτυξης από το τρέχον έτος.

Ενδεικτικά, η ανάκαμψη κατά 0,4% που σημειώθηκε το 2016 για πρώτη φορά από την έναρξη της κρίσης στον όγκο λιανικών πωλήσεων εκτός καυσίμων, ενισχύθηκε περαιτέρω στο πρώτο οκτάμηνο του 2017 (στο 2,3% έναντι -0,5% το αντίστοιχο διάστημα του 2016), υποδηλώνοντας μεγαλύτερη δυναμική αύξησης της ενεργού ζήτησης το 2017. Θετικές ενδείξεις παρουσιάστηκαν στο πρώτο εννεάμηνο του έτους και στη βιομηχανική παραγωγή κεφαλαιακών αγαθών (+4,6% από +1,4% το αντίστοιχο διάστημα του 2016), στο γενικό δείκτη βιομηχανικής παραγωγής (+5,1% έναντι +2,1% το ίδιο διάστημα του 2016) και στην τραπεζική χρηματοδότηση επιχειρήσεων, που για πρώτη φορά από το 2011 ήταν θετική κατά τις περιόδους Απριλίου-Μαΐου και Αυγούστου-Σεπτεμβρίου 2017.

Μετά το πέρας του πρώτου εξαμήνου του 2017, που συνέπεσε με το ορόσημο της ολοκλήρωσης της δεύτερης αξιολόγησης, παρατηρείται απότομη βελτίωση στους διαθέσιμους δείκτες υψηλής συχνότητας, η οποία φαίνεται να στηρίζει την (αναθεωρημένη έναντι του Προσχεδίου του Κρατικού Προϋπολογισμού 2018) εκτίμηση για ανάπτυξη 1,6% στο σύνολο του τρέχοντος έτους. Την περίοδο Ιουλίου-Οκτωβρίου 2017, ταχεία βελτίωση κατέγραψε ο δείκτης οικονομικού κλίματος, φτάνοντας τις 99,0 μονάδες βάσης κατά μέσο όρο έναντι 93,9 μονάδων το αμέσως προηγούμενο τετράμηνο και 92,6 μονάδων το αντίστοιχο τετράμηνο του 2016 ξεπερνώντας μάλιστα το κατώφλι των 100 μονάδων βάσης το Σεπτέμβριο. Ο δείκτης εμπιστοσύνης καταναλωτών βελτιώθηκε αντίστοιχα στις -56,6 μονάδες, έναντι -71,3 μονάδων το αμέσως προηγούμενο τετράμηνο και -67,2 μονάδων το αντίστοιχο τετράμηνο του 2016²⁰. Ο δείκτης υπεύθυνων προμηθειών διατηρήθηκε τον Οκτώβριο του 2017 πάνω από τις 52 μονάδες για τρίτο συνεχόμενο μήνα, σηματοδοτώντας τη σταθερή επέκταση του κλάδου της μεταποίησης από τον Ιούνιο του 2017 έναντι όλης της προηγούμενης περιόδου προσαρμογής.

¹⁷ Δεδομένης της μείωσης του κόστους διαμονής για τους διεθνείς ταξιδιώτες, η Ελλάδα κατέλαβε την 24η επίδοση παγκοσμίως στον δείκτη ταξιδιωτικής και τουριστικής ανταγωνιστικότητας του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ για το 2017, ανεβάζοντας τη συνολική ανταγωνιστικότητά της στον κλάδο κατά 7 θέσεις.

¹⁸ Η πώση καθαρών εισπράξεων στις θαλάσσιες μεταφορές το 2016 έφτασε στο 47,6% σε σχέση με τις καθαρές εισπράξεις του 2014 και στο 25,4% σε σχέση με τις καθαρές εισπράξεις του 2015.

¹⁹ Συγκεκριμένα, από την αρχή του 2016 έως και τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, η μέση πώση στις τιμές του Brent ήταν της τάξης του 24% σε ετήσια βάση, συνεχίζοντας την καθοδική πορεία που εντάθηκε από τον Νοέμβριο του 2014 και είχε οδηγήσει σε μείωση τιμών του Brent κατά 38,6% το 2015.

²⁰ Η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στην Ελλάδα κυμάνθηκε τον Οκτώβριο 2017 σχεδόν στο ίδιο επίπεδο με το Σεπτέμβριο (-54,0 μονάδες βάσης) από -57,0 τον Αύγουστο και -61,50 τον Ιούλιο. Από το 1985 έως το 2017 ήταν κατά μέσο όρο -37,87, φτάνοντας στο υψηλότερο επίπεδο το Μάιο του 1985 (-3,20) και στο χαμηλότερο τον Οκτώβριο του 2011 (-83,80).

Η ταχεία βελτίωση του οικονομικού κλίματος αντανακλάται επίσης στην θετική εικόνα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (στοιχεία Ισοζυγίου Πληρωμών της Τράπεζας της Ελλάδος), που στο διάστημα Ιανουαρίου - Αυγούστου 2017 ήταν σχεδόν διπλάσιες σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2016 (2,7 δισ. ευρώ έναντι 1,4 δισ. ευρώ). Την ίδια στιγμή, η ναυτιλία ανακάμπτει, καταγράφοντας αύξηση στις καθαρές εξαγωγές της κατά 16,3% το πρώτο εξάμηνο του 2017. Η μεγαλύτερη χαλάρωση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων και η αύξηση στους ναύλους αναμένεται να συμβάλλουν περαιτέρω στην συμμετοχή του συγκεκριμένου κλάδου στο ΑΕΠ το επόμενο διάστημα.

Βάσει των ίδιων στοιχείων, το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών κατέγραφε στο ίδιο διάστημα πλεόνασμα, έναντι ελλείμματος την αντίστοιχη περίοδο του 2016 (+123 εκατ. ευρώ έναντι -211 εκατ. ευρώ αντίστοιχα). Η εξέλιξη αυτή είναι συμβατή με την εκτίμηση για αντιστροφή της προηγούμενης αρνητικής συμβολής του εξωτερικού τομέα στην ανάπτυξη μέσα στο 2017, παρά την επιδείνωση του ισοζυγίου αγαθών κατά 15,3% την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου. Ειδικότερα, παρότι στο πρώτο οκτάμηνο του 2017 η τάση μεγαλύτερης ανάκαμψης στις εισαγωγές αγαθών απ' ό,τι στις εξαγωγές αγαθών διευρύνθηκε έναντι του πρώτου επταμήνου, η αντίστοιχη τάση στο συνολικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών περιορίστηκε, λόγω της μεγαλύτερης συγκριτικά βελτίωσης στο ισοζύγιο υπηρεσιών. Δεδομένου ότι στην αύξηση αυτή των εισαγωγών συντέλεσε, μεταξύ άλλων, η σταδιακή χαλάρωση των περιορισμών στην κίνηση κεφαλαίων, σήμερα η διαδικασία περαιτέρω χαλάρωσης και τελικά άρσης των εν λόγω περιορισμών αποτελεί ένα εγχείρημα σταδιακής προσαρμογής ώστε, όπως αποτυπώνεται στον οδικό χάρτη της 15^{ης} Μαΐου 2017, κατά την υλοποίησή του να διασφαλίζεται τόσο η χρηματοπιστωτική όσο και η μακροοικονομική σταθερότητα.

Από το δεύτερο εξάμηνο του 2017 η ανάκτηση της εμπιστοσύνης στην οικονομία αναμένεται ταχύτερη, λόγω των θετικών σημάτων από την επιτυχή άντληση των 3 δισ. ευρώ από τις διεθνείς αγορές, τον Ιούλιο του 2017, από την αναβάθμιση των προοπτικών της οικονομίας από τους οίκους αξιολόγησης Moody's, Standard and Poor's και Fitch και από την εκτιμώμενη πρόοδο της τρίτης αξιολόγησης του προγράμματος.

Στο σύνολο του 2017, οι κύριοι παράγοντες που αναμένεται να ωθήσουν το πραγματικό ΑΕΠ κατά 1,6% υψηλότερα σε σχέση με το 2016 είναι:

- η αύξηση της απασχόλησης (κατά 1,9%) που στηρίζει την αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 0,9%,
η υπέρβαση του δημοσιονομικού στόχου του 2016, που οδήγησε στην έξοδο της χώρας από τη Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ενίσχυσε την αξιοπιστία των δημοσίων οικονομικών και την εμπιστοσύνη στις προοπτικές της οικονομίας.
- η συμμετοχή της Ελλάδας στο επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη²¹,
- η εμπροσθοβαρής αξιοποίηση των πόρων του ΕΣΠΑ 2014-2020,
- η δέσμευση των θεσμών ότι θα υποστηρίξουν την Ελλάδα στην ομαλή επιστροφή της στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές, μέσω της δημιουργίας ταμειακών αποθεμάτων κατά τις επόμενες εκταμιεύσεις του προγράμματος στήριξης.

Αυτές οι παράμετροι συντελούν στην ενδυνάμωση της επενδυτικής πίστης, μετατρέποντας τον ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου στο δεύτερο βασικότερο μοχλό ανάπτυξης του τρέχοντος έτους. Συγκεκριμένα, για το 2017 εκτιμάται αύξηση του ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου κατά 5,1% σε ετήσια βάση, με τη συμμετοχή του στο ΑΕΠ να αυξάνεται από το 11,6% το 2016 στο 12,0%, έναντι αντίστοιχης μείωσης της συμμετοχής της ιδιωτικής κατανάλωσης στο 68,3%, από 68,8% το 2016.

Τέλος, θετική παρότι μικρότερη συμβολή στην ανάπτυξη της οικονομίας (κατά 0,2% του πραγματικού ΑΕΠ) αναμένεται τόσο από το εξωτερικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών, στη βάση της σωρευτικής

²¹ Τον Σεπτέμβριο του 2017, οι δράσεις που είχαν εγκριθεί στην Ελλάδα στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων αντιπροσώπευαν συνολική χρηματοδότηση ύψους 1,6 δισ. ευρώ, από την οποία τα 1,3 δισ. ευρώ αντιστοιχούν σε επενδυτικά σχέδια στο πεδίο της καινοτομίας και των υποδομών και τα υπόλοιπα 268 εκατομμύρια ευρώ σε επενδυτικά σχέδια για μικρές έως μεσαίες επιχειρήσεις (συντελεστές «μόχλευσης» 2,5 και 6,0 αντίστοιχα). Το σύνολο των δράσεων στην Ελλάδα στο πλαίσιο του επενδυτικού προγράμματος αναμένεται να δώσουν ώθηση σε επενδύσεις ύψους 4,9 δισ. ευρώ.

ανάκαμψης των καθαρών εξαγωγών υπηρεσιών, όσο και από τη δημόσια κατανάλωση, μετά από μακρά περίοδο δημοσιονομικής προσαρμογής.

Πληθωρισμός - Τιμές

Έπειτα από την εξασθένιση των αποπληθωριστικών πιέσεων των ετών 2013-2015 εντός του 2016²², από τον Ιανουάριο του 2017 ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού κατέγραψε απότομη αύξηση, που για την περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου ανήλθε στο +1,5% κατά μέσο όρο βάσει του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ). Έκτοτε, η εξομάλυνση της αύξησης των τιμών, στο 0,8% κατά μέσο όρο μεταξύ Ιουνίου και Οκτωβρίου, διαμόρφωσε το μέσο ετήσιο ρυθμό πληθωρισμού του πρώτου δεκαμήνου 2017 ελαφρώς χαμηλότερα, στο 1,2%.

Οι κύριοι λόγοι της απότομης αύξησης του επιπέδου των τιμών αφορούν αφενός στην άνοδο της διεθνούς τιμής του πετρελαίου που ξεκίνησε τον Οκτώβριο του 2016 και εντάθηκε το Δεκέμβριο του ίδιου έτους σε συνέχεια της απόφασης του ΟΠΕΚ για μείωση της προσφερόμενης ποσότητας πετρελαίου²³ και αφετέρου στην επίδραση της αύξησης του βασικού συντελεστή ΦΠΑ στο 24% τον Ιούνιο 2016, καθώς και των αυξήσεων σε ορισμένους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, όπως στο πετρέλαιο θέρμανσης (Οκτώβριος 2016), στον καφέ, τον καπνό και τη σταθερή τηλεφωνία (Ιανουάριος 2017).

Δεδομένων αυτών των επιδράσεων, στο σύνολο του 2017 ο ρυθμός πληθωρισμού σε ετήσια βάση αναμένεται να παραμείνει κοντά στο επίπεδο που διαμορφώνεται έως σήμερα, και συγκεκριμένα στο 1,2%, τόσο βάσει του εναρμονισμένου όσο και του εθνικού ΔΤΚ.

Από την ανάλυση του Εθνικού ΔΤΚ, οι μεγαλύτερες αυξήσεις που παρατηρούνται το πρώτο δεκάμηνο του 2017 είναι στον τομέα των οπωροκηπευτικών (5,0%) και στον τομέα των καυσίμων (12,0%). Οι αυξήσεις αυτές αιτιολογούν τη μεγάλη προς τα κάτω απόκλιση του δομικού πληθωρισμού από τον Εθνικό ΔΤΚ (0,1% έναντι 1,2%, αντίστοιχα). Τέλος, οι τομείς των αγαθών και των υπηρεσιών κυμαίνονται κοντά στον Εθνικό ΔΤΚ στο δεκάμηνο του 2017.

Απασχόληση - Ανεργία

Σε συνέχεια της βελτίωσης της απασχόλησης κατά τη διάρκεια των τριών προηγούμενων ετών, ο αριθμός των απασχολούμενων συνέχισε να αυξάνεται στο πρώτο οκτάμηνο του 2017. Στο διάστημα αυτό, ο μέσος ρυθμός αύξησης της απασχόλησης εμφανίζεται επιβραδυνόμενος σε ετήσια βάση (2,1% έναντι 2,6% το οκτάμηνο του 2016), εντούτοις παρουσιάζει επιτάχυνση από το Μάρτιο του 2017 και ανέρχεται σε 2,5% σε ετήσια βάση την περίοδο Μαΐου-Αυγούστου 2017, έναντι 2,1% στο αντίστοιχο διάστημα του 2016.

Ανάλογη πορεία βελτίωσης καταγράφεται στο ποσοστό της ανεργίας, που υποχώρησε κατά 1,9 ποσοστιαίες μονάδες το πρώτο οκτάμηνο του 2017, στο 21,7% του εργατικού δυναμικού, κατά μέσο όρο, έπειτα από αντίστοιχη σωρευτική μείωση κατά 3,0 μονάδες τη διετία 2015-2016. Αυτή η σταθερή βελτιωτική πορεία αντανακλάται στο ποσοστό ανεργίας για το μήνα Αύγουστο, που κυμάνθηκε σημαντικά χαμηλότερα από τον ως άνω μέσο όρο, στο 20,6% του εργατικού δυναμικού. Επίσης, θετικό είναι το γεγονός ότι στο τρέχον έτος η ανεργία των νέων μειώνεται με ταχύτερο ρυθμό έναντι του πρώτου οκταμήνου του προηγούμενου έτους, και συγκεκριμένα κατά 4,2 ποσοστιαίες μονάδες το 2017 έναντι 2,0 ποσοστιαίων μονάδων το 2016.

Στον αντίποδα των παραπάνω εξελίξεων, η αύξηση των θέσεων πλήρους απασχόλησης ως ποσοστό συμμετοχής στην αύξηση της συνολικής απασχόλησης που σημειώθηκε κατά το πρώτο εξάμηνο του 2017²⁴ ήταν μικρότερη έναντι του πρώτου εξαμήνου του 2016 (69,3% έναντι 89,2%), με τη μερική

²² Το 2016 η μεταβολή του Εναρμονισμένου ΔΤΚ ήταν μηδενική, έναντι μέσης μεταβολής -1,1% την προηγούμενη τριετία.

²³ Ενδεικτικά, στους πρώτους δέκα μήνες του 2017 η αύξηση του πετρελαίου Brent έφτασε το 22,6%, παρά τη σταδιακή εξομάλυνσή της από τον Μάρτιο 2017.

²⁴ Βάσει μη εποχικά διορθωμένων στοιχείων της τριμηνιαίας Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής.

απασχόληση να κερδίζει έδαφος μεταξύ τέταρτου τριμήνου 2016 και πρώτου τριμήνου 2017 για πρώτη φορά μετά το 2014²⁵. Επιπλέον, η μακροχρόνια ανεργία, που αποτελεί ένδειξη της διαρθρωτικής φύσης της συνολικής ανεργίας, δίνει μεν σημάδια βαθμιαίας υποχώρησης σε απόλυτους αριθμούς (στις 766 χιλιάδες άτομα στο πρώτο εξάμηνο 2017 έναντι 821 χιλιάδων στο πρώτο εξάμηνο του 2016), με το ρυθμό υποχώρησής της όμως να υπολείπεται του ρυθμού μείωσης της συνολικής ανεργίας στο δεύτερο τρίμηνο του 2017. Ως αποτέλεσμα, το ποσοστό των μακροχρόνιων ανέργων επί της συνολικής ανεργίας αυξήθηκε οριακά στο πρώτο εξάμηνο του 2017 (στο 71,8% του ανέργων έναντι 71,2% αντίστοιχα το 2016).

Τέλος, όσον αφορά τη διάρθρωση της απασχόλησης στους τομείς παραγωγής, ο τριτογενής τομέας απασχολούσε το 2016 το 72,4% του συνόλου των απασχολούμενων. Στο πρώτο εξάμηνο του 2017, καταγράφονται αυξήσεις του αριθμού των απασχολούμενων τόσο στο δευτερογενή τομέα (+2,4% έναντι του πρώτου εξαμήνου του 2016) όσο και στον τριτογενή τομέα (+2,3% αντίστοιχα), ενώ σημειώνεται μείωση στον πρωτογενή τομέα (-0,9% σε ετήσια βάση).

Νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις

Το σύνολο των εγχώριων καταθέσεων που κατ' ουσίαν συνιστά την ελληνική συμβολή στο M3 της ζώνης του ευρώ αυξήθηκε προοδευτικά από τα μέσα του 2015 με αποτέλεσμα ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του να διαμορφωθεί τους πρώτους εννέα μήνες του 2017 κατά μέσο όρο σε 4,2% (μέσος ετήσιος ρυθμός κατά το 2016: -2,2%). Αναλυτικότερα, το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2017 ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των καταθέσεων διάρκειας μίας ημέρας διαμορφώθηκε σε 4,6% (από 15,4% κατά μέσο όρο το 2016). Ο αντίστοιχος ρυθμός των καταθέσεων προθεσμίας έως 2 ετών διαμορφώθηκε επίσης σε 3,9% (από -19,2% κατά μέσο όρο το 2016).

Οι τραπεζικές καταθέσεις των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων αυξήθηκαν συνολικά τους πρώτους εννέα μήνες του τρέχοντος έτους περίπου κατά 1,7 δισ. ευρώ (έναντι αύξησης 0,4 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2016). Μικρότερη αύξηση κατέγραψαν οι καταθέσεις των νοικοκυριών, κατά 376 εκατ. ευρώ (έναντι αύξησης 199 εκατ. ευρώ την ίδια περίοδο του 2016). Η διαφορετική εξέλιξη στη ροή των καταθέσεων μεταξύ των τομέων αιτιολογείται μεταξύ άλλων λόγω του εντονότερου ρυθμού πιστωτικής συστολής που παρατηρείται στα νοικοκυριά, κυρίως ως προς τα στεγαστικά δάνεια. Από το τέλος του 2016 οι καταθέσεις του ιδιωτικού μη χρηματοπιστωτικού τομέα αυξήθηκαν συνολικά κατά 2,1 δισ. ευρώ.

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του υπολοίπου της χρηματοδότησης προς τον τομέα της γενικής κυβέρνησης από το εγχώριο τραπεζικό σύστημα (συμπεριλαμβανομένης της Τράπεζας της Ελλάδος), με εξαίρεση τον Ιανουάριο, συνέχισε να καταγράφει αρνητικές τιμές το 2017, όπως και κατά το μεγαλύτερο μέρος του 2016. Ειδικότερα, ο εν λόγω ρυθμός διαμορφώθηκε σε -5,2% τον Σεπτέμβριο του 2017 από 1,4% το Δεκέμβριο του 2016. Η επιστροφή του ρυθμού μεταβολής του υπολοίπου της χρηματοδότησης προς τον τομέα της γενικής κυβέρνησης σε αρνητικές τιμές το 2017 αντανακλά τους υψηλούς αρνητικούς ετήσιους ρυθμούς μεταβολής των δανείων των τραπεζών προς τη γενική κυβέρνηση, ενώ παράλληλα και το υπόλοιπο των τίτλων ελληνικού Δημοσίου στο χαρτοφυλάκιο των τραπεζών κατέγραψε μείωση.

Όσον αφορά την τραπεζική χρηματοδότηση του ιδιωτικού μη χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των τραπεζικών πιστώσεων προς τα νοικοκυριά, αφού παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητος το 2016, περιορίστηκε κατά τους πρώτους εννέα μήνες του 2017 και διαμορφώθηκε σε -2,2% τον Σεπτέμβριο (έναντι -2,8% το Δεκέμβριο του 2016). Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των τραπεζικών πιστώσεων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις εμφάνισε διακυμάνσεις το α' εννεάμηνο του 2017 μεταξύ χαμηλών αρνητικών και θετικών τιμών και το Σεπτέμβριο του 2017 ήταν 0,1% (Δεκέμβριος 2016: 0%). Επισημαίνεται ότι για πρώτη φορά μετά το α' τρίμηνο του 2011 καταγράφονται θετικοί ετήσιοι ρυθμοί όσον αφορά την εξέλιξη του μεγέθους αυτού για δύο ή τρεις συνεχόμενους μήνες.

²⁵ Το δεύτερο τρίμηνο του 2017 η τάση αυτή φαίνεται να αντιστρέφεται, με την αντίστοιχη συμμετοχή των νέων θέσεων πλήρους απασχόλησης στο 88,7% της νέας απασχόλησης.

Αναλυτικότερα, όσον αφορά τις συνθήκες προσφοράς και ζήτησης τραπεζικών πιστώσεων, η μεν άνοδος της οικονομικής δραστηριότητας το α΄ εξάμηνο του 2017 είχε αυξητική επίδραση στη ζήτηση για τραπεζικά δάνεια, το δε κλίμα αβεβαιότητας λόγω της παράτασης των συνομιλιών με τους θεσμούς, κατά το διάστημα που μεσολάβησε μέχρι την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του προγράμματος τον Ιούνιο, περιόρισε τουλάχιστον προσωρινά την τάση του ιδιωτικού τομέα για λήψη νέων δανείων. Από την πλευρά της προσφοράς, η συνέχιση της πιστωτικής συρρίκνωσης την επισκοπούμενη περίοδο συνδέεται με τη συνεχιζόμενη συμπίεση της ρευστότητας των τραπεζών, λόγω των υψηλών μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, τα οποία τους στερούν πόρους προς αναδανεισμό στον ιδιωτικό τομέα. Θετική επίδραση στη δυνατότητα παροχής τραπεζικών δανείων εξακολούθησαν να ασκούν η συμμετοχή των ελληνικών τραπεζών στη διασυνοριακή διατραπεζική αγορά – η οποία ωστόσο επηρεάστηκε δυσμενώς από την όξυνση της αβεβαιότητας – οι στοχευμένες πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ, καθώς και η πρόσβασή τους σε έκτακτη χρηματοδότηση. Σε ό,τι αφορά το διάστημα 2017-2019, αναμένεται σημαντική θετική επίδραση στην πιστωτική επέκταση από την εφαρμογή της πολιτικής μείωσης των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων από τις τράπεζες, σύμφωνα με τους συμφωνηθέντες στόχους για το διάστημα αυτό.

Τα επιτόκια των νέων τραπεζικών καταθέσεων στην Ελλάδα ακολούθησαν ήπια καθοδική πορεία μετά την απότομη αποκλιμάκωση στα μέσα του 2015. Κατά συνέπεια, το επιτόκιο στη σημαντικότερη κατηγορία καταθέσεων προθεσμίας, δηλαδή εκείνων με συμφωνημένη διάρκεια έως 1 έτος από τα νοικοκυριά, κατέγραψε συνολικά μείωση στη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου και το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2017 διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο σε 0,65%, δηλ. κατά 19 μονάδες βάσης χαμηλότερα έναντι του μέσου επιτοκίου του 2016. Το επιτόκιο αυτό παρέμεινε υψηλότερο έναντι του αντίστοιχου επιτοκίου της ζώνης του ευρώ, ωστόσο η μεταξύ τους διαφορά έχει περιοριστεί σημαντικά, από 101 μονάδες βάσης τον Ιούνιο του 2015, οπότε και επιβλήθηκαν οι περιορισμοί στις αναλήψεις τραπεζικών καταθέσεων, σε 26 μονάδες βάσης τον Αύγουστο του 2017.

Τα επιτόκια των νέων τραπεζικών δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις διατήρησαν το τρέχον έτος την πολυετή πτωτική τάση τους. Αντίθετα, τα επιτόκια τραπεζικού δανεισμού προς τα νοικοκυριά από τα μέσα του 2013 καταγράφουν αυξήσεις όσον αφορά τα δάνεια καταναλωτικού σκοπού και σταθεροποίηση όσον αφορά τα στεγαστικά δάνεια. Η διαφορετική εξέλιξη στα επιτόκια τραπεζικού δανεισμού μεταξύ των τομέων κατέστησε από τις αρχές του τρέχοντος έτους φθινότερο το μεσοσταθμικό κόστος δανεισμού των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων έναντι του αντίστοιχου των νοικοκυριών και κατά συνέπεια συνέβαλε στην επιθυμητή παραγωγική αναδιάρθρωση της οικονομίας καθώς τόνωσε τη ζήτηση πιστώσεων από τις επιχειρήσεις όπως εξάλλου επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι η ροή τραπεζικής χρηματοδότησης προς αυτόν τον τομέα ήταν ισχυρότερη από εκείνη προς τον τομέα των νοικοκυριών. Ειδικότερα, το Σεπτέμβριο του 2017 το μεσοσταθμικό επιτόκιο των δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις διαμορφώθηκε σε 4,33%, κατά 57 μονάδες βάσης χαμηλότερα έναντι του μέσου επιτοκίου του 2016. Αντίθετα, το μεσοσταθμικό επιτόκιο των δανείων προς τα νοικοκυριά διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2017 σε 4,82%, δηλαδή κατά 8 μονάδες βάσης υψηλότερα από το αντίστοιχο μέσο επιτόκιο του 2016.

Την ίδια περίοδο, τα ex post πραγματικά επιτόκια των τραπεζικών δανείων κατά μέσο όρο εμφάνισαν αξιοσημείωτη μείωση, ιδίως για τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις. Αναλυτικότερα, το πραγματικό επιτόκιο των δανείων προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2017 σε 3,20%, δηλαδή κατά 168 μονάδες βάσης χαμηλότερα έναντι του μέσου όρου του 2016. Το αντίστοιχο επιτόκιο όσον αφορά τα νοικοκυριά μειώθηκε κατά 115 μονάδες βάσης, δηλαδή κατά μέσο όρο την εξεταζόμενη περίοδο σε 3,57%.

Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών²⁶

²⁶ Από το μήνα αναφοράς Ιούλιο 2015, η Τράπεζα της Ελλάδος χρησιμοποιεί τις στατιστικές εξωτερικού εμπορίου της ΕΛΣΤΑΤ στη θέση των στοιχείων διακανονισμού τραπεζικών συναλλαγών (settlements data), που χρησιμοποιούνταν έως και τον Ιούνιο 2015. Επίσης, από το μήνα αναφοράς Ιανουάριο 2015, η παρουσίαση του ισοζυγίου πληρωμών βασίζεται στην 6^η έκδοση του Εγχειριδίου Ισοζυγίου Πληρωμών (BPM6-Balance of Payments Manual 6th edition). Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στα σχετικά δελτία τύπου που δημοσίευσε η ΤτΕ στις 21/9/2015 και 23/3/2015 αντίστοιχα.

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών εμφάνισε πλεόνασμα 1,3 δισ. ευρώ την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2017, διπλάσιο εκείνου της ίδιας περιόδου του 2016. Η άνοδος του πλεονάσματος του ισοζυγίου των υπηρεσιών αντιστάθμισε σε μεγάλο βαθμό την αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών, ενώ θετική επίδραση είχε και η βελτίωση των ισοζυγίων πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων.

Το **ισοζύγιο αγαθών**, την περίοδο Ιανουαρίου- Σεπτεμβρίου 2017, εμφάνισε έλλειμμα 13,7 δισ. ευρώ, κατά 1,6 δισ. ευρώ μεγαλύτερο εκείνου του 2016, ως αποτέλεσμα κυρίως της διεύρυνσης του ελλείμματος του ισοζυγίου καυσίμων λόγω της αύξησης των διεθνών τιμών του πετρελαίου. Επίσης, αυξήθηκε και το έλλειμμα του ισοζυγίου των αγαθών πλην των καυσίμων, καθώς οι σχετικές εισαγωγές αυξήθηκαν περισσότερο από τις αντίστοιχες εξαγωγές. Σημειώνεται ότι, σε σταθερές τιμές, οι συνολικές εξαγωγές αγαθών, σημείωσαν άνοδο κατά 3,5% και ειδικότερα, οι εξαγωγές καυσίμων και λοιπών αγαθών σημείωσαν άνοδο κατά 1,0% και 5,8% αντίστοιχα.

Εκτός από τον κλάδο των καυσίμων, σημαντική συμβολή στην άνοδο των εξαγωγών είχαν οι κλάδοι των μετάλλων και μεταλλικών προϊόντων, των χημικών, φαρμακευτικών και πλαστικών προϊόντων, καθώς και των προϊόντων κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης. Όσον αφορά τη γεωγραφική κατανομή των ελληνικών εξαγωγών πλην των καυσίμων, δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές μεταβολές.²⁷ Η αύξηση των εισαγωγών οφείλεται, εκτός από τις εισαγωγές καυσίμων και πλοίων, στις εισαγωγές ενδιάμεσων και καταναλωτικών αγαθών.²⁸

Το **ισοζύγιο υπηρεσιών** την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου του 2017, παρουσίασε πλεόνασμα 15,0 δισ. ευρώ, κατά 1,9 δισ. ευρώ μεγαλύτερο από εκείνο της ίδιας περιόδου του 2016. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στην αύξηση όλων των επιμέρους ισοζυγίων που αφορούν τις υπηρεσίες και κατά κύριο λόγο του ταξιδιωτικού ισοζυγίου. Τόσο οι εισπράξεις από ταξιδιωτικές υπηρεσίες όσο και οι αφίξεις ξένων επισκεπτών σημείωσαν άνοδο κατά 10,3%, ενώ η μέση δαπάνη ανά ταξίδι έμεινε στα περσινά επίπεδα. Οι εισπράξεις από υπηρεσίες μεταφορών κατέγραψαν άνοδο κατά 17,1% συγκριτικά με την αντίστοιχη περίοδο του 2016. Ειδικότερα, τα έσοδα από θαλάσσιες μεταφορές αυξήθηκαν κατά 22,1% επηρεαζόμενα θετικά από την άνοδο των ναύλων. Τέλος, το ισοζύγιο των “λοιπών” υπηρεσιών παρουσίασε αξιόλογη βελτίωση καταγράφοντας πλεόνασμα ύψους 543 εκατ. ευρώ, κατά 105 εκατ. ευρώ μεγαλύτερο εκείνου της ίδιας περιόδου του 2016.

Το ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων κατά την εξεταζόμενη περίοδο, παρουσίασε πλεόνασμα 268 εκατ. ευρώ έναντι ελλείμματος 61 εκατ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2016. Η βελτίωση αυτή οφείλεται κυρίως στη μείωση των καθαρών πληρωμών για τόκους, μερίσματα και κέρδη. Το ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων εμφάνισε έλλειμμα κατά 29 εκατ. ευρώ μικρότερο. Κατά την ίδια χρονική περίοδο το πλεόνασμα του ισοζυγίου κεφαλαίων σημείωσε πτώση και διαμορφώθηκε σε 353 εκατ. ευρώ.

Οι συνολικές καθαρές μεταβιβάσεις πόρων από την ΕΕ (εισπράξεις λοιπών πρωτογενών εισοδημάτων και δευτερογενών εισοδημάτων γενικής κυβέρνησης και εισπράξεις κεφαλαίων γενικής κυβέρνησης μείον αποδόσεις στον Κοινοτικό Προϋπολογισμό) διαμορφώθηκαν σε 2,0 δισ. ευρώ έναντι 2,6 δισ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2016.²⁹ Οι σωρευτικές εισροές των διαρθρωτικών κονδυλίων του ΕΣΠΑ 2014-2020 μέχρι τέλος Σεπτεμβρίου 2017 ανήλθαν σε περίπου 2,9 δισ. ευρώ

²⁷ Η άνοδος που παρατηρείται σε όρους αξίας στο ποσοστό των εξαγωγών που κατευθύνεται εκτός ΕΕ οφείλεται στην άνοδο των τιμών των καυσίμων που εξάγονται κυρίως σε χώρες εκτός ΕΕ.

²⁸ Οι εισαγωγές πλοίων, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, έφτασαν κατά την εξεταζόμενη περίοδο τα 2,4 δισ. ευρώ, έναντι 1,9 δισ. ευρώ σε ολόκληρο το 2016, γεγονός που αντανάκλα θετικές προσδοκίες στον κλάδο τη ναυτιλίας.

²⁹ Οι εισπράξεις των λοιπών πρωτογενών εισοδημάτων και των δευτερογενών εισοδημάτων της γενικής κυβέρνησης περιλαμβάνουν κυρίως τις άμεσες ενισχύσεις και επιδοτήσεις στο πλαίσιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ), καθώς και τις καταβολές από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, ενώ οι πληρωμές περιλαμβάνουν κυρίως τις αποδόσεις προς τον Κοινοτικό Προϋπολογισμό. Οι εισπράξεις κεφαλαίων της Γενικής Κυβέρνησης περιλαμβάνουν κυρίως τις απολήψεις από τα Διαρθρωτικά Ταμεία —πλην του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών

Την περίοδο Ιανουαρίου- Σεπτεμβρίου 2017, στην κατηγορία των άμεσων επενδύσεων, οι καθαρές απαιτήσεις των κατοίκων έναντι του εξωτερικού, παρουσίασαν άνοδο κατά 381 εκατ. ευρώ. Οι αντίστοιχες υποχρεώσεις των κατοίκων έναντι του εξωτερικού, οι οποίες αντιπροσωπεύουν άμεσες επενδύσεις μη κατοίκων στην Ελλάδα, παρουσίασαν άνοδο κατά 3,0 εκατ. ευρώ.

Στις επενδύσεις χαρτοφυλακίου, η καθαρή μείωση των απαιτήσεων των κατοίκων έναντι του εξωτερικού αντανακλά κυρίως την πτώση (κατά 8,3 δισ. ευρώ) των τοποθετήσεων κατοίκων σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια εξωτερικού, ενώ η καθαρή μείωση των υποχρεώσεων αντανακλά κυρίως τον περιορισμό (κατά 2,0 δισ. ευρώ) των τοποθετήσεων μη κατοίκων σε ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου.

Στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων, η καθαρή μείωση των απαιτήσεων των κατοίκων αντανακλά σε μεγάλο βαθμό τη μείωση (κατά 2,2 δισ. ευρώ) των τοποθετήσεων κατοίκων (πιστωτικών ιδρυμάτων και θεσμικών επενδυτών) σε καταθέσεις και γeros στο εξωτερικό. Η καθαρή μείωση των υποχρεώσεων αντανακλά σε μεγάλο βαθμό την πτώση (κατά 16,7 δισ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένου του λογαριασμού TARGET) των καταθέσεων και γeros μη κατοίκων στην Ελλάδα, η οποία υπεραντιστάθμισε την αύξηση (κατά 4,6 δισ. ευρώ) των δανειακών υποχρεώσεων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα προς μη κατοίκους.³⁰

Στο τέλος Σεπτεμβρίου 2017 τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας διαμορφώθηκαν σε 6,6 δισ. ευρώ, έναντι 6,8 δισ. ευρώ το Σεπτέμβριο του 2016.

**Πίνακας 1.2 Ισοζύγιο πληρωμών (προσωρινά στοιχεία)
(σε εκατ. ευρώ)**

	Ιανουάριος-Δεκέμβριος			Ιανουάριος-Σεπτέμβριος		
	2014	2015	2016	2015	2016	2017
I. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-2.912,6	-404,5	-1.872,0	1.436,8	653,8	1.336,3
Ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών (I.A+I.B)	-3.979,0	-298,8	-1.270,5	2.273,8	1.030,0	1.355,2

³⁰ Το διάστημα Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2017 σημειώθηκε μείωση των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων λόγω της στατιστικής προσαρμογής που συνδέεται με τη διακράτηση τραπεζογραμματίων, ύψους 5,7 δισ. ευρώ και 6,2 δισ. ευρώ αντίστοιχως.

I.A	Ισοζύγιο αγαθών (I.A.1 - I.A.2)	-22.252,2	-17.231,2	-16.581,9	-12.842,4	-12.102,8	-13.690,9
	Ισοζύγιο καυσίμων	-6.275,4	-4.208,1	-2.832,5	-3.279,7	-1.673,3	-2.856,7
	Ισοζύγιο αγαθών χωρίς καύσιμα	-15.976,8	-13.023,1	-13.749,3	-9.562,7	-10.429,5	-10.834,1
	Ισοζύγιο πλοίων	-2.145,9	-431,2	-141,3	-375,1	-119,8	-147,7
	Ισοζύγιο αγαθών χωρίς πλοία	-20.106,3	-16.800,0	-16.440,6	-12.467,3	-11.983,0	-13.543,2
	Ισοζύγιο αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία	-13.830,9	-12.591,9	-13.608,0	-9.187,6	-10.309,7	-10.686,5
I.A.1	Εξαγωγές αγαθών	26.788,0	24.787,2	24.486,7	18.556,9	17.892,9	20.421,0
	Καύσιμα	9.049,8	6.713,7	6.156,1	5.014,3	4.338,7	5.689,3
	Πλοία (πωλήσεις)	626,0	175,5	156,1	159,8	124,1	106,0
	Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	17.112,1	17.898,0	18.174,5	13.382,8	13.430,1	14.625,7
I.A.2	Εισαγωγές αγαθών	49.040,2	42.018,4	41.068,6	31.399,4	29.995,7	34.111,9
	Καύσιμα	15.325,2	10.921,8	8.988,7	8.294,0	6.012,0	8.546,0
	Πλοία (αγορές)	2.771,9	606,7	297,3	534,9	243,8	253,7
	Αγαθά χωρίς καύσιμα και πλοία	30.943,0	30.489,9	31.782,6	22.570,4	23.739,8	25.312,2
I.B	Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1 - I.B.2)	18.273,2	16.932,4	15.311,4	15.116,2	13.132,7	15.046,1
I.B.1	Εισπράξεις	31.051,3	27.919,2	25.014,6	23.736,5	20.262,9	23.077,3
	Ταξιδιωτικό	13.393,1	14.125,8	13.206,7	12.787,8	11.781,1	12.994,1
	Μεταφορές	13.130,8	9.968,3	7.814,2	8.064,4	5.709,5	6.687,6
	Λοιπές υπηρεσίες	4.527,4	3.825,0	3.993,6	2.884,4	2.772,3	3.395,6
I.B.2	Πληρωμές	12.778,1	10.986,8	9.703,2	8.620,3	7.130,1	8.031,2
	Ταξιδιωτικό	2.076,4	2.037,4	2.005,3	1.518,9	1.523,4	1.459,4
	Μεταφορές	6.258,6	5.430,0	4.453,4	4.343,3	3.272,5	3.719,1
	Λοιπές υπηρεσίες	4.443,1	3.519,4	3.244,5	2.758,1	2.334,1	2.852,8
I.Γ	Ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων (I.Γ.1 - I.Γ.2)	1.401,2	415,9	-3,3	-283,6	-60,6	267,8
I.Γ.1	Εισπράξεις	8.458,3	7.023,7	5.887,9	5.183,5	4.689,7	4.986,2
	Από εργασία (αμοιβές, μισθοί)	209,9	153,8	134,0	124,3	99,1	104,8
	Από επενδύσεις (τόκοι, μερίσματα, κέρδη)	4.832,4	3.705,3	2.702,1	2.796,0	2.030,0	2.605,6
	Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	3.416,1	3.164,6	3.051,8	2.263,2	2.560,6	2.275,9
I.Γ.2	Πληρωμές	7.057,1	6.607,8	5.891,2	5.467,0	4.750,3	4.718,4
	Από εργασία (αμοιβές, μισθοί)	491,7	379,4	233,2	333,8	169,7	203,1
	Από επενδύσεις (τόκοι, μερίσματα, κέρδη)	6.202,9	5.929,3	5.237,9	4.895,7	4.254,9	4.200,8
	Λοιπά πρωτογενή εισοδήματα	362,6	299,1	420,1	237,5	325,7	314,5
I.Δ	Ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων (I.Δ.1 - I.Δ.2)	-334,7	-521,5	-598,2	-553,4	-315,6	-286,7
I.Δ.1	Εισπράξεις	2.550,7	1.909,7	1.803,7	1.411,0	1.403,9	1.518,4
	Γενική Κυβέρνηση	1.441,7	1.054,9	1.017,3	754,4	853,5	758,6
	Λοιποί τομείς	1.109,0	854,9	786,4	656,6	550,4	759,8
I.Δ.2	Πληρωμές	2.885,5	2.431,2	2.401,9	1.964,5	1.719,5	1.805,1
	Γενική Κυβέρνηση	2.054,7	1.695,0	1.825,9	1.345,9	1.290,7	1.278,1

Λοιποί τομείς	830,8	736,2	576,1	618,6	428,8	527,0
II. Ισοζύγιο κεφαλαίων (II.1-II.2)	2.510,6	1.988,6	1.035,7	553,2	612,6	353,4
II.1 Εισπράξεις	2.866,2	2.369,5	1.278,4	831,8	803,3	496,4
Γενική Κυβέρνηση	2.789,8	2.319,3	1.198,2	792,3	764,8	425,2
Λοιποί τομείς	76,4	50,2	80,2	39,5	38,5	71,2
II.2 Πληρωμές	355,6	380,9	242,7	278,6	190,7	143,0
Γενική Κυβέρνηση	8,8	4,1	28,5	3,8	28,1	2,0
Λοιποί τομείς	346,7	376,8	214,2	274,8	162,7	141,0
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαίων (I + II)	-402,0	1.584,1	-836,2	1.989,9	1.266,4	1.689,7
III. Ισοζύγιο χρηματοοικονομικ. συν/γών (III.A+III.B+III.Γ+III.Δ)	1.461,7	2.820,0	-891,9	1.771,2	769,4	-8,3
III.A Άμεσες επενδύσεις*	250,1	279,4	-4.156,5	329,3	-3.151,3	-2.607,1
Απαιτήσεις	2.275,9	1.426,2	-1.382,2	1.103,1	-1.379,1	380,9
Υποχρεώσεις	2.025,8	1.146,8	2.774,2	773,8	1.772,2	2.988,0
III.B Επενδύσεις χαρτοφυλακίου*	6.978,0	8.348,3	9.622,6	9.205,4	7.795,0	-7.224,2
Απαιτήσεις	8.910,1	6.996,0	7.059,0	-539,4	5.318,0	-8.818,7
Υποχρεώσεις	1.932,1	-1.352,4	-2.563,6	-9.744,7	-2.477,1	-1.594,6
III.Γ Λοιπές επενδύσεις*	-6.222,5	-6.162,2	-6.939,5	-7.578,5	-4.505,9	9.698,9
Απαιτήσεις	-6.888,7	16.699,8	-15.458,9	20.414,2	-11.237,6	-8.648,0
Υποχρεώσεις	-666,2	22.861,9	-8.519,3	27.992,6	-6.731,7	-18.346,9
(Δάνεια γενικής κυβέρνησης)	4.000,2	11.921,6	6.492,9	4.982,2	3.722,6	4.426,7
III.Δ Μεταβολή συναλλαγματικών διαθεσίμων*	456,0	354,4	581,5	-185,0	631,5	124,0
IV. Τακτοποιητέα στοιχεία (I+II-III+IV=0)	1.863,7	1.235,9	-55,6	-218,7	-497,0	-1.698,1
Ύψος συναλλαγματικών διαθεσίμων **	5.117	5.535	6.539	5.082	6.833	6.563

* (+) αύξηση (-) μείωση (σύμφωνα με τη νέα μεθοδολογία)
 ** Τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη «συναλλαγματική θέση» στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα «ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα» και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ, και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος

2.4 Οι προοπτικές το 2018 και μακροοικονομικοί και δημοσιονομικοί κίνδυνοι

Η θετική επίπτωση από την εμπέδωση της οικονομικής ομαλότητας, που εκτιμάται ότι θα μεταφραστεί σε ταχύτερη ανάκαμψη από το δεύτερο εξάμηνο του 2017, αναμένεται να έχει επίδραση και στο 2018.

Στον πίνακα 1.3 παρουσιάζονται οι προβλέψεις για τα μακροοικονομικά μεγέθη του ερχόμενου έτους:

Πίνακας 1.3 Βασικά μεγέθη της Ελληνικής οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)			
	2016	2017**	2018**
Πραγματικό ΑΕΠ	-0,2	1,6	2,5
Ιδιωτική κατανάλωση	0,0	0,9	1,2
Δημόσια κατανάλωση	-1,5	0,9	0,2

Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	1,6	5,1	11,4
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	-1,8	6,9	4,6
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	0,3	6,0	3,8
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-1,0	0,9	0,9
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	0,0	1,2	0,8
Απασχόληση*	0,5	1,9	1,7
Ποσοστό ανεργίας*	21,7	19,9	18,4
Ποσοστό ανεργίας (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού)	23,5	21,7	20,2

* Σε εθνικολογιστική βάση

** Εκτιμήσεις/Προβλέψεις

Σε ετήσια βάση, το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί το 2018 κατά 3,4% σε τρέχουσες τιμές, έναντι της εκτίμησης 3,6% στο Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού 2018, λόγω της προς τα κάτω αναθεώρησης της εκτίμησης για τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ του 2018, κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες. Σε πραγματικούς όρους, το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί με μεγαλύτερο ετήσιο ρυθμό από τον εκτιμώμενο ρυθμό του Προσχεδίου Κρατικού Προϋπολογισμού 2018 (2,5% έναντι 2,4% αντίστοιχα).

Η πρόβλεψη για επιτάχυνση του ετήσιου ρυθμού ανάπτυξης στηρίζεται στις προβλέψεις για:

- θετική συνεισφορά από την ιδιωτική κατανάλωση (κατά 0,8% του πραγματικού ΑΕΠ), που ενισχύεται από την ταχύτερη αύξηση της απασχόλησης και τη συνεχιζόμενη μείωση της ανεργίας,
- θετική συνεισφορά από τον ακαθάριστο σχηματισμό παγίου κεφαλαίου (κατά 1,4% του πραγματικού ΑΕΠ), που αναμένεται να αυξηθεί με διψήφιο ρυθμό λόγω του ευνοϊκότερου επενδυτικού περιβάλλοντος στη βάση των υλοποιούμενων μεταρρυθμίσεων του προγράμματος αλλά και της αυξημένης ζήτησης,
- περαιτέρω βελτίωση του πραγματικού ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών, κατά 0,2% του ΑΕΠ, εν μέσω αυξήσεων στην εξαγωγική και εισαγωγική δραστηριότητα.

Ο ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού αναμένεται να κυμανθεί σε θετικό έδαφος, αλλά χαμηλότερα από το ρυθμό του 2017, στο 0,8% βάσει του Εναρμονισμένου ΔΤΚ. Ο σχετικά χαμηλός ρυθμός αύξησης των τιμών εξηγείται από την υπερβάλλουσα παραγωγική δυναμικότητα της οικονομίας και την εξάντληση, μέσα στο 2017, της επίδρασης των αυξήσεων στην έμμεση φορολογία.

Η επαλήθευση των τρεχουσών εκτιμήσεων για το 2018 εξαρτάται από την πραγματοποίηση των παρακάτω οροσήμων που ενσωματώνονται στις υποθέσεις του βασικού μακροοικονομικού σεναρίου:

- της ομαλής προόδου του προγράμματος στήριξης μέσω του ΕΜΣ, έως την ολοκλήρωσή του τον Αύγουστο του 2018,
- της ομαλής και ασφαλούς επιστροφής στις διεθνείς χρηματαγορές, με τη δημιουργία ενός ικανού ταμειακού αποθέματος ασφαλείας έναντι μελλοντικών κλονισμών στις διεθνείς αγορές.,
- της εφαρμογής των μεσοπρόθεσμων μέτρων για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους (συμπεριλαμβανομένης της πλήρους εξειδίκευσης του μηχανισμού προσαρμογής των μέτρων ελάφρυνσης στην πραγματική εξέλιξη του ΑΕΠ), και
- της επικράτησης ομαλών συνθηκών στο διεθνές γεωπολιτικό και οικονομικό περιβάλλον, έναντι των διεθνών αναταράξεων που επενέργησαν από το 2015 (προσφυγική κρίση, εσωστρέφεια σε επίπεδο κρατών-μελών της ΕΕ, πολιτική αποκλίσεων από το γενικότερο πνεύμα της παγκόσμιας συνεργασίας).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1. Πλαίσιο άσκησης οικονομικής πολιτικής

Κύριος στόχος της οικονομικής πολιτικής κατά το έτος 2018 παραμένει η διατηρήσιμη ανάκτηση της πρόσβασης της ελληνικής δημοκρατίας στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων – από τις οποίες έχει αποκλεισθεί από τον Απρίλιο του 2010 – και η ενίσχυση της ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας. Προϋπόθεση για την υλοποίηση των στόχων αυτών αποτελεί η διατήρηση των δημοσίων οικονομικών σε τροχιά εξυγίανσης ώστε να εμποδωθεί περαιτέρω η ήδη ανακτηθείσα αξιοπιστία της δημοσιονομικής πολιτικής της χώρας και να αποκλιμακωθεί το κόστος δανεισμού του ελληνικού δημοσίου σε βιώσιμα επίπεδα.

Κύριο μέσο εμπέδωσης της αξιοπιστίας της δημοσιονομικής πολιτικής αποτελεί η επίτευξη του στόχου πρωτογενών πλεονασμάτων που έχουν συμφωνηθεί στο πλαίσιο του Προγράμματος Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης της χώρας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Αν και υψηλότερος από τον αντίστοιχο στόχο του 2017, η δημοσιονομική προσπάθεια που έχει ήδη καταβληθεί είναι επαρκής για την ασφαλή επίτευξή του.

Το περιβάλλον μέσα στο οποίο θα υλοποιηθεί ο Προϋπολογισμός του Κράτους το έτος 2018 είναι σημαντικά βελτιωμένο σε σχέση με προηγούμενα έτη. Η υπέρβαση των δημοσιονομικών στόχων κατά τα έτη 2015, 2016 και 2017 έχει συμβάλει στην εμπέδωση του ότι η ελληνική δημοκρατία αφήνει οριστικά πίσω της τη μακρά περίοδο μη ορθολογικής δημοσιονομικής διαχείρισης και εισέρχεται σε μία νέα, που συνδυάζει τη δημοσιονομική ισορροπία με την κοινωνική δικαιοσύνη και υπηρετεί τις αρχές του κράτους δικαίου.

Πιο συγκεκριμένα, η επίτευξη δημοσιονομικού πλεονάσματος Γενικής Κυβέρνησης το 2017, οδήγησε στην έξοδο από τη Διαδικασία Υπερβολικού Ελλείμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ένα χρόνο νωρίτερα του αναμενομένου, στην αναβάθμιση των οικονομικών προοπτικών της χώρας από όλους τους οίκους πιστοληπτικής αξιολόγησης, και στον εκ νέου δανεισμό από τις διεθνείς αγορές κεφαλαίων τον Ιούλιο του 2017.

Ο Προϋπολογισμός του Κράτους του 2018, ενσωματώνει επίσης την υλοποίηση στοχευμένων προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας και καταπολέμησης της παιδικής φτώχειας, όπως η ενίσχυση των οικογενειακών επιδομάτων, η επέκταση των σχολικών γευμάτων, και η διεύρυνση της κάλυψης βρεφονηπιακών σταθμών. Σε ένα δυσμενές δημοσιονομικό περιβάλλον, οι δράσεις αυτές δεν θα μπορούσαν να υλοποιηθούν χωρίς την επιτυχή ολοκλήρωση της επισκόπησης των πρωτογενών δαπανών του δημοσίου που στόχο είχε την ανακατανομή πόρων από δράσεις με χαμηλή ανταποδοτικότητα σε δράσεις με υψηλή κοινωνική ανταποδοτικότητα.

Οι δράσεις που χρηματοδοτούνται μέσω της επισκόπησης των πρωτογενών δαπανών του δημοσίου, μαζί με το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης που ξεκίνησε να υλοποιείται πλήρως το 2017, αποτελούν κρίσιμες ενισχύσεις του δικτύου προστασίας των πιο ευάλωτων νοικοκυριών και τη βάση ενός αξιόπιστου κοινωνικού κράτους.

2. Πλαίσιο δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας

Στο πλαίσιο ενίσχυσης της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών το Υπουργείο Οικονομικών συνεχίζει την προσπάθεια υιοθέτησης νέων πρακτικών, αξιοποίησης σύγχρονων τεχνικών και εργαλείων διοίκησης και αξιολόγησης της αποδοτικότητας των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών και δράσεων που υλοποιήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια.

Ειδικότερα:

α) *Ενιαίο Λογιστικό Σχέδιο*

Έχει ήδη σχεδιασθεί και προωθείται προς νομοθέτηση το Ενιαίο Λογιστικό Σχέδιο για όλους τους φορείς του δημόσιου τομέα, η εφαρμογή του οποίου θα επιτρέψει την ομογενοποίηση των πρωτογενών στοιχείων διαχείρισης των φορέων αυτών.

Η εφαρμογή Ενιαίου Λογιστικού Σχεδίου από το σύνολο των φορέων του δημόσιου τομέα θα αναβαθμίσει την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της λογιστικής εργασίας και θα διασφαλίσει την παροχή ακόμη περισσότερο αξιόπιστης πληροφόρησης, συνεισφέροντας με τον τρόπο αυτό στην ορθότερη λήψη αποφάσεων.

Μεσοπρόθεσμος στόχος του Υπουργείου Οικονομικών είναι η μετάβαση στη λογιστική βάση των δεδουλευμένων εσόδων και εξόδων, η οποία θα αλλάξει τον τρόπο επεξεργασίας των οικονομικών καταστάσεων του κράτους στη βάση Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Η μεταρρύθμιση αυτή θα βελτιώσει σημαντικά την παροχή αξιόπιστης και ολοκληρωμένης πληροφορίας προς τους λήπτες αποφάσεων και παράλληλα θα βελτιώσει τη χρηστή χρηματοοικονομική διαχείριση των δημόσιων πόρων και θα ενισχύσει τη λογοδοσία των αρμόδιων για τη διαχείρισή τους φορέων.

Παράλληλα, η παροχή αξιόπιστης και ολοκληρωμένης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης θα υποστηριχθεί τόσο με την παραμετροποίηση των επιμέρους πληροφοριακών συστημάτων όσο και με την αναβάθμιση της χρηματοοικονομικής διαχείρισης στα Υπουργεία μέσω της επισκόπησης και αξιολόγησης των αρμοδιοτήτων, των δραστηριοτήτων και των διαδικασιών λήψης και υλοποίησης των αποφάσεων.

β) *Ενιαίος Λογαριασμός Θησαυροφυλακίου*

Στο πλαίσιο της στρατηγικής ενιαίας αποτύπωσης των εισροών και εκροών του κράτους και με στόχο τη βελτιστοποίηση της χρηματοοικονομικής διαχείρισης, επιδιώκεται η περαιτέρω ανάπτυξη και λειτουργία ενός Ενιαίου Λογαριασμού Θησαυροφυλακίου.

Η λειτουργία του Ενιαίου Λογαριασμού Θησαυροφυλακίου επιτρέπει την ενοποίηση και τη βέλτιστη χρήση των ταμειακών διαθεσίμων του δημοσίου, περιορίζοντας την ύπαρξη αδρανών ταμειακών υπολοίπων και μειώνοντας το επίπεδο και το κόστος δανεισμού. Επιπλέον, συνεισφέρει σημαντικά στον καλύτερο ταμειακό προγραμματισμό των υπόχρεων φορέων και στην ενίσχυση της δημοσιονομικής διαφάνειας.

γ) *Εκσυγχρονισμός Δημοσιονομικών Κανόνων*

Οι ενιαίοι - στο μέτρο του εφικτού - και βελτιωμένοι διαχειριστικοί κανόνες προωθούν την εμπέδωση της νομιμότητας και την τήρηση πρακτικών δημοσιονομικής διαφάνειας. Η περαιτέρω εναρμόνιση με τα διεθνή πρότυπα και ο εκσυγχρονισμός των κανόνων, οι οποίοι διέπουν τη διαχείριση στον δημόσιο τομέα αποτελεί σταθερό στόχο και διαρκή επιδίωξη του Υπουργείου Οικονομικών.

Προς την κατεύθυνση αυτή έχουν συσταθεί ομάδες εργασίας, με αντικείμενο τη συστηματική μελέτη των υφιστάμενων κανόνων και στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους, καθώς και ομάδες σύνταξης εγχειριδίων-βοηθημάτων, τα οποία θα διευκολύνουν το έργο των εμπλεκόμενων στη δημοσιονομική διαχείριση και τον έλεγχό της.

δ) *Ενιαία Αρχή Πληρωμής (ΕΑΠ)*

Το ποσοστό των φορέων που έχουν ενταχθεί στο σύστημα πληρωμών της ΕΑΠ υπερβαίνει ήδη το 98%, ενώ σε διαδικασία συμμόρφωσης βρίσκεται το 1,5% των φορέων. Η επίτευξη ποσοστού συμμόρφωσης 100% θα επιτρέψει την παραγωγή πλήρων και αξιόπιστων στατιστικών αμειβόμενου προσωπικού και αντίστοιχων δαπανών για όλους τους φορείς του δημόσιου τομέα. Οι στατιστικές αυτές θα αποτελέσουν τη βάση για τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση της ασκούμενης πολιτικής αποδοχών στο δημόσιο τομέα και θα ενισχύσουν επιπλέον τη διαφάνεια και τη λογοδοσία στη διαχείριση των μισθολογικών δαπανών.

Βασική επιδίωξη συνιστά επίσης η κεντρική εκκαθάριση και πληρωμή των αποδοχών του προσωπικού όλων των φορέων που έχουν ενταχθεί στο σύστημα πληρωμών της ΕΑΠ. Η εκκαθάριση θα βασίζεται σε πρωτογενή στοιχεία, τα οποία θα παρέχονται από πιστοποιημένους χρήστες των φορέων. Στο πλαίσιο αυτό έχει ήδη ολοκληρωθεί ο διαγωνισμός για την ανάδειξη αναδόχου του έργου «Ανάπτυξη εφαρμογών υποστήριξης Ενιαίας Αρχής Πληρωμής Μισθοδοσίας». Η υλοποίηση του έργου αναμένεται να οδηγήσει σε σημαντική εξοικονόμηση πόρων (υλικών και ανθρώπινων), ενώ παράλληλα θα ενισχύσει τη διαφάνεια στη διαχείριση της μισθολογικής δαπάνης στο δημόσιο τομέα.

ε) Εκκαθάριση εγγυήσεων Δημοσίου

Για την ταχύτερη εκκαθάριση των καταπτώσεων των εγγυήσεων που έχουν παρασχεθεί από το ελληνικό δημόσιο καταρτίζεται ένα ηλεκτρονικά υποστηριζόμενο σχέδιο δράσης, το οποίο αποβλέπει στην επιτάχυνση των διαδικασιών εκκαθάρισης καταπτώσεων και τον περιορισμό της επιβάρυνσης όλων των εμπλεκόμενων φορέων (τραπεζών, ΓΑΚ, ΔΟΥ, Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και δικαστηρίων).

στ) Πολιτική ελέγχου δημοσίων δαπανών

Η στρατηγική ελέγχου εντάσσεται σε μια ευρύτερη στροφή που συντελείται στο πεδίο του ελέγχου των δημοσίων δαπανών και στοχεύει στην απλοποίηση και ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς του, με μετατόπιση της έμφασης από τον προληπτικό στον κατασταλτικό έλεγχο, προκειμένου αφενός να μην δημιουργούνται καθυστερήσεις και προσκόμματα στην εξόφληση των δημοσίων δαπανών και αφετέρου να ενισχύεται η διαφάνεια και η λογοδοσία στη δράση των οργάνων που είναι επιφορτισμένα με τη διενέργεια των πληρωμών.

Για την αποτελεσματική επίτευξη των στόχων του μηχανισμού δημοσιονομικού ελέγχου και στο πλαίσιο της οργανωτικής αναδιάρθρωσης των υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών, έχει ήδη δρομολογηθεί ο διαχωρισμός της Γενικής Διεύθυνσης Δημοσιονομικών Ελέγχων, σε δύο Γενικές Διευθύνσεις, τη Γενική Διεύθυνση Δημοσιονομικών Ελέγχων και τη Γενική Διεύθυνση Ελέγχων Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων.

- Η Γενική Διεύθυνση Δημοσιονομικών Ελέγχων έχει ως στόχο τη δημιουργία σε εθνικό επίπεδο ενός ισχυρού μηχανισμού κατασταλτικού ελέγχου επί των δημοσίων δαπανών σε αντίβαρο του καταργηθέντος προληπτικού ελέγχου.

Στρατηγικός στόχος είναι η διενέργεια α) τακτικών (συστημικών) ελέγχων για την ταχύτερη βελτίωση της λειτουργίας και της απόδοσης των συστημάτων διαχείρισης των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, προκειμένου να εμποδωθεί η δημοσιονομική πειθαρχία και να επιτευχθεί το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του Τακτικού Προϋπολογισμού και του Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος Δημοσιονομικής Πολιτικής και β) έκτακτων ελέγχων για τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του Κρατικού Προϋπολογισμού στο πλαίσιο της προσπάθειας καταπολέμησης της απάτης και της διαφθοράς.

Μέσα από ένα πλέγμα επιτελικών σχεδιασμένων και κεντρικά συντονισμένων τακτικών και έκτακτων ελέγχων και με την αξιοποίηση της ελεγκτικής εμπειρίας του προσωπικού των τώως Υπηρεσιών Δημοσιονομικού Ελέγχου (ΥΔΕ), επιδιώκεται αφενός μεν η παροχή προς τον Υπουργό Οικονομικών επαρκούς διαβεβαίωσης ή η διατύπωση επιφυλάξεων για το σύνολο ή για μέρος του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των δημοσιονομικών του Κράτους, αφετέρου δε η διενέργεια μεγαλύτερου αριθμού ελέγχων και η συχνότερη παρουσία των ελεγκτών στους φορείς της γενικής κυβέρνησης.

- Η Γενική Διεύθυνση Ελέγχων Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων έχει ως στρατηγικό στόχο την παροχή γνωμοδότησης για τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων.

Ειδικότερα προγραμματίζονται τα ακόλουθα:

- Σύνταξη και επικαιροποίηση στρατηγικών (σχεδιασμός ελέγχων συστημάτων και πράξεων) για το σύνολο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της Προγραμματικής Περιόδου (ΕΣΠΑ 2014-2020).
- Επικαιροποίηση εγχειριδίων και σύνταξη ερωτηματολογίων ελέγχου.
- Υποβολή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ετήσιας Έκθεσης Ελέγχου και Γνώμης (η οποία συνοποβάλλεται με τους ετήσιους λογαριασμούς και τις δηλώσεις διαχείρισης).

Η νέα Διεύθυνση Πιστοποίησης δαπανών Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) έχει ως επιχειρησιακούς στόχους:

- α) Τον σχεδιασμό των ελέγχων του Οργανισμού Πιστοποίησης μέσω της δημιουργίας μεθοδολογιών, προτύπων, εργαλείων και κατάλληλων πληροφορικών συστημάτων,
- β) Την προετοιμασία για τον προγραμματισμό και τον έλεγχο των ετήσιων λογαριασμών και της ορθής λειτουργίας του εσωτερικού συστήματος ελέγχου του οργανισμού πληρωμών και
- γ) Την προετοιμασία για την παροχή γνωμοδότησης προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Το Αυτοτελές Τμήμα Έκτακτων Ελέγχων Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων θα υλοποιήσει τον επιχειρησιακό στόχο της διενέργειας ελέγχων σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, κατόπιν καταγγελιών, εισαγγελικών παραγγελιών, δημοσιευμάτων, ή εντολών οργάνων όπως ενδεικτικά ο Υπουργός Οικονομικών ή ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης. Το Αυτοτελές Τμήμα Νομικής Υποστήριξης θα είναι επιφορτισμένο με την παροχή νομικής υποστήριξης σε όλες τις οργανικές μονάδες της Γενικής Διεύθυνσης.

Επισκόπηση δαπανών

Σε συνέχεια της πιλοτικής εφαρμογής της επισκόπησης των πρωτογενών λειτουργικών δαπανών σε τρία Υπουργεία (Οικονομικών, Πολιτισμού & Αθλητισμού και Οικονομίας & Ανάπτυξης) από τον Σεπτέμβριο του 2016, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους προχώρησε στις αρχές του 2017 σε καθολική επέκταση του εγχειρήματος στους φορείς Γενικής Κυβέρνησης. Στόχος της επισκόπησης δαπανών είναι η συγκέντρωση, επεξεργασία και αποτίμηση προτάσεων για πολιτικές εξοικονόμησης πόρων, με σκοπό τη δημιουργία δημοσιονομικού περιθωρίου, ώστε να ενισχυθούν οι δράσεις για την κοινωνική προστασία ευάλωτων πληθυσμών σε τομείς με υψηλή κοινωνική αποτελεσματικότητα με τρόπο διατηρήσιμο, χωρίς να τίθεται σε κίνδυνο η επίτευξη των στόχων πρωτογενών πλεονασμάτων.

Η υποβολή προτάσεων εξοικονόμησης έγινε από ομάδες εργασίας που συγκροτήθηκαν σε κάθε Υπουργείο οι οποίες, σε συνεργασία με τη συντονιστική επιτροπή που δημιουργήθηκε στο Υπουργείο Οικονομικών, είχαν ως στόχο να καταγράψουν και να κοστολογήσουν τις δράσεις των Υπουργείων και των εποπτευόμενων φορέων τους, να εντοπίσουν περιοχές εξοικονόμησης δαπανών και ενίσχυσης της αποτελεσματικότητάς τους και να διατυπώσουν ποσοτικοποιημένες και αξιόπιστες προτάσεις.

Οι ομάδες εργασίας προχώρησαν στην καταγραφή, με όσο το δυνατόν πιο ομοιόμορφο τρόπο, των επιμερισμένων σε δραστηριότητες (κύρια αντικείμενα πολιτικών και εργασιών του κάθε Υπουργείου) δαπανών καθενός από τους φορείς. Καταγράφηκαν τα ιστορικά στοιχεία εξέλιξης των βασικών μεγεθών του προϋπολογισμού κάθε φορέα (από το 2013 μέχρι το 2017) και έγινε προβολή των μεγεθών αυτών για το χρονικό διάστημα μέχρι τη λήξη του εγκεκριμένου ΜΠΔΣ (2021).

Σε όλες τις περιπτώσεις πριν την οριστικοποίηση της στοχοθεσίας προηγήθηκαν εντατικές διαβουλεύσεις με κάθε Υπουργείο για τη διαμόρφωση κοινά αποδεκτών προβλέψεων των δημοσιονομικών μεγεθών του στην υπό εξέταση περίοδο.

Από την επισκόπηση εξαιρέθηκαν οι δαπάνες μισθοδοσίας, οι επενδυτικές δαπάνες και κάποιες άλλες εξειδικευμένες δαπάνες λόγω της ιδιαιτερότητάς τους (π.χ. δαπάνη για κόκκινα δάνεια κ.λπ.).

Οι προτάσεις εξοικονόμησης που αξιολογήθηκαν ως ρεαλιστικές, εφικτές και συμβατές με την ακολουθούμενη οικονομική πολιτική έχουν ενσωματωθεί στο σχέδιο προϋπολογισμού έτους 2018.

Αποτέλεσμα της επισκόπησης δαπανών ήταν η δημιουργία σημαντικού δημοσιονομικού χώρου που έδωσε τη δυνατότητα υλοποίησης μιας σειράς στοχευμένων κοινωνικών πολιτικών για τη στήριξη

ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, όπως η ενίσχυση των χορηγούμενων οικογενειακών επιδομάτων, των σχολικών γευμάτων και των βρεφονηπιακών σταθμών.

Πέραν όμως της σύνδεσης της συγκεκριμένης επισκόπησης δαπανών με τη χρηματοδότηση δράσεων για κοινωνική προστασία, αυτή αποτελεί και μια δομημένη προσπάθεια δημιουργίας τεχνογνωσίας στα Υπουργεία και τους λοιπούς φορείς της γενικής κυβέρνησης για καλύτερη κοστολόγηση των δράσεών τους και ιεράρχηση των προτεραιοτήτων τους βάσει και της στόχευσης που υπάρχει για τις πολιτικές του κάθε Υπουργείου για τα αμέσως επόμενα χρόνια.

Η επισκόπηση των πρωτογενών λειτουργικών δαπανών της γενικής κυβέρνησης ωστόσο, δεν αποτελεί εφάπαξ άσκηση εξοικονόμησης πόρων. Με το νέο οργανόγραμμα του Υπουργείου Οικονομικών ιδρύεται νέα Διεύθυνση με στόχο, μεταξύ άλλων, τη διαρκή συγκριτική αξιολόγηση κάθε πρωτογενούς δαπάνης του Ελληνικού Δημοσίου ώστε οι φόροι που συλλέγει το Υπουργείο Οικονομικών να έχουν υψηλή και μετρήσιμη κοινωνική ανταποδοτικότητα.

3. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του Δημοσίου

Το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, στο πλαίσιο της εποπτείας των οικονομικών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, συλλέγει και δημοσιεύει, σε μηνιαία βάση, στοιχεία για τα έσοδα, τις δαπάνες, τις χρηματοοικονομικές συναλλαγές, το χρέος, τις εγγυήσεις αλλά και τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις προς τρίτους (φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνησης), για το σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης.

Για την ορθή καταγραφή και παρακολούθηση των υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, την αποφυγή σώρευσης νέων και την ομαλή αποπληρωμή τους έχουν θεσμοθετηθεί τα τελευταία χρόνια σημαντικές μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, με κυριότερη τη θέσπιση του Μητρώου Δεσμεύσεων. Από τη θεσμοθέτησή του το 2010 μέχρι σήμερα έχει σημειωθεί σημαντική βελτίωση, τόσο ως προς το ποσοστό των φορέων που το τηρούν και αποστέλλουν στοιχεία στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, όσο και ως προς την ποιότητα των στοιχείων.

Η τήρηση του Μητρώου Δεσμεύσεων σε συνδυασμό με τη μηνιαία υποβολή στοιχείων στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, αποτελεί βασικό εργαλείο για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την ορθή εκτέλεση των δαπανών, καθώς και για την ακριβή και αξιόπιστη αποτύπωση των υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης.

Για τη διασφάλιση της ορθής καταγραφής και παρακολούθησης των υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης στο Μητρώο Δεσμεύσεων, πραγματοποιήθηκε το 2015 από το ΓΛΚ δειγματοληπτική συλλογή στοιχείων για τις υποχρεώσεις τους και στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν επιτόπιοι δειγματοληπτικοί έλεγχοι, προκειμένου να επαληθευτούν τα εν λόγω στοιχεία. Το τρέχον έτος προγραμματίζεται η πραγματοποίηση ανάλογων ελέγχων για την ορθή τήρηση του Μητρώου και την πορεία των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων. Επιπλέον, από το Σεπτέμβριο του 2017 ξεκίνησε μια προσπάθεια για τον ανασχεδιασμό του Μητρώου Δεσμεύσεων και του συστήματος υποβολής στοιχείων με στόχο την περαιτέρω βελτίωση της παρακολούθησης και τη πληρέστερη συλλογή στοιχείων για τις υποχρεώσεις και τις πληρωμές της Γενικής Κυβέρνησης, στο πλαίσιο της ενίσχυσης του ρόλου εποπτείας του ΓΛΚ.

Η εξέλιξη των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων και των επιστροφών φόρων που δεν έχουν καταβληθεί στους δικαιούχους, σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύονται μηνιαίως από το ΓΛΚ, παρατίθεται στον πίνακα 2.1.

**Πίνακας 2.1 Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Γενικής Κυβέρνησης
(σε εκατ. ευρώ)**

	Δεκ. 2016	Μαρ. 2017	Ιουν. 2017	Σεπ. 2017

Κρατικός Π/Υ	163	198	233	234
Τοπική Αυτοδιοίκηση	312	411	367	322
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)	2.346	2404	2.348	2.051
<i>εκ των οποίων ΕΟΠΥΥ</i>	1.279	1.348	1.357	910
Νοσοκομεία	450	618	554	552
Λοιπά Νομικά Πρόσωπα	419	465	499	400
Γενική Κυβέρνηση	3.689	4.096	4.001	3.559
Εκκρεμείς επιστροφές φόρων	1.226	1.120	1.252	931
Σύνολο	4.915	5.216	5.254	4.490

Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του ΕΟΠΥΥ συμπεριλαμβάνουν ποσά από rebate και clawback που δεν έχουν συμψηφιστεί ακόμα. Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των νοσοκομείων συμπεριλαμβάνουν ποσά από rebate που δεν έχουν συμψηφιστεί ακόμα.

Από το σύνολο των εκκρεμών υποχρεώσεων των φορέων, ως ληξιπρόθεσμες ορίζονται εκείνες οι οποίες δεν έχουν εξοφληθεί μετά την παρέλευση 90 ημερών από την ημερομηνία υποχρέωσης εξόφλησής τους. Τα στοιχεία για τις εκκρεμείς επιστροφές φόρων αναφέρονται σε εκκρεμείς επιστροφές φόρων για τις οποίες έχει εκδοθεί το σχετικό ΑΦΕΚ μέχρι και το τέλος του μήνα αναφοράς.

Η εξόφληση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης αποτελεί βασική προτεραιότητα για το Υπουργείο Οικονομικών, δεδομένου ότι συμβάλλει στην ενίσχυση της αξιοπιστίας των φορέων, στην εξυγίανση των προϋπολογισμών τους, αλλά και στην τόνωση της ρευστότητας της οικονομίας.

Για το σκοπό αυτό από τον Ιούνιο του 2016 υλοποιείται πρόγραμμα εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους με έκτακτη χρηματοδότησή τους. Παράλληλα, υλοποιείται η αποπληρωμή εκκρεμών επιστροφών φόρου. Επιπλέον, το 2017 ξεκίνησε και η έκτακτη χρηματοδότηση των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης για την εκκαθάριση εκκρεμών, άνω των 90 ημερών, αιτήσεων συνταξιοδότησης. Η απαραίτητη ρευστότητα για την υλοποίηση των ανωτέρω δράσεων αντλείται από την ειδική χρηματοδότηση από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) η οποία προβλέπεται στο πλαίσιο της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, αλλά και από ίδιους πόρους των φορέων.

Οι χρηματοδοτήσεις από τον ΕΜΣ ξεκίνησαν τον Ιούνιο του 2016. Μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου 2017 εκταμιεύτηκαν συνολικά 4.300 εκατ. ευρώ. Με τη συστηματική προσπάθεια για αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και μετά τη θετική αξιολόγηση από τον ΕΣΜ της πορείας των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων ως και τον Σεπτέμβριο του 2017, εκταμιεύτηκαν επιπλέον 800 εκατ. ευρώ στο τέλος Οκτωβρίου 2017.

Ως αποτέλεσμα, το 2016 και το 2017 παρατηρείται σταδιακή μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης. Τον Σεπτέμβριο του 2017 οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των εκκρεμών επιστροφών φόρων, μειώθηκαν σε σχέση με το τέλος του 2015 κατά 1.489 εκατ. ευρώ. Επιπλέον, εντός του 2017 έχουν εξοφληθεί 323 εκατ. ευρώ που αφορούν εκκρεμείς αιτήσεις συνταξιοδότησης.

Με τη συνέχιση της ροής χρηματοδοτήσεων από τον ΕΜΣ εντός του 2018 και της προσπάθειας των φορέων για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, αλλά και τη στενή εποπτεία και παρακολούθηση από πλευράς του ΓΛΚ, αναμένεται η περαιτέρω μείωσή τους εντός του 2018. Απώτερος στόχος είναι να ομαλοποιηθεί ο τρόπος αποπληρωμής των υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους, ενισχύοντας τη ρευστότητα της οικονομίας.

4. Εσωτερική πολιτική

Κοινωνική πολιτική

Οι επιπτώσεις της κρίσης και της διαδικασίας δημοσιονομικής προσαρμογής των περασμένων ετών και η συνακόλουθη αύξηση των αναγκών κοινωνικής στήριξης έχει θέσει τη μεταρρύθμιση της πολιτικής πρόνοιας σε άμεση προτεραιότητα. Η διατήρηση και περαιτέρω ανάπτυξη σχεδίου άμεσης κοινωνικής προστασίας για μεγάλη μερίδα του πληθυσμού, ξεκινώντας από τις πιο ευάλωτες κατηγορίες, παραμένει αναγκαία. Στόχος μιας τέτοιας πολιτικής είναι η άμβλυση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων και της αποστέρησης στις ακραίες εκδοχές της, καθώς και η διασφάλιση ενός ελάχιστου επίπεδου αξιοπρεπούς διαβίωσης σε όλους τους πολίτες που πραγματικά έχουν ανάγκη.

Η σημαντική υπέρβαση του δημοσιονομικού στόχου πρωτογενούς πλεονάσματος 1,75% του ΑΕΠ κατά το τρέχον έτος κατέστησε δυνατή τη χορήγηση εφάπαξ κοινωνικού μερίσματος συνολικού εκτιμώμενου ύψους 720 εκατομμυρίων στα οικονομικά ασθενέστερα νοικοκυριά. Το κοινωνικό μέρισμα χορηγείται σε νοικοκυριά που πληρούν, μεταξύ άλλων, εισοδηματικά και περιουσιακά κριτήρια και έχει σχεδιαστεί ώστε να καλύπτει το φτωχότερο 1/3 του πληθυσμού, δηλαδή το σύνολο του πληθυσμού που βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας (21,2% το 2016) και σχεδόν το σύνολο του πληθυσμού που αντιμετωπίζει συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού (35,6% το 2016).

Τα νοικοκυριά που δικαιούνται το κοινωνικό μέρισμα διακρίνονται σε κατηγορίες, αναλόγως του συνολικού ισοδύναμου εισοδήματός τους. Το εισόδημα του νοικοκυριού ορίζεται ως το συνολικό εισόδημα, πραγματικό ή τεκμαρτό, όλων των μελών του νοικοκυριού και από οποιαδήποτε πηγή, όπως προκύπτει από τις Δηλώσεις Φορολογίας Εισοδήματος του φορολογικού έτους 2016. Υπολογίζεται προ φόρων και μετά την καταβολή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και περιλαμβάνει το σύνολο των εισοδημάτων που απαλλάσσονται από τον φόρο και των εισοδημάτων που φορολογούνται με ειδικό τρόπο, καθώς και κάθε μορφή επιδομάτων και λοιπών χρηματικών μεταβιβάσεων.

Πέραν του εισοδηματικού κριτηρίου, η εκπλήρωση των προϋποθέσεων για τη χορήγηση του μερίσματος περιλαμβάνει και συγκεκριμένα όρια για την αξία της ακίνητης περιουσίας. Επιπλέον κριτήρια που τίθενται αφορούν στο ύψος των καταθέσεων των μελών του νοικοκυριού σε πιστωτικά ιδρύματα, στην μη κατανάλωση αγαθών πολυτελείας και στην μόνιμη και νόμιμη διαμονή στη χώρα κατά τα πέντε τουλάχιστον τελευταία έτη, καθώς και στην ύπαρξη χρόνου ασφάλισης τουλάχιστον ενός μήνα σε οποιονδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης.

Βάσει των ανωτέρω κριτηρίων, οι δικαιούχοι του κοινωνικού μερίσματος εκτιμώνται σε 1.459.834 νοικοκυριά, ενώ το μέσο ύψος του μερίσματος εκτιμάται σε 483 ευρώ ανά νοικοκυριό. Ειδικότερα, το μέσο ύψος του μερίσματος ανέρχεται σε 610 ευρώ για τα επιλέξιμα νοικοκυριά που υπάγονται στην πρώτη κατηγορία, με τα αντίστοιχα ποσά για τα νοικοκυριά της δεύτερης και της τρίτης κατηγορίας να εκτιμώνται σε 547 ευρώ και 403 ευρώ. Ο συνολικός αριθμός των μελών των δικαιούχων νοικοκυριών ανέρχεται σε 3.472.734 άτομα, ήτοι στο 32% του πληθυσμού της χώρας.

Ταυτόχρονα, μετά από πολύ καιρό, δίνεται η δυνατότητα να θεμελιωθεί ένα πραγματικό κράτος πρόνοιας με βάση τα δικαιώματα των πολιτών για κάλυψη των βασικών αναγκών τους και αξιοπρεπή διαβίωση.

Η μεταρρύθμιση της πολιτικής πρόνοιας, η οποία ξεκίνησε με την εισαγωγή του θεσμού του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης θα συνεχιστεί με πολλαπλές δράσεις και ειδικότερα:

- Σχολικά γεύματα.
- Νέοι βρεφονηπιακοί σταθμοί.
- Διαμόρφωση νέου πλαισίου για την παιδική προστασία:
  - Επιτροπεία ανηλίκων.

- Νομοθετικό πλαίσιο για την αναδοχή/υιοθεσία.
- Νέο πλαίσιο λειτουργίας προνοιακών ΝΠΔΔ & ΝΠΙΔ.
- Λειτουργία ενιαίου φορέα πληρωμής προνοιακών επιδομάτων (ΟΠΕΚΑ).
- Νέο πλαίσιο καταπολέμησης της έλλειψης στέγης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων-Φορέας διαχείρισης ακινήτων.
- Μεταστέγαση οικισμών Ρομά.
- Ολοκλήρωση και λειτουργία, στις 13 περιφέρειες, 240 Κέντρων Κοινότητας με ενιαίο γεωπληροφοριακό σύστημα.
- Πιλοτικό πρόγραμμα αξιολόγησης της αναπηρίας με τη δημιουργία ηλεκτρονικού φακέλου αναπηρίας.

Αντιμετώπιση της φτώχειας

Το **Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ)** έχει πλέον καταγραφεί ως ένα από το πιο επιτυχημένα προγράμματα αντιμετώπισης των άμεσων βιοτικών αναγκών των πιο ευάλωτων νοικοκυριών στη χώρα. Ο σωστός σχεδιασμός, τα καινοτόμα χαρακτηριστικά και η ελάφρυνση του πολίτη από πολύπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες αποδίδουν καρπούς, καθώς η πρόβλεψη για τον αριθμό των 700.000 ατόμων που έχουν ανάγκη άμεσης προστασίας φαίνεται να επαληθεύεται για τα έτη 2017 και 2018, συνεπώς και το ύψος των αναγκαίων κονδυλίων στα επίπεδα των 700 εκατομμυρίων ετησίως.

Πέραν της εισοδηματικής ενίσχυσης, σχεδιάζεται η πλήρης ενεργοποίηση του 2^{ου} πυλώνα του προγράμματος, με την παροχή υπηρεσιών (δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ηλεκτρική ενέργεια και νερό, ΤΕΒΑ, voucher για βρεφονηπιακούς σταθμούς κ.λπ.) καθώς του 3^{ου} πυλώνα της ένταξης στην εργασία τουλάχιστον για το 10% των δικαιούχων-εγγεγραμμένων ανέργων στον ΟΑΕΔ.

Παιδική προστασία

Το επιτυχημένο πιλοτικό πρόγραμμα των **ζεστών σχολικών γευμάτων**, θεσμοθετείται για τα δημοτικά σχολεία σε όλη την επικράτεια το 2018 με 130.000 ημερήσια γεύματα για παιδιά δημοτικού. Η επιλογή των σχολείων πραγματοποιήθηκε με βάση δείκτες φτώχειας, ανεργίας ή/και ειδικών συνθηκών διαπιστωμένων από το Υπουργείο Παιδείας και τους εκπαιδευτικούς.

Το 2018 θα ιδρυθούν 380 νέοι δημοτικοί βρεφονηπιακοί σταθμοί, που θα εξυπηρετούν επιπλέον 10.000 παιδιά.

Η αύξηση του διατιθέμενου προϋπολογισμού για τα **οικογενειακά επιδόματα** το 2018, στοχεύει στην αύξηση των κονδυλίων για το πρώτο και το δεύτερο παιδί.

Σύγχρονο και διαφανές κράτος πρόνοιας

240 Κέντρα Κοινότητας σε Δήμους όλης της χώρας, 13 παρατηρητήρια στις Περιφέρειες για τις εφαρμοζόμενες κοινωνικές πολιτικές, ένας κεντρικός πυρήνας εποπτείας και ελέγχου συγκροτούν **έναν ισχυρό μηχανισμό** διάγνωσης, αντιμετώπισης, επίλυσης και συνεχούς παρακολούθησης των κοινωνικών αναγκών.

Η μετατροπή του ΟΓΑ σε ενιαίο οργανισμό απονομής επιδομάτων (Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων Κοινωνικής Αλληλεγγύης ΟΠΕΚΑ), θα απαλλάξει τον πολίτη από μια σειρά μακρόχρονων διαδικασιών και θα επιτρέψει τον οικονομικό προγραμματισμό των νοικοκυριών.

Η **καταγραφή σε Εθνικό Μητρώο** όλων ΝΠΙΔ που παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας, όχι μόνο θα επιτρέψει τον έλεγχο ευαίσθητων δραστηριοτήτων αλλά, κυρίως, θα ευνοήσει τη συνεργασία και την αλληλοσυμπλήρωση δράσεων για κάλυψη πολλαπλών αναγκών σε τοπικό επίπεδο.

Μαζί με το δίκτυο των Κέντρων Κοινότητας, συνοικοδομούνται δίκτυα για την ολοκληρωμένη φροντίδα προς τους ηλικιωμένους τρίτης και τέταρτης ηλικίας (διασύνδεση ΚΑΠΗ, ΚΗΦΗ και του προγράμματος Βοήθεια στο Σπίτι), καθώς και για την άμεση, κατ' οίκον, αντιμετώπιση αναδυόμενων προβλημάτων.

Απασχόληση – αντιμετώπιση των συνεπειών της ανεργίας

Η αντιμετώπιση της ανεργίας εξακολουθεί να παραμένει κύρια προτεραιότητα. Τα μέτρα που προωθούνται για ενίσχυση της ανάπτυξης και της επιχειρηματικότητας αναμένεται να έχουν σημαντική επίδραση στην καταπολέμηση της ανεργίας, μέσω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Παράλληλα, για την άμεση διαχείριση των συνεπειών της ανεργίας, θα συνεχιστεί η προώθηση μέτρων, μέσω συγχρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, τα οποία θα προσφέρουν αυξημένες ευκαιρίες απασχόλησης όλων των κατηγοριών των ανέργων.

Ειδικότερα έχουν σχεδιασθεί και υλοποιούνται:

- Προγράμματα για ανέργους.
- Συμβουλευτική Υποστήριξη, Κατάρτιση, Πιστοποίηση και Προώθηση στην Απασχόληση Άνεργων Υψηλών Προσόντων Ηλικίας 25 - 29 ετών στον κλάδο Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών.
- Ολοκληρωμένη Παρέμβαση Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και Καταπολέμησης της ανεργίας στο Κλάδο της Εφοδιαστικής Αλυσίδας και του Εξαγωγικού Εμπορίου. (Συμβουλευτική Υποστήριξη, Κατάρτιση, Πιστοποίηση και Προώθηση στην Απασχόληση).
- Πρόγραμμα εκπαίδευσης και απόκτησης εργασιακής εμπειρίας ανέργων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις στον τομέα του Τουρισμού στο αντικείμενο του Digital Marketing.
- Ολοκληρωμένη Παρέμβαση Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού και Καταπολέμησης της Ανεργίας στο Κλάδο των Υποδομών και Μεταφορών. (Συμβουλευτική Υποστήριξη, Κατάρτιση, Πιστοποίηση και Προώθηση στην Απασχόληση).
- Συνέχιση των προγραμμάτων Κοινοφελούς Εργασίας σε ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού και Δημόσιο.
- Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη / 3000 νέοι - υψηλών προσόντων (χρηματοδότηση από τον Ιδιωτικό Τομέα).

Σημαντικό ρόλο στην αντιμετώπιση των συνεπειών της ανεργίας θα έχει και η αξιοποίηση του σχετικά νέου θεσμού της Κοινωνικής Αλληλέγγυας Οικονομίας. Για την αξιοποίηση αυτή προγραμματίζεται:

- Ίδρυση 100 Κέντρων Στήριξης για τους φορείς Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας
- Σύσταση Ταμείου για την ενίσχυση της ΚΑΛΟ με διαθέσιμο αρχικό κεφάλαιο 28 εκατ. ευρώ
- Προγράμματα επιχορηγήσεων για υπάρχουσες επιχειρήσεις και startups.

Για την ενίσχυση των παρεμβάσεων στον ιδιαίτερα σημαντικό και ευαίσθητο τομέα της απασχόλησης και την αντιμετώπιση της ανεργίας σχεδιάζεται για το 2018 μια σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων που αφορούν:

- Σύστημα αμοιβαίων υποχρεώσεων μεταξύ των ανέργων εγγεγραμμένων στον ΟΑΕΔ και του ΟΑΕΔ.
- Σύσταση Περιφερειακών Συμβουλίων Ανάπτυξης του Ανθρώπινου Δυναμικού και Σύνδεσης με την Απασχόληση.
- Απασχόληση ανέργων ως ποσοστό του συνολικού αριθμού εργαζομένων στην εκτέλεση δημοσίων έργων.
- Αναμόρφωση θεσμικού πλαισίου πιστοποίησης παρόχων συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης.
- Επέκταση ειδικού εποχικού επιδόματος στους εργαζομένους στο χώρο του χορού και των τεχνικών απασχολούμενων σε ζωντανές οπτικοακουστικές εκδηλώσεις.

Υγεία

Η υγεία αποτελεί έναν από τους κρίσιμους δείκτες δίκαιης ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας. Καθοριστική στην υγειονομική ασφάλεια και αναπτυξιακή προοπτική της χώρας, στην κοινωνική συνοχή, στην αξιοπρέπεια και την ισοτιμία των πολιτών είναι η συμβολή του ΕΣΥ και της Δημόσιας Υγείας.

Το Υπουργείο Υγείας έχει ήδη ετοιμάσει έναν οδικό χάρτη μεταρρυθμίσεων που έχουν ως απώτερο στόχο την εφαρμογή ενός Γενικού Σχεδίου Υγείας με καθολική κάλυψη και παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών υγείας, στη βάση της ισότητας και της αλληλεγγύης με έναν οικονομικά βιώσιμο τρόπο. Οι σχετικές δράσεις ενισχύουν τη δυναμική του δημόσιου συστήματος υγείας και βελτιώνουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών του.

Ειδικότερα:

Κατά το 2018 το Υπουργείο Υγείας αναμένεται, μεταξύ άλλων, να συνεχίσει σειρά διαρθρωτικών παρεμβάσεων για: α) τη μεταρρύθμιση στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, με την καθιέρωση των Τοπικών Μονάδων Υγείας (ΤΟΜΥ), όπως επίσης και για την αναβάθμιση των υφιστάμενων δομών της πρωτοβάθμιας περίθαλψης, β) την παγίωση της νέας φαρμακευτικής πολιτικής μέσω της δημιουργίας επιτροπής αξιολόγησης καινοτόμων ακριβών φαρμάκων που αποζημιώνονται από τον ΕΟΠΥΥ, της καθιέρωσης μηχανισμού διαπραγμάτευσης προσιτών τιμών αποζημίωσης για νέα ακριβά φάρμακα και της αναβάθμισης (υποχρεωτικών) θεραπευτικών πρωτοκόλλων στο σύστημα ηλεκτρονικής συνταγογράφησης, γ) τη δημιουργία της «Λίστας Χειρουργείου» και των Γραφείων Προστασίας Δικαιωμάτων Ασθενών, δ) την τροποποίηση των Οργανισμών των νοσοκομείων, ε) την αποκέντρωση της διοίκησης των υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας, στ) τη διακρατική συνεργασία εντός του πλαισίου της ΕΕ για την από κοινού διαπραγμάτευση «δίκαιων» τιμών αποζημίωσης, που θα επιτρέπουν την πρόσβαση των ασθενών στα ακριβά φάρμακα και την οικονομική βιωσιμότητα του συστήματος υγείας, ζ) την ενίσχυση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης του Συστήματος Υγείας, η) την έμφαση στον καθολικό εμβολιασμό του παιδικού πληθυσμού και την αναβαθμισμένη υγειονομική φροντίδα των προσφύγων-μεταναστών. Τέλος, η έναρξη λειτουργίας της Εθνικής Κεντρικής Αρχής Προμηθειών Υγείας (ν. 4472/2017) προβλέπεται να συνεισφέρει σημαντικά προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ενός κεντροποιημένου συστήματος προμηθειών αναφερόμενο στο σύνολο των δημόσιων νοσοκομείων και των ΥΠΕ-ΠΕΔΥ, καθώς και των λοιπών δομών παροχής φροντίδας υγείας.

Συγκεκριμένα με τις παρεμβάσεις αυτές επιδιώκονται:

1. Καθολική και ισότιμη κάλυψη του πληθυσμού, άρση των ανισοτήτων στην Υγεία.
2. Διεύρυνση του Δημόσιου χώρου, προτεραιότητα στη δημόσια περίθαλψη.
3. Στροφή στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ), την πρόληψη και τη Δημόσια Υγεία ως στρατηγική απάντηση στην κρίση του Συστήματος Υγείας, στις ακόλυπτες ανάγκες των πολιτών, καθώς και στο αίτημα ολιστικής, τεκμηριωμένης και ποιοτικής φροντίδας υγείας.
4. Αλλαγές στη φαρμακευτική πολιτική (τιμολόγηση, αξιολόγηση, διαπραγμάτευση, συνταγογράφηση, παραγωγική προοπτική) με στόχο τη διασφάλιση της πρόσβασης των ασθενών στα καινοτόμα φάρμακα, την αύξηση της διεύδουσης ποιοτικών γενοσήμων στην αγορά και τη βιωσιμότητα του Συστήματος Υγείας.
5. Ολοκληρωμένη υγειονομική φροντίδα των προσφύγων – μεταναστών, δημιουργία ομάδων επαγγελματιών υγείας υπό τον κεντρικό συντονισμό του Υπουργείου Υγείας για την συνεχή παροχή υπηρεσιών ΠΦΥ και Δημόσιας Υγείας σε κάθε χώρο ανοικτής φιλοξενίας, ΚΥΤ και ΠΡΟΚΕΚΑ. Ενίσχυση με προσωπικό των όμορων δημόσιων δομών υγείας - μέριμνα για την υγειονομική φροντίδα (εμβολιασμοί κ.λπ.) όσων προσφύγων διαμένουν σε διαμερίσματα.
6. Ηθικοποίηση του Συστήματος Υγείας, διαφανής διακυβέρνηση, θεσμική εξυγίανση στο χώρο των προμηθειών και του φαρμάκου, υλοποίηση του Σχεδίου Δράσης για τη διαφθορά στον τομέα της Υγείας που έχει εκπονηθεί σε συνεργασία με τον ΟΟΣΑ.
7. Ανθρωποκεντρική φροντίδα με έμφαση στα δικαιώματα των ασθενών - περιορισμός των «άτυπων πληρωμών» στις υπηρεσίες υγείας και της οικονομικής εκμετάλλευσης των ασθενών.
8. Οργανωτική ανασυγκρότηση του Συστήματος Υγείας (νέοι Οργανισμοί ΥΠΕ-Νοσοκομείων-Κέντρων Υγείας, αναθεώρηση της χωροταξίας των ΥΠΕ, αποσύνδεση νοσοκομείων σε συγκεκριμένες περιοχές, ενίσχυση της κοινωνικής συμμετοχής και της εκπροσώπησης των ασθενών στη Διοίκηση) –Αλλαγές στους Οργανισμούς εποπτευόμενων φορέων – Θεσμική εξυγίανση ΚΕΕΛΠΝΟ.
9. Ανανέωση και εμπλουτισμός του ιατροτεχνολογικού εξοπλισμού όλων των Δημόσιων Νοσοκομείων μέσω της αντικατάστασης του παλαιού εξοπλισμού και της αγοράς νέων μηχανημάτων τα οποία μέχρι σήμερα διέθετε μόνο ο ιδιωτικός τομέας.

10. Ενίσχυση της Επείγουσας Προνοσοκομειακής Φροντίδας μέσω της λειτουργικής και επιχειρησιακής αναβάθμισης του ΕΚΑΒ, η οποία περιλαμβάνει την ανασυγκρότηση του Οργανισμού του, την ενίσχυση με νέα μέσα και την αναβάθμιση των αεροδιακομιδών και των πλωτών διακομιδών με στόχο την βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και την ισότιμη κάλυψη του πληθυσμού όλης της χώρας.
11. Βελτίωση της οικονομικής θέσης του ΕΟΠΥΥ, ολοκλήρωση των συμβάσεων με όλους τους παρόχους και ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών του οργανισμού με στόχο το 2018: οι ασφαλισμένοι πολίτες να επωφελούνται των παροχών με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, οι δε ανασφάλιστοι πολίτες να δικαιούνται όλο και περισσότερες παροχές.
12. Συνέργεια δημόσιων πόρων (γενική φορολογία- κοινωνική ασφάλιση) για τη βιώσιμη χρηματοδότηση του συστήματος υγείας - διεύρυνση του δημοσιονομικού χώρου για επαρκή και αξιόπιστη κάλυψη των σύγχρονων υγειονομικών αναγκών και υπέρβαση των οικονομικών εμποδίων για την καθολική κάλυψη.
13. Ολοκλήρωση της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης και προώθηση ενός κοινού στρατηγικού σχεδίου με το Υπουργείο Εργασίας - Κοινωνικής Πρόνοιας για την αποϊδρυματοποίηση όσων – ψυχικά ασθενών ή ΑμεΑ - ζουν σε ασυλικά περιβάλλοντα.
14. Νέα στρατηγική για τις εξαρτήσεις (που συμπεριλαμβάνει αλκοόλ, διαδίκτυο, τζόγο) - λειτουργική διασύνδεση δομών για την πρόληψη, μείωση της βλάβης, υποκατάσταση, απεξάρτηση, ψυχοκοινωνική υποστήριξη, επανένταξη.
15. Συνέργεια με τις κοινωνικές δομές του Κράτους και των ΟΤΑ για ένα αναβαθμισμένο δίκτυο δημόσιων υπηρεσιών αποθεραπείας-αποκατάστασης, ψυχοκοινωνικής φροντίδας, γηριατρικής φροντίδας, δομών για νόσο Alzheimer και άνοια, κατ' οίκον φροντίδας και παρηγορητικής φροντίδας.
16. Ενιαίο κυβερνητικό σχέδιο και διυπουργικές δράσεις και για την τροποποίηση των κοινωνικών προσδιοριστών της ασθένειας (ανεργία, φτωχοποίηση, κοινωνικός αποκλεισμός, «ανθυγιεινές» συνθήκες του φυσικού-εργασιακού-κοινωνικού περιβάλλοντος, εξαρτήσεις, κάπνισμα, παχυσαρκία, τροχαία δυστυχήματα, εργατικά ατυχήματα κ.λπ).

Για την υλοποίηση του σχεδιασμού αυτού είναι σε εξέλιξη νομοθετικές πρωτοβουλίες όπως:

1. Εναρμόνιση με τις ευρωπαϊκές οδηγίες για το ωράριο των γιατρών – αλλαγή στον τρόπο επιλογής των μόνιμων γιατρών ΕΣΥ.
2. Δημιουργία ειδικού φορέα Αξιολόγησης Τεχνολογίας Υγείας (HTA).
3. Εκσυγχρονισμός της ιατρικής νομοθεσίας.
4. Θεσμική αναδιοργάνωση του ΕΣΥ – αλλαγές στην ιατρική εκπαίδευση.
5. Αλλαγές στο νόμο 4139/2013 για τις εξαρτήσεις.

Προστασία του πολίτη

Ελληνική Αστυνομία

Οι απαιτήσεις της κοινωνίας και της πολιτείας σε θέματα ασφάλειας των πολιτών και η ανάγκη παροχής ποιοτικότερης και αποτελεσματικότερης αστυνόμευσης και προστασίας στο κοινωνικό σύνολο αποτελούν τη βάση του προγραμματισμού της δράσης της ΕΛΑΣ για το 2018 αποσκοπώντας στη δημιουργία ενός σύγχρονου πλαισίου που συνδυάζει μηχανισμούς ταχείας και αποτελεσματικής δράσης, αξιόπιστη και παραγωγική εσωτερική οργάνωση και λειτουργία και ορθολογική χρήση των διατιθεμένων πόρων.

Ειδικότερα:

- Σχεδιάζεται η αναδιάρθρωση του αστυνομικού προσωπικού και η αναπλήρωση του προσωπικού που έχει διασπαρθεί ανά την επικράτεια για την αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος, ώστε η κάλυψη αυτής της ανάγκης να μην αποβαίνει σε βάρος της εν γένει αστυνόμευσης της εγκληματικότητας.
- Προγραμματίζεται η προμήθεια πρόσθετου και κατάλληλου υλικοτεχνικού εξοπλισμού, προκειμένου να εκπληρωθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι προτεραιότητες που τίθενται για την αποτελεσματικότερη αστυνόμευση.
- Για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του μεταναστευτικού προβλήματος σχεδιάζεται η δημιουργία νέων χώρων Προαναχωρησιακών Κέντρων Κράτησης (π.χ. δημιουργία ΠΡΟΚΕΚΑ

Χίου), όπου θα διατεθεί πρόσθετο προσωπικό και νέας υλικοτεχνικής υποδομής, μέσω της υλοποίησης σχετικών δράσεων από την ΕΕ. Επιπλέον καταβάλλεται συνεχής προσπάθεια για την ασφαλέστερη είσοδο - έξοδο πολιτών τρίτων χωρών στη χώρα μας και την ταυτόχρονη μείωση του κύματος των παράνομα εισερχομένων αλλοδαπών καθώς και την ελαχιστοποίηση του χρόνου παραμονής αυτών στη χώρα μας.

- Η εντατικοποίηση της αντιμετώπισης των φαινομένων ρατσισμού, ξενοφοβικής βίας και διακρίσεων, με την ανάπτυξη και υλοποίηση σχετικών εκπαιδευτικών δράσεων και διεπαφών στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, με συναρμόδιους φορείς αποτελεί προτεραιότητα της καθημερινής αστυνόμευσης με στόχο την τόνωση του πνεύματος ασφάλειας καθώς και της εμπιστοσύνης των μειονοτήτων - πολιτών στο πρόσωπο της Ελληνικής Αστυνομίας.
- Για τη μείωση του κυκλοφοριακού προβλήματος και των τροχαίων ατυχημάτων, ειδικά στα μεγάλα αστικά κέντρα και τους αυτοκινητόδρομους σχεδιάζεται η εντατικοποίηση της τροχονομικής αστυνόμευσης με τη διενέργεια ικανών σε αριθμό περιπολιών και συνεργείων ελέγχου τροχονομικών παραβάσεων καθ' όλο το 24ωρο, καθώς και ο εφοδιασμός του προσωπικού με κατάλληλο και αποτελεσματικότερο εξοπλισμό σύγχρονης τεχνολογίας.

Πυροσβεστικό Σώμα

Οι στρατηγικές, οι δράσεις και το νομοθετικό έργο του Σώματος για το 2018 αφορούν στα κατωτέρω:

1. Αναβάθμιση μηχανισμού επεμβάσεων Πυροσβεστικού Σώματος (ΠΣ) για φυσικές καταστροφές, ο οποίος εστιάζεται σε δασικές πυρκαγιές, σεισμούς, θεομηνίες κ.λπ. και σε μέτρα μείωσης των συνεπειών τους. Πρόκειται για την ομάδα στρατηγικών δράσεων με το μεγαλύτερο κόστος απόκτησης - χρήσης και λειτουργίας των υποδομών και του εξοπλισμού, καθώς και απασχόλησης προσωπικού του Σώματος.
2. Αναβάθμιση μηχανισμού επεμβάσεων ΠΣ για Τεχνολογικά Ατυχήματα. Η δράση αφορά την ανταπόκριση του μηχανισμού του ΠΣ σε τεχνολογικά και βιομηχανικά ατυχήματα μεγάλης έκτασης (σε εγκαταστάσεις που εμπίπτουν στην οδηγία SEVESO), καθώς και σε λοιπές χημικές, βιολογικές, ραδιολογικές και πυρηνικές απειλές.
3. Δράσεις του ΠΣ για τη βελτίωση της ενεργητικής ασφάλειας των Μεταφορών, οι οποίες σχετίζονται με πάσης φύσεως ατυχήματα μεταφορών σε μεταφορικά μέσα ή δίκτυα όπου επεμβαίνει το ΠΣ (οδικά, σιδηροδρομικά, θαλάσσια, αεροπορικά κ.λπ.).
4. Αντιμετώπιση Βιομηχανικών Κινδύνων, στην οποία περιλαμβάνονται δράσεις κατασκευής, προμήθειας πυροσβεστικού εξοπλισμού και λειτουργίας πυροσβεστικών σταθμών σε βιομηχανικές περιοχές (ΒΙΠΕ) εθνικής εμβέλειας, βιομηχανικά πάρκα και αλλού.
5. Ανάπτυξη ηλεκτρονικών υπηρεσιών ΠΣ και αναβάθμιση υποδομών ΤΠΕ. Αποτελεί μία από τις σημαντικότερες κατηγορίες δράσεων καθώς αφορά τη συλλογή, επεξεργασία και αξιοποίηση κρίσιμης «πυροσβεστικής» πληροφορίας για την αντιμετώπιση ατυχημάτων και καταστροφών.
6. Αναβάθμιση Διοικητικής - Επιχειρησιακής Λειτουργίας & Ανάπτυξη ανθρωπίνου δυναμικού ΠΣ. Πρόκειται για δράσεις υποστήριξης του επιχειρησιακού έργου, με έμφαση στην εισαγωγή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης και διαχείρισης συμβάντων και πόρων, εφαρμογή μέτρων μείωσης του κόστους λειτουργίας και εξορθολογισμού των δαπανών που σχετίζονται με όλο το φάσμα επιχειρησιακών και διοικητικών λειτουργιών του ΠΣ.
7. Προμήθεια Ατομικού Εξοπλισμού. Πρωταρχική και σταθερή κατηγορία δράσεων με στόχο την ασφάλεια του επεμβαίνοντος προσωπικού και την συνακόλουθη βελτίωση της αποδοτικότητάς του, σύμφωνα με τα διεθνώς προβλεπόμενα περί υγιεινής και ασφάλειας της εργασίας για την εφαρμογή μέσων και μέτρων ατομικής προστασίας.
8. Δράσεις ΠΣ στα πλαίσια Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων. Πρόκειται για δράσεις που αφορούν συγκεκριμένες διοικητικές περιφέρειες και η εν λόγω γεωγραφική αποτύπωση αποσκοπεί στην παρακολούθηση και κοινοποίηση όλων των δράσεων και παρεμβάσεων που υλοποιούνται αυτοτελώς και αποκλειστικά για προκαθορισμένα γεωγραφικά διαμερίσματα με στόχο την ισόρροπη πυροσβεστική αναβάθμιση ανά την επικράτεια.
9. Κατασκευή Κτιριακών Υποδομών. Περιλαμβάνεται η ανέγερση ή/και βελτίωση των κτιριακών υποδομών στέγασης των πάσης φύσεως πυροσβεστικών εγκαταστάσεων μέσω συμπράξεων δημόσιου ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ), αλλά και των άλλων τρόπων χρηματοδότησης.
10. Στρατηγική προτεραιότητα αποτελεί η διαρκής ανανέωση του προσωπικού λαμβάνοντας υπ' όψιν τον κύκλο εργασιακής ζωής διατηρώντας σταθερό το ισοζύγιο προσλήψεων - συνταξιοδοτήσεων.

Άμυνα

Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας έχει ως πρώτιστο στόχο τη διατήρησης της επιχειρησιακής ετοιμότητας και του αξιόμαχου των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) λαμβάνοντας υπόψη αφενός μεν τη γενικότερη αστάθεια στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου αφετέρου δε την παρούσα δημοσιονομική κατάσταση της χώρας. Παράλληλα, τα τελευταία έτη, καλείται να ανταποκριθεί σε συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις παροχής κοινωνικού έργου από τις ΕΔ, ιδίως προς αντιμετώπιση των αναγκών που προκύπτουν από τις προσφυγικές - μεταναστευτικές ροές προς τη Χώρα μας.

Στον σύνθετο αυτό ρόλο του το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας ανταποκρίνεται εφαρμόζοντας στη διαχείριση των πόρων του αρχές αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας και υλοποιώντας ή προγραμματίζοντας σειρά δράσεων που του επιτρέπουν να εκπληρώνει επιτυχώς την αποστολή του.

Στο πλαίσιο της προσπάθειας εξοικονόμησης πόρων και επίτευξης των δημοσιονομικών στόχων είναι διαρκής εκ μέρους του ΥΠΕΘΑ:

- Η εξέταση της αναγκαιότητας/σκοπιμότητας του συνόλου των λειτουργικών δαπανών ΥΠΕΘΑ και η ρεαλιστική ιεράρχηση αυτών προς διαφύλαξη της ασφάλειας του προσωπικού των ΕΔ και τη διατήρηση ή και επαύξηση της επιχειρησιακής ετοιμότητας και του αξιόμαχου των Μονάδων των ΕΔ, λαμβάνοντας υπόψη ιστορικά στοιχεία κόστους και τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς.
- Η εντατικοποίηση και αυστηροποίηση του δημοσιονομικού ελέγχου προς διασφάλιση της πλέον αποδοτικής και αποτελεσματικής διαχείρισης των πόρων του ΥΠΕΘΑ.
- Η αναθεώρηση του διαγράμματος ροής των διοικητικών διαδικασιών σε Υπηρεσιών/ Μονάδων του ΥΠΕΘΑ και η υιοθέτηση νέων ψηφιακών τεχνολογιών (ηλεκτρονικές χρηματικές συναλλαγές, ηλεκτρονική πληροφόρηση προσωπικού μέσω διαδικτυακών εφαρμογών κ.λπ.).

Για το έτος 2018 προγραμματίζονται ή έχουν ήδη δρομολογηθεί τα ακόλουθα:

α. Ολοκλήρωση των διαδικασιών προσαρμογής των υπηρεσιών/ διευθύνσεων προμηθειών στο Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΣΗΔΗΣ) και στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (ΚΗΜΔΗΣ) του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης. Επιδίωξη κατάρτισης συμφωνιών-πλαίσιο από κεντρικές αναθέτουσες αρχές και χρήση του δυναμικού συστήματος αγορών, με γνώμονα την επιτάχυνση των διαγωνιστικών διαδικασιών, τη μείωση του διοικητικού κόστους και την εξοικονόμηση πόρων μέσω των διακλαδικών προμηθειών και την επίτευξη οικονομικών κλίμακας.

β. Συνέχιση του προγράμματος σταδιακής παραχώρησης οικονομικών δραστηριοτήτων των Στρατιωτικών Εκμεταλλεύσεων εξυπηρέτησης προσωπικού των Ενόπλων Δυνάμεων (ΕΔ) σε εξωτερικούς φορείς, με στόχο την εξοικονόμηση προσωπικού και μέσω των η οποία θα συμβάλλει στην περαιτέρω αύξηση της επιχειρησιακής ετοιμότητας/ διαθεσιμότητας Μονάδων των ΕΔ.

γ. Αξιοποίηση του μη επιχειρησιακά αναγκαίου στρατιωτικού εξοπλισμού με στόχο τη διάθεση των σχετικών εσόδων για την κάλυψη εξοπλιστικών αναγκών των Γενικών Επιτελείων (ΓΕ).

δ. Επέκταση της εφαρμογής του διπλογραφικού λογιστικού συστήματος σε περισσότερες Υπηρεσίες/ Μονάδες των ΕΔ προς ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας.

ε. Προώθηση νέου σχεδίου μεταθέσεων του Στρατιωτικού προσωπικού με κοινωνικοοικονομικά κριτήρια, με στόχο την εξοικονόμηση πόρων μέσω της μείωσης εξόδων εγκατάστασης και λοιπών εξόδων μετακίνησης.

στ. Περαιτέρω υλοποίηση της νέας αναθεωρημένης δομής δυνάμεων με σύσταση μικρότερων και πιο ευέλικτων δομών με μεγαλύτερη επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα και χαμηλότερο λειτουργικό κόστος. Στο υπόψη πλαίσιο εντάσσεται και ο προγραμματισμός συγχωνεύσεων Υπηρεσιών και Μονάδων των ΕΔ, καθώς και η συστέγαση αυτών.

ζ. Αξιοποίηση των Στρατιωτικών Εργοστασίων και του εξειδικευμένου προσωπικού των ΕΔ σε τομείς όπως η συντήρηση κύριου υλικού (αμυντικού και μη), η παραγωγή ειδών ένδυσης και υπόδησης, η παρασκευή φαρμάκων - χρωμάτων - χημικών υλικών κ.α., προς κάλυψη αναγκών των ΕΔ και εξοικονόμηση χρηματικών πόρων.

η. Κατάρτιση διμερών συμφωνιών για την ανάπτυξη/ απόκτηση αμυντικών δυνατοτήτων με κοινή χρηματοδότηση, προς εξοικονόμηση εθνικών κονδυλίων.

θ. Συνέχιση της αξιοποίησης των οικονομικών πόρων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων για την υλοποίηση αναπτυξιακών έργων και δράσεων σε τομείς εξοικονόμησης ενέργειας, ενεργειακής αποδοτικότητας, διαχείρισης απορριμμάτων/ αποβλήτων, αξιοποίησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας κ.λπ. Στο υπόψη πλαίσιο εντάσσεται και η εξασφάλιση πόρων από ευρωπαϊκά ταμεία για την κάλυψη δαπανών αντιμετώπισης των προσφυγικών - μεταναστευτικών προς τη Χώρα μας ροών.

ι. Επανεξέταση του αριθμού των υποχρεωτικών σχολείων εκπαίδευσης στελεχών των ΕΔ και της διάρκειας αυτών. Συναφώς, προωθείται η αξιοποίηση σύγχρονων τεχνολογιών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (τηλεκπαίδευση) στελεχών σε σχολές των ΕΔ (ΣΕΘΑ, ΑΔΙΣΠΟ).

ια. Ανάλυση πρωτοβουλιών μείωσης των γραφειοκρατικών διαδικασιών, με σκοπό την ταχύτερη διεκπεραίωση υποθέσεων/ υπηρεσιών προς τρίτους. Στο υπόψη πλαίσιο προωθείται η χρήση σύγχρονων τεχνολογιών στη διακίνηση αλληλογραφίας προς μείωση του χρόνου διεκπεραίωσης αυτής και περιστολή δαπανών γραφικής ύλης και αναλωσίμων εκτύπωσης.

ιβ. Αξιοποίηση της τεχνογνωσίας και της αποτελεσματικότητας του ιδιωτικού τομέα προς ικανοποίηση αναγκών των ΕΔ μέσω Συμπράξεων Δημοσίου - Ιδιωτικού Τομέα (ΣΔΙΤ), ώστε αφενός να κατασκευάζονται ποιοτικά έργα, αφετέρου να τονώνεται η οικονομική ανάπτυξη μέσω της μόχλευσης ιδιωτικών πόρων σε αναπτυξιακά έργα με πολλαπλασιαστικό όφελος.

ιγ. Προώθηση σύστασης ενιαίου φορέα διάθεσης εναερίων μέσων των ΕΔ για την εκτέλεση του αεροπορικού έργου και των αποστολών κοινής ωφελείας, όπως η αεροπυρόσβεση, η επιτήρηση δασών, οι αεροδιακομιδές, οι από αέρος μεταφορές υγειονομικού υλικού, η έρευνα και διάσωση, οι αποστολές αεροπορικής υποστήριξης κ.λπ.

ιδ. Ίδρυση Εθνικής Αρχής (Εθνική Στρατιωτική Αρχή Αξιοπλοΐας) που θα διασφαλίζει το αξιόπλοο των στρατιωτικών αεροσκαφών και των λοιπών στρατιωτικών αεροναυτικών προϊόντων, εξαρτημάτων και συσκευών που χρησιμοποιούνται από τις ΕΔ, θα θεσπίζει το απαιτούμενο κανονιστικό πλαίσιο αναφορικά με τις απαιτήσεις αξιοπλοΐας και θα διενεργεί ελέγχους για τη συμμόρφωση ή μη των φορέων σχεδίασης, κατασκευής και συντήρησης στρατιωτικών αεροσκαφών επί των βασικών απαιτήσεων αξιοπλοΐας.

ιε. Αναθεώρηση υφιστάμενων διατάξεων των Μετοχικών Ταμείων Στρατού, Ναυτικού και Αεροπορίας και των Ειδικών Λογαριασμών Αλληλοβοήθειας των ΕΔ, προκειμένου να συνάδουν με τα σημερινά δημοσιονομικά δεδομένα.

ιστ. Αναθεώρηση του νομοθετικού πλαισίου περί προμηθειών αμυντικού υλικού (ν.3978/2011) με στόχο την απλοποίηση των σχετικών διαδικασιών προς εξυπηρέτηση των αναγκών ΥΠΕΘΑ, με παράλληλη, ωστόσο, ενίσχυση της διαφάνειας και θέσπιση δικλείδων διασφάλισης του δημόσιου συμφέροντος.

Δικαιοσύνη, Διαφάνεια, Ανθρώπινα Δικαιώματα

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων προχωρά κατά προτεραιότητα στην προσπάθεια δημιουργίας μιας σύγχρονης θεσμικής αρχιτεκτονικής αντιεγκληματικής και σωφρονιστικής πολιτικής, απόδοσης δικαιοσύνης, προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και πάταξης της διαφθοράς και της απάτης.

Ειδικότερα, κατά τομέα σχεδιάζεται:

- Αναδιοργάνωση του τρόπου διοίκησης των καταστημάτων κράτησης και φιλοξενίας με έμφαση στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Το νέο νομοθετικό πλαίσιο θα βασιστεί στις διεθνείς πρακτικές, στοχεύοντας στην αναβάθμιση των υπηρεσιών που παρέχονται από τις δομές φιλοξενίας ανηλίκων, τα καταστήματα κράτησης και τις υπηρεσίες επιμελητών ανηλίκων και κοινωνικής αρωγής.
- Σχεδιασμός Ενιαίας και Ολοκληρωμένης Επιχειρησιακής Αρχιτεκτονικής της Ποινικής, Πολιτικής και Διοικητικής διαδικασίας με στόχο τη σύνταξη απλουστευμένων και αποτελεσματικών κανόνων, την εκδίκαση εκκρεμών υποθέσεων, την εισαγωγή εφαρμογών ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, τη συλλογή στατιστικών στοιχείων της Δικαιοσύνης και την κατάρτιση του προσωπικού της Δικαιοσύνης.
- Αναθεώρηση του Στρατηγικού Σχεδίου Καταπολέμησης της Διαφθοράς με στόχο την αντιμετώπιση του πολύπλευρου φαινομένου της διαφθοράς. Ο στρατηγικός αυτός σχεδιασμός υλοποιείται με την προώθηση δράσεων όπως:
  - Βελτίωση και ανάπτυξη των υπηρεσιών υγείας (ένταξη του Νοσοκομείου και Ψυχιατρείου Κρατούμενων Κορυδαλλού στο ΕΣΥ), απεξάρτησης και εκπαίδευσης/ επιμόρφωσης που παρέχονται στα καταστήματα κράτησης.
  - Ανάπτυξη υπηρεσιών για ανηλίκους και νέους με παραβατική συμπεριφορά και πρόληψη παραβατικότητας με την προώθηση σχεδίου νόμου που αφορά τη σύσταση Μονάδων Μέριμνας Νέων: α) στέγες φιλοξενίας, β) στέγες εντατικής επιτήρησης, γ) θεραπευτικές μονάδες, δ) μονάδες απεξάρτησης νέων, ε) μονάδες κοινωνικής αποκατάστασης και στ) μονάδες επανένταξης νέων.
  - Βελτίωση των υποδομών και κατ' επέκταση των συνθηκών κράτησης και ενίσχυση του επιπέδου ασφάλειας στα καταστήματα κράτησης.
  - Διοικητική αναδιοργάνωση της σωφρονιστικής διοίκησης και ορθολογική αξιοποίηση του προσωπικού.
  - Επέκταση της χρήσης των εναλλακτικών της φυλάκισης μέτρων για τη μείωση του πληθυσμού των φυλακών και τη μείωση του συνολικού κόστους.
  - Έναρξη λειτουργίας του νέου καταστήματος κράτησης στη Δράμα.
  - Αναδιοργάνωση των αγροτικών καταστημάτων κράτησης και των παραγωγικών εργαστηρίων που λειτουργούν στα καταστήματα κράτησης, με σκοπό την ενίσχυση της εργασιακής ένταξης μετά την αποφυλάκιση και της αυτοχρηματοδότησης των δομών.
- Δημιουργία Ολοκληρωμένου Συστήματος Διαχείρισης Δικαστικών Υποθέσεων Πολιτικής και Ποινικής Διαδικασίας και Ολοκληρωμένου Συστήματος Πρακτικών Δικαστηρίων.
- Υλοποίηση Δράσεων Ανασχεδιασμού και Βελτιστοποίησης της Ροής Ποινικής, Πολιτικής και Διοικητικής Διαδικασίας.
- Δημιουργία Ηλεκτρονικού Μητρώου Αφερεγγυότητας (ΗΜΑ) και προώθηση της ενσωμάτωσής του στην ροή της Πολιτικής και Ποινικής Διαδικασίας του ΟΣΔΔΥ-ΠΠ και της διασύνδεσής του μέσω Web Services: i) με το Γενικό Εμπορικό Μητρώο ΓΕΜΗ ii) με τα αντίστοιχα ηλεκτρονικά μητρώα αφερεγγυότητας των Κρατών Μελών της ΕΕ και iii) με τα αντίστοιχα ηλεκτρονικά μητρώα επιχειρήσεων των Κρατών Μελών της ΕΕ.
- Ενίσχυση των δράσεων συνεχιζόμενης κατάρτισης στελεχών του Δικαστικού Σώματος από την Εθνική Σχολή Δικαστών.
- Δημιουργία υποδομών για τη χρήση της τηλεδιάσκεψης στα δικαστήρια και σωφρονιστικά καταστήματα.
- Δημιουργία ολοκληρωμένου μηχανογραφικού συστήματος καταγγελιών, το οποίο θα συστηματοποιεί, διασταυρώνει και αξιολογεί από πλευράς αξιοπιστίας και σημαντικότητας τις καταγγελίες και θα τις ταξινομεί δίνοντάς τους βαθμούς προτεραιότητας.
- Ψηφιοποίηση εντύπων αρχείων και δεδομένων δικαστηρίων, ψηφιοποίηση αρχείου ανεκτέλεστων αποφάσεων και ψηφιοποίηση εντύπου αρχείου υποθηκοφυλακείων και παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών.
- Υποστήριξη της εσωτερικής λειτουργίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου με τη μηχανογράφηση όλων των σταδίων κατασταλτικού ελέγχου που ασκεί το Ελεγκτικό Συνέδριο ως εξωτερικός ελεγκτής της γενικής κυβέρνησης.
- Ολοκλήρωση της διαδικασίας πιστοποίησης των στατιστικών προϊόντων του ΥΔΑΔ, ως φορέα του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος (ΕΛΣΣ), σύμφωνα με τον Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές (ΚΟΠ).

Μεταναστευτική πολιτική

Ο στρατηγικός σχεδιασμός του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής (ΥΜΕΠΟ) για το 2018 επικεντρώνεται στην περαιτέρω βελτίωση της διαχείρισης των προβλημάτων υπηκόων άλλων χωρών με έμφαση αυτών των τρίτων χωρών, ανεξάρτητα από τον τρόπο με τον οποίο εισήλθαν στην ελληνική επικράτεια. Κύρια στόχευση αποτελεί η μέγιστη δυνατή προστασία των δικαιωμάτων των εν λόγω πληθυσμιακών ομάδων μέσω εθνικών αλλά και ενωσιακών πολιτικών, λαμβάνοντας υπόψη και τη γενικότερη οικονομική και κοινωνική κατάσταση της χώρας. Βασικούς άξονες αυτού του σχεδιασμού συνιστούν η μείωση της πίεσης στις νησιωτικές περιοχές, η βελτίωση των συνθηκών στις δομές της ενδοχώρας, η περαιτέρω προώθηση της εγκατάστασης προσφύγων σε διαμερίσματα και η συνέχιση της προσπάθειας διεθνούς αντιμετώπισης του προβλήματος.

Προτεραιότητες του προγραμματισμού δράσεων για το 2018 είναι:

- Η οργανωτική ανάπτυξη και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιακών μονάδων του ΥΜΕΠΟ με τη λήψη όλων των απαραίτητων διοικητικών μέτρων για την εφαρμογή του Οργανισμού Εσωτερικών Υπηρεσιών (ΟΕΥ), την πλήρωση των απαραίτητων θέσεων εργασίας με την πρόσληψη προσωπικού και τη συμμετοχή στη δεύτερη φάση της κινητικότητας.
- Η βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες τρίτων χωρών με έμφαση κυρίως στις υπηρεσίες που έχουν σχέση με τη βελτίωση του χρόνου εξέτασης των αιτημάτων και την έκδοση των σχετικών αποφάσεων, την πρόσβαση στην εργασία, την υγεία και τη μόρφωση, την προστασία των ευάλωτων κατηγοριών και ειδικά των ασυνόδευτων ανηλίκων.

Προς τούτο εντός του 2018 θα προωθηθούν οι παρακάτω δράσεις:

- Ολοκλήρωση, σε συνεργασία με άλλες κρατικές υπηρεσίες, των διαδικασιών καθορισμού των ορίων αρμοδιοτήτων και δικαιοδοσιών και των αναλογούντων οικονομικών επιβαρύνσεων.
- Πλήρης εφαρμογή του ν. 4375/2016 σχετικά με την αποστολή της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ) που αφορά την ενίσχυση, στελέχωση και ανάπτυξη των περιφερειακών υπηρεσιών της.
- Έκδοση εντός του α' τριμήνου του 2018 κοινών Υπουργικών Αποφάσεων κατ' επιταγή του ν. 4375/2016 για τη σύσταση του συνόλου των μόνιμων ανοιχτών Δομών Προσωρινής Υποδοχής και Φιλοξενίας, που λειτουργούν στην ενδοχώρα ως Περιφερειακές Υπηρεσίες της ΥΠΥΤ και φιλοξενούν αιτούντες άσυλο και πολίτες τρίτων χωρών καθώς και έκδοση των Κανονισμών Λειτουργίας των ως άνω Περιφερειακών Υπηρεσιών και των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης στα νησιά.
- Υποβολή για ψήφιση σχεδίου νόμου για την ενσωμάτωση Οδηγίας 2013/33/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία.
- Λειτουργία δύο ακόμη περιφερειακών υπηρεσιών εξέτασης αιτημάτων ασύλου σε Ιωάννινα και Δυτική Αττική
- Σειρά νομοθετικών πρωτοβουλιών σχετικών με τον καθορισμό του καθεστώτος ανιθαγενούς, την επανεγκατάσταση, την οικογενειακή επανένωση, την χορήγηση θεωρήσεων εισόδου, τη χορήγηση ταξιδιωτικών εγγράφων σε δικαιούχους διεθνούς προστασίας κ.λπ.
- Τροποποίηση του Κανονισμού της Υπηρεσίας Ασύλου.
- Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις οδηγίες 2014/66/ΕΕ και 2016/801 σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στα πλαίσια ενδοεταρικής μετάθεσης και σπουδών αντίστοιχα.
- Ολοκλήρωση του έργου της επιτροπής αναθεώρησης του Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης με εξέταση και του θέματος του παραβόλου που καταβάλλεται από πολίτες τρίτων χωρών
- Νομοθετική πρωτοβουλία για την ρύθμιση της έκδοσης Ειδικής Βεβαίωσης Νόμιμης Διαμονής και της ανάληψης από το ΥΜΕΠΟ του εθνικού συντονισμού συμμετοχής της χώρας μας στις εργασίες του Οργανισμού Διακυβερνητικών Διαβουλεύσεων για τη Μετανάστευση (συνεργασία με Υπ. Εξωτερικών).
- Λήψη μέτρων για τη συνεχιζόμενη συντήρηση ηλεκτρονικών υπηρεσιών διαχείρισης των ηλεκτρονικών αδειών διαμονής, SPOC και βιομετρικών δεδομένων.

Βασική επιδίωξη του ΥΜΕΠΟ είναι η συνέχιση της βελτίωσης της απορροφητικότητας των πιστώσεων από ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς για θέματα μετανάστευσης και ο καλύτερος δυνατός συνδυασμός τους με τους διατιθέμενους πόρους του τακτικού προϋπολογισμού και του ΠΔΕ, ώστε να επιτυγχάνεται το καλύτερο δυνατό κοινωνικό, διοικητικό και δημοσιονομικό αποτέλεσμα.

Έρευνα και καινοτομία

Η ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας αποτελεί σημαντικό στοιχείο στην προσπάθεια στήριξης και προώθησης της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό σχεδιάζονται δράσεις που στοχεύουν στα εξής:

- Δημιουργία και στήριξη υποδομών ερευνητικών και τεχνολογικών φορέων.
- Ενίσχυση του ερευνητικού προσωπικού της χώρας.
- Υποστήριξη του Ελληνικού Κέντρου Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΛΙΔΕΚ) για την ενίσχυση του ερευνητικού δυναμικού: υποτροφίες για μεταπτυχιακούς και διδακτορικούς φοιτητές, μεταδιδακτορικούς ερευνητές (με στόχο την αναστροφή της μονόπλευρης φυγής τους στο εξωτερικό) και των ερευνητικών υποδομών της χώρας.
- Διασύνδεση των ερευνητικών φορέων και ΑΕΙ/ΤΕΙ με την παραγωγική διαδικασία μέσω της αξιοποίησης του ερευνητικού έργου και της καινοτομίας που παράγεται στους ακαδημαϊκούς και ερευνητικούς φορείς.
- Υλοποίηση εμβληματικών δράσεων στους τομείς «Πολιτισμός, Υδατοκαλλιέργειες, Υλικά».
- Σχεδιασμό εμβληματικών δράσεων στους τομείς «Αγροδιατροφής».
- Σχεδιασμό και υλοποίηση δράσεων ενίσχυσης καινοτομίας και επιχειρηματικότητας (Κέντρα Ικανοτήτων, Clusters Καινοτομίας, Ενίσχυση R & D επιχειρήσεων, Seal of Excellence – SMEes).
- Ενίσχυση Διεθνών και Ευρωπαϊκών Συνεργασιών (υλοποίηση Διμερούς συνεργασίας Ελλάδας – Κίνας).
- Παροχή χρηματοδότησης και κατάλληλων μηχανισμών μεταφοράς τεχνολογίας και επιτάχυνσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων μέσω του Ταμείου Επιχειρηματικών Συμμετοχών (Equifund) και του «Παράθυρου Καινοτομίας».
- Αναμόρφωση θεσμικού πλαισίου των Ερευνητικών Φορέων.
- Προώθηση νομοθετικών παρεμβάσεων που θα αποσκοπούν στη διευκόλυνση της ανάπτυξης της οικονομίας της γνώσης, της αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων, της διαχείρισης θεμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και ηθικής δεοντολογίας.

Αγροτική ανάπτυξη

Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων σχεδιάζει την υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και την ανάληψη αναπτυξιακών πρωτοβουλιών στον τομέα αρμοδιότητάς του, με στόχο τη βελτίωση της ελληνικής γεωργίας και των συνθηκών δράσης των απασχολουμένων με την αγροτική παραγωγή.

Ειδικότερα:

α) Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις

Υλοποίηση του θεσμικού πλαισίου αναφορικά με το καθεστώς πληρωμών των παραγωγών εντός διμήνου (εφαρμογή του ν.4492/2017 (ΦΕΚ.156 Α΄) με σκοπό την αντιμετώπιση της καθυστέρησης των πληρωμών των παραγωγών με στόχο την μεταφορά ρευστότητας από το εμπόριο στην παραγωγή, πρωτίστως στις εμπορικές συναλλαγές νωπών και ευαλλοίωτων προϊόντων.

Εφαρμογή του νέου θεσμικού πλαισίου για την υποχρεωτική επισήμανση προέλευσης στο γάλα και στο κρέας (ν.4492/2017, ΦΕΚ.156 Α΄) με στόχο την καταπολέμηση του φαινομένου των ελληνοποιήσεων.

Υλοποίηση του νέου θεσμικού πλαισίου εκπροσώπησης των Αγροτικών Συνεταιρισμών σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο (ν.4492/2017 (ΦΕΚ.156 Α΄)).

Υλοποίηση της Εθνικής Γεωγραφικής Πληροφοριακής Βάσης Δεδομένων (ΕΓΠΒΔ) με την ονομασία «Βοσκήσιμες Γαίες της Ελλάδας», σύμφωνα με τα χαρτογραφικά δεδομένα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας καθώς και τα γεωχωρικά δεδομένα που προκύπτουν από τα διαχειριστικά σχέδια βόσκησης, με σκοπό την καταγραφή των βοσκήσιμων γαιών της χώρας για τις ανάγκες εφαρμογής των κοινοτικών και εθνικών προγραμμάτων που σχετίζονται με τη χρήση αυτών.

Αναβάθμιση του Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (ΟΠΣ) της Κτηνιατρικής στα πλαίσια της Σήμανσης και Καταγραφής Βοοειδών, Αιγοπροβάτων και Χοίρων.

Αναβάθμιση του Δικτύου Κτηνιατρικών Εργαστηρίων και ειδικότερα των εθνικών εργαστηρίων αναφοράς και των επισήμων εργαστηρίων που είναι ορισμένα σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΚ) 882/2004 για τη διενέργεια των επισήμων ελέγχων της συμμόρφωσης προς τη νομοθεσία περί ζωοτροφών και τροφίμων και προς τους κανόνες για την υγεία και την καλή διαβίωση των ζώων.

β) Αναπτυξιακές Πρωτοβουλίες

Ενεργοποίηση του νεοσύστατου νομικού προσώπου με την επωνυμία ΟΔΙΑΓΕ (Οργανισμός Διαχείρισης Ακινήτων, Γαιών και Εξοπλισμών) και δραστηριοποίησή του στην αξιοποίηση των ακινήτων και γαιών του ΥΠΑΑΤ, καθώς και του εξοπλισμού των υπό εκκαθάριση Αγροτικών Συνεταιρισμών (παραγωγικές μονάδες, διαλογητήρια, τυποποιητήρια, ψυγεία, κ.λπ.).

Θέσπιση Εθνικού Συστήματος Ελέγχου και Επιβολής Αλιείας (ΕΣΕΕΑ) με την προώθηση σχεδίου νόμου για τη στήριξη της αλιείας με μέτρα που θα εξασφαλίσουν τη δυνατότητα διατήρησης των ιχθυοαποθεμάτων και τη θεσμοθέτηση ενός ολοκληρωμένου πλαισίου για την αειφορική διαχείρισή τους.

Ρύθμιση για την «Κτηνοτροφία και τις Κτηνοτροφικές Εγκαταστάσεις» με την προώθηση σχεδίου νόμου για τη μείωση των διοικητικών και οικονομικών επιβαρύνσεων για τον κτηνοτρόφο, με τελικό στόχο την προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, τη διασφάλιση της δημόσιας υγείας, καθώς και όλων των αναγκαίων μέτρων που πρέπει να εφαρμόζονται κατά την κατασκευή και λειτουργία των έργων που αφορούν την κτηνοτροφική δραστηριότητα.

Ενέργεια - περιβάλλον

Οι πρωτοβουλίες που σχεδιάζονται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας είναι κατά τομέα δράσης του οι εξής:

Ενέργεια

- Συγκρότηση Επιτροπής Σχεδιασμού Ενεργειακής Πολιτικής, υπεύθυνης για την εκπόνηση του Εθνικού Ενεργειακού Σχεδιασμού.
- Υποστήριξη και ενίσχυση των Ενεργειακών Κοινοτήτων.
- Θεσμοθέτηση του νομοθετικού πλαισίου για τη δημιουργία του Χρηματιστηρίου Ενέργειας, για τη μετάβαση στην ενιαία Ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας με την υιοθέτηση του «μοντέλου-στόχου».
- Θεσμικές παρεμβάσεις για την προώθηση της ηλεκτροκίνησης, όπως η υποστήριξη του προγράμματος του ΔΕΔΔΗΕ για την ηλεκτροκίνηση στα νησιά.

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας

- Προκήρυξη διαγωνισμών για άλλο 1GW ισχύος σε νέα έργα αιολικών, μεταφραζόμενο σε επιπλέον 1-1,2 δισ. ευρώ επενδύσεων.
- Κατάρτιση σχεδίου νόμου για την αξιοποίηση της γεωθερμίας.
- Υιοθέτηση του νέου διαγωνιστικού πλαισίου ΑΠΕ που εφαρμόστηκε πιλοτικά το 2017.
- Διαμόρφωση νέου καθεστώτος λειτουργίας και τιμολόγησης υβριδικών έργων ΑΠΕ.

Φυσικό αέριο

- Ανοίγμα της εγχώριας αγοράς φυσικού αερίου τόσο στη χονδρική όσο και στη λιανική αγορά ενέργειας.
- Επιτάχυνση της επέκτασης της χρήσης φυσικού αερίου.
- Προώθηση έργων στρατηγικής σημασίας στον τομέα του φυσικού αερίου:
  - Υλοποίηση του πλωτού σταθμού Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου στην Αλεξανδρούπολη.
  - Εκκίνηση της κατασκευής του Διασυνδεδετήριου Αγωγού Ελλάδας-Βουλγαρίας IGB
  - Ολοκλήρωση του σχεδιασμού του Αγωγού EastMed σε συνεργασία με την Κύπρο, την Ιταλία και το Ισραήλ.
  - Ολοκλήρωση της αναβάθμισης του τερματικού σταθμού Υγροποιημένου Φυσικού αερίου της Ρεβυθούσας.

Υδρογονάνθρακες

- Προκήρυξη δύο νέων διεθνών διαγωνισμών έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων για θαλάσσιες περιοχές νότια της Κρήτης και για θαλάσσια περιοχή του Ιονίου.
- Ολοκλήρωση της επικαιροποίησης των σεισμικών δεδομένων και επαναχάραξη των παλαιών οικοπέδων.
- Αναθεώρηση και εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων.
- Ενεργοποίηση του Εθνικού Λογαριασμού Κοινωνικής Αλληλεγγύης των Γενεών.

Χωροταξία

- Αναθεώρηση των Ειδικών Χωροταξικών Σχεδίων για τον Τουρισμό και τις ΑΠΕ.
- Αναθεώρηση του Ειδικού Χωροταξικού για τα Επιχειρηματικά Πάρκα, με την ενσωμάτωση του επιχειρησιακού σχεδίου του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης.
- Κατάρτιση νέου Ειδικού Χωροταξικού για τους Ορυκτούς Πόρους.
- Υλοποίηση του προγράμματος επικαιροποίησης του πολεοδομικού σχεδιασμού σε εθνικό επίπεδο (Τοπικά Χωρικά Σχέδια, σε βάση προτεραιοποίησης).
- Δημιουργία και λειτουργία της πλατφόρμας της Ηλεκτρονικής Πολεοδομίας.

Κτηματολόγιο

- Ενεργοποίηση του νέου φορέα, του Οργανισμού Εθνικού Κτηματολογίου.
- Σύσταση νέας ηλεκτρονικής βάσης τοπογραφικών διαγραμμάτων σε συνεργασίας με το ΤΕΕ.
- Υπογραφή των συμβάσεων που έχουν απομείνει για την ολοκλήρωση της κτηματογράφησης της χώρας

Ορυκτοί πόροι

- Εκσυγχρονισμός της Λατομικής και Μεταλλευτικής Νομοθεσίας.
- Σύσταση:
  - Ειδικής Γραμματείας Επιθεώρησης και Ελέγχου ΥΠΕΝ για την αναβάθμιση του ελεγκτικού ρόλου της Πολιτείας σε θέματα συμμόρφωσης των εξορυκτικών επιχειρήσεων με την Περιβαλλοντική και Μεταλλευτική νομοθεσία και τους εφαρμοστέους κανονισμούς (ΚΜΛΕ)
  - Παρατηρητηρίου Μεταλλευτικών και Λατομικών Δραστηριοτήτων για τη συνεχή αξιολόγηση του κλάδου της εξόρυξης.
- Προώθηση της επενδυτικής δραστηριότητας στον τομέα των ορυκτών πόρων μέσω της ένταξης ΟΠΥ στον Αναπτυξιακό Νόμο.
- Ενίσχυση της Ερευνητικής Δράσης του ΙΓΜΕ στα πεδία της γεωλογικής υποδομής, των υδατικών πόρων, των ορυκτών πόρων & των δομικών υλικών, των γεω-ενεργειακών πρώτων υλών & της γεωθερμικής ενέργειας.

Έλεγχος Δομημένου Περιβάλλοντος

- Σύσταση νέας διοικητικής δομής, του Παρατηρητηρίου Δομημένου Περιβάλλοντος, για τον έλεγχο και του δομημένου περιβάλλοντος.

- Δημιουργία ηλεκτρονικής υπηρεσίας της Τράπεζας Δικαιωμάτων Δόμησης και Κοινοχρήστων Χώρων, με στόχο τη δημιουργία ελεύθερων κοινοχρήστων χώρων, τη διατήρηση και αποκατάσταση κτιρίων πολιτιστικής κληρονομιάς και την αναβάθμιση πολεοδομικά και περιβαλλοντικά επιβαρυνόμενων περιοχών.
- Δημιουργία υπηρεσίας για την ηλεκτρονική έκδοση οικοδομικών αδειών, με σκοπό τη μείωση του χρόνου αδειοδότησης, την απλοποίηση της διαδικασίας την εξάλειψη φαινομένων διαφθοράς και διαπλοκής.
- Εισαγωγή νέας διαδικασίας, της Ηλεκτρονικής Ταυτότητας Κτιρίου για τη θεσμοθέτηση διαδικασιών δημιουργίας, υποβολής, ενημέρωσης και περιοδικών ελέγχων της ταυτότητας των κτιρίων.
- Εισαγωγή της Ηλεκτρονικής Χωρικής Ταυτότητας Δήμου, για την καταγραφή της χωροταξικής και πολεοδομικής κατάστασης των Δήμων.
- Δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας για την καταγραφή της αυθαίρετης δόμησης από το 2011 και μετά.

Ναυτιλία

Το Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, ως ο αρμόδιος διοικητικός φορέας για την άσκηση της ναυτιλιακής, της νησιωτικής και της λιμενικής πολιτικής καθώς και της επιχειρησιακής δράσης του Λιμενικού Σώματος-Ελληνικής Ακτοφυλακής, σχεδιάζει δράσεις και πρωτοβουλίες, οι οποίες έχουν ως στόχους:

- Την ενίσχυση της ποντοπόρου ναυτιλίας, τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής Σημαίας, την ενίσχυση των κανόνων της ποιοτικής ναυτιλίας και την προσέλκυση πλοίων στο Ελληνικό Νηολόγιο. Οι δράσεις αυτές αποτελούν στρατηγική προτεραιότητα, καθώς ο κλάδος της ναυτιλίας μπορεί να αποτελέσει βασικό πυλώνα της προσπάθειας για την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας.
- Τη μέριμνα για την παροχή προστασίας των ελληνικών πλοίων στην αλλοδαπή και την παρακολούθηση της εφαρμογής ειδικών μέτρων αναφορικά με τη σύσταση ίδρυση και εγκατάσταση ημεδαπών και αλλοδαπών ναυτιλιακών εταιρειών.
- Την υποστήριξη και ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Θαλασσιών Μεταφορών καθώς και την κατάρτιση Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Μεταφορών.
- Την ενίσχυση της ναυτιλιακής διπλωματίας και την ανάπτυξη των διμερών ναυτιλιακών μας σχέσεων με ενεργό ρόλο στους διεθνείς οργανισμούς.
- Την ανάπτυξη της ναυτιλίας μικρών αποστάσεων με καλύτερη διασύνδεση των μεγάλων ελληνικών λιμένων που αποτελούν απολήξεις χερσαίων μεταφορικών δικτύων με αντιστοίχους λιμένες της Ανατολικής Μεσογείου, της Αδριατικής και της Μαύρης Θάλασσας.
- Την ανάπτυξη δράσεων για προσέλκυση επενδύσεων, ναυτιλιακών κεφαλαίων και επιχειρήσεων σε λιμενικές και παραναυτιλιακές αρμοδιότητες και την επιλογή και υλοποίηση επενδυτικών έργων που θα συμβάλουν στην ανάπτυξη της ναυτιλιακής οικονομίας και στη βελτίωση των λιμενικών εγκαταστάσεων.
- Την ανάδειξη του ρόλου του ανθρώπινου παράγοντα στην ναυτιλία, την προσέλκυση νέων στελεχών και την παροχή κίνητρων για την παραμονή στο ναυτικό επάγγελμα και την προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων.
- Τη μέριμνα για την αναβάθμιση της ναυτικής εκπαίδευσης και επιμόρφωση των ναυτικών με την προώθηση ενεργειών και δράσεων που στοχεύουν στην αναβάθμιση των παρεχόμενων εκπαιδευτικών υπηρεσιών, στη βελτίωση των διοικητικών λειτουργιών των Σχολών Εμπορικού Ναυτικού, στην αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής και του εκπαιδευτικού εξοπλισμού και την ενίσχυση των σπουδαστών των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού.
- Την επιμόρφωση και κατάρτιση σε Μηχανικούς του Εμπορικού Ναυτικού με την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων πράξεων για την κατάρτιση ανέργων ναυτικών και την παροχή επαγγελματικής πιστοποίησης, με στόχο τη βελτίωση της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης για τη δημιουργία κατάλληλων στελεχών Εμπορικού Ναυτικού.
- Την αναβάθμιση των ακτοπλοϊκών υπηρεσιών καθώς και των υπηρεσιών θαλασσιού τουρισμού με δράσεις που στοχεύουν στην ανάπτυξη της κρουαζιέρας και του yachting.
- Τον σχεδιασμό και την εφαρμογή εθνικής λιμενικής πολιτικής, με στόχο την ανάπτυξη της λιμενικής υποδομής στην Ελλάδα, την ενίσχυση του ρόλου των ελληνικών λιμένων στο εθνικό και περιφερειακό διεθνές μεταφορικό σύστημα, και την αναβάθμιση του επιπέδου των παρεχόμενων

λιμενικών υπηρεσιών προς τους χρήστες, με την αξιοποίηση χρηματοδοτικών μηχανισμών της ΕΕ, του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων EFSI και άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων για επενδύσεις βελτίωσης και ανάπτυξης στους ελληνικούς λιμένες.

- Την κατάρτιση και εφαρμογή Σχεδίων Παραλαβής και Διαχείρισης Αποβλήτων που παράγονται από πλοία.
- Την αξιοποίηση της περιουσίας των Οργανισμών Λιμένων ΑΕ και των Δημοτικών Λιμενικών Ταμείων.
- Τη διευθέτηση ζητημάτων για την εκμετάλλευση των χερσαίων χώρων της ζώνης Λιμένα.
- Τη διαφύλαξη της εδαφικής συνοχής και τη διασύνδεση μεταξύ των νησιωτικών περιοχών και της ενδοχώρας, μέσω ενός αποτελεσματικού συστήματος ακτοπλοϊκών συγκοινωνιών, προκειμένου να ενισχυθεί το αίσθημα ασφάλειας των κατοίκων και κοινωνικής συνοχής των νησιών και να διασφαλιστεί η ισότιμη οικονομική ανάπτυξη των νησιών.
- Την κάλυψη αναγκών υδροδότησης των νησιών και την ενίσχυση των υφιστάμενων μονάδων αφαλάτωσης στα νησιά.
- Την αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων ασφαλείας για πλοία και λιμάνια.
- Τον εκσυγχρονισμό της Πλοηγικής Υπηρεσίας, με σκοπό την παροχή προηγμένων ψηφιακών υπηρεσιών σε όλες τις ναυτιλιακές επιχειρήσεις που εμπλέκονται στις διαδικασίες πλοήγησης.
- Την αναδιאμόρφωση του πλαισίου διενέργειας επιθεωρήσεων και τον μετασχηματισμό του Κλάδου Επιθεωρήσεων Πλοίων σε έναν αποτελεσματικό εποπτικό φορέα των Εξουσιοδοτημένων Αναγνωρισμένων Οργανισμών (Νηογνώμονες).
- Την προστασία και διαχείριση των θαλασσιών συνόρων της χώρας μας, σε συνάρτηση με τις προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές που εντοπίζονται σε καθημερινή βάση στα νησιά του Νότιο Ανατολικού Αιγαίου.
- Την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής στρατηγικής για ολοκληρωμένη διαχείριση συνόρων, μέσω της ανάπτυξης του Εθνικού Συστήματος Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Επιτήρησης (ΕΣΟΘΕ) και της αξιοποίησης πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας.
- Την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα.
- Την αναβάθμιση των συστημάτων επικοινωνιών, δορυφορικού εντοπισμού και τη διασφάλιση παροχής υπηρεσιών του Παγκόσμιου Ναυτιλιακού Συστήματος Κινδύνου & Ασφάλειας, με σκοπό την έρευνα και διάσωση και την ασφάλεια ναυσιπλοΐας.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

1. Γενικά

Στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021, για το έτος 2017, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (ΣΧΔ) είχε προβλεφθεί ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 3.445 εκατ. ευρώ ή 1,9% του ΑΕΠ, ενώ με βάση τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ESA) είχε προβλεφθεί πλεόνασμα ύψους 3.814 εκατ. ευρώ ή 2,1% του ΑΕΠ.

Με βάση τα στοιχεία της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι σε όρους ΣΧΔ θα διαμορφωθεί σε 4.360 εκατ. ευρώ ή 2,4% του ΑΕΠ, αυξημένο έναντι του στόχου κατά 1.235 εκατ. ευρώ ή 0,7% του ΑΕΠ. Σε όρους ESA εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε 4.683 εκατ. ευρώ ή 2,6% του ΑΕΠ.

Η δημοσιονομική υπεραπόδοση, έναντι του στόχου, επιτρέπει παρεμβάσεις κοινωνικής προστασίας συνολικού ύψους 1.400 εκατ. ευρώ, οι οποίες έχουν περιληφθεί στις δαπάνες του προϋπολογισμού 2017 και στη διαμόρφωση του παραπάνω αποτελέσματος.

**Πίνακας 3.1 Αποτελέσματα Γενικής Κυβέρνησης περιόδου 2016 – 2018
(σε εκατ. ευρώ)**

Γενική Κυβέρνηση κατά ESA ανά υποτομέα	2016 Πραγματ/ σεις	2017 Εκτίμηση	2018 Πρόβλεψη
1. Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (Βουλή, Υπουργεία, Περιφερειακές Υπηρεσίες Υπουργείων και Αποκεντρωμένες Διοικήσεις)	-7.020	-5.144	-3.229
2. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης (Κράτος, ΝΠ, ΔΕΚΟ ταξινομημένες εντός της Γενικής Κυβέρνησης και νοσοκομεία)	-1.661	-2.341	-1.001
3. Ισοζύγιο Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)	556	171	342
4. Ισοζύγιο Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) εκτός νοσοκομείων	1.895	1.085	1.785
5. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης (2+3+4)	790	-1.086	1.126
% του ΑΕΠ	0,5	-0,6	0,6
6. Ενοποιημένοι τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	5.651	5.768	6.590
% του ΑΕΠ	3,2	3,2	3,6
7. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (5+6)	6.441	4.683	7.716
% του ΑΕΠ	3,7	2,6	4,2
8. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης	6.560	4.360	7.051
% του ΑΕΠ	3,8	2,4	3,8
9. Ενοποιημένο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	315.036	318.300	332.000
% του ΑΕΠ	180,8	178,2	179,8
ΑΕΠ	174.199	178.579	184.691

Σημείωση: Τυχόν διαφορές ποσών και ποσοστών στους πίνακες που ακολουθούν οφείλονται σε στρογγυλοποιήσεις.

Η δημοσιονομική στρατηγική για το 2017 περιελάμβανε και την υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και θεσμικών αλλαγών, όπως:

- η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των δημοσιονομικών κανόνων που εξασφαλίζουν τη διαφάνεια και λογοδοσία στη διαχείριση του δημόσιου χρήματος,
- η ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης, μέσω της εφαρμογής δράσεων όπως η εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων και η παροχή κινήτρων για ηλεκτρονικές πληρωμές,
- η διασφάλιση της προστασίας των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (με δράσεις όπως το κοινωνικό εισόδημα αλληλεγγύης),
- η συνέχιση της υλοποίησης του προγράμματος εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης προς την πραγματική οικονομία με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Στήριξης αλλά και από εθνικούς πόρους,
- ο εκσυγχρονισμός του συστήματος δημόσιας υγείας και κοινωνικής πρόνοιας,
- η διαχείριση του ιδιωτικού χρέους και εφαρμογή διαρθρωτικών αλλαγών με αναπτυξιακή προοπτική,
- η έναρξη λειτουργίας του Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης και η ενοποίηση των Ταμείων Πρόνοιας με την ενσωμάτωσή τους στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης και Εφάπαξ Παροχών,
- το πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων,
- οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων,
- η αναμόρφωση της νομοθεσίας για τα ειδικά μισθολόγια και
- η αλλαγή του κανόνα προσλήψεων-αποχωρήσεων.

2. Κρατικός προϋπολογισμός 2017

Σε δημοσιονομική βάση τα έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 52.281 εκατ. ευρώ παρουσιάζοντας αρνητική απόκλιση κατά 1.004 εκατ. ευρώ ή 1,9%, έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021.

Αντίστοιχα, οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 57.425 εκατ. ευρώ σε δημοσιονομική βάση, αυξημένες κατά 170 εκατ. ευρώ ή 0,3% έναντι του στόχου.

2.1 Τακτικός προϋπολογισμός

Έσοδα

Τα καθαρά έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού (σε ταμειακή βάση), μετά τη μείωση των επιστροφών φόρων, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 48.715 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αρνητική απόκλιση κατά 2.949 εκατ. ευρώ ή 5,7% έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021. Η απόκλιση αυτή οφείλεται κυρίως:

- στις αυξημένες επιστροφές φόρων, οι οποίες εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 5.577 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 2.253 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου σε ταμειακή βάση, ενώ σε δημοσιονομική βάση η αύξηση έναντι του στόχου περιορίζεται σε 506 εκατ. ευρώ,
- στη μείωση κατά 996 εκατ. ευρώ στο Φόρο Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων (ΦΕΦΠ),
- στη μετακύλιση της τελευταίας δόσης του Ενιαίου Φόρου Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) του έτους 2017, εκτιμώμενου ποσού 281 εκατ. ευρώ, στον Ιανουάριο του 2018.

Παράλληλα, άλλες κατηγορίες εσόδων αναμένεται να καταγράψουν υπέρβαση 581 εκατ. ευρώ (σε ταμειακή βάση) περιορίζοντας τη συνολική ταμειακή απόκλιση των εσόδων στα 2.949 εκατ. ευρώ.

**Πίνακας 3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA)
(σε εκατ. ευρώ)**

	2016	2017		2018	
	Πραγμ/σεις ¹	Εκτίμηση ΜΠΔΣ	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ΜΠΔΣ	Πρόβλεψη
I. Έσοδα (1+2)	53.125	55.281	52.142	55.008	54.244
1. Καθαρά έσοδα τακτικού προϋπολογισμού (α+β-γ1+δ+ε)	48.954	51.664	48.715	51.273	50.509
α. Τακτικά έσοδα (1+2+3+4)	52.334	52.730	52.055	52.938	52.429
1. Άμεσοι φόροι	21.839	21.525	20.288	21.453	20.766
2. Έμμεσοι φόροι	25.680	26.718	26.917	27.502	27.390
3. Απολήψεις από ΕΕ	415	508	510	321	331
4. Μη φορολογικά έσοδα	4.400	3.979	4.340	3.662	3.942
β. Μη τακτικά έσοδα	429	306	350	283	304
γ. Επιστροφές φόρων	3.263	3.324	5.577	3.383	3.648
γ1. Επιστροφές φόρων από ειδική πίστωση	1.026	0	0	0	0
δ. Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	106	1.607	1.542	1.121	1.110
ε. Μεταφορά εσόδων από ANFA	375	345	345	314	314
2. Έσοδα ΠΔΕ (α+β)	4.172	3.617	3.427	3.735	3.735
α. Εισροές από ΕΕ	3.861	3.437	3.177	3.555	3.555
β. Ίδια έσοδα	311	180	250	180	180
II. Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού (1+2)	59.774	56.594	57.265	56.104	55.188
1. Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (α+β)	53.490	49.844	50.515	49.354	48.438
α. Πρωτογενείς δαπάνες (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10+11)	47.913	44.194	44.514	43.454	43.238
1. Μισθοί και συντάξεις	18.065	12.366	12.217	12.540	12.660
2. Ασφάλιση, Περιθαλψη και Κοινωνική Προστασία	15.638	20.268	21.037	19.649	19.438
3. Λειτουργικές και άλλες δαπάνες	5.297	5.704	6.173	5.295	5.333
4. Αποδόσεις προς τρίτους	3.236	3.119	3.108	3.395	3.262
5. Αποθεματικό	0	1.000	346	1.000	1.000
6. Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλες δαπάνες δημοσίου χρέους	65	75	75	20	65
7. Δαπάνες ανάληψης χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης	553	193	193	0	0
8. Εγγυήσεις για φορείς εντός Γενικής Κυβέρνησης (σε ακαθάριστη βάση)	1.619	855	855	927	927
9. Εγγυήσεις για φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνησης	32	140	35	118	43
10. Δαπάνες εξοπλιστικών προγραμμάτων	584	475	475	510	510
11. Χρηματοδοτήσεις για πληρωμές υποχρεώσεων προηγούμενων οικονομικών ετών (ΠΟΕ)	2.824	0		0	
β. Τόκοι	5.577	5.650	6.000	5.900	5.200

**Πίνακας 3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA)
(σε εκατ. ευρώ)**

	2016	2017		2018	
	Πραγμ/σεις ¹	Εκτίμηση ΜΠΔΣ	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ΜΠΔΣ	Πρόβλεψη
2. ΠΔΕ (α+β)	6.284	6.750	6.750	6.750	6.750
α. Συγχρηματοδοτούμενο σκέλος	5.474	5.750	5.750	5.750	5.750
β. Εθνικό σκέλος	810	1.000	1.000	1.000	1.000
III. Ταμειακό Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (I - II)	-6.649	-1.313	-5.123	-1.096	-943
% ΑΕΠ	-3,8%	-0,7%	-2,9%	-0,6%	-0,5%
III.α. Ταμειακό Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού (III + II.1β)	-1.071	4.337	877	4.804	4.257
% ΑΕΠ	-0,6%	2,4%	0,5%	2,6%	2,3%
IV. Εθνικολογιστικές προσαρμογές κεντρικής διοίκησης (1+2)	-371	-2.657	-21	-780	-2.286
1. Εθνικολογιστικές προσαρμογές – Έσοδα	-1.350	-1.996	139	-348	-428
Επιστροφές Φορολογικών εσόδων	13	0	1.747	0	0
Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ)	-341	-382	-41	0	-279
Φορολογικά έσοδα	-165	-19	-40	30	56
Διαφορά ταμειακών - δεδουλευμένων από σχήμα στήριξης Τραπεζών	104	0	0	0	0
Διαφορά απαιτήσεων εισπράξεων από ΕΕ	156	-98	152	44	16
Προκαταβολές από ΕΕ	-1.104	-20	-79	-15	13
Άλλες προσαρμογές	-115	-117	-127	0	-6
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	102	-1.361	-1.309	-407	-522
Μεταβολή υπολοίπου λογαριασμών Θησαυροφυλακίου σε σχέση με την 31/12 του προηγούμενου έτους ⁵	0	0	-164	0	294
2. Εθνικολογιστικές προσαρμογές - Δαπάνες	979	-661	-160	-433	-1.858
Εξοπλιστικά προγράμματα του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (διαφορά φυσικών παραλαβών – πληρωμών)	300	-404	-357	207	204
Διαφορά απλήρωτων οφειλών Κράτους σε σχέση με την 31/12 του προηγούμενου έτους	502	20	0	20	0
Εξοικονόμηση από αναδιάρθρωση προσωπικού λόγω αναγκαστικών αποχωρήσεων	0	8	8	24	24
Ατακτοποιήτες προκαταβολές	17	0	0	0	0
Υπόλοιπο λογαριασμών εκτός προϋπολογισμού	35	0	0	0	0
Δεδουλευμένοι τόκοι (διαφορά δεδουλευμένων – ταμειακών τόκων)	-731	-900	-500	-1.100	-2.100
Μεταβολή υπολοίπου λογαριασμών Θησαυροφυλακίου σε σχέση με την 31/12 του προηγούμενου έτους ⁵	944	-170	0	300	0
ΕΛΕΓΕΠ ⁴	-223	94	0	115	0
Συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου (κεφαλαιακές μεταβιβάσεις)	-21	-20	-10	-10	-10

**Πίνακας 3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA)
(σε εκατ. ευρώ)**

	2016	2017		2018	
	Πραγμ/σεις ¹	Εκτίμηση ΜΠΔΣ	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ΜΠΔΣ	Πρόβλεψη
Προσαρμογή στο έλλειμμα εγγυημένων δανείων (ΟΔΙΕ)	53	0	0	0	0
Αναδρομικά δικαστικών 2003-2007	0	13	7	0	6
Αναδρομικά δικαστικών και ενστόλων 2012-2014	148	149	149	5	5
Λοιπές προσαρμογές	27	0	0	0	0
Παραχωρήσεις αυτοκινητοδρόμων	0	470	464	0	6
Συνεισφορά προς την ΕΕ για τη διαχείριση προσωφικών ροών	0	11	11	6	6
Συνεισφορά προς την ΕΕ λόγω αναθεώρησης βάσεων	-72	68	68	0	0
Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA (I + IV.1)	51.775	53.285	52.281	54.661	53.817
Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA (II - IV.2)	58.795	57.255	57.425	56.537	57.046
V. Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA	-711	2.580	1.356	5.124	4.071
% ΑΕΠ	-0,4%	1,4%	0,8%	2,7%	2,2%
V.α. Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA (III + IV)	-7.020	-3.970	-5.144	-1.876	-3.229
% ΑΕΠ	-4,0%	-2,2%	-2,9%	-1,0%	-1,7%
Ισοζύγιο Νομικών Προσώπων κατά ESA	1.798	1.634	1.798	1.284	1.318
Τροποποιημένο ταμειακό αποτέλεσμα	1.798	1.625	1.809	1.284	1.312
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	9	-11	0	6
Τόκοι	97	141	135	134	131
Έκτακτες δαπάνες (εκτός προγράμματος αξιολόγησης)	-338	0	0	0	0
Πρωτογενές αποτέλεσμα Νομικών Προσώπων κατά ESA	1.895	1.775	1.933	1.418	1.449
Ισοζύγιο επαναταξινομημένων ΔΕΚΟ κατά ESA ⁴	2.158	368	530	855	766
Τροποποιημένο ταμειακό αποτέλεσμα	2.158	368	530	855	766
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0	0
Τόκοι	363	395	414	364	381
Πρωτογενές αποτέλεσμα ΔΕΚΟ κατά ESA	2.521	763	944	1.219	1.147
Ισοζύγιο Νοσοκομείων – ΠΕΔΥ κατά ESA ⁶	1.403	508	475	138	144
Τροποποιημένο ταμειακό αποτέλεσμα	685	161	241	37	-64
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	718	348	235	101	208
Τόκοι	0	0	0	0	0
Πρωτογενές αποτέλεσμα Νοσοκομείων - ΠΕΔΥ κατά ESA	1.403	508	475	138	144
VI. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA	-1.661	-1.459	-2.341	401	-1.001

**Πίνακας 3.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA)
(σε εκατ. ευρώ)**

	2016	2017		2018	
	Πραγμ/σεις ¹	Εκτίμηση ΜΠΔΣ	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ΜΠΔΣ	Πρόβλεψη
Ισοζύγιο ΟΤΑ κατά ESA	556	200	171	398	342
Τροποποιημένο ταμειακό αποτέλεσμα ²	566	276	214	454	367
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-11	-77	-44	-56	-25
Τόκοι	71	71	58	71	58
Πρωτογενές αποτέλεσμα ΟΤΑ κατά ESA	627	271	229	469	401
Ισοζύγιο ΟΚΑ (εκτός Νοσοκομείων) κατά ESA³	1.895	-941	1.085	175	1.785
Τροποποιημένο ταμειακό αποτέλεσμα	933	-1.314	1.341	-72	1.559
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	962	373	-256	247	226
Τόκοι	3	3	4	3	4
Πρωτογενές αποτέλεσμα ΟΚΑ κατά ESA	1.898	-938	1.089	128	1.789
VII. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	790	-2.201	-1.086	974	1.126
% ΑΕΠ	0,5%	-1,2%	-0,6%	0,5%	0,6%
Ενοποιημένοι Τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	5.651	6.015	5.768	6.445	6.590
% ΑΕΠ	3,2%	3,3%	3,2%	3,4%	3,6%
VIII. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	6.441	3.814	4.683	7.420	7.716
% ΑΕΠ	3,7%	2,1%	2,6%	4,0%	4,2%
ΑΕΠ	174.199	181.204	178.579	187.745	184.691

¹ Στοιχεία σύμφωνα με τα στοιχεία της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος (ΔΥΕ) Οκτωβρίου 2017 της ΕΛΣΤΑΤ.

² Το τροποποιημένο ταμειακό αποτέλεσμα των νομικών προσώπων των ΟΤΑ περιλαμβάνεται στη γραμμή Τροποποιημένο Ταμειακό Αποτέλεσμα των ΟΤΑ για όλα τα έτη.

³ Ενσωματωμένες στο ισοζύγιο των ΟΚΑ είναι οι οροφές της φαρμακευτικής δαπάνης του ΕΟΠΥΥ ύψους 2.003 εκατ. ευρώ για το 2017 και 2.001 εκατ. ευρώ για το 2018. Επίσης, ενσωματωμένες στο ισοζύγιο των ΟΚΑ είναι οι οροφές των δαπανών για παροχές ασθενείας του ΕΟΠΥΥ ύψους 1.525 εκατ. ευρώ για το 2017 και 1.462,5 εκατ. ευρώ για το 2018.

⁴ Η προσαρμογή του Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ) ύψους +89 εκατ. ευρώ για το 2017 και -51 εκατ. ευρώ για το 2018 έχει ενσωματωθεί στο ισοζύγιο των ΔΕΚΟ, έναντι των πραγματοποιήσεων έτους 2016 και των στόχων του ΜΠΔΣ για τα έτη 2017 και 2018 που περιλαμβάνονταν στις εθνικολογιστικές προσαρμογές των δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού.

⁵ Η μεταβολή του υπολοίπου λογαριασμών Θησαυροφυλακίου σε σχέση με την 31/12 του προηγούμενου έτους εμφανίζεται στις εθνικολογιστικές προσαρμογές των εσόδων της Κεντρικής Διοίκησης, έναντι των πραγματοποιήσεων έτους 2016 και των στόχων του ΜΠΔΣ για τα έτη 2017 και 2018 που περιλαμβάνονταν στις εθνικολογιστικές προσαρμογές των δαπανών της Κεντρικής Διοίκησης.

⁶ Ενσωματωμένη στο ισοζύγιο Νοσοκομείων – ΠΕΔΥ είναι η οροφή της φαρμακευτικής δαπάνης ύψους 492,1 εκατ. ευρώ για το 2017 και 474,2 εκατ. ευρώ για το 2018.

Για τα έτη 2017 και 2018, δεν περιλαμβάνεται πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων προς τρίτους εκτός γενικής

Πίνακας 3.3 Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (σε εκατ. ευρώ)

	2016	2017		2018	
	Πραγματ/σεις	Εκτίμηση ΜΠΔΣ	Εκτίμηση	Πρόβλεψη ΜΠΔΣ	Πρόβλεψη
1. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (μεταφορά από πίνακα 3.2)	6.441	3.814	4.683	7.420	7.716
Προσαρμογές Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης	118	-369	-322	-795	-665
Μεταφορά εσόδων από ANFA και SMP (σε δεδουλευμένη βάση)	-375	-345	-345	-314	-314
Επιστροφές εσόδων	847	0	0	0	0
Προσαρμογή για το πρόγραμμα στήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	-338	0	-14	0	0
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	-26	-52	-39	-507	-380
Δαπάνες μεταναστευτικών ροών μη αντικριζόμενες	10	28	75	26	29
2. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης	6.560	3.445	4.360	6.625	7.051
% ΑΕΠ	3,77%	1,90%	2,44%	3,53%	3,82%
3. Στόχος Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης	871	3.171	3.125	6.571	6.464
% ΑΕΠ	0,50%	1,75%	1,75%	3,50%	3,50%
4. Δημοσιονομικό Πλεόνασμα (+) ή Κενό (-) Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης	5.689	274	1.235	54	587
% ΑΕΠ	3,27%	0,15%	0,69%	0,03%	0,32%
ΑΕΠ	174.199	181.204	178.579	187.745	184.691

Σε δημοσιονομική βάση τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 48.781 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 1.004 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου. Σημειώνεται ότι στη διαμόρφωση των εσόδων περιλαμβάνεται και το ποσό από την αρνητική μεταβολή του υπολοίπου του Ενιαίου Λογαριασμού Θησαυροφυλακίου, σε σχέση με την 31/12 του προηγούμενου έτους, ύψους 164 εκατ. ευρώ, το οποίο στο ΜΠΔΣ 2018-2021 είχε περιληφθεί στις προσαρμογές των δαπανών.

Πιο συγκεκριμένα:

Άμεσοι φόροι

Από την άμεση φορολογία, εκτιμάται ότι θα εισπραχθούν 20.288 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 1.237 εκατ. ευρώ ή 5,7% έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021. Η απόκλιση αυτή, οφείλεται, κυρίως,

στις μειωμένες εκτιμήσεις εσόδων από το ΦΕΦΠ, λόγω μείωσης της φορολογικής βάσης και στη μετακύλιση καταβολής της τελευταίας δόσης του ΕΝΦΙΑ 2017 τον Ιανουάριο του 2018, όπως προαναφέρθηκε. Ειδικότερα:

Ο φόρος εισοδήματος εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 12.897 εκατ. ευρώ, μειωμένος κατά 1.140 εκατ. ευρώ από το στόχο. Η μείωση αυτή προέρχεται κατά 996 εκατ. ευρώ από τη φορολογία των φυσικών προσώπων, κατά 89 εκατ. ευρώ από τη φορολογία των νομικών προσώπων και κατά 55 εκατ. ευρώ από τη φορολογία ειδικών κατηγοριών.

**Πίνακας 3.4 Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού
(σε εκατ. ευρώ)**

	2016	2017		2018	Μεταβολή %	
	Πραγμ/σεις	ΜΠΔΣ	Εκτιμήσεις πραγμ/σεων	Προβλέψεις	2017/20 16	2018/20 17
A. Τακτικά έσοδα (I+ II + III + IV)	52.334	52.730	52.055	52.429	-0,5	0,7
I. Άμεσοι φόροι	21.839	21.525	20.288	20.766	-7,1	2,4
Φόρος εισοδήματος	13.379	14.037	12.897	13.307	-3,6	3,2
Φυσικών προσώπων	8.171	9.265	8.269	8.725	1,2	5,5
Νομικών προσώπων	3.969	3.522	3.433	3.322	-13,5	-3,2
Ειδικών κατηγοριών	1.238	1.250	1.195	1.260	-3,5	5,4
Φόροι στην περιουσία	3.604	3.317	3.200	3.379	-11,2	5,6
Άμεσοι φόροι ΠΟΕ	1.765	1.643	1.821	1.718	3,2	-5,7
Λοιποί άμεσοι φόροι	3.091	2.528	2.370	2.362	-23,3	-0,3
II. Έμμεσοι φόροι	25.680	26.718	26.917	27.390	4,8	1,8
Φόροι συναλλαγών	15.540	16.093	16.354	16.441	5,2	0,5
ΦΠΑ	15.010	15.545	15.767	15.845	5,0	0,5
πετρελαιοειδών	1.649	1.836	1.836	1.865	11,3	1,6
καπνού	711	676	602	669	-15,3	11,1
λοιπών	12.650	13.033	13.329	13.311	5,4	-0,1
Λοιποί φόροι συναλλαγών	530	548	587	596	10,7	1,5
(μεταβίβαση κεφαλαίων)	232	240	261	265	12,6	1,5
(χαρτόσημο)	294	304	322	327	9,5	1,6
Φόροι κατανάλωσης	9.033	9.536	9.267	9.706	2,6	4,7
Φόρος ασφαλιστρων	408	408	408	415	0,1	1,7
Τέλος ταξινόμησης οχημάτων	180	182	243	247	35,1	1,6
ΕΦΚ ενεργειακών προϊόντων	4.093	4.402	4.402	4.455	7,6	1,2
Λοιποί ΕΦΚ (καπνού κ.λπ.)	2.964	3.046	2.726	3.003	-8,0	10,2
Τέλη κυκλοφορίας οχημάτων	1.114	1.152	1.168	1.187	4,9	1,6
Λοιποί φόροι κατανάλωσης	275	346	320	399	16,3	24,7
Έμμεσοι φόροι ΠΟΕ	753	718	922	851	22,5	-7,7
Λοιποί έμμεσοι	354	371	374	392	5,6	4,8
Σύνολο φορολογικών εσόδων (I+II)	47.519	48.243	47.205	48.156	-0,7	2,0
III. Απολήψεις από ΕΕ	415	508	510	331	23,1	-35,1

IV. Λοιπά μη φορολογικά έσοδα	4.400	3.979	4.340	3.942	-1,4	-9,2
Σύνολο μη φορολογικών εσόδων (III+IV)	4.814	4.487	4.850	4.273	0,7	-11,9
B. Μη τακτικά έσοδα	804	651	694	618	-13,6	-11,0
Έσοδα καταργηθέντων ειδικών λογαριασμών	304	273	297	304	-2,4	2,4
Έσοδα προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης	96	0	12	0	-87,4	-100,0
Μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του ΕΔ στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος	375	345	345	314	-8,0	-8,8
Έσοδα από NATO	29	33	41	0	38,4	-100,0
Γ. Έσοδα αποκρατικοποιήσεων*	106	1.607	1.542	1.110	1358,7	-28,0
Δ. Γενικό σύνολο εσόδων (A + B + Γ)	53.243	54.988	54.292	54.157	2,0	-0,2
Ε. Επιστροφές εσόδων	3.263	3.324	5.577	3.648	70,9	-34,6
ΣΤ. Επιστροφές εσόδων από ειδική πίστωση	1.026					
Z. Καθαρά έσοδα (Δ-Ε-ΣΤ)	48.954	51.664	48.715	50.509	-0,5	3,7
H. Έσοδα Προϋπολογισμού Δημόσιων Επενδύσεων (1+2)	4.172	3.617	3.427	3.735	-17,9	9,0
1. Εισροές από την ΕΕ	3.861	3.437	3.177	3.555	-17,7	11,9
2. Ίδια έσοδα	311	180	250	180	-19,5	-28,0
Σύνολο εσόδων Κρατικού Προϋπολογισμού (Z + H)	53.125	55.281	52.142	54.244	-1,9	4,0

* Περιλαμβάνονται τα έσοδα που δεν αποτελούν χρηματοοικονομικές συναλλαγές.

Πίνακας 3.5 Εξέλιξη και σύνθεση των εσόδων του ΤΠ 2008-2018
(σε εκατ. ευρώ)

Έτος	Άμεσοι φόροι	Έμμεσοι φόροι	Σύνολο φορολογικών εσόδων	Έσοδα από ΕΕ	Λοιπά μη φορολογικά έσοδα	Σύνολο μη φορολογικών εσόδων	Σύνολο εσόδων ΤΠ
2008	20.863	30.222	51.085	579	3.670	4.249	55.334
2009	21.432	28.293	49.725	264	3.454	3.718	53.443
2010	20.224	31.042	51.266	320	4.592	4.912	56.178
2011	20.318	28.632	48.951	274	6.217	6.491	55.441
2012	21.096	26.083	47.179	246	4.072	4.318	51.497
2013	20.058	24.556	44.614	183	2.367	2.550	47.164
2014	20.664	23.784	44.448	196	3.373	3.569	48.017
2015	19.936	23.781	43.718	428	3.646	4.074	47.792
2016	21.839	25.680	47.519	415	4.400	4.814	52.334
2017*	20.288	26.917	47.205	510	4.340	4.850	52.055
2018**	20.766	27.390	48.156	331	3.942	4.273	52.429
Συμμετοχή στο σύνολο ανά κατηγορία (%)							
2008	37,7	54,6	92,3	1,0	6,6	7,7	100,0
2009	40,1	52,9	93,0	0,5	6,5	7,0	100,0
2010	36,0	55,3	91,3	0,6	8,2	8,7	100,0
2011	36,6	51,6	88,3	0,5	11,2	11,7	100,0
2012	41,0	50,6	91,6	0,5	7,9	8,4	100,0
2013	42,5	52,1	94,6	0,4	5,0	5,4	100,0
2014	43,0	49,5	92,6	0,4	7,0	7,4	100,0
2015	41,7	49,8	91,5	0,9	7,6	8,5	100,0
2016	41,7	49,1	90,8	0,8	8,4	9,2	100,0
2017*	39,0	51,7	90,7	1,0	8,3	9,3	100,0
2018**	39,6	52,2	91,8	0,6	7,5	8,2	100,0
Ως ποσοστό του ΑΕΠ (%)							
2008	8,6	12,5	21,1	0,2	1,5	1,8	22,9
2009	9,0	11,9	20,9	0,1	1,5	1,6	22,5
2010	8,9	13,7	22,7	0,1	2,0	2,2	24,9
2011	9,8	13,8	23,6	0,1	3,0	3,1	26,8
2012	11,0	13,6	24,7	0,1	2,1	2,3	26,9
2013	11,1	13,6	24,7	0,1	1,3	1,4	26,1
2014	11,6	13,4	25,0	0,1	1,9	2,0	27,0
2015	11,3	13,5	24,9	0,2	2,1	2,3	27,2
2016	12,5	14,7	27,3	0,2	2,5	2,8	30,0

2017*	11,4	15,1	26,4	0,3	2,4	2,7	29,1
2018**	11,2	14,8	26,1	0,2	2,1	2,3	28,4

* Εκτιμήσεις
** Προβλέψεις

Διάγραμμα 3.1 Εξέλιξη εσόδων ΤΠ 2008-2018

Πίνακας 3.6 Σύνθεση φορολογικών εσόδων κατά κατηγορία

Έτος	Άμεσοι φόροι (%)	Έμμεσοι φόροι (%)	Λόγος έμμεσων/άμεσων φόρων
2008	40,8	59,2	1,45
2009	43,1	56,9	1,32
2010	39,4	60,6	1,53
2011	41,5	58,5	1,41
2012	44,7	55,3	1,24
2013	45,0	55,0	1,22
2014	46,5	53,5	1,15
2015	45,6	54,4	1,19
2016	46,0	54,0	1,18
2017*	43,0	57,0	1,33
2018**	43,1	56,9	1,32

* Εκτιμήσεις
** Προβλέψεις

Διάγραμμα 3.2 Λόγος έμμεσων/άμεσων φόρων

* Εκτιμήσεις
** Προβλέψεις

Οι φόροι περιουσίας αναμένεται να διαμορφωθούν στα 3.200 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 117 εκατ. ευρώ από το στόχο του ΜΠΔΣ 2018-2021, λόγω της μετακύλισης καταβολής της τελευταίας δόσης του ΕΝΦΙΑ 2017 τον Ιανουάριο 2018.

Οι άμεσοι φόροι παρελθόντων οικονομικών ετών (ΠΟΕ) αναμένεται να διαμορφωθούν στα 1.821 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 178 εκατ. ευρώ.

Τέλος, οι λοιποί άμεσοι φόροι αναμένεται να διαμορφωθούν στα 2.370 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 158 εκατ. ευρώ, λόγω μειωμένων εισπράξεων από την ειδική εισφορά αλληλεγγύης, από το τέλος επιτηδεύματος και από το φόρο πολυτελούς διαβίωσης, ως αποτέλεσμα της μειωμένης φορολογικής βάσης.

Έμμεσοι φόροι

Από τους έμμεσους φόρους αναμένεται να εισπραχθούν 26.917 εκατ. ευρώ, ποσό αυξημένο κατά 199 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021. Ειδικότερα:

Τα έσοδα από ΦΠΑ αναμένεται να διαμορφωθούν στα 15.767 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 222 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου. Η αύξηση αυτή προέρχεται κυρίως από την εμφάνιση στα έσοδα ΦΠΑ λοιπών προϊόντων ποσού ύψους 296 εκατ. ευρώ από την παραχώρηση των περιφερειακών αεροδρομίων (που στη συνέχεια εμφανίστηκε στα έσοδα αποκρατικοποιήσεων, αυξάνοντας ισόποσα τις επιστροφές φόρων). Μειωμένος εμφανίζεται ο ΦΠΑ στα καπνικά προϊόντα κατά 74 εκατ. ευρώ, ενώ ο ΦΠΑ πετρελαιοειδών δεν παρουσιάζει απόκλιση σε σχέση με το στόχο.

Τα έσοδα από φόρους κατανάλωσης εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 9.267 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 269 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου που είχε τεθεί στο ΜΠΔΣ 2018-2021. Η μείωση αυτή προέρχεται από τους λοιπούς ΕΦΚ, οι οποίοι είναι μειωμένοι κατά 320 εκατ. ευρώ, λόγω της αυξημένης αποθεματοποίησης στα καπνικά προϊόντα του έτους 2016.

Τέλος, οι έμμεσοι φόροι παρελθόντων οικονομικών ετών (ΠΟΕ) αναμένεται να διαμορφωθούν στα 922 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 204 εκατ. ευρώ.

Μη φορολογικά έσοδα

Τα λοιπά μη φορολογικά έσοδα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 4.340 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 361 εκατ. ευρώ ή 9,1% έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021. Η αύξηση αυτή οφείλεται, κυρίως, στους εξής παράγοντες:

- στα αυξημένα, κατά 137 εκατ. ευρώ, έσοδα από μερίσματα λόγω της συμμετοχής του Δημοσίου στα κέρδη Δημοσίων Επιχειρήσεων και Οργανισμών,
- στα αυξημένα, κατά 100 εκατ. ευρώ, έσοδα από πρόστιμα,
- στα αυξημένα, κατά 29 εκατ. ευρώ, έσοδα από την είσπραξη φόρων με ταυτότητα οφειλής, μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων, που καταχωρούνται προσωρινά σε μη φορολογικό κωδικό εσόδου, και
- στα έσοδα, ύψους 29 εκατ. ευρώ, από την καταβολή προμήθειας υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου από τα πιστωτικά ιδρύματα, για την υπερβάλλουσα αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση οικονομικού έτους 2016, που δεν είχαν προβλεφθεί στο ΜΠΔΣ.

Μη τακτικά έσοδα

Τα μη τακτικά έσοδα (εκτός των εσόδων από ANFAs και SMPs) εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στο ποσό των 350 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 43 εκατ. ευρώ, ή 14,2% έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021, η οποία οφείλεται κυρίως στην αύξηση των εσόδων από:

- τους καταργηθέντες ειδικούς λογαριασμούς, κατά 24 εκατ. ευρώ,
- τα πιστωτικά ιδρύματα, στο πλαίσιο του προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης, κατά 12 εκατ. ευρώ.

Μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFA)

Από τη μεταφορά αποδόσεων λόγω της διακράτησης ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFAs), καθώς και από το Πρόγραμμα Αγοράς Ομολόγων (SMPs), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), προβλέπονται έσοδα ύψους 345 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι, τα έσοδα αυτά κατατίθενται απευθείας στον ειδικό λογαριασμό εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους (Segregated Account) και δεν υπολογίζονται στο αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με τους όρους της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης.

Επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων

Οι ταμειακές επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων αναμένεται να διαμορφωθούν στα 5.577 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 2.253 εκατ. ευρώ ή 67,8% έναντι των προβλέψεων του ΜΠΔΣ 2018-2021. Ωστόσο σε δημοσιονομική βάση η υπέρβαση θα περιοριστεί στο ποσό των 506 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων ποσό ύψους 296 εκατ. ευρώ αφορά την επιστροφή φόρου για την παραχώρηση των περιφερειακών αεροδρομίων, το οποίο έχει εμφανιστεί στα έσοδα από ΦΠΑ, όπως προαναφέρθηκε.

Έσοδα ΠΔΕ

Τα έσοδα του ΠΔΕ, σε ταμειακή βάση, εκτιμάται ότι θα φθάσουν στα 3.427 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 190 εκατ. ευρώ ή 5,3% σε σχέση με το στόχο του ΜΠΔΣ 2018-2021. Ωστόσο, σε δεδουλευμένη βάση τα έσοδα θα διαμορφωθούν στα 3.500 εκατ. ευρώ, χωρίς να παρουσιάζουν απόκλιση έναντι του στόχου.

Δαπάνες

Οι συνολικές δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού για το έτος 2017 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν (σε ταμειακή βάση) στα 50.515 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 670 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του ΜΠΔΣ 2018-2021 και μειωμένες κατά 151 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2016, εάν δεν ληφθούν υπόψη οι δαπάνες για την υλοποίηση του προγράμματος εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του 2016, ύψους 2.824 εκατ. ευρώ.

Οι πρωτογενείς δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 44.514 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 320 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021.

Ανάλυση δαπανών κατά μείζονα κατηγορία

Αποδοχές και συντάξεις

Οι δαπάνες αποδοχών και συντάξεων εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 11.927 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 160 εκατ. ευρώ ή 1,3% έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021, κυρίως λόγω της μη υλοποίησης της διάταξης του άρθρου 17 του ν.4354/2015.

Οι δαπάνες αυτές είναι μειωμένες κατά 5.837 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2016, κυρίως λόγω του γεγονότος ότι το σύνολο σχεδόν των συντάξεων Δημοσίου καταβάλλεται πλέον από 1/1/2017 από τον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), ο οποίος επιχορηγείται για τον σκοπό αυτό από τον τακτικό προϋπολογισμό.

**Πίνακας 3.7 Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού κατά μείζονα κατηγορία
(σε εκατ. ευρώ)**

Κατηγορία δαπάνης	2016	2017		2018	Μεταβολή %	
	Πραγματοποιήσεις	ΜΠΔΣ	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις	2017/16	2018/17
1. Αποδοχές και Συντάξεις (0100, 0200, 0300, 0400, 0600, 0900)	17.764	12.087	11.927	12.298	-32,9	3,1
2. Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές (0500)	359	336	348	417	-3,1	19,9
3. Καταναλωτικές και σύνθετες δαπάνες (0700, 0800, 1000, 5000) πλην αποθεματικού	1.548	2.025	2.338	1.951	51,0	-16,6
3.i. Αποθεματικό	0	1.000	346	1.000		189,0
4. Μεταβιβαστικές πληρωμές (2000)	16.837	21.363	22.292	20.272	32,4	-9,1
5. Πληρωμές που αντικρίζονται από πραγματοποιούμενα έσοδα (3000)	4.866	5.028	4.989	5.138	2,5	3,0
6. Δαπάνες NATO (4000)	69	36	62	36	-9,8	-41,2
7. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000)						
7.i. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000) πλην τόκων, χρεολυσίων, προμηθειών τραπεζών και λοιπών δαπανών δημοσίου χρέους, καταπτώσεων εγγυήσεων, ανάληψης χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης, εξοπλιστικών προγραμμάτων και τακτοποίησης υποχρεώσεων ΠΟΕ φορέων Γενικής Κυβέρνησης	214	1	1	1	-99,5	-28,5
7.ii. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000)-Καταπτώσεις εγγυήσεων (ακαθάριστη βάση)	1.651	995	890	970	-46,1	9,0
7.iii. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000)- Προμήθειες τραπεζών, προμήθειες EFSF και λοιπές δαπάνες δημοσίου χρέους	65	75	75	65	15,0	-13,3
7.iv. Εξοπλιστικά προγράμματα (6910)	584	475	475	510	-18,7	7,5
7.v. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000) - Ανάληψη χρέους φορέων Γενικής Κυβέρνησης	553	193	193	0	-65,1	-100,0
8. Απαλλοτριώσεις, αγορές ακινήτων, κατασκευές, συμμετοχές (7000) πλην συμμετοχής σε αύξηση ΜΚ.	579	581	580	580	0,1	0,0
I. Σύνολο πρωτογενών δαπανών τακτικού προϋπολογισμού (1+2+3+3i+4+5+6+7i+7ii+7iii+7iv+7v+8) ¹	45.089	44.194	44.514	43.238	-1,3	-2,9
9. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000)-Τόκοι (καθαρή βάση)	5.577	5.650	6.000	5.200	7,6	-13,3
II. Σύνολο δαπανών τακτικού προϋπολογισμού πλην χρεολυσίων και συμμετοχών (I+9)	50.666	49.844	50.515	48.438	-0,3	-4,1
10. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000)- Χρεολύσια μεσομακροπρόθεσμου δανεισμού (ακαθάριστη βάση)	10.588	9.920	80.000	4.580	655,5	-94,3
11. Δαπάνες εξυπηρέτησης της Δημόσιας Πίστης (6000)- Χρεολύσια βραχυπρόθεσμου δανεισμού	531.311	550.000	541.100	550.000	1,8	1,6
12. Απαλλοτριώσεις, αγορές ακινήτων, κατασκευές, συμμετοχές (7000)-Συμμετοχή στο ΜΚ λοιπών εταιρειών κ.λπ.	25	112	350	112	1.301,9	-68,0
13. Δαπάνες εξυπηρέτησης της δημόσιας πίστης (6000) – Τακτοποίηση υποχρεώσεων ΠΟΕ φορέων Γενικής Κυβέρνησης	2.824	4.500	1.500	2.200	-46,9	46,7
III. Σύνολο δαπανών τακτικού προϋπολογισμού (II+10+11+12+13)	595.415	614.377	673.465	605.330	13,1	-10,1

¹ Για το 2016 ο πίνακας περιλαμβάνει τις δαπάνες για τακτοποίηση υποχρεώσεων ΠΟΕ φορέων Γενικής Κυβέρνησης εκτός των πρωτογενών δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού σε αντίθεση με τον πίνακα 3.2.

Η μείωση των δαπανών της κατηγορίας αυτής αντισταθμίστηκε μερικώς από την καταβολή από 1/1/2017 της δαπάνης για εργοδοτικές εισφορές από το κράτος ως εργοδότη υπέρ του ΕΦΚΑ, για τους υπαλλήλους με σύμβαση δημοσίου δικαίου, καθώς και από την αλλαγή του κανόνα προσλήψεων σε 1 προς 4 από 1 προς 5 που ίσχυε για το 2016.

Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 348 εκατ. ευρώ, έναντι 336 εκατ. ευρώ του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021.

Καταναλωτικές και σύνθετες δαπάνες (πλην αποθεματικού)

Οι δαπάνες αυτές εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 2.338 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι στο ποσό αυτό περιλαμβάνονται και 360 εκατ. ευρώ για την κάλυψη του κόστους των Υπηρεσιών Κοινής Ωφελείας (ΥΚΩ) στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας. Εάν δεν ληφθεί υπόψη το παραπάνω ποσό τότε εκτιμάται ότι θα υπάρξει εξοικονόμηση ύψους 47 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

Αποθεματικό

Στο 2017 είχαν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 1 δις. ευρώ για την αντιμετώπιση έκτακτων και επειγουσών δαπανών, από τις οποίες μέχρι και τα τέλη Σεπτεμβρίου είχαν κατανεμηθεί πιστώσεις ύψους 654 εκατ. ευρώ. Η χρήση του ποσού αυτού έγινε κυρίως για:

- την ενίσχυση με ποσό ύψους 220 εκατ. ευρώ για την κάλυψη μέρους της συμμετοχής στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της ΔΕΣ ΑΔΜΗΕ ΑΕ, της οποίας μοναδικός μέτοχος είναι το Ελληνικό Δημόσιο,
- την κάλυψη δαπανών σε εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων,
- τις επιχορηγήσεις σε συγκοινωνιακούς φορείς,
- τις επιστροφές στην ΕΕ από ανεκτέλεστα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, λόγω μη επιλέξιμων δαπανών, διορθώσεων, ανακτήσεων κλπ., και
- την καταβολή περιβαλλοντικών προστίμων που επιβάλλονται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, λόγω μη συμμόρφωσης του Ελληνικού Δημοσίου για τη δημιουργία σχετικών υποδομών για τους χώρους ανεξέλεγκτης διάθεσης αποβλήτων (ΧΑΔΑ) και τα συστήματα συλλογής και επεξεργασίας των αστικών λυμάτων.

Οι πιστώσεις ύψους 346 εκατ. ευρώ που απομένουν στο αποθεματικό θα καλύψουν δαπάνες έκτακτου χαρακτήρα.

Μεταβιβαστικές πληρωμές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 22.292 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 929 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου ΜΠΔΣ 2018-2021. Η υπέρβαση αυτή οφείλεται κυρίως στις εκτιμήσεις για την καταβολή:

- της επιστροφής εισφορών υγειονομικής περίθαλψης στους συνταξιούχους και
- της χορήγησης κοινωνικού μερίσματος για τη στήριξη των οικονομικά ευάλωτων νοικοκυριών.

Πληρωμές που αντικρίζονται από πραγματοποιούμενα έσοδα

Οι δαπάνες αυτές εκτιμάται ότι θα ανέλθουν στα 4.989 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 39 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου, κυρίως λόγω αναθεώρησης των εκτιμήσεων των αποδόσεων προς την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ).

Καταπτώσεις εγγυήσεων

Το συνολικό ύψος των δαπανών για καταπτώσεις εγγυήσεων προς φορείς εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 890 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 105 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο, λόγω μείωσης των καταπτώσεων εγγυήσεων σε φορείς εκτός της Γενικής Κυβέρνησης.

Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλες δαπάνες εξυπηρέτησης δημοσίου χρέους

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 75 εκατ. ευρώ, στο ύψος του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021

Πίνακας 3.8 Μεταβιβάσεις Τακτικού Προϋπολογισμού σε φορείς εντός και εκτός της Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)						
	2016	2017		2018	Μεταβολή %	
	Πραγμ/σεις	Προβλέψεις ΜΠΔΣ	Εκτιμήσεις πραγματ/σεων	Προβλέψεις	2017/16	2018/17
ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΦΟΡΕΩΝ από ΤΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ						
1. Επιχορηγήσεις σε ΟΤΑ	71	53	38	53	-45,6	37,4
2. Επιχορηγήσεις σε ΕΦΚΑ και λοιπούς ασφαλιστικούς οργανισμούς	11.787	16.047	15.943	15.882	35,3	-0,4
3. Επιχορηγήσεις σε ΕΟΠΠΥ	502	326	314	100	-37,5	-68,1
4. Κοινωνική προστασία (ΑΚΑΓΕ)	470	505	505	522	7,4	3,4
5. Επιχορηγήσεις σε Νοσοκομεία, ΥΠΕ-ΠΕΔΥ ¹	1.300	1.301	1.303	930	0,2	-28,6
6. Επιχορηγήσεις σε Νοσοκομεία για εφημερίες ιατρών και πρόσθετες παροχές λοιπού νοσηλευτικού προσωπικού	321	322	332	343	3,5	3,1
7. Επιχορηγήσεις σε ΔΕΚΟ (πλην συγκοινωνιακών φορέων) ^{1,2}	102	74	92	76	-9,3	-17,4
8. Επιχορηγήσεις σε συγκοινωνιακούς φορείς	266	193	265	179	-0,5	-32,3
9. Επιχορηγήσεις σε ΝΠ εντός Γενικής Κυβέρνησης	708	645	692	658	-2,2	-5,0
10. Επιχορηγήσεις σε ΝΠ εκτός Γενικής Κυβέρνησης ²	180	227	261	228	44,7	-12,7
Ι. Σύνολο επιχορηγήσεων Τακτικού Προϋπολογισμού (1+2+3+4+5+6+7+8+9+10)	15.707	19.693	19.745	18.971	25,7	-3,9
ΑΠΟΔΙΔΟΜΕΝΟΙ ΠΟΡΟΙ ΦΟΡΕΩΝ από ΤΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ						
1. Αποδιδόμενοι πόροι σε ΟΤΑ	3.160	2.982	2.982	3.140	-5,6	5,3
2. Αποδόσεις σε Ασφαλιστικά Ταμεία	7	28	18	18	147,2	-0,2
3. Αποδόσεις σε ΔΕΚΟ	12	26	25	26	109,0	2,9
4. Αποδόσεις σε ΝΠ εντός Γενικής Κυβέρνησης	22	20	21	27	-4,7	29,4
5. Αποδόσεις σε ΝΠ εκτός Γενικής Κυβέρνησης	2	7	5	4	164,1	-20,0

II. Σύνολο Αποδιδόμενων Πόρων Τακτικού Προϋπολογισμού (1+2+3+4+5)	3.204	3.062	3.052	3.216	-4,7	5,4
III. Σύνολο Μεταβιβάσεων Τακτικού Προϋπολογισμού (I+II)	18.911	22.755	22.797	22.187	20,6	-2,7

¹ Οι εκτιμήσεις πραγματοποιήσεων έτους 2017 περιλαμβάνουν 2,4 εκατ. ευρώ στις επιχορηγήσεις νοσοκομείων και 16,7 εκατ. ευρώ στις επιχορηγήσεις ΔΕΚΟ για δαπάνες αντιμετώπισης των μεταναστευτικών ροών από το Υπουργείο Υγείας.

² Η ΤΡΑΙΝΟΣΕ θεωρείται φορέας εντός της Γενικής Κυβέρνησης μέχρι την ημερομηνία της αποκρατικοποίησής της (14/9/2017).

Δαπάνες για την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων Υπουργείου Εθνικής Άμυνας

Οι ταμειακές δαπάνες για την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 475 εκατ. ευρώ, ενώ οι φυσικές παραλαβές (δημοσιονομική βάση) θα ανέλθουν σε 831 εκατ. ευρώ.

Αναλήψεις χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής λόγω της ανάληψης του χρέους του Οργανισμού Μεγάλου Μουσικής Αθηνών εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 193 εκατ. ευρώ, στο ύψος του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021. Η δαπάνη αυτή σε δημοσιονομική βάση είναι ουδέτερη στο αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης.

Δαπάνες τόκων

Οι ταμειακές δαπάνες για τόκους, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 6.000 εκατ. ευρώ, έναντι 5.650 εκατ. ευρώ του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021.

2.2 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

Στην παρούσα κρίσιμη φάση για την ελληνική οικονομία, η υλοποίηση του ΠΔΕ για το 2017 έχει ως στόχο να συνοδεύσει τη δημοσιονομική προσπάθεια με αναπτυξιακές δράσεις συμβάλλοντας στην ενίσχυση της οικονομίας και ταυτόχρονα τη στήριξη της κοινωνικής συνοχής.

Για το έτος 2017, προβλέπεται η υλοποίηση έργων και δράσεων συνολικού ύψους 6.750 εκατ. ευρώ. Από αυτά, ποσό ύψους 5.750 εκατ. ευρώ αφορά συγχρηματοδοτούμενα έργα, εκ των οποίων 3.943 εκατ. ευρώ εκτιμάται ότι θα διατεθούν για την υλοποίηση έργων ΕΣΠΑ 2014-2020, 800 εκατ. ευρώ για την ολοκλήρωση έργων ΕΣΠΑ 2007-2013 και 1.007 εκατ. ευρώ για πληρωμές δαπανών λοιπών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και των δύο περιόδων.

Βασικός στόχος της εκτέλεσης του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ και για το 2017 είναι η μέγιστη απορρόφηση των προβλεπόμενων πόρων, με τους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση συγχρηματοδοτεί επενδυτικά προγράμματα της χώρας. Ο στόχος αυτός εξειδικεύεται αφενός στην ταχεία ολοκλήρωση όλων των εκκρεμοτήτων που αφορούν σε δράσεις ΕΣΠΑ και των λοιπών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων της περιόδου 2007-2013 και αφετέρου στην επίτευξη της υλοποίησης των προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020.

Τέλος, ποσό ύψους 1.000 εκατ. ευρώ εκτιμάται ότι θα διατεθεί για την υλοποίηση έργων χρηματοδοτούμενων αμιγώς από εθνικούς πόρους. Οι πόροι αυτοί θα διατεθούν για την προώθηση αναπτυξιακών πρωτοβουλιών, συμπληρωματικά με τα συγχρηματοδοτούμενα έργα.

3. Κρατικός Προϋπολογισμός 2018

Βασική προτεραιότητα της δημοσιονομικής στρατηγικής παραμένει και για το έτος 2018 η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων που περιλαμβάνονται στη Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης (ΣΧΔ) καθώς και των βιώσιμων ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης με την εδραίωση του κλίματος εμπιστοσύνης για μακροπρόθεσμες επενδύσεις δίνοντας παράλληλα ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνική συνοχή. Η δημοσιονομική στρατηγική προβλέπει στόχο πρωτογενούς πλεονάσματος της Γενικής Κυβέρνησης ύψους 3,5% του ΑΕΠ.

Η επίτευξη του στόχου αυτού επιδιώκεται με τη συνέχιση της υλοποίησης δράσεων, αλλά και την έναρξη νέων όπως:

- η περαιτέρω ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης (συμμετοχή σε κληρώσεις με χρηματικά έπαθλα, διαμόρφωση αφορολογήτου με βάση το ύψος των ετήσιων ηλεκτρονικών πληρωμών),
- το πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων,
- οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων και η αναμόρφωση των μηχανισμών εποπτείας και ελέγχου της αγοράς,
- ο εκσυγχρονισμός του συστήματος δημόσιας υγείας, κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας,
- οι παρεμβάσεις για τη διαχείριση του ιδιωτικού χρέους και η εισαγωγή σύγχρονου μηχανισμού για τον εξωδικαστικό συμβιβασμό,
- η εφαρμογή διαρθρωτικών παρεμβάσεων με αναπτυξιακή προοπτική,
- η προστασία των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και οι παρεμβάσεις για την προστασία της πρώτης κατοικίας,
- η ολοκλήρωση της υλοποίησης του προγράμματος εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης προς την πραγματική οικονομία,
- η επισκόπηση δαπανών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα των δημοσίων δαπανών και να ενισχυθούν οι δαπάνες σε τομείς με υψηλή κοινωνική αποτελεσματικότητα, αποφέροντας για το σύνολο της Γενικής Κυβέρνησης προβλεπόμενη εξοικονόμηση ποσού ύψους περίπου 260 εκατ. ευρώ και
- η εφαρμογή κανόνα προσλήψεων-αποχωρήσεων 1:3.

Επισημαίνεται ότι στο 2018 έχουν προβλεφθεί πιστώσεις συνολικού ύψους 260 εκατ. ευρώ περίπου, που προέρχονται από την επισκόπηση δαπανών, τα οποία θα διατεθούν για την υλοποίηση δράσεων κοινωνικής προστασίας.

3.1 Βασικά μεγέθη Προϋπολογισμού

Για το έτος 2018, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους ΣΧΔ προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 7.051 εκατ. ευρώ ή 3,8% του ΑΕΠ, αυξημένο κατά 587 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου της ΣΧΔ και κατά 426 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ.

Αντίστοιχα, σε όρους ESA το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 7.716 εκατ. ευρώ ή 4,2% του ΑΕΠ, αυξημένο κατά 297 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του ΜΠΔΣ 2018-2021.

3.2 Τακτικός Προϋπολογισμός

Έσοδα

Τα καθαρά έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, σε ταμειακή βάση, προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 50.509 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 1.795 εκατ. ευρώ έναντι του 2017 και μειωμένα κατά 764 εκατ. ευρώ έναντι των προβλέψεων του ΜΠΔΣ 2018-2021.

Άμεσοι φόροι

Οι άμεσοι φόροι προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν στα 20.766 εκατ. ευρώ, αυξημένοι κατά 478 εκατ. ευρώ έναντι του 2017 και μειωμένοι κατά 687 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021. Ειδικότερα:

Ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων, προβλέπεται να διαμορφωθεί στα 8.725 εκατ. ευρώ, αυξημένος κατά 456 εκατ. ευρώ έναντι του 2017, κυρίως λόγω της εκτιμώμενης απόδοσης των παρεμβάσεων που αφορούν στην κατάργηση του 25% του αφορολόγητου σε βουλευτές και δικαστικούς λειτουργούς, τη φορολόγηση της βραχυπρόθεσμης μίσθωσης ακινήτων, την κατάργηση της έκπτωσης στις ιατρικές δαπάνες, καθώς και της έκπτωσης 1,5% στην παρακράτηση φόρου.

Ο φόρος εισοδήματος νομικών προσώπων προβλέπεται να παρουσιάσει μείωση κατά 111 εκατ. ευρώ έναντι του 2017 και να διαμορφωθεί στα 3.322 εκατ. ευρώ, λόγω της επίδρασης της αυξημένης προκαταβολής του έτους 2017.

Οι φόροι περιουσίας προβλέπεται να φθάσουν στα 3.379 εκατ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 179 εκατ. ευρώ έναντι του 2017, η οποία οφείλεται, κυρίως, στην προαναφερόμενη μετακύλιση της τελευταίας δόσης του Ενιαίου Φόρου Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) του έτους 2017, στον Ιανουάριο του 2018.

Οι άμεσοι φόροι ΠΟΕ αναμένεται να διαμορφωθούν στα 1.718 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 103 εκατ. ευρώ έναντι του 2017, ενώ οι λοιποί άμεσοι φόροι θα διαμορφωθούν στα 2.362 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 8 εκατ. ευρώ έναντι του 2017.

Έμμεσοι φόροι

Οι έμμεσοι φόροι προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 27.390 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 473 εκατ. ευρώ έναντι του 2017 και μείωση κατά 112 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου ΜΠΔΣ 2018-2021. Ειδικότερα:

Τα έσοδα από ΦΠΑ αναμένεται να ανέλθουν στα 15.845 εκατ. ευρώ αυξημένα κατά 78 εκατ. ευρώ έναντι του 2017.

Οι φόροι κατανάλωσης θα διαμορφωθούν στα 9.706 εκατ. ευρώ αυξημένοι κατά 439 εκατ. ευρώ έναντι του 2017, κυρίως λόγω της αύξησης των εσόδων από καπνικά προϊόντα ύστερα από την αποθεματοποίηση που συντελέστηκε το έτος 2016 και επηρέασε αρνητικά τα έσοδα του 2017.

Οι έμμεσοι φόροι ΠΟΕ θα διαμορφωθούν στα 851 εκατ. ευρώ, μειωμένοι κατά 71 εκατ. ευρώ έναντι του 2017.

Μη φορολογικά έσοδα

Οι απολήψεις του Τακτικού Προϋπολογισμού από την ΕΕ προβλέπεται να φθάσουν στα 331 εκατ. ευρώ, σημαντικό μέρος των οποίων (170 εκατ. ευρώ) αφορά απολήψεις από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) για τη χρηματοδότηση μέτρων και δράσεων αγροτικής ανάπτυξης. Τα έσοδα από τις μεταναστευτικές ροές προβλέπονται στα 100 εκατ. ευρώ.

Τέλος, τα λοιπά μη φορολογικά έσοδα προβλέπονται στα 3.942 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 398 εκατ. ευρώ έναντι του 2017 και αυξημένα κατά 280 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021. Στο ποσό αυτό συμπεριλαμβάνονται τα πρόσθετα έσοδα από την εισαγωγή των παιγνιομηχανημάτων (VLTs), ύψους 100 εκατ. ευρώ.

Μη τακτικά έσοδα

Τα έσοδα των καταργηθέντων ειδικών λογαριασμών προβλέπεται να διαμορφωθούν σε 304 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 7 εκατ. ευρώ έναντι του 2017 και κατά 21 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021.

Μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFA)

Από τη μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFAs), καθώς και από το Πρόγραμμα Αγοράς Ομολόγων (SMPs), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), αναμένεται να εισπραχθούν 314 εκατ. ευρώ.

Επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων

Οι επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 3.648 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 265 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021.

Έσοδα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων

Τα έσοδα του ΠΔΕ για το έτος 2018 προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 3.735 εκατ. ευρώ σε ταμειακή βάση, και στα 3.764 εκατ. ευρώ σε δεδουλευμένη βάση, χωρίς να παρουσιάζουν απόκλιση από το στόχο του ΜΠΔΣ 2018-2021.

Δαπάνες

Οι συνολικές δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού (σε ταμειακή βάση) για το έτος 2018 προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 48.438 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 916 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του ΜΠΔΣ 2018-2021, κυρίως λόγω της μείωσης της δαπάνης τόκων, της επανεκτίμησης της επιχορήγησης στον ΕΦΚΑ για την πληρωμή των συντάξεων του Δημοσίου, της μείωσης του ελλείμματος του ΕΛΕΓΕΠ, της επανεκτίμησης των αποδιδόμενων πόρων στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και της επανεκτίμησης των δαπανών για καταπτώσεις εγγυήσεων σε φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνησης.

Οι πρωτογενείς δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν στα 43.238 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 216 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του ΜΠΔΣ 2018-2021.

Ανάλυση δαπανών κατά μείζονα κατηγορία

Αποδοχές και συντάξεις

Οι δαπάνες αποδοχών και συντάξεων προβλέπεται να ανέλθουν στα 12.298 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 371 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2017, κυρίως λόγω των αυξημένων εργοδοτικών εισφορών του κράτους ως εργοδότη υπέρ του ΕΦΚΑ για τους υπαλλήλους που υπάγονταν στο συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου έως 31/12/2016 (από 3,33% το 2017 σε 6,67% το 2018), της αναμόρφωσης των ειδικών μισθολογίων, καθώς και της συνεχιζόμενης από το 2017 μείωσης του αριθμού των αποχωρήσεων λόγω συνταξιοδότησης.

Πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται να ανέλθουν στα 417 εκατ. ευρώ, έναντι 348 εκατ. ευρώ για το έτος 2017. Η εν λόγω αύξηση οφείλεται κυρίως στη μεταφορά της δαπάνης της ειδικής αποζημίωσης για νυχτερινή απασχόληση στα στελέχη των Σωμάτων Ασφαλείας από τη μείζονα κατηγορία των αποδοχών και συντάξεων στην κατηγορία πρόσθετες και παρεπόμενες παροχές, σύμφωνα με νομοθετικές παρεμβάσεις που περιελήφθησαν στα ειδικά μισθολόγια.

Καταναλωτικές και σύνθετες δαπάνες (πλην αποθεματικού)

Οι δαπάνες αυτές προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 1.951 εκατ. ευρώ, καλύπτοντας κυρίως:

- τις καταναλωτικού χαρακτήρα δαπάνες λειτουργίας των φορέων της κεντρικής διοίκησης,
- τις δαπάνες για προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών και
- τις δαπάνες μετακίνησης του προσωπικού για εκτέλεση υπηρεσίας.

Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται και δράσεις συνολικού ύψους 260 εκατ. ευρώ περίπου για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής που χρηματοδοτούνται από την επισκόπηση των πρωτογενών λειτουργικών δαπανών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

Αποθεματικό

Για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων και έκτακτου χαρακτήρα δαπανών έχουν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 1.000 εκατ. ευρώ, όπως είχε προβλεφθεί αρχικά και στον προϋπολογισμό του 2017.

Μεταβιβαστικές πληρωμές

Οι δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 20.272 εκατ. ευρώ και θα καλύψουν κυρίως ανάγκες επιχορήγησης της κοινωνικής ασφάλισης, των νοσηλευτικών ιδρυμάτων και των δαπανών για την κοινωνική προστασία (επιδόματα πολυτέκνων, επίδομα θέρμανσης, επιχορήγηση στο ΑΚΑΓΕ, καθώς και άλλες δαπάνες κοινωνικού χαρακτήρα).

Στις παραπάνω δαπάνες περιλαμβάνονται και δράσεις για:

- την πλήρη εφαρμογή του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης (ύψους 760 εκατ. ευρώ),
- την επιχορήγηση του ΕΦΚΑ για την πληρωμή των συντάξεων του Δημοσίου και
- τη συνεισφορά του Δημοσίου για την προστασία της κύριας κατοικίας των υπερχρεωμένων νοικοκυριών (ύψους 50 εκατ. ευρώ).

Πληρωμές που αντικρίζονται από πραγματοποιούμενα έσοδα

Οι πιστώσεις της κατηγορίας αυτής αφορούν αποδόσεις πόρων σε τρίτους κ.λπ. Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται κυρίως οι αποδόσεις πόρων στους ΟΤΑ και οι αποδόσεις στην ΕΕ. Οι δαπάνες αυτές προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 5.138 εκατ. ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση σε σχέση με το 2017 κατά 149 εκατ. ευρώ, η οποία οφείλεται κυρίως στις αυξημένες αποδόσεις προς τους ΟΤΑ.

Καταπτώσεις εγγυήσεων

Το συνολικό ύψος των δαπανών για καταπτώσεις εγγυήσεων προς φορείς εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 970 εκατ. ευρώ, έναντι 890 εκατ. ευρώ για το 2017. Η αύξηση αυτή θα προέλθει κυρίως από τις καταπτώσεις εγγυήσεων σε φορείς εντός της Γενικής Κυβέρνησης.

Δαπάνες προμηθειών τραπεζών, Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας και λοιπές δαπάνες δημόσιου χρέους

Οι δαπάνες αυτές προβλέπονται στα 65 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 10 εκατ. ευρώ σε σχέση με το έτος 2017.

Δαπάνες για την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων Υπουργείου Εθνικής Άμυνας

Οι ταμειακές δαπάνες της κατηγορίας αυτής προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 510 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 36 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2017, ενώ οι φυσικές παραλαβές προβλέπεται να φθάσουν στα 306 εκατ. ευρώ.

Δαπάνες τόκων

Οι δαπάνες για τόκους θα ανέλθουν στα 5.200 εκατ. ευρώ, έναντι των 6.000 εκατ. ευρώ της εκτίμησης του 2017.

Δαπάνες κατά Υπουργείο

Στον προϋπολογισμό κάθε Υπουργείου προβλέπονται πιστώσεις για να καλυφθούν δαπάνες αποδοχών των υπαλλήλων με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, των δημόσιων λειτουργών, των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας, των διπλωματών, των ιατρών του ΕΣΥ, των αρχιερέων κ.λπ., συμπεριλαμβανόμενων και των δαπανών βάσει των αλλαγών που επήλθαν με τις τελευταίες μισθολογικές ρυθμίσεις.

Ο προϋπολογισμός κάθε Υπουργείου καλύπτει και τις δαπάνες μετακίνησης των υπαλλήλων, τις λειτουργικές δαπάνες ενοικίων, φωτισμού, ύδρευσης, τηλεπικοινωνιών, τις ανάγκες για συντήρηση του πάσης φύσεως εξοπλισμού, τις προμήθειες αναλωσίμων και κεφαλαιουχικών αγαθών κ.λπ.

Πέραν της κάλυψης των παραπάνω δαπανών, που αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία κάθε Υπουργείου, προβλέπονται και πιστώσεις για ειδικές δράσεις οι οποίες αναπτύσσονται είτε από τα ίδια τα Υπουργεία, είτε από τους εποπτευόμενους φορείς τους οι οποίες κατά κύριο λόγο καλύπτονται με επιχορήγηση από τα αρμόδια Υπουργεία. Τέτοιες δραστηριότητες αναφέρονται, για κάθε Υπουργείο αναλυτικά, ως ακολούθως:

Πίνακας 3.9 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με την μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2016-2018 (σε εκατ. ευρώ)

Φορείς	2016	2017		2018	
	Πραγματοποιήσεις	ΜΠΔΣ	Εκτιμήσεις	ΜΠΔΣ	Προβλέψεις
1 Προεδρία της Δημοκρατίας					
ΤΠ	3	3	3	3	3
ΠΔΕ	0	0	0	0	0
Ταμειακό Σύνολο	3	3	3	3	3
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	3	3	3	3	3
2 Βουλή των Ελλήνων					
ΤΠ	136	133	133	134	134
ΠΔΕ	0	1	1	1	1
Ταμειακό Σύνολο	136	134	134	135	135
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	136	134	134	135	135
3 Υπουργείο Εσωτερικών					
ΤΠ	5.138	5.028	5.066	5.329	5.213
ΠΔΕ	161	216	216	199	192
Ταμειακό Σύνολο	5.298	5.244	5.282	5.528	5.405
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	30	30	30	0	0
Σύνολο κατά ESA	5.268	5.214	5.252	5.528	5.405
πρώην Υπουργείο Εσωτερικών					
ΤΠ	3.251	3.055	3.047	3.342	3.215
ΠΔΕ	131	147	141	137	124
Ταμειακό Σύνολο	3.383	3.202	3.188	3.479	3.339
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	3.383	3.202	3.188	3.479	3.339
πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη					
ΤΠ	1.883	1.968	2.014	1.982	1.994
ΠΔΕ	29	67	67	60	66
Ταμειακό Σύνολο	1.911	2.035	2.081	2.042	2.060
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	30	30	30	0	0
Σύνολο κατά ESA	1.881	2.005	2.051	2.042	2.060

Πίνακας 3.9 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με την μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2016-2018 (σε εκατ. ευρώ)

Φορείς	2016	2017		2018	
	Πραγματοποιήσεις	ΜΠΔΣ	Εκτιμήσεις	ΜΠΔΣ	Προβλέψεις
πρώην Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης					
ΤΠ	4	5	5	5	5
ΠΔΕ	1	2	8	2	2
Ταμειακό Σύνολο	4	7	13	7	7
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	4	7	13	7	7
4 Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης					
ΤΠ	41	148	79	148	97
ΠΔΕ	1.358	2.198	2.152	2.154	2.148
Ταμειακό Σύνολο	1.398	2.346	2.231	2.302	2.245
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	1.398	2.346	2.231	2.302	2.245
5 Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης¹					
ΤΠ	30	34	36	44	45
ΠΔΕ	0	3	3	16	28
Ταμειακό Σύνολο	31	37	39	60	73
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	31	37	39	60	73
6 Υπουργείο Εθνικής Άμυνας					
ΤΠ	3.259	3.155	3.246	3.175	3.181
(εκ των οποίων -Εξοπλιστικά προγράμματα - ταμειακή βάση)	584	475	475	510	510
ΠΔΕ	4	14	18	12	9
Ταμειακό Σύνολο	3.263	3.169	3.264	3.187	3.190
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	344	-360	-313	207	204
Σύνολο κατά ESA	2.920	3.528	3.578	2.980	2.985
7 Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων					
ΤΠ	4.369	4.506	4.539	4.626	4.697
ΠΔΕ	505	615	615	565	620
Ταμειακό Σύνολο	4.873	5.121	5.154	5.191	5.317
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	4.873	5.121	5.154	5.191	5.317
8 Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης					

Πίνακας 3.9 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με την μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2016-2018 (σε εκατ. ευρώ)

Φορείς	2016	2017		2018	
	Πραγματοποιήσεις	ΜΠΔΣ	Εκτιμήσεις	ΜΠΔΣ	Προβλέψεις
ΤΠ	13.394	17.559	17.462	17.698	17.697
ΠΔΕ	267	380	391	370	370
Ταμειακό Σύνολο	13.662	17.939	17.853	18.068	18.067
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	13.662	17.939	17.853	18.068	18.067
9 Υπουργείο Εξωτερικών					
ΤΠ	243	267	274	268	268
Εκ των οποίων					
(Τόκοι -σε καθαρή βάση)	0	0	0	0	0
ΠΔΕ	3	6	6	6	5
Ταμειακό Σύνολο	246	273	280	274	273
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	246	273	280	274	273
10 Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων					
ΤΠ	581	608	610	606	609
ΠΔΕ	7	12	12	11	11
Ταμειακό Σύνολο	588	620	622	617	620
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	16	29	16	0	0
Σύνολο κατά ESA	572	591	606	617	620
11 Υπουργείο Οικονομικών (πλην Γενικών Κρατικών Δαπανών)					
ΤΠ	579	648	666	649	660
ΠΔΕ	0	7	7	4	7
Ταμειακό Σύνολο	579	655	673	653	667
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	1	1	1	0	0
Σύνολο κατά ESA	578	653	671	653	667
12 Γενικές Κρατικές Δαπάνες					
ΤΠ	16.458	11.399	11.877	10.922	10.198
Εκ των οποίων					
(Τόκοι -σε καθαρή βάση)	5.577	5.650	6.000	5.900	5.200
(Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλες δαπάνες δημοσίου χρέους)	65	75	75	20	65
(Καταπτώσεις εγγυήσεων -σε ακαθάριστη βάση)	1.651	995	890	1.045	970

Πίνακας 3.9 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με την μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2016-2018 (σε εκατ. ευρώ)

Φορείς	2016	2017		2018	
	Πραγματοποιήσεις	ΜΠΔΣ	Εκτιμήσεις	ΜΠΔΣ	Προβλέψεις
<i>(Αναλήψεις χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης)</i>	553	193	193	0	0
ΠΔΕ	0	0	0	0	0
Ταμειακό Σύνολο	16.458	11.399	11.877	10.922	10.198
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-171	-758	-361	-1.055	-2.069
Σύνολο κατά ESA	16.629	12.157	12.238	11.977	12.267
13 Υπουργείο Υγείας					
ΤΠ	4.356	4.217	4.257	3.670	3.725
ΠΔΕ	7	70	64	75	35
Ταμειακό Σύνολο	4.363	4.287	4.321	3.745	3.760
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	4.363	4.287	4.321	3.745	3.760
14 Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης					
ΤΠ	60	44	45	43	43
ΠΔΕ	38	140	112	120	118
Ταμειακό Σύνολο	97	184	157	163	161
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	97	184	157	163	161
15 Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού					
ΤΠ	300	296	297	299	298
ΠΔΕ	30	96	96	71	41
Ταμειακό Σύνολο	330	392	393	370	339
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	330	392	393	370	339
16 Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας					
ΤΠ	47	55	55	55	60
ΠΔΕ	282	390	413	390	410
Ταμειακό Σύνολο	329	445	468	445	470
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	329	445	468	445	470
17 Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών					
ΤΠ	591	534	643	523	514
ΠΔΕ	2.895	1.922	1.922	1.985	1.964
Ταμειακό Σύνολο	3.486	2.456	2.565	2.508	2.478

Πίνακας 3.9 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με την μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2016-2018 (σε εκατ. ευρώ)

Φορείς	2016	2017		2018	
	Πραγματοποιήσεις	ΜΠΔΣ	Εκτιμήσεις	ΜΠΔΣ	Προβλέψεις
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	470	464	0	6
Σύνολο κατά ESA	3.486	1.986	2.101	2.508	2.472
18 Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής ¹					
ΤΠ	9	40	44	40	41
ΠΔΕ	15	25	25	25	25
Ταμειακό Σύνολο	24	65	69	65	66
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	24	65	69	65	66
19 Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής					
ΤΠ	306	327	338	331	332
ΠΔΕ	15	37	37	38	38
Ταμειακό Σύνολο	321	364	375	369	370
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	3	3	3	0	0
Σύνολο κατά ESA	318	361	372	369	370
20 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων					
ΤΠ	575	627	627	569	402
ΠΔΕ	674	582	612	672	692
Ταμειακό Σύνολο	1.249	1.209	1.239	1.241	1.094
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	-223	94	0	115	0
Σύνολο κατά ESA	1.472	1.115	1.239	1.126	1.094
21 Υπουργείο Τουρισμού					
ΤΠ	26	44	43	44	44
ΠΔΕ	23	36	48	36	36
Ταμειακό Σύνολο	49	80	91	80	80
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	49	80	91	80	80
22 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις					
ΤΠ	165	173	175	176	176
ΠΔΕ	0	0	0	0	0
Ταμειακό Σύνολο	165	173	175	176	176
<i>Εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0	0	0	0
Σύνολο κατά ESA	165	173	175	176	176
I. Ταμειακό σύνολο δαπανών κρατικού προϋπολογισμού (Α+Β)	56.949	56.594	57.265	56.104	55.188

Πίνακας 3.9 Ανώτατα όρια δαπανών φορέων Κρατικού Προϋπολογισμού σε ταμειακή και δεδουλευμένη βάση σύμφωνα με την μεθοδολογία του ESA για τα έτη 2016-2018 (σε εκατ. ευρώ)

Φορείς	2016	2017		2018	
	Πραγματοποιήσεις	ΜΠΔΣ	Εκτιμήσεις	ΜΠΔΣ	Προβλέψεις
A. Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (1+2)	50.666	49.844	50.515	49.354	48.438
1 Πρωτογενείς δαπάνες	45.089	44.194	44.514	43.454	43.238
<i>εκ των οποίων:</i>					
<i>Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλες δαπάνες δημοσίου χρέους</i>	65	75	75	20	65
<i>Εξοπλιστικά προγράμματα - ταμειακή βάση</i>	584	475	475	510	510
<i>Καταπτώσεις εγγυήσεων (σε ακαθάριστη βάση)</i>	1.651	995	890	1.045	970
<i>Αναλήψεις χρεών φορέων Γενικής Κυβέρνησης</i>	553	193	193	0	0
2 Τόκοι (σε καθαρή βάση)	5.577	5.650	6.000	5.900	5.200
B. ΠΔΕ	6.284	6.750	6.750	6.750	6.750
Γ. Εθνικολογιστικές προσαρμογές^{2,3}	0	-491	-160	-733	-1.858
II. Σύνολο δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA (I-Γ)⁴	56.949	57.085	57.425	56.837	57.046

¹ Για λόγους συγκρισιμότητας οι δαπάνες του έτους 2016 των Υπουργείων Μεταναστευτικής Πολιτικής και Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης αναφέρονται στις τότε μεταφερόμενες σε αυτά Γενικές Γραμματείες και υπηρεσίες.

² Εθνικολογιστικές προσαρμογές: (+) μείωση δαπανών / (-) αύξηση δαπανών.

³ Στις εθνικολογιστικές προσαρμογές δεν έχουν περιληφθεί οι προσαρμογές που αφορούν στο υπόλοιπο των λογαριασμών Θησαυροφυλακίου και εκτός Προϋπολογισμού.

⁴ Ο πίνακας δεν περιλαμβάνει τις χρηματοδοτήσεις για πληρωμές υποχρεώσεων προηγούμενων οικονομικών ετών (ΠΟΕ).

Υπουργείο Εσωτερικών

Πρώην Υπουργείο Εσωτερικών

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού, μεταξύ άλλων, θα καλύψουν δαπάνες για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων και δαπάνες για την Τοπική Αυτοδιοίκηση (Δήμοι-Περιφέρειες), μέσω της μεταβίβασης πόρων για:

- την απόδοση των Κεντρικών Αυτοτελών Πόρων (ΚΑΠ),
- την ειδική επιχορήγηση ενίσχυσης των ΟΤΑ (κάλυψη μισθοδοσίας δημοτικών αστυνομικών, καθώς και την κάλυψη του κόστους καθαρισμού των σχολικών μονάδων από 1^{ης} Σεπτεμβρίου του 2018 και μετέπειτα).

Πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη

Έχουν προβλεφθεί πιστώσεις που θα καλύψουν δαπάνες για:

- τη λειτουργία των αστυνομικών επιχειρησιακών μονάδων, την αστυνόμευση και προστασία των πολιτών, την προμήθεια σύγχρονων και αποτελεσματικών μέσων προστασίας του προσωπικού, τη συντήρηση, προμήθεια ανταλλακτικών και τεχνική υποστήριξη των υπηρεσιακών οχημάτων και εξοπλισμού,
- την προστασία των δασών από πυρκαγιές με τη χρήση επίγειων μονάδων, αλλά και τη μίσθωση, την πτητική και τεχνική υποστήριξη σύγχρονων ελικοπτέρων δασοπυρόσβεσης του Πυροσβεστικού Σώματος,
- τη σίτιση, περίθαλψη και διαμονή των αλλοδαπών στα προαναχωρησιακά κέντρα, σε εναρμόνιση με τις διεθνώς επικρατούσες συνθήκες,
- την αντιμετώπιση των συνεπειών των έκτακτων φυσικών καταστροφών.

Πρώην Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού, θα καλύψουν, πέραν των λειτουργικών του δαπανών και δαπάνες για την επιχορήγηση των εποπτευόμενων νομικών προσώπων Κέντρο Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς (ΚΕΔΑΚ) και Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας ΑΕ.

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης

Οι πιστώσεις προβλέπεται να καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- τη συνεισφορά του Ελληνικού Δημοσίου για την προστασία της κύριας κατοικίας των υπερχρεωμένων νοικοκυριών,
- την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, την προσέλκυση παραγωγικών ιδιωτικών επενδύσεων και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας,
- τη δημιουργία κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη της καινοτομίας, της βιομηχανίας και των μεσαίων, μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων,
- την εξασφάλιση της λειτουργίας των βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων και άσκησης των τεχνικών επαγγελμάτων, καθώς και την ενίσχυση της ασφάλειας και της ποιότητας των βιομηχανικών προϊόντων και υπηρεσιών,
- τη χάραξη στρατηγικής διεθνούς εμπορίου, την ανάπτυξη των διεθνών εμπορικών και οικονομικών σχέσεων και της διεθνούς συνεργασίας για την προώθηση των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών στη διεθνή αγορά,
- την προσέλκυση, υποστήριξη και διατήρηση επενδύσεων στην Ελλάδα,
- την ανάπτυξη και προώθηση των εξαγωγών,
- τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς προς όφελος των καταναλωτών και του υγιούς ανταγωνισμού των επιχειρήσεων, καθώς και την προώθηση των δικαιωμάτων των καταναλωτών, την πληροφόρηση και ενημέρωσή τους,
- τη λειτουργία της Ανεξάρτητης Αρχής του Συνηγόρου του Καταναλωτή και
- τη λειτουργία της νεοσύστατης Ειδικής Γραμματείας Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους.

Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης

Στον προϋπολογισμό του Υπουργείου έχουν προβλεφθεί πιστώσεις για την εκτέλεση της αποστολής του Υπουργείου και ειδικότερα για τη χάραξη και εφαρμογή εθνικής επικοινωνιακής και ψηφιακής πολιτικής, την ανάπτυξη τηλεπικοινωνιακών και ταχυδρομικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, καθώς και τη συμμετοχή στη διαμόρφωση κατάλληλου θεσμικού πλαισίου σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Επίσης, περιλαμβάνονται και πιστώσεις για το Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο.

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Έχουν προβλεφθεί πιστώσεις που θα καλύψουν δαπάνες για:

- την περίθαλψη των στελεχών των Ενόπλων Δυνάμεων,
- την εκπαίδευση και κατάρτιση του προσωπικού,
- τη συμμετοχή των Ενόπλων Δυνάμεων σε ειρηνευτικές αποστολές,
- την προμήθεια καυσίμων και υγειονομικού υλικού για τα στρατιωτικά νοσοκομεία,
- τις εθνικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ,
- τις εισφορές της Εθνικής Μετεωρολογικής Υπηρεσίας σε Διεθνείς Οργανισμούς και
- τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων.

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

Στον προϋπολογισμό, έχουν προβλεφθεί πιστώσεις για την κάλυψη των πολιτικών και δράσεων του Υπουργείου που αφορούν το σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος (και τις 3 βαθμίδες), αλλά και τους τομείς της Δια Βίου Μάθησης και της Έρευνας και Τεχνολογίας.

Ειδικότερα, έχουν προβλεφθεί και οι απαραίτητες πιστώσεις για:

- τη συνέχιση του προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση,
- την ειδική ενίσχυση, μέσω των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των φοιτητών που σπουδάζουν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους, καθώς και την κάλυψη των δαπανών σίτισης αυτών,
- την απρόσκοπτη λειτουργία των επιχορηγούμενων από το Υπουργείο φορέων (ΑΕΙ, ΤΕΙ, ερευνητικοί φορείς κ.λπ.), προκειμένου να αναπτύξουν τις δράσεις τους,
- τη λειτουργία του Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας,
- την καταβολή των εισφορών σε διεθνείς οργανισμούς, υποχρεώσεις που αφορούν κυρίως τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας,
- τη στήριξη των ερευνητικών φορέων,
- την κάλυψη λειτουργίας των δημόσιων ΙΕΚ,
- την κάλυψη διαφοράς κομίστρου από την παροχή του δικαιώματος μειωμένης μετακίνησης φοιτητών ΑΕΙ και ΤΕΙ της χώρας και
- την προμήθεια φοιτητικών συγγραμμάτων.

Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Το μεγαλύτερο μέρος των πιστώσεων του προϋπολογισμού του Υπουργείου προβλέπεται να διατεθεί σε Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ) για το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας. Ταυτόχρονα καλύπτονται δράσεις κοινωνικής προστασίας του πληθυσμού, αλλά και εφαρμογής πολιτικών ανάσχεσης και αντιμετώπισης της ανεργίας.

Αναλυτικότερα, οι πιστώσεις πρόκειται να καλύψουν ανάγκες όπως:

- η ενίσχυση του δικτύου κοινωνικής προστασίας, μέσω της πλήρους εφαρμογής σε εθνικό επίπεδο του προγράμματος Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ),
- ο εκσυγχρονισμός του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, μέσω της αναμόρφωσης του προνοιακού χάρτη της χώρας, καθώς και η χρηματοδότηση των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας,
- η καταβολή των οικογενειακών επιδομάτων,

- η ενίσχυση δράσεων κοινωνικής προστασίας, όπως η διευκόλυνση μετακίνησης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (ΑμεΑ, άνεργοι, κ.ά) με συγκοινωνιακά μέσα,
- η συνέχιση της χρηματοδότησης του προγράμματος Βοήθεια στο Σπίτι με σκοπό την υποβοήθηση συνταξιούχων και ηλικιωμένων ατόμων,
- η εφαρμογή προγραμμάτων ενεργητικής πολιτικής απασχόλησης από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), με σκοπό την αύξηση της απασχόλησης σε νεότερες ηλικιακά ομάδες του πληθυσμού, αλλά και σε μακροχρόνια άνεργους και
- η καταβολή του επιδόματος ΕΚΑΣ στους δικαιούχους, καθώς και η εφαρμογή αντισταθμιστικών μέτρων για την απώλεια της ανωτέρω παροχής.

Υπουργείο Εξωτερικών

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου θα καλύψουν και δαπάνες για :

- τις εισφορές σε διεθνείς οργανισμούς, καθώς και τη συμμετοχή της χώρας στις δαπάνες των ειρηνευτικών αποστολών του ΟΗΕ,
- τις λειτουργικές δαπάνες της κεντρικής υπηρεσίας και των αρχών εξωτερικής υπηρεσίας και
- τις δράσεις στον τομέα της παροχής διμερούς αναπτυξιακής βοήθειας προς τρίτες χώρες.

Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού θα καλύψουν εκτός των άλλων λειτουργικών δαπανών και δαπάνες για τη λειτουργία των Ανεξάρτητων Αρχών (Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών).

Υπουργείο Οικονομικών

Στον προϋπολογισμό του Υπουργείου, πέραν των πιστώσεων που έχουν προβλεφθεί για τη λειτουργία των υπηρεσιών του, περιλαμβάνονται πιστώσεις και για τη Γενική Γραμματεία της Κυβέρνησης, τη Γενική Γραμματεία του Πρωθυπουργού, το πολιτικό γραφείο του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, τα πολιτικά γραφεία των Υπουργών Επικρατείας, το πολιτικό γραφείο του Υφυπουργού στον Πρωθυπουργό, τη Γενική Γραμματεία Συντονισμού, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, καθώς και την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης. Επίσης, στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Οικονομικών περιλαμβάνονται και οι πιστώσεις για την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων.

Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων

Με το ν. 4389/16 από 1/1/2017 καταργήθηκε η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων και συστάθηκε Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή με την επωνυμία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), της οποίας ο προϋπολογισμός περιλαμβάνεται στον Κρατικό Προϋπολογισμό και ειδικότερα στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Οικονομικών.

Στο πλαίσιο αυτό, στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Οικονομικών, σε ειδικούς φορείς της κεντρικής του υπηρεσίας και των περιφερειακών του υπηρεσιών έχουν προβλεφθεί οι σχετικές πιστώσεις για την ΑΑΔΕ.

Λαμβάνοντας υπόψη τη σχετική εγκύκλιο κατάρτισης του προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης οικονομικού έτους 2018, καθώς και άλλες ανάγκες της ΑΑΔΕ για το έτος 2018, έχουν προβλεφθεί πιστώσεις συνολικού ύψους 434,1 εκατ. ευρώ έναντι της πρότασης ύψους 416,1 εκατ. ευρώ. Η διαφορά οφείλεται στην εγγραφή επιπρόσθετων πιστώσεων στη μείζονα κατηγορία «Αποδοχές και συντάξεις» μετά από επανεκτίμηση του ύψους των απαραίτητων πιστώσεων για τις αποδοχές του προσωπικού της Αρχής για το έτος 2018 καθώς και στη μείζονα κατηγορία «Καταναλωτικές και σύνθετες δαπάνες» για την κάλυψη της δαπάνης του προγράμματος δημοσίων κληρώσεων που προβλέπεται από το άρθρο 70 του ν. 4446/2016.

Υπουργείο Υγείας

Οι πιστώσεις του προβλέπεται να διατεθούν για την αποτελεσματική και εύρυθμη λειτουργία του συστήματος παροχής υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας φροντίδας υγείας. Με βασική προτεραιότητα την εν γένει προστασία και θωράκιση της δημόσιας υγείας και την πληρέστερη παροχή υγειονομικής φροντίδας για το σύνολο του πληθυσμού, οι μεταβιβάσεις προς τα νοσηλευτικά ιδρύματα, τις μονάδες υγείας του Πρωτοβάθμιου Εθνικού Δικτύου Υγείας (ΠΕΔΥ) και τον ΕΟΠΥΥ στοχεύουν στην αναβάθμιση του επιπέδου των προσφερόμενων υπηρεσιών, στη βελτίωση της εξυπηρέτησης των ασθενών, στον εκσυγχρονισμό του ιατρικού εξοπλισμού και των κτιριακών υποδομών, καθώς και στον απρόσκοπτο εφοδιασμό με ιατρικό και φαρμακευτικό υλικό.

Οι πιστώσεις προς τους εποπτευόμενους φορείς του Υπουργείου αποσκοπούν στην κάλυψη των πάσης φύσεως αναγκών τους, όπως λειτουργικές δαπάνες και εξειδικευμένες δραστηριότητες κατά τομέα, με στόχο την απρόσκοπτη λειτουργία των μονάδων ψυχικής υγείας, τη συνέχιση των δράσεων για την καταπολέμηση των ναρκωτικών, καθώς επίσης και την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών και απρόβλεπτων υγειονομικών καταστάσεων.

Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής

Έχουν προβλεφθεί πιστώσεις που θα καλύψουν δαπάνες για:

- το σχεδιασμό και την εφαρμογή της εθνικής πολιτικής για τη μετανάστευση, τόσο σχετικά με την νόμιμη είσοδο, διαμονή και κοινωνική ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών στην ελληνική επικράτεια, όσο και σχετικά με την ταυτοποίηση και υποδοχή πολιτών τρίτων χωρών που εισέρχονται στη χώρα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις,
- το σχεδιασμό και την υλοποίηση της εθνικής πολιτικής για τη χορήγηση ασύλου ή άλλων μορφών διεθνούς προστασίας και την παροχή προστασίας των αιτούντων και των ατόμων που διαπιστωμένα χρήζουν διεθνούς προστασίας.

Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου, πέραν των λειτουργικών του δαπανών, προβλέπεται να καλύψουν και δαπάνες του Γενικού Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης, του Ανωτάτου Συμβουλίου Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ) και του Συνηγόρου του Πολίτη, καθώς και την επιχορήγηση του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ).

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Οι πιστώσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού θα καλύψουν κυρίως δαπάνες:

- μισθοδοσίας του προσωπικού και πρόσληψης εποχικού προσωπικού για τη φύλαξη των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων,
- συντήρησης, διαμόρφωσης και προστασίας των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων, με στόχο την προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- λειτουργικών αναγκών των αρχαιολογικών υπηρεσιών,
- επιχορηγήσεων φορέων που προάγουν τον πολιτισμό και τον αθλητισμό,
- κάλυψης πολιτιστικών εκδηλώσεων, συνεδρίων και προγραμμάτων διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού,
- προβολής των πολιτιστικών θησαυρών της χώρας στο εξωτερικό με σκοπό την καθιέρωσή της ως προορισμό υψηλού πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου θα καλύψουν κυρίως :

- την επιχορήγηση των εποπτευόμενων από το υπουργείο φορέων (ΕΚΠΑΑ, ΙΓΜΕ, ΚΑΠΕ) για να συνεχιστεί απρόσκοπτα το επιστημονικό και ερευνητικό τους έργο,

- τις αποδόσεις εσόδων στο Πράσινο Ταμείο και στον Ελληνικό Οργανισμό Ανακύκλωσης (EOAN) και
- τη χρηματοδότηση προγραμμάτων προστασίας του δασικού πλούτου της χώρας .

Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου προβλέπεται, μεταξύ άλλων, να καλύψουν δαπάνες για:

- την επιχορήγηση των συγκοινωνιακών φορέων,
- την επιχορήγηση των λοιπών φορέων εποπτείας του, όπως Κτιριακές Υποδομές ΑΕ, Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ, Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας,
- τη λειτουργία της Ρυθμιστικής Αρχής Σιδηροδρόμων, της Επιτροπής Διερεύνησης Ατυχημάτων και Ασφάλειας Πτήσεων, καθώς και της Επιτροπής Διερεύνησης Σιδηροδρομικών Ατυχημάτων και Συμβάντων και
- τον εξοπλισμό, εκτέλεση εργασιών, κατασκευή έργων, συντήρηση, βελτίωση και επέκταση των εγκαταστάσεων των αερολιμένων.

Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής θα καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- την επιδότηση των άγονων γραμμών για την απρόσκοπτη μετακίνηση του επιβατικού κοινού στη νησιωτική επικράτεια,
- την φύλαξη των θαλασσίων οδών εισόδου στη χώρα και την κάλυψη των αναγκών που σχετίζονται με τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές,
- τις δράσεις που συνδέονται με τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στον τομέα της ναυτιλίας,
- την εκπαίδευση των στελεχών του Λιμενικού Σώματος - Ελληνικής Ακτοφυλακής και τη ναυτική εκπαίδευση,
- τη συνέχιση του προγράμματος χορήγησης στεγαστικού επιδόματος σε σπουδαστές των Ακαδημιών Εμπορικού Ναυτικού που σπουδάζουν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους,
- την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και την ασφάλεια της ανθρώπινης ζωής στη θάλασσα, και
- τις δράσεις που συνδέονται με τον πολιτισμό, τον αθλητισμό, την προστασία της εθνικής κληρονομιάς και της αρχιτεκτονικής των νησιωτικών περιοχών του Αιγαίου.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Σημαντικό μέρος των πιστώσεων του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων θα διατεθεί για την κάλυψη δαπανών:

- καταβολής επιδοτήσεων για την υλοποίηση αγροπεριβαλλοντικών και άλλων προγραμμάτων, όπως η πρόωγη συνταξιοδότηση αγροτών, η εξυγίανση του ζωικού κεφαλαίου της χώρας κ.λπ.,
- χορήγησης ενισχύσεων από εθνικούς πόρους στο πλαίσιο υλοποίησης προγραμμάτων Πολιτικής Σχεδίασης Έκτακτης Ανάγκης (ΠΣΕΑ),
- κατοχύρωσης της μέγιστης δυνατής ασφάλειας των παραγομένων και των εισαγόμενων τροφίμων στη χώρα,
- κάλυψης του ελλείμματος του Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ).

Υπουργείο Τουρισμού

Οι πιστώσεις για τον τουρισμό θα καλύψουν κυρίως δαπάνες για:

- την προβολή της χώρας στο εξωτερικό ως σημαντικού αλλά ταυτόχρονα και ελκυστικού τουριστικού προορισμού,
- την τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση,
- τη λειτουργία των Σχολών Ξεναγών,
- τη συνέχιση του προγράμματος χορήγησης στεγαστικού επιδόματος των φοιτητών των Ανώτατων Σχολών Τουριστικών Επαγγελμάτων που σπουδάζουν μακριά από τον τόπο κατοικίας τους
- την αδειοδότηση και έλεγχο των τουριστικών επιχειρήσεων, καθώς και τη διασφάλιση ποιότητας του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος, και
- την προώθηση αναπτυξιακών πρωτοβουλιών στον τομέα του τουρισμού.

Αποκεντρωμένες Διοικήσεις

Οι πιστώσεις του προϋπολογισμού των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων προβλέπεται, μεταξύ άλλων, να καλύψουν δαπάνες για:

- την εισοδηματική ενίσχυση νοικοκυριών ορεινών και μειονεκτικών περιοχών με χαμηλά εισοδήματα,
- τις υπηρεσίες που αφορούν θέματα πολιτικής αλλοδαπών και μετανάστευσης,
- τη χωροταξία, την περιβαλλοντική πολιτική και τα δάση.

3.3 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων

Το ύψος των δαπανών για το έτος 2018 προβλέπεται να ανέλθει στα 6.750 εκατ. ευρώ, στο ίδιο ύψος με αυτό του 2017. Οι δαπάνες αυτές αντιπροσωπεύουν το 3,65% του προβλεπόμενου ΑΕΠ της χώρας και κατανέμονται σε 5.750 εκατ. ευρώ για έργα που θα συγχρηματοδοτηθούν από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε 1.000 εκατ. ευρώ για έργα που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους.

Αναλυτικότερα, η συνολική δαπάνη του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους θα κατανεμηθεί σε 4.062 εκατ. ευρώ για την έναρξη και υλοποίηση δράσεων του ΕΣΠΑ 2014-2020 και σε 1.688 εκατ. ευρώ για τη χρηματοδότηση άλλων συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων.

Το ΠΔΕ χρηματοδοτεί την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας με δράσεις που συμβάλλουν στην αύξηση του ιδιωτικού και δημόσιου κεφαλαίου της οικονομίας και στηρίζουν την αναπτυξιακή διαδικασία και τον εκσυγχρονισμό της χώρας σε μακροχρόνια βάση.

Η αναπτυξιακή πολιτική προωθείται με την εντατικοποίηση των ενεργειών για την άμεση έναρξη και την ταχεία υλοποίηση των έργων των προγραμμάτων της περιόδου 2014-2020, καθώς και με την επίσπευση των ενεργειών για την ολοκλήρωση όλων των ημιτελών έργων ΕΣΠΑ 2007-2013.

Σταθερή επιδίωξη για την υλοποίηση του συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ και για το 2018 παραμένει η απορρόφηση των πόρων, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η εισροή της αναλογούσας κοινοτικής συνδρομής. Στο πλαίσιο αυτό εξακολουθούν να αποτελούν προτεραιότητα οι τομείς των μεγάλων έργων υποδομών (οδικά έργα, σιδηρόδρομοι, μετρό κ.λπ.), η προώθηση της επιχειρηματικότητας (κυρίως στους τομείς της μεταποίησης και του τουρισμού), η ενίσχυση της απασχόλησης, η εκπαίδευση και κατάρτιση, οι τομείς της υγείας και της πρόνοιας, η προστασία του περιβάλλοντος, τα έργα υποδομής των ΟΤΑ όλης της χώρας, καθώς και οι δράσεις για τη διοικητική μεταρρύθμιση, την παιδεία και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

Σε ό,τι αφορά τέλος το σκέλος του ΠΔΕ που χρηματοδοτείται αμιγώς από εθνικούς πόρους, προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν δράσεις, με βασικά κριτήρια την κάλυψη ανελαστικών υποχρεώσεων και επιτακτικών αναγκών που αφορούν την κοινωνική συνοχή, τη συνέργεια σε συγχρηματοδοτούμενα έργα από την ΕΕ και τη συμπληρωματικότητα.

Οι δράσεις που προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν αφορούν κυρίως προγράμματα απασχόλησης, εκπαίδευσης, συντηρήσεις υποδομών, αποκατάσταση ζημιών σε υποδομές από σεισμούς, πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές, καθώς και ενισχύσεις πληγέντων από αυτές. Τέλος, θα χρηματοδοτηθούν κοινωνικά προγράμματα για τις πλέον ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού (κοινωνική πρόνοια, καταπολέμηση της ανεργίας κ.λπ.), καθώς και προγράμματα για την ορθολογική οργάνωση και τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης.

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του ΠΔΕ από το 2008 έως και το 2018.

Πίνακας 3.10 Διαχρονική εξέλιξη δαπανών ΠΔΕ (2008-2018) (σε εκατ. ευρώ)			
Έτη	ΠΔΕ		
	Λοιποί εθνικοί πόροι	Συγχρηματοδοτούμενο	Σύνολο
2008	2.559	7.065	9.624
2009	2.455	7.133	9.588
2010	2.218	6.236	8.454
2011	1.885	4.722	6.608
2012	1.412	4.710	6.122
2013	783	5.867	6.650
2014	710	5.882	6.592
2015	681	5.725	6.406
2016	833	5.454	6.288
2017	1.000	5.750	6.750
2018	1.000	5.750	6.750

Πηγή: Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης.

Συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα ΠΔΕ

Κύρια πηγή εσόδων για τη χρηματοδότηση των έργων του ΠΔΕ αποτελούν οι εισροές από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων.

Βασικός στόχος και στο 2018 παραμένει η ταχεία και πλήρης ενεργοποίηση των πόρων του ΕΣΠΑ 2014-2020, αλλά και η ολοκλήρωση όλων των ημιτελών έργων της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου 2007-2013, προκειμένου να αποφευχθεί η απώλεια ή/και η επιστροφή πόρων.

Ολοκλήρωση έργων ΕΣΠΑ 2007-2013

Στις 31/3/2017 υποβλήθηκαν στην ΕΕ οι εκθέσεις κλεισίματος όλων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) του ΕΣΠΑ 2007-2013 (Ταμεία ΕΤΠΑ, ΕΚΤ και Ταμείο Συνοχής), με βάση την κανονιστική υποχρέωση. Οι δηλωθείσες κατά το κλείσιμο δαπάνες ανήλθαν σε 21.600 εκατ. ευρώ,

ήτοι σε ποσοστό 105,4% έναντι της δέσμευσης κοινοτικής συμμετοχής. Το ποσοστό αυτό αφήνει ένα ικανοποιητικό περιθώριο ασφαλείας για τη μη απώλεια πόρων κοινοτικής συμμετοχής, σε περίπτωση που κάποιες από τις δηλωθείσες δαπάνες εξαιρεθούν.

Πέραν αυτών, για τις κατηγορίες έργων του ΕΣΠΑ 2007-2013 με ειδική αντιμετώπιση σε ό,τι αφορά την ολοκλήρωσή τους, η εξέλιξή τους έχει ως εξής:

- **Ημιτελή έργα**

Με την αριθ. C(2015) 2771 Απόφαση της Ε. Επιτροπής, δόθηκε η δυνατότητα σε πράξεις του ΕΣΠΑ 2007-2013 που δεν ολοκληρώθηκαν μέχρι 31/03/2017 να δηλωθούν ως μη λειτουργούσες πράξεις ή ημιτελή έργα. Οι δικαιούχοι έχουν την υποχρέωση να ολοκληρώσουν τα δηλωθέντα ως ημιτελή έργα του ΕΣΠΑ 2007-2013, μέχρι 31/03/2019. Για τα έργα αυτά έχουν ήδη πραγματοποιηθεί δαπάνες ύψους 1.180 εκατ. ευρώ, έναντι συνολικού προϋπολογισμού 1.700 εκατ. ευρώ.

- **Τμηματοποιημένα έργα**

Με την προαναφερόμενη απόφαση της Ε. Επιτροπής, δόθηκε επίσης η δυνατότητα εκτέλεσης κατά φάσεις έργων, ενταγμένων σε ΕΠ του ΕΣΠΑ 2007-2013, με συνολικό κόστος άνω των 5 εκατ. ευρώ και υπό τις λοιπές προϋποθέσεις που ορίζονται στην απόφαση.

- **Μεγάλα Έργα ΕΣΠΑ 2007- 2013**

Για τα μεγάλα έργα της ΠΠ 2007-2013 δεν υπάρχει καμιά εκκρεμότητα.

Επιτάχυνση έργων ΕΣΠΑ 2014-2020

Η αναπτυξιακή στρατηγική και η ενεργοποίηση των Προγραμμάτων

Το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020 που εγκρίθηκε το 2014, έχει συνολικό προϋπολογισμό ύψους 19.903 εκατ. ευρώ περίπου (σε όρους ενωσιακής συνδρομής και τρέχουσες τιμές). Επιπλέον, από την ενδιάμεση Αναθεώρηση του Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου 2014-2020, η χώρα προβλέπεται να επωφεληθεί με επιπλέον πόρους ύψους 1.000 εκατ. ευρώ. Η απόφαση αυτή θα οδηγήσει στη 2η αναθεώρηση του ΕΣΠΑ 2014-2020 και των προγραμμάτων του.

Κρίσιμο θέμα για την ενεργοποίηση των προγραμμάτων, αποτελεί η ενσωμάτωση των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων σε αυτά. Ο όρος αναφέρεται σε προϋποθέσεις για χρηματοδότηση από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ. Ενδεικτικό στοιχείο για την πρόοδο της εκπλήρωσης του συνόλου των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων είναι το γεγονός ότι, κατά την έγκριση των ΕΠ εκκρεμούσαν συνολικά 22 σχετικές περιπτώσεις, ενώ σύμφωνα με την 1η Έκθεση προόδου του ΕΣΠΑ (στοιχεία 3/8/2017), εκκρεμεί μερικώς μόνο μία περίπτωση.

Πρόσδος υλοποίησης

Το 2017, η ενεργοποίηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ανέρχεται πλέον στο 85,5% των διαθέσιμων πόρων σε όρους δημόσιας δαπάνης.

Ειδικότερα, με βάση τα στοιχεία υλοποίησης:

- Για το σύνολο των ΕΠ έχουν δημοσιευθεί προσκλήσεις ύψους 12.800 εκατ. ευρώ περίπου, εκ των οποίων 8.600 εκατ. ευρώ περίπου αφορούν σε τομεακά ΕΠ, 3.900 εκατ. ευρώ στα περιφερειακά ΕΠ και 294 εκατ. ευρώ στα προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας.
- Η συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων για το σύνολο του ΕΣΠΑ ανέρχεται στα 8.900 εκατ. ευρώ περίπου, εκ των οποίων 6.200 εκατ. ευρώ περίπου αφορούν τα τομεακά ΕΠ και 2.700 εκατ. ευρώ περίπου τα περιφερειακά ΕΠ.

- Η συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των νομικών δεσμεύσεων για το σύνολο του ΕΣΠΑ ανέρχεται στα 5.600 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 4.300 εκατ. ευρώ αφορούν τα τομεακά ΕΠ και 1.300 εκατ. ευρώ τα περιφερειακά ΕΠ.

Αξίζει να αναφερθεί ότι, με βάση τα επίσημα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Ελλάδα κατατάσσεται στην πρώτη τριάδα Κρατών Μελών σε όλη την Ευρώπη στην απορρόφηση των πόρων του ΕΣΠΑ 2014-2020 (συνολικές εισροές από ΕΕ).

Υλοποιούμενες δράσεις ΕΣΠΑ 2014-2020

- Τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα έχουν ενεργοποιήσει δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 3.940 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 3.500 εκατ. ευρώ αφορούν συγχρηματοδοτούμενες δράσεις του ΕΤΠΑ και 440 εκατ. ευρώ αφορούν δράσεις του ΕΚΤ.

Όσον αφορά το ΕΤΠΑ, μεταξύ άλλων έχουν ενεργοποιηθεί δράσεις για:

- την ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας καθώς και των εφαρμογών του τομέα Τεχνολογίας, Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) (65 εκατ. ευρώ),
- την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και πρόληψη κινδύνων (248 εκατ. ευρώ),
- τον τομέα του περιβάλλοντος (834 εκατ. ευρώ),
- τον πολιτισμό (336 εκατ. ευρώ),
- τις μεταφορές (1.500 εκατ. ευρώ),
- τις κοινωνικές υποδομές και τις υποδομές υγείας (297 εκατ. ευρώ),
- διάφορους άλλους τομείς (220 εκατ. ευρώ).

Όσον αφορά το ΕΚΤ, έχουν ενεργοποιηθεί δράσεις οι οποίες αφορούν:

- την ενεργητική ένταξη και βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης (197 εκατ. ευρώ),
  - την ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων (55 εκατ. ευρώ),
  - την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων και προώθησης των ίσων ευκαιριών (105 εκατ. ευρώ),
  - τη βελτίωση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (83 εκατ. ευρώ).
- Το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία» (ΕΠΑΝΕΚ) κατέχει κεντρική θέση στην προσπάθεια της χώρας για την στήριξη και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης, συμβάλλοντας με πόρους συνολικού ύψους 4.600 εκατ. ευρώ. Έχουν ήδη δημοσιευτεί προσκλήσεις συνολικού ύψους 2.400 εκατ. ευρώ, ενισχύοντας σημαντικούς αναπτυξιακούς τομείς της ελληνικής οικονομίας (επιχειρηματικότητα, ενέργεια, τουρισμός, πολιτισμός, κατάρτιση, ΤΠΕ κλπ) και έχουν ενταχθεί πράξεις προϋπολογισμού ύψους 1.300 εκατ. ευρώ.
Αναλυτικότερα, το ΕΠΑΝΕΚ έχει προκηρύξει 4 στοχευμένες δράσεις παροχής κινήτρων για αυτοαπασχολούμενους επαγγελματίες, καθώς και για πολύ μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με συνολικό προϋπολογισμό 347 εκατ. ευρώ.

Επιπλέον, για τη διευκόλυνση της πρόσβασης της χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έχουν ήδη ενταχθεί στο πλαίσιο του ΕΠΑΝΕΚ δύο νέα χρηματοδοτικά εργαλεία για τις επιχειρήσεις: (α) το Ταμείο Επιχειρηματικότητας II (ΤΕΠΙΧ II) και (β) το Ταμείο Επιχειρηματικών Συμμετοχών (EQUIFUND). Η συνολική ενίσχυση προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέσω του ΤΕΠΙΧ II θα ανέλθει σε 1.000 εκατ. ευρώ με τη συμμετοχή των τραπεζών. Το EQUIFUND θα χρηματοδοτηθεί με 200 εκατ. ευρώ από το ΕΠΑΝΕΚ και επιπλέον κεφάλαια από το Ευρωπαϊκό Επενδυτικό Ταμείο (EIF) και διεθνή πιστωτικά ιδρύματα και ιδιώτες επενδυτές.

- Το ΕΠ «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» έχει εξειδικεύσει το 85,32% του προϋπολογισμού του, ήτοι ποσό ύψους 4.430 εκατ. ευρώ και έχει ενεργοποιήσει δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 3.750 εκατ. ευρώ.

Μεταξύ των δράσεων που έχουν ενεργοποιηθεί είναι: δράσεις προώθησης των καθαρών αστικών και προαστιακών μεταφορών, προϋπολογισμού ύψους 1.170 εκατ. ευρώ, δράσεις διαχείρισης απορριμμάτων, προϋπολογισμού ύψους 540 εκατ. ευρώ, δράσεις ολοκλήρωσης των υποδομών συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων, προϋπολογισμού ύψους 583 εκατ. ευρώ, έργα διαχείρισης υδάτινων πόρων προϋπολογισμού ύψους 130 εκατ. ευρώ, περιβαλλοντικές δράσεις που αφορούν έργα τουριστικού/πολιτιστικού ενδιαφέροντος, προϋπολογισμού ύψους 28 εκατ. ευρώ, κατασκευή/αναβάθμιση αυτοκινητόδρομων στο Διευρωπαϊκό Οδικό Δίκτυο, προϋπολογισμού ύψους 572 εκατ. ευρώ, σιδηρόδρομοι, προϋπολογισμού ύψους 355 εκατ. ευρώ, κ.ά.

Μέχρι το τέλος του έτους η ενεργοποίηση αναμένεται να ανέλθει στο ποσό των 3.900 εκατ. ευρώ.

- Το ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», με συγχρηματοδότηση του ΕΚΤ και της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων, περιλαμβάνει παρεμβάσεις που αφορούν στην ανάπτυξη και την αξιοποίηση ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και στην ενεργό κοινωνική ενσωμάτωση.
Το ΕΠ έχει εξειδικεύσει το 85% του προϋπολογισμού του που αντιστοιχεί σε 2.280 εκατ. ευρώ και αφορά σε δράσεις καταπολέμησης της ανεργίας, στήριξης της κοινωνικής οικονομίας, εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής, στήριξης των νέων επιστημόνων, απόκτησης ακαδημαϊκής διδακτικής εμπειρίας, πρακτικής άσκησης φοιτητών, μαθητείας για αποφοίτους ΕΠΑΛ, πρακτικής άσκησης των ΕΠΑΣ μαθητείας του ΟΑΕΔ, στήριξη του σχολείου για την καταπολέμηση της σχολικής διαρροής, δια βίου μάθησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης.
Έχουν δημοσιευτεί προσκλήσεις συνολικού ύψους 1.770 εκατ. ευρώ, έχουν ενταχθεί πράξεις 1.510 εκατ. ευρώ και έχουν αναληφθεί νομικές δεσμεύσεις ύψους 1.100 εκατ. ευρώ.
- Το ΕΠ «Μεταρρύθμιση Δημόσιου Τομέα», έχει σαν στόχο να ενισχύσει την οργανωτική, θεσμική και επιχειρησιακή ικανότητα της δημόσιας διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης, να προωθήσει την ηλεκτρονική διακυβέρνηση στον Δημόσιο Τομέα και να υποστηρίξει την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού του.
Έχουν ενεργοποιηθεί δράσεις συνολικού προϋπολογισμού 284 εκατ. ευρώ, οι οποίες αφορούν σε δράσεις για τη στήριξη της μεταρρύθμισης του ασφαλιστικού συστήματος, τη στήριξη της πολιτικής για την αντιμετώπιση του προβλήματος των κόκκινων δανείων, τη στήριξη της μεταρρύθμισης στο χώρο της Υγείας με έμφαση στην Πρωτοβάθμια Υγεία, τη στήριξη των επιτελικών λειτουργιών της Δημόσιας Διοίκησης και τη στήριξη της μεταρρύθμισης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.
Μέχρι σήμερα έχουν ενταχθεί πράξεις προϋπολογισμού ύψους 199 εκατ. ευρώ και έχουν αναληφθεί νομικές δεσμεύσεις προϋπολογισμού ύψους 136 εκατ. ευρώ.
- ΕΠ Αγροτικής Ανάπτυξης-ΕΠ Αλιείας και Θάλασσας: Τα προγράμματα αυτά στοχεύουν στη μετάβαση σε ένα ισχυρό αγροδιατροφικό σύστημα, στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας στην παραγωγή και τη μεταποίηση για τη δημιουργία ποιοτικών προϊόντων και στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Ο προϋπολογισμός για το πρόγραμμα της Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) προβλέπει πόρους ύψους 5.600 εκατ. ευρώ και για το πρόγραμμα Αλιεία και Θάλασσα (ΕΠΑΛΘ) 523 εκατ. ευρώ.

Συνολικά για το ΠΑΑ, έχουν εκδοθεί προσκλήσεις για τις παρακάτω δράσεις/μέτρα:

Κατάρτιση και ανάπτυξη δεξιοτήτων για νέους γεωργούς και μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις (10 εκατ. ευρώ), γενετικοί πόροι στην κτηνοτροφία (17 εκατ. ευρώ), βιολογικές καλλιέργειες (443 εκατ. ευρώ), νέοι γεωργοί (241 εκατ. ευρώ), προετοιμασία στρατηγικής της τοπικής ανάπτυξης Leader (326 εκατ. ευρώ), για το οποίο έχει ολοκληρωθεί η αξιολόγηση των τοπικών προγραμμάτων και η κατανομή πόρων στις ομάδες τοπικής δράσης, εξισωτική αποζημίωση (486 εκατ. ευρώ για τα έτη 2016 και 2017), μεταποίηση, εμπορία ή/και ανάπτυξη των γεωργικών προϊόντων (150 εκατ. ευρώ), βελτίωση πρόσβασης σε γεωργική γη και κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις από τις Περιφέρειες της χώρας (39 εκατ. ευρώ) κ.α.

Το επόμενο διάστημα, βασικό στόχο για το ΠΑΑ αποτελεί η ενεργοποίηση των παρακάτω δράσεων/μέτρων:

- ομάδες παραγωγών, για την κάλυψη λειτουργικών δαπανών συλλογικών σχημάτων που συστήνονται για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα,
- επενδύσεις σε προληπτικές δράσεις, που αποσκοπούν στη μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής,
- δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις από τα προγράμματα CLLD/LEADER,
- μείωση της νιτρορύπανσης, βιολογικές καλλιέργειες (2η Πρόσκληση),
- σχέδια βελτίωσης (εκσυγχρονισμός γεωργικών εκμεταλλεύσεων).

Για το ΕΠΑΛΘ, έχουν εκδοθεί προσκλήσεις για τις δράσεις/μέτρα:

- αλιευτικά καταφύγια-ιχθυόσκαλες (9 εκατ. ευρώ),
  - στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης (CLLD/LEADER 54 εκατ. ευρώ),
  - καινοτομία στην αλιεία (4 εκατ. ευρώ),
  - αλιευτικοί λιμένες, τόποι εκφόρτωσης, ιχθυόσκαλες και καταφύγια (41 εκατ. ευρώ),
  - καινοτομία στην υδατοκαλλιέργεια (10 εκατ. ευρώ),
  - παραγωγικές επενδύσεις στην υδατοκαλλιέργεια (57 εκατ. ευρώ),
  - συλλογή δεδομένων (19 εκατ. ευρώ),
  - εκσυγχρονισμός και αγορά ελεγκτικών μέσων, συμπεριλαμβανομένων περιπολικών πλοίων, αεροσκαφών και ελικοπτέρων (40 εκατ. ευρώ),
  - μεταποίηση προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας (50 εκατ. ευρώ),
  - προαγωγή της εφαρμογής της Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής (6 εκατ. ευρώ) κ.α.
- Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας: Από τους συνολικούς διαθέσιμους πόρους ύψους 454 εκατ. ευρώ, εκδόθηκαν προσκλήσεις και εντάχθηκαν έργα προϋπολογισμού 319 εκατ. ευρώ, που αφορούν τα διασυνοριακά προγράμματα με Κύπρο, Βουλγαρία, ΠΓΔΜ, Αλβανία, Ιταλία και το διακρατικό πρόγραμμα συνεργασίας Βαλκανικής - Μεσογείου.

Μεγάλα Έργα ΕΣΠΑ 2014 – 2020

Τα προβλεπόμενα μεγάλα έργα είναι 34, από τα οποία τα 15 αποτελούν τη Φάση Β των τμηματοποιημένων έργων του ΕΣΠΑ 2007-2013. Το συνολικό κόστος των μεγάλων έργων της ΠΠ 2014-2020 ανέρχεται σε 9.200 εκατ. ευρώ περίπου, με τα 6.800 εκατ. ευρώ περίπου να είναι επιλέξιμα συγχρηματοδότησης.

Τα μεγάλα έργα της ΠΠ 2014-2020, εντάσσονται στα Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΕΠ): ΕΠΑΝΕΚ, ΥΜΕΠΕΡΑΑ, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κεντρικής Μακεδονίας, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας.

Εκτιμάται ότι, εντός του 2017 θα πραγματοποιηθεί η υποβολή 12 φακέλων μεγάλων έργων προς την ΕΕ, τα οποία αντιστοιχούν σε συνολικό κόστος 2.600 εκατ. ευρώ, περίπου, εκ των οποίων το μεγαλύτερο μέρος (2.500 εκατ. ευρώ περίπου) είναι επιλέξιμα προς συγχρηματοδότηση.

Θεσμικές παρεμβάσεις

Για την αποτελεσματική εφαρμογή του αναπτυξιακού προγραμματισμού της περιόδου 2014-2020, το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης διαμόρφωσε το θεσμικό πλαίσιο, όπου αποτυπώθηκαν οι εθνικές επιλογές και ενσωματώθηκαν οι απαιτήσεις των ευρωπαϊκών κανονισμών για τα Διαρθρωτικά Ταμεία.

Μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη» / Connecting Europe Facility (CEF) 2014-2020

Οι δράσεις των Διευρωπαϊκών Δικτύων (ΔΕΔ) συμβάλλουν στη δημιουργία και την ανάπτυξη έργων υποδομής στους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών και αποσκοπούν στην προώθηση της διασύνδεσης και της διαλειτουργικότητας των εθνικών δικτύων, της πρόσβασης σε

αυτά τα δίκτυα, καθώς και στην ανάγκη να συνδεθούν οι νησιωτικές, οι μεσόγειες και οι περιφερειακές περιοχές με τις κεντρικές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ενωσιακή συνδρομή από το CEF, για το σύνολο των κρατών-μελών, ανέρχεται σε 33.200 εκατ. ευρώ και τελεί υπό την κεντρική διαχείριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με την υποστήριξη του εκτελεστικού οργανισμού Innovation & Networks Executive Agency (INEA).

Σε ό,τι αφορά στα έργα που χρηματοδοτούνται στη χώρα μας και για τα οποία έχουν ήδη εκδοθεί ή αναμένεται να εκδοθούν οι σχετικές εγκριτικές αποφάσεις, αυτά αφορούν κυρίως έργα στον τομέα των μεταφορών, προϋπολογισμού 934 εκατ. ευρώ, με συγχρηματοδότηση ύψους 606 εκατ. ευρώ, έργα στον τομέα ενέργειας, προϋπολογισμού 21 εκατ. ευρώ, με συγχρηματοδότηση ύψους 10,8 εκατ. ευρώ και έργα στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, προϋπολογισμού 7,6 εκατ. ευρώ, με συγχρηματοδότηση ύψους 5,4 εκατ. ευρώ.

Με τις εκδοθείσες και υπό έκδοση αποφάσεις, η αναλογούσα για τη χώρα μας ενωσιακή συνδρομή, που προέρχεται από το Ταμείο Συνοχής, ύψους 580 εκατ. ευρώ, έχει δεσμευτεί και έχει εκταμιευτεί ήδη προκαταβολή ύψους 181 εκατ. ευρώ.

ΠΔΕ 2018 χρηματοδοτούμενο αμιγώς από εθνικούς πόρους

Το ποσό των 1.000 εκατ. ευρώ προορίζεται για τη χρηματοδότηση έργων με τα οποία προωθούνται πολιτικές και δράσεις των υπουργείων, των περιφερειών και για αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών.

Για την αποδοτικότερη διάθεση των πόρων της κατηγορίας αυτής, το 2018 θα ισχύσουν διαδικασίες ορθότερης ιεράρχησης και επιλογής των έργων που θα χρηματοδοτηθούν, με βασικό κριτήριο την κάλυψη ανελαστικών υποχρεώσεων που αφορούν στην κοινωνική συνοχή. Επίσης, βασικό κριτήριο για τη χρηματοδότηση των έργων του εθνικού σκέλους του ΠΔΕ θα είναι και το 2018 η συμπληρωματικότητα, οι συνέργειες και η σκοπιμότητα των δράσεων αυτών σε σχέση με την εκτέλεση έργων συγχρηματοδοτούμενων από την ΕΕ.

Οι κατηγορίες έργων που θα χρηματοδοτηθούν περιλαμβάνουν κυρίως επενδυτικές δραστηριότητες των ΟΤΑ β' βαθμού, συντηρήσεις υποδομών, αποκατάσταση ζημιών σε έργα υποδομής από φυσικές καταστροφές και ενισχύσεις πληγέντων από αυτές, ενισχύσεις ιδιωτικών επενδύσεων, σε εφαρμογή αναπτυξιακών νόμων, καθώς και έργα που αποσκοπούν στην ορθολογική οργάνωση και τον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας Διοίκησης.

Επίσης, στο πλαίσιο της ασκούμενης κοινωνικής πολιτικής για την υποβοήθηση κοινωνικών ομάδων με ιδιαίτερα προβλήματα, θα διατεθούν πόροι για την κοινωνική πρόνοια και την καταπολέμηση της ανεργίας.

Χρηματοδοτούμενες δράσεις Φορέων πολιτικής

Δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών

Το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών υλοποιεί μεγάλα έργα υποδομών που αφορούν κυρίως στην ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό των μεταφορικών υποδομών.

Το υλοποιούμενο πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις που αφορούν στην κατασκευή των εθνικών οδικών αξόνων, στην κατασκευή των έργων Μετρό, στην κατασκευή νέου σιδηροδρομικού δικτύου και στην επέκταση του ήδη υπάρχοντος, στην κατασκευή της επέκτασης του Προαστιακού Σιδηροδρόμου Αθηνών, στα λιμενικά έργα και στα έργα για τα αεροδρόμια, στα εγχειρίσματα έργα καθώς και στα έργα του συνολικού εθνικού και επαρχιακού οδικού δικτύου της χώρας. Επίσης, περιλαμβάνονται έργα κτιριακών υποδομών που συμβάλλουν σημαντικά στη βελτίωση των τομέων της υγείας, παιδείας και δικαιοσύνης (νοσοκομεία, σχολεία, δικαστικά μέγαρα, σωφρονιστικά ιδρύματα), καθώς και έργα για τη βελτίωση των υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης.

Δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης

Το ΠΔΕ στο πλαίσιο πολιτικών ενίσχυσης των ιδιωτικών επενδύσεων χρηματοδοτεί δράσεις που ενισχύουν τομείς βιομηχανίας, βιοτεχνίας, τουρισμού, προστασίας του περιβάλλοντος και τον πρωτογενή τομέα. Εργαλείο για την υλοποίηση των πολιτικών αυτών αποτελούν οι αναπτυξιακοί νόμοι, που στηρίζουν την ανάπτυξη τόσο των νέων όσο και των υφιστάμενων βιομηχανικών, βιοτεχνικών και ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, των μονάδων γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής και τον εκσυγχρονισμό τους, την προώθηση των νέων τεχνολογιών και της καινοτομίας, τη συνέργεια και δικτύωση των επιχειρήσεων, την απασχόληση και την ανάπτυξη της περιφέρειας. Επίσης, για την ανάπτυξη και ενίσχυση των υπηρεσιών εμπορίου, ενισχύονται δράσεις που αφορούν τον εκσυγχρονισμό χερσαίων εμπορευματικών και οδικών μεταφορών.

Επιπλέον, παρεμβαίνει για την στήριξη της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, με υλοποίηση προγραμμάτων ενίσχυσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μεταποίησης, του τουρισμού, του εμπορίου και των υπηρεσιών.

Τέλος, αναπτύσσονται παρεμβάσεις γενικότερου οικονομικού σχεδιασμού, δράσεις για την τεχνική υποστήριξη εφαρμογής του προγράμματος και υλοποιούνται έργα περιφερειακού επιπέδου.

Θα πρέπει επίσης να τονισθεί ότι, η διοχέτευση των πόρων για τη χρηματοδότηση των Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΠΔΕ πραγματοποιείται μέσω του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και για το λόγο αυτό έχουν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 1.180 εκατ. ευρώ προκειμένου να χρηματοδοτηθεί η υλοποίηση έργων στο πλαίσιο του Περιφερειακού Προγράμματος.

Δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Στα έργα του γεωργικού τομέα περιλαμβάνονται έργα υποδομών για τη βελτίωση συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας γεωργικών προϊόντων, οικονομικές ενισχύσεις γεωργικών προγραμμάτων, κατασκευαστικές βελτιώσεις και εξοπλισμός κτηνιατρικών εργαστηρίων σε ακριτικές περιοχές, εγγειοβελτιωτικά έργα, έργα ενίσχυσης της αλιείας κ.λπ.

Δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού

Τα έργα της παιδείας περιλαμβάνουν έργα υποδομής, κτηριακές εγκαταστάσεις και εξοπλισμό των ΑΕΙ και των ΤΕΙ, καθώς και των σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η ταχύτητα των τεχνολογικών και οργανωτικών αλλαγών στην παραγωγική διαδικασία δημιουργεί συνεχώς την ανάγκη απόκτησης νέων γνώσεων και ανάπτυξης ποικίλων δεξιοτήτων στο κοινωνικό σύνολο. Η επίτευξη αυτού του στόχου επιτυγχάνεται μέσω των δράσεων των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων του ΕΣΠΑ που αφορούν στην Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου υλοποιεί το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων. Επίσης, χρηματοδοτούνται δράσεις για την έρευνα και την τεχνολογία, προγράμματα ανάπτυξης βιομηχανικών ερευνών, καθώς και προγράμματα ενίσχυσης ερευνητικού δυναμικού.

Σημαντική είναι και η συμμετοχή του ΠΔΕ για έργα πολιτισμού, όπως η κατασκευή-επισκευή μουσείων, η συντήρηση μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, όπως και η συνολική ανάδειξή τους, καθώς και για έργα αθλητισμού.

Δράσεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Σημαντική είναι η συμμετοχή του ΠΔΕ 2018 για έργα που συμβάλλουν στην προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος και την βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη, καθώς και την προστασία των δασών. Στις δαπάνες για ενέργεια περιλαμβάνονται οι επιχορηγήσεις σε ενδιάμεσους φορείς (όπως Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας - ΚΑΠΕ) για την πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Δράσεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και του Υπουργείου Υγείας

Στο πλαίσιο του υπάρχοντος δυναμικού και ευμετάβλητου εργασιακού περιβάλλοντος, δράσεις που αφορούν στην προώθηση της απασχόλησης, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού κρίνονται σημαντικές. Ο ρόλος της κατάρτισης και της εκπαίδευσης καθίσταται πρωταρχικός, τόσο για τους άνεργους όσο και για τους εργαζόμενους με ιδιαίτερη βαρύτητα στους νέους και τις γυναίκες, στον τομέα της ενίσχυσης των προοπτικών απασχόλησης, αλλά και της επαγγελματικής ανέλιξης αντίστοιχα.

Το ΠΔΕ στηρίζει τις παραπάνω δράσεις μέσω χρηματοδοτικών ενισχύσεων για την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε όλους σχεδόν τους τομείς οικονομικής δραστηριότητας, με προτεραιότητα σε κλάδους και τομείς της οικονομίας που ενσωματώνουν την καινοτομία. Ειδικά για τους νέους, ενισχύονται συστηματικά προγράμματα μετάβασης από την εκπαίδευση στην εργασία, ώστε να υποστηριχθεί η απόκτηση πρώτης εργασιακής εμπειρίας, καθώς και η προώθηση της επιχειρηματικότητας.

Στις δαπάνες για την υγεία και την πρόνοια περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, δαπάνες για εξοπλισμό των νοσοκομείων, για λειτουργία παιδικών σταθμών και γηροκομείων, για δημιουργία δομών αποασυλοποίησης ψυχικά ασθενών όπως και δομών παροχής φροντίδας ψυχικής υγείας, καθώς και δαπάνες για την αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών.

Τέλος, σημαντική παράμετρος αποτελεί η συνέργεια με δράσεις άλλων Υπουργείων με σκοπό το συντονισμό και τη συμπληρωματικότητα των δράσεων, ώστε να παραχθούν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα.

Δράσεις αρμοδιότητας των Υπουργείων Εσωτερικών, Διοικητικής Ανασυγκρότησης και Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης

Σημαντικά κονδύλια θα διατεθούν το 2018 για τη χρηματοδότηση δράσεων για την τοπική αυτοδιοίκηση, τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης, καθώς και την ψηφιακή σύγκλιση.

Στο πλαίσιο αυτό, χρηματοδοτούνται δράσεις για την τοπική αυτοδιοίκηση και τις κοινωνικές της υποδομές, την πρόληψη και αντιμετώπιση ζημιών/καταστροφών που προκαλούνται από θεομηνίες, τη βελτίωση της παραγωγικότητας και ποιότητας των δημοσίων υπηρεσιών, την άρση διοικητικών εμποδίων, τη διοικητική διαφάνεια και την καταπολέμηση της διαφθοράς, την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, την ενίσχυση της διαπεριφερειακής συνεργασίας, τη μετατροπή των ΚΕΠ σε κέντρα ολοκληρωμένων συναλλαγών, την ψηφιακή σύγκλιση κ.λπ.

Πίνακας 3.11 Δαπάνες ΠΔΕ κατά φορέα 2016-2018
(σε εκατ. ευρώ)

Υπουργείο - Φορέας	2016*				2017				2018			
	Πραγματοποιήσεις			Συμμετοχή %	Εκτιμήσεις Πραγμ/σεων			Συμμετοχή %	Προϋπολογισμός			Συμμετοχή %
	Συγχρ/νες	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο		Συγχρ/νες	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο		Συγχρ/νες	Λοιπές από εθνικούς πόρους	Σύνολο	
Βουλή των Ελλήνων				0,00	1		1	0,01	1		1	0,01
Εσωτερικών	138	23	161	2,55	190	26	216	3,20	155	37	192	2,84
Οικονομικών	1		1	0,01	4	3	7	0,10	4	3	7	0,10

Εξωτερικών	1	1	3	0,04	3	3	6	0,09	3	2	5	0,07
Εθνικής Άμυνας	0	4	4	0,07	10	8	18	0,27	5	4	9	0,13
Οικονομίας και Ανάπτυξης	1.004	353	1.358	21,59	1.704	448	2.152	31,88	1.694	454	2.148	31,82
εκ των οποίων Περιφερειακά προγράμματα	501	288	789	12,55	1.020	200	1.220	18,07	1.020	160	1.180	17,48
Υποδομών και Μεταφορών	2.613	281	2.895	46,04	1.723	199	1.922	28,47	1.750	214	1.964	29,10
Περιβάλλοντος και Ενέργειας	275	6	282	4,48	370	43	413	6,12	390	20	410	6,07
Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων	399	105	505	8,03	455	160	615	9,11	455	165	620	9,19
Πολιτισμού και Αθλητισμού	15	16	31	0,49	71	25	96	1,42	16	25	41	0,61
Εργασίας, Κοιν. Ασφάλισης και Κοιν.Αλληλ.	251	17	267	4,25	360	31	391	5,79	350	20	370	5,48
Υγείας	5	2	7	0,11	60	4	64	0,95	15	20	35	0,52
Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	671	3	674	10,72	605	7	612	9,07	690	2	692	10,25
Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	7	0	7	0,11	9	3	12	0,18	8	3	11	0,16
Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	7	12	19	0,30	25	12	37	0,55	26	12	38	0,56
Διοικητικής Ανασυγκρότησης	38		38	0,60	110	2	112	1,66	115	3	118	1,75
Τουρισμού	13	10	23	0,36	28	20	48	0,71	28	8	36	0,53
Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης	0		0	0,01	2	1	3	0,04	25	3	28	0,41
Μεταναστευτικής Πολιτικής	15		15	0,24	20	5	25	0,37	20	5	25	0,37
Σύνολο	5.454	833	6.288	100,0	5.750	1.000	6.750	100,0	5.750	1.000	6.750	100,0

* Οι δαπάνες για το 2016 έχουν περιληφθεί με βάση τα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης

Δράσεις λοιπών Φορέων

Τέλος, το ΠΔΕ χρηματοδοτεί δράσεις αρμοδιότητας των Υπουργείων Εξωτερικών, Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Εθνικής Άμυνας, Οικονομικών, Μεταναστευτικής Πολιτικής, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής, Τουρισμού, καθώς και της Βουλής των Ελλήνων, για τις οποίες προβλέπονται να δαπανηθούν συνολικά 132 εκατ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 2% περίπου του συνόλου του ΠΔΕ 2018.

Χρηματοδότηση Έργων Περιφερειακών Προγραμμάτων

Σύμφωνα με το σχετικό θεσμικό πλαίσιο (ν. 4270/2014), η διοχέτευση των πόρων για τη χρηματοδότηση των περιφερειακών προγραμμάτων πραγματοποιείται μέσω του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης, τόσο για συγχρηματοδοτούμενα όσο και για τα έργα που χρηματοδοτούνται από αμιγώς εθνικούς πόρους.

Οι πιστώσεις που προβλέπονται στο 2018 για έργα περιφερειακών προγραμμάτων ανέρχονται στο ποσό των 1.180 εκατ. ευρώ (1.020 εκατ. ευρώ για έργα συγχρηματοδοτούμενα από την ΕΕ και 160 εκατ. ευρώ για έργα χρηματοδοτούμενα αμιγώς από εθνικούς πόρους).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται στοιχεία για τη χρηματοδότηση από το ΠΔΕ των έργων των περιφερειακών προγραμμάτων για την περίοδο 2016 -2018.

**Πίνακας 3.12 Χρηματοδότηση έργων ΠΔΕ Περιφερειακών Προγραμμάτων
(σε εκατ. ευρώ)**

	2016	2017	2018
	Πληρωμές	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
Χρηματοδοτήσεις έργων περιφέρειας με κοινοτική συμμετοχή	501	1.020	1.020
Χρηματοδοτήσεις έργων περιφέρειας από εθνικούς πόρους	288	200	160
Σύνολο	789	1.220	1.180

Πηγή: Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων, Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης

Πηγές Χρηματοδότησης του ΠΔΕ

Βασική πηγή εσόδων για την χρηματοδότηση των έργων του ΠΔΕ αποτελούν οι εισροές από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΓΕ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, καθώς και τα ταμεία για τη μετανάστευση.

Οι πηγές χρηματοδότησης του ΠΔΕ κατά ταμείο για τα έτη 2016, 2017 και 2018 με τα αντίστοιχα ποσά, παρουσιάζονται στον κατωτέρω πίνακα.

**Πίνακας 3.13 Πηγές χρηματοδότησης ΠΔΕ
(σε εκατ. ευρώ)**

Πηγές εσόδων	2016	2017	2018
	Πραγματ/σεις	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
Έσοδα δημόσιων επενδύσεων	4.172	3.427	3.735
Ίδια έσοδα	311	250	180
Επιχορηγήσεις ΕΕ	3.861	3.177	3.555
- ΕΤΠΑ	(1.608)	(1.160)	(1.315)
- Ταμείο Συνοχής	(315)	(544)	(692)
- ΕΚΤ	(1.120)	(775)	(868)
- Λοιπά	(69)	(53)	(66)
- Μεταναστευτικά	(39)	(114)	(84)
- ΕΓΓΕ	(12)	(11)	(15)
- ΕΓΤΑΑ 2014-2020	(675)	(509)	(500)
- ΕΤΘΑ και ΧΜΠΑ	(24)	(12)	(15)

Πιστωτικά έσοδα και αύξηση στοιχείων ενεργητικού	2.116	3.323	3.015
Σύνολο	6.288	6.750	6.750

Πηγές: ΓΛΚ, Υπεύθυνες Αρχές Πιστοποίησης και Πληρωμής ΕΠ, Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων, Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης.

3.4 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2018

Στον πίνακα 3.14 εμφανίζονται οι ταμειακές χρηματοδοτικές ανάγκες του Κρατικού Προϋπολογισμού 2018, οι οποίες προβλέπεται να φθάσουν στα 1.055 εκατ. ευρώ. Αν ληφθεί υπόψη η χρηματοδότηση από τον ΕΜΣ για την εξόφληση των ληξιπρόθεσμων οφειλών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης σε τρίτους και η πώληση μετοχών, τότε ο καθαρός δανεισμός του Κρατικού Προϋπολογισμού θα διαμορφωθεί στα 873 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.14 Χρηματοδοτικές ανάγκες Κρατικού Προϋπολογισμού 2018 (σε εκατ. ευρώ)	
Χρηματοδοτικές ανάγκες	
Έλλειμμα Κρατικού Προϋπολογισμού (ταμειακό)	943
Αυξήσεις ΜΚ εταιρειών	112
Χρηματοδότηση παλαιών υποχρεώσεων	2.200
Πώληση μετοχών κ.λπ.	-2.382
Καθαρός δανεισμός	873
Χρεολύσια μεσομακροπρόθεσμου χρέους	4.580
Μερικό σύνολο	5.453
Πρόβλεψη εξόφλησης βραχυπρόθεσμου χρέους*	550.000
Σύνολο χρηματοδοτικών αναγκών	555.453
Χρηματοδότηση	
Βραχυπρόθεσμος δανεισμός*	543.000
Μεσομακροπρόθεσμος δανεισμός	12.453
Σύνολο δανεισμού	555.453

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

* Υπολογίζεται ότι θα γίνει επανέκδοση του μεγαλύτερου μέρους των λήξεων του βραχυπρόθεσμου χρέους (έντοκα γραμμάτια και *geros*). Το ύψος του βραχυπρόθεσμου χρέους από 29.900 εκατ. ευρώ το 2017 θα μειωθεί σε 22.700 εκατ. ευρώ το 2018.

3.5 Μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού 2018

Στον πίνακα 3.15 παρατίθεται ενδεικτική μηνιαία κατανομή των εσόδων και των δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2018 σε σωρευτική βάση.

Πίνακας 3.15 Μηνιαία κατανομή εσόδων-δαπανών Κρατικού Προϋπολογισμού έτους 2018 σε σωρευτική βάση (σε εκατ. ευρώ)												
	Ιαν.	Φεβρ.	Μαρ.	Απρ.	Μάιος	Ιουν.	Ιουλ.	Αυγ.	Σεπ.	Οκτ.	Νοεμ.	Δεκ.
I. Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού (1+2)	3.89 3	7.841	11.223	14.31 0	17.58 8	21.55 0	27.19 6	31.23 4	37.30 5	42.29 3	47.56 2	54.24 4
1. Καθαρά έσοδα Τακτικού Προϋπολογισμού (α+β+γ-δ)	3.78 7	7.624	10.692	13.73 4	16.92 8	20.79 4	26.05 2	30.01 1	35.60 8	40.09 2	44.63 4	50.50 9
α. Έσοδα προ επιστροφών φόρων	4.115	7.911	11.191	14.47 2	17.91 6	21.65 2	27.17 7	31.33 2	37.18 4	41.92 5	46.78 9	52.73 3
β. Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	3	8	38	42	45	472	484	497	512	520	527	1.110
γ. Μεταφορά εσόδων από ANFA	0	314	314	314	314	314	314	314	314	314	314	314
δ. Επιστροφές φόρων	331	609	852	1.093	1.348	1.645	1.923	2.131	2.402	2.667	2.997	3.648
2. Έσοδα Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	106	217	531	576	660	756	1.144	1.223	1.697	2.201	2.928	3.735
II. Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού (1+2)	3.39 1	7.743	12.039	16.07 3	19.75 1	24.78 4	29.47 5	34.06 0	38.10 1	42.65 1	47.64 5	55.18 8
1. Δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (Α+Β)	3.21 6	7.358	11.359	15.01 3	18.44 1	23.14 9	27.48 5	31.66 0	35.19 1	39.24 1	43.60 0	48.43 8
A. Πρωτογενείς δαπάνες Τακτικού Προϋπολογισμού (i+ii+iii+iv+v+vi+vii+viii)	2.99 7	6.149	9.447	12.87 6	16.09 8	20.36 5	23.94 8	27.35 9	30.82 9	34.53 0	38.62 4	43.23 8
i. Μισθοί και συντάξεις	1.04 5	2.090	3.135	4.180	5.225	6.269	7.318	8.366	9.414	10.56 3	11.61 1	12.66 0
ii. Ασφάλιση, περίθαλψη και κοινωνική προστασία	1.41 7	2.944	4.417	6.124	7.518	9.167	10.75 2	12.28 0	13.76 6	15.55 5	17.32 6	19.43 8
iii. Λειτουργικές και άλλες δαπάνες και αποδόσεις προς τρίτους	518	1.041	1.730	2.276	2.930	3.520	4.360	5.052	5.837	6.443	7.419	8.595
iv. Αποθεματικό	10	40	80	150	200	300	350	400	500	600	800	1.000
v. Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλες δαπάνες δημόσιου χρέους	0	12	12	12	27	27	42	62	62	65	65	65
vi. Εγγυήσεις για φορείς εντός Γενικής Κυβέρνησης	0	0	0	10	31	874	874	895	895	895	916	927
vii. Εγγυήσεις για φορείς εκτός Γενικής Κυβέρνησης	3	7	10	16	19	22	26	29	33	36	39	43
viii. Δαπάνες εξοπλιστικών προγραμμάτων	4	16	63	110	148	185	226	275	322	373	447	510

B. Τόκοι	219	1.209	1.912	2.137	2.343	2.784	3.537	4.301	4.362	4.711	4.976	5.200
2. Δαπάνες Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων	175	385	680	1.060	1.310	1.635	1.990	2.400	2.910	3.410	4.045	6.750
III. Ταμειακό Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού (I - II)	503	98	-816	-1.763	-2.163	-3.235	-2.279	-2.826	-795	-358	-83	-943
IV. Ταμειακό Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού (III + B)	722	1.307	1.096	374	180	-451	1.258	1.475	3.567	4.353	4.893	4.257

4. Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) κατά τα έτη 2016-2018 παρουσιάζονται στον πίνακα 3.16. Από τη σύγκριση απολήψεων και αποδόσεων προκύπτει ότι το ταμειακό όφελος της Ελλάδας από τον προϋπολογισμό της ΕΕ για το έτος 2016 διαμορφώθηκε στα 4.377 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2017 εκτιμάται σε 3.901 εκατ. ευρώ, ποσά που αντιστοιχούν στο 2,5% και στο 2,2% του ΑΕΠ. Το έτος 2018 το ταμειακό όφελος προβλέπεται σε 4.232 εκατ. ευρώ ή ποσοστό 2,3% του ΑΕΠ. Η σχέση απολήψεων-αποδόσεων αναμένεται να διαμορφωθεί σε 3,1/1 και 3,3/1 για τα έτη 2017 και 2018.

Το μεγαλύτερο μέρος των ευρωπαϊκής χρηματοδότησης προέρχεται από τους πόρους των διαρθρωτικών ταμείων (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ) και του Ταμείου Συνοχής και κατευθύνεται σε τομείς αναπτυξιακής πολιτικής, που συμβάλλουν κυρίως στη στήριξη του στόχου της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, στην ενίσχυση της απασχόλησης και στη βελτίωση των υποδομών και της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Ειδικότερα, η μεταφορά πόρων από την ΕΕ στην ελληνική οικονομία συμβάλλει στη χρηματοδότηση των μεγάλων έργων υποδομών, κυρίως στους κλάδους μεταφορών, περιβάλλοντος και ενέργειας, στην ενίσχυση των τομέων κοινωνικής πολιτικής, περιφερειακής ανάπτυξης, επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, έρευνας, καινοτομίας και επιχειρηματικότητας. Επίσης, ένα σημαντικό μέρος ευρωπαϊκών πόρων κατευθύνεται στο γεωργικό τομέα, αφενός μέσω των εισοδηματικών ενισχύσεων από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΓΤΕ) και αφετέρου μέσω των προγραμμάτων για την αγροτική ανάπτυξη από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

4.1 Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2017

Απολήψεις

Οι συνολικές εισροές από την ΕΕ κατά το έτος 2017 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 5.762 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση έναντι του 2016, λόγω μειωμένων εισροών του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Ειδικότερα, το έτος 2017 αναμένονται τα ακόλουθα:

Τακτικός Προϋπολογισμός

Οι απολήψεις του ΤΠ αφορούν, κατά κύριο λόγο, κοινοτικές ενισχύσεις για τη στήριξη του γεωργικού εισοδήματος και την υλοποίηση προγραμμάτων και δράσεων αγροτικής ανάπτυξης, όπως αγροπεριβαλλοντικά μέτρα (βιολογική γεωργία, μακροχρόνια παύση, κτηνοτροφία), στήριξη ορεινών και μειονεκτικών περιοχών, δάσωση κ.λπ. Επιπλέον, συμπεριλαμβάνονται και κοινοτικές ενισχύσεις για την υλοποίηση δράσεων σχετικών με τις μεταναστευτικές ροές.

Μέσω του ΤΠ αναμένεται να εισρεύσουν συνολικά 510 εκατ. ευρώ, εκ των οποίων 236 εκατ. ευρώ αφορούν απολήψεις από το ΕΓΤΑΑ και 100 εκατ. ευρώ αφορούν δράσεις σχετικές με τις μεταναστευτικές ροές.

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων

Μέσω του ΠΔΕ εκτιμώνται εισροές ύψους 3.177 εκατ. ευρώ που αντιπροσωπεύουν το 55% του συνόλου των απολήψεων από την ΕΕ. Οι εισροές του ΠΔΕ αφορούν τα διαρθρωτικά ταμεία ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, το Ταμείο Συνοχής, καθώς και το ΕΓΤΑΑ. Στις εκτιμώμενες εισροές του ΠΔΕ συμπεριλαμβάνονται επίσης και οι απολήψεις από το πρόγραμμα της ΕΕ «Αλληλεγγύη και Διαχείριση Μεταναστευτικών Ροών».

Προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ

Οι απολήψεις του τομέα εγγυήσεων γεωργικών προϊόντων, που περιλαμβάνονται στον προϋπολογισμό ΕΛΕΓΕΠ (ΕΓΤΕ/Εγγυήσεις), χρηματοδοτούν τη στήριξη του εισοδήματος του αγροτικού πληθυσμού και την ανάπτυξη της υπαίθρου. Οι εισροές από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) αναμένεται να ανέλθουν σε 2.075 εκατ. ευρώ για το έτος 2017, αντιπροσωπεύοντας το 36% του συνόλου των απολήψεων από την ΕΕ.

Αποδόσεις

Οι συνολικές συνεισφορές της Ελλάδας στον κοινοτικό προϋπολογισμό κατά το έτος 2017, εκτιμάται ότι θα ανέλθουν σε 1.861 εκατ. ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων προέρχεται από τις συνεισφορές βάσει Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματος (ΑΕΕ).

4.2 Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2018

Οι προβλέψεις των χρηματοροών με την Ευρωπαϊκή Ένωση για το έτος 2018 βασίζονται, κυρίως, στο σχέδιο προϋπολογισμού της ΕΕ του έτους αυτού, στην πρόοδο υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων και στις εισροές που αναμένονται στον προϋπολογισμό ΕΛΕΓΕΠ.

Απολήψεις

Το σύνολο των εισροών της Ελλάδας από την ΕΕ προβλέπεται να ανέλθει στο ποσό των 6.094 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση 5,8% σε σχέση με το 2017.

Ειδικότερα, προβλέπονται τα εξής:

Τακτικός Προϋπολογισμός

Οι εισροές για τον ΤΠ ανέρχονται συνολικά σε 331 εκατ. ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων αφορά απολήψεις από το ΕΓΤΑΑ για τη χρηματοδότηση μέτρων και δράσεων αγροτικής ανάπτυξης. Επίσης, συμπεριλαμβάνονται και κοινοτικές ενισχύσεις για δράσεις στο πεδίο των μεταναστευτικών ροών.

Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων

Οι εισροές του ΠΔΕ προβλέπεται να διαμορφωθούν στο ύψος των 3.555 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση 11,9% σε σχέση με το 2017.

Προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ

Οι απολήψεις του προϋπολογισμού του ΕΛΕΓΕΠ μέσω του ΕΓΤΕ για το 2018 προβλέπεται ότι θα ανέλθουν σε 2.208 εκατ. ευρώ.

Αποδόσεις

Οι συνεισφορές της χώρας μας στον κοινοτικό προϋπολογισμό για το οικονομικό έτος 2018 προβλέπεται ότι θα ανέλθουν στο ποσό των 1.862 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.16 Χρηματοροές μεταξύ Ελλάδας και ΕΕ 2016-2018
(σε εκατ. ευρώ)

	2016	2017	2018	2017/16	2018/17
	Πραγμ/σεις	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις	Μεταβολή %	
Αποδόσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση (I)	1.830	1.861	1.862	1,7	0,1
Ίδιοι κοινοτικοί πόροι	1.703	1.640	1.772	-3,7	8,0
Δασμοί ΚΕΔ και αντιντάμπιγκ	197	270	194	37,1	-28,1
Εισφορές ζάχαρης και ισογλυκόζης	2	2	2	0,0	0,0
Συνεισφορές βάσει ΦΠΑ	327	342	345	4,6	0,9
Συνεισφορές βάσει ΑΕΕ	1.177	1.026	1.231	-12,8	20,0
Λοιπές συνεισφορές-επιστροφές	71	150	10	111,9	-93,3
Πρόσθετες έκτακτες συνεισφορές	37	30	5	-19,8	-83,3
Επιστροφές από ανεκτέλεστα προγράμματα	33	120	5	259,3	-95,8
Λοιπές συνεισφορές εκτός προϋπολογισμού ΕΕ	56	71	80	26,8	12,7
Συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης	56	60	74	7,1	23,3
Λοιπές αποδόσεις	0	11	6		-45,5
Απολήψεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση (II)	6.207	5.762	6.094	-7,2	5,8
Τακτικός Προϋπολογισμός	415	510	331	23,1	-35,1
Έξοδα είσπραξης ιδίων πόρων	47	40	39	-16,2	-1,0
Επιστροφές από ΕΕ	0	114	0		
Απολήψεις ΕΓΤΑΑ	253	236	170	-6,6	-28,0
Λοιπές απολήψεις	43	20	22		10,0
Εισροές από δράσεις που αφορούν μεταναστευτικές ροές	71	100	100	40,7	0,0
Προϋπολογισμός Δημοσίων Επενδύσεων	3.861	3.177	3.555	-17,7	11,9
Προϋπολογισμός ΕΛΕΓΕΠ	1.931	2.075	2.208	7,5	6,4
Απολήψεις από ΕΓΤΕ	1.931	2.075	2.208	7,5	6,4
Ταμειακό αποτέλεσμα (II-I)	4.377	3.901	4.232	-10,9	8,5

5. Νομικά Πρόσωπα πλην ΔΕΚΟ

Ο προϋπολογισμός των λοιπών νομικών προσώπων της Γενικής Κυβέρνησης πλην ΔΕΚΟ απεικονίζεται στους πίνακες 3.17, 3.18, 3.19 και 3.20

Πίνακας 3.17 Ενοποιημένος Προϋπολογισμός νομικών προσώπων Γενικής Κυβέρνησης (περιλαμβάνονται οι ΑΔΑ και το ΑΚΑΓΕ) (σε εκατ. ευρώ)		
	2017	2018
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
Έσοδα (ΝΠ και ΑΔΑ)	4.382	4.178
Έσοδα υπέρ τρίτων	62	75
Πωλήσεις	424	448
Έσοδα από τόκους	452	353
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	756	683
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	301	422
Λοιπά έσοδα	2.387	2.197
Δαπάνες (ΝΠ και ΑΔΑ)	3.519	3.786
Αμοιβές προσωπικού	552	576
Αποδόσεις εσόδων υπέρ τρίτων	69	84
Λοιπές μεταβιβάσεις	224	170
Τόκοι	135	131
Δαπάνες επενδύσεων	325	494
Λοιπές δαπάνες	2.214	2.330
Ισοζύγιο (ΝΠ και ΑΔΑ)	863	392
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	-11	6
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Ισοζύγιο κατά ESA (ΝΠ και ΑΔΑ)	852	398
Έσοδα ΑΚΑΓΕ	1.381	1.355
Δαπάνες ΑΚΑΓΕ	435	435
Ισοζύγιο ΑΚΑΓΕ	946	920
Ισοζύγιο κατά ESA (ΝΠ, ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ)	1.798	1.318

Με βάση την πορεία εξέλιξης των μεγεθών των προϋπολογισμών (εσόδων - εξόδων) των νομικών προσώπων, το ισοζύγιο για το 2017 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 1.798 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2018 προβλέπεται ότι θα ανέλθει στα 1.318 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 480 εκατ. ευρώ. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στη μη επανάληψη και στο 2018 της θετικής επίπτωσης από την ανάληψη του χρέους του Οργανισμού Μεγάλου Μουσικής Αθηνών (ΟΜΜΑ) ύψους 193 εκατ. ευρώ, συναλλαγή η οποία ωστόσο είναι ουδέτερη σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης.

Στον πίνακα 3.18 εμφανίζονται τα αποτελέσματα (στόχοι), που αναμένεται να πετύχουν οι φορείς για το έτος 2018. Στους στόχους αυτούς περιλαμβάνονται οι προσαρμογές που αφορούν στη μεταβολή των απλήρωτων υποχρεώσεων, καθώς και οι λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές.

**Πίνακας 3.18 Ισοζύγιο νομικών προσώπων Γενικής Κυβέρνησης (εκτός ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ)
ανά Υπουργείο
(σε εκατ. ευρώ)**

		2017	2018
		Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
1	Υπουργείο Εσωτερικών	2	0
	<i>Ισοζύγιο</i>	2	0
	<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
	<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
1α	πρώην Υπουργείο Εσωτερικών	0	0
	<i>Ισοζύγιο</i>	0	0
	<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
	<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
1β	πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη	0	0
	<i>Ισοζύγιο</i>	0	0
	<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
	<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
1γ	πρώην Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης	2	0
	<i>Ισοζύγιο</i>	2	0
	<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
	<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
2	Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης	14	4
	<i>Ισοζύγιο</i>	14	4
	<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
	<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
3	Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης	0	0
	<i>Ισοζύγιο</i>	0	0
	<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
	<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
4	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	3	1
	<i>Ισοζύγιο</i>	3	1
	<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
	<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
5	Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων	17	37
	<i>Ισοζύγιο</i>	15	34
	<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	2	3

**Πίνακας 3.18 Ισοζύγιο νομικών προσώπων Γενικής Κυβέρνησης (εκτός ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ)
ανά Υπουργείο
(σε εκατ. ευρώ)**

	2017	2018
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
6 Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης	8	6
Ισοζύγιο	10	5
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	-1	1
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
7 Υπουργείο Εξωτερικών	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
8 Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	21	8
Ισοζύγιο	27	8
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	-6	-1
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
9 Υπουργείο Οικονομικών	333	219
Ισοζύγιο	333	219
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
10 Υπουργείο Υγείας	19	7
Ισοζύγιο	22	4
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	-3	2
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
11 Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης	0	0
Ισοζύγιο	0	0
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
12 Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού	219	41
Ισοζύγιο	221	41
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	-2	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
13 Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	180	3
Ισοζύγιο	180	3
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	0	0
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0

Πίνακας 3.18 Ισοζύγιο νομικών προσώπων Γενικής Κυβέρνησης (εκτός ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ) ανά Υπουργείο (σε εκατ. ευρώ)

	2017	2018
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
14 Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών	42	43
<i>Ισοζύγιο</i>	42	43
<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
15 Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής	6	6
<i>Ισοζύγιο</i>	6	6
<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
16 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	15	11
<i>Ισοζύγιο</i>	15	11
<i>Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων</i>	0	0
<i>Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές</i>	0	0
Σύνολο νομικών προσώπων κατά ESA	881	388
Ισοζύγιο	892	382
Μεταβολή ανεξόφλητων υποχρεώσεων	-10	6
Λοιπές εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0

(1) Το αρνητικό πρόσημο σημαίνει έλλειμμα.

(2) Το θετικό πρόσημο στη μεταβολή των ανεξόφλητων υποχρεώσεων σημαίνει βελτίωση του αποτελέσματος.

Νομικά πρόσωπα ανά Υπουργείο πλην ΑΔΑ και ΑΚΑΓΕ

Υπουργείο Εσωτερικών

Στο εν λόγω υπουργείο περιλαμβάνονται το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), το Κέντρο Μελετών Ασφάλειας (ΚΕΜΕΑ) (του πρώην Υπουργείου Δημοσίας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη), καθώς επίσης η Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας ΑΕ και το Κέντρο Διαφύλαξης Αγιορείτικης Κληρονομιάς (στο πρώην Υπουργείο Μακεδονίας και Θράκης), το σύνολο των δαπανών των οποίων θα καλυφθεί από τα έσοδά τους.

Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης

Στα νομικά πρόσωπα του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνονται το Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ) ΑΕ, που έχει ως βασικό σκοπό την προώθηση της επιχειρηματικότητας και ειδικότερα την ενίσχυση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για την ίδρυση νέων και καινοτόμων επιχειρήσεων, καθώς και η Ελληνική Εταιρεία Επενδύσεων και Εξωτερικού Εμπορίου ΑΕ, με κύριο στόχο την προσέλκυση, την υποδοχή και τη διατήρηση επενδύσεων στην Ελλάδα, καθώς και την προώθηση και ανάπτυξη κάθε είδους εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών.

Επίσης, περιλαμβάνονται και οι φορείς Ανώνυμη Εταιρεία Βιομηχανικής Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Εργαστηριακών Δοκιμών, Πιστοποίησης και Ποιότητας (ΕΒΕΤΑΜ) ΑΕ, Εθνικό Σύστημα Υποδομών Ποιότητας (ΕΣΥΠ), Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (ΟΒΙ), Κέντρο Προγραμματισμού και Ερευνών (ΚΕΠΕ) και Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου (ΚΔΕΟΔ).

Το συνολικό αποτέλεσμα των νομικών προσώπων στο έτος 2018 προβλέπεται σε πλεόνασμα ύψους 4 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης

Το Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης εποπτεύει το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων - Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΑΠΕ-ΜΠΕ) ΑΕ, ο προϋπολογισμός του οποίου προβλέπεται να είναι ισοσκελισμένος στο έτος 2018.

Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Στην εποπτεία του υπουργείου περιλαμβάνονται συνολικά έξι (6) νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, το αποτέλεσμα των οποίων εκτιμάται σε πλεόνασμα 1 εκατ. ευρώ περίπου. Το κυριότερο μέρος των εσόδων του προϋπολογισμού των εν λόγω νομικών προσώπων προέρχεται από την ίδια επιχειρηματική δραστηριότητά τους, ενώ οι δαπάνες του προϋπολογισμού τους αφορούν κυρίως δαπάνες για επενδύσεις και υπηρεσίες.

Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων

Οι εποπτευόμενοι φορείς του υπουργείου αφορούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΑΕΙ- ΤΕΙ – βιβλιοθήκες - ερευνητικά κέντρα) και ιδιωτικού δικαίου (Ειδικό Λογαριασμοί Κονδυλίων Έρευνας - νομικά πρόσωπα του κεφ. Α΄ του ν. 3429/2005 κ.λπ.).

Ο προϋπολογισμός των εποπτευόμενων φορέων του υπουργείου αναμένεται να παρουσιάσει θετικό αποτέλεσμα ύψους 37 εκατ. ευρώ. Το αποτέλεσμα αυτό προβλέπεται να προκύψει κυρίως από τους Ειδικούς Λογαριασμούς Κονδυλίων Έρευνας.

Επισημαίνεται ότι κύρια πηγή των εσόδων για τα ΑΕΙ, τα ΤΕΙ και τις βιβλιοθήκες αποτελούν οι μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, καθώς και οι πόροι από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα από την ΕΕ.

Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Για το έτος 2018 οι εποπτευόμενοι φορείς του υπουργείου, αναμένεται να παρουσιάσουν θετικό ισοζύγιο ύψους 6 εκατ. ευρώ περίπου.

Υπουργείο Εξωτερικών

Ο εποπτευόμενος φορέας του υπουργείου είναι το νομικό πρόσωπο «Ελληνική Εθνική Επιτροπή για την UNESCO», με ουδέτερο δημοσιονομικό αποτέλεσμα.

Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Το αποτέλεσμα του προϋπολογισμού των εποπτευόμενων νομικών προσώπων, το οποίο προέρχεται αποκλειστικά από τη δραστηριότητα του Ταμείου Χρηματοδότησης Δικαστικών Κτιρίων (ΤΑΧΔΙΚ), προβλέπεται να είναι θετικό (8 εκατ. ευρώ).

Υπουργείο Οικονομικών

Στα εποπτευόμενα νομικά πρόσωπα από το Υπουργείο Οικονομικών περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ), το Ειδικό Ταμείο Ελέγχου, Παραγωγής και

Ποιότητας Αλκοόλης και Αλκοολούχων Ποτών (ΕΤΕΠΠΑΑ), το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας, το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου ΑΕ (ΤΑΙΠΕΔ), το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων.

Εκτιμάται ότι το συνολικό αποτέλεσμα των φορέων του υπουργείου θα ανέλθει σε πλεόνασμα 219 εκατ. ευρώ για το έτος 2018, το οποίο προέρχεται κυρίως από το Ταμείο Εγγύησης Καταθέσεων και Επενδύσεων και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Υπουργείο Υγείας

Τα νομικά πρόσωπα εποπτείας του Υπουργείου Υγείας στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ), ο Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων (ΕΟΦ), το Εθνικό Κέντρο Αιμοδοσίας (ΕΚΕΑ), η Ανώνυμη Εταιρεία Μονάδων Υγείας (ΑΕΜΥ) ΑΕ, ο Οργανισμός Καταπολέμησης Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ), το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ), το Ελληνικό Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής και Ερευνών (ΕΚΕΨΥΕ) και ο Εθνικός Οργανισμός Μεταμοσχεύσεων (ΕΟΜ) αναμένεται να εμφανίσουν το 2018 θετικό αποτέλεσμα ύψους 7 εκατ. ευρώ, προερχόμενο κυρίως από τον ΕΟΦ.

Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Το αποτέλεσμα του προϋπολογισμού του εποπτευόμενου νομικού προσώπου Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ), προβλέπεται να είναι ουδέτερο για το έτος 2018.

Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού

Από τη δραστηριότητα των νομικών προσώπων που εποπτεύονται από το υπουργείο, προβλέπεται ότι θα προκύψει το 2018 θετικό αποτέλεσμα ύψους περίπου 41 εκατ. ευρώ. Το μεγαλύτερο μέρος θα προέλθει από το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων (ΤΑΠΑ), λόγω τόσο της αναμενόμενης αυξημένης τουριστικής δραστηριότητας, όσο και της προγραμματισμένης σταδιακής εισαγωγής του ηλεκτρονικού εισιτηρίου στους αρχαιολογικούς χώρους, που θα συνεισφέρει στην ορθολογικότερη διαχείριση των εσόδων του Ταμείου. Σημειώνεται ότι στο θετικό αποτέλεσμα του έτους 2017 συνετέλεσε και η ανάληψη από 1/1/2017 του χρέους του Οργανισμού Μεγάρου Μουσικής Αθηνών (ΟΜΜΑ) ύψους 193 εκατ. ευρώ από το Ελληνικό Δημόσιο.

Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Το ισοζύγιο των νομικών προσώπων του υπουργείου αναμένεται να διαμορφωθεί σε θετικό αποτέλεσμα ύψους 3 εκατ. ευρώ.

Σημειώνεται, ότι στους εποπτευόμενους φορείς περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων, το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας – ΚΑΠΕ, το Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΙΓΜΕ), η εταιρεία Λειτουργός Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΛΑΓΗΕ) ΑΕ, η Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων (ΕΔΕΥ) ΑΕ, το Εθνικό Κέντρο Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης (ΕΚΠΑΑ), ο Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης (ΕΟΑΝ), καθώς και το Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση ΑΕ (ΕΚΧΑ), το οποίο προβλέπεται να παρουσιάσει οριακά θετικό αποτέλεσμα ύψους 1 εκατ. ευρώ στο έτος 2018, έναντι ελλείμματος 51 εκατ. ευρώ του έτους 2017.

Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών

Στα νομικά πρόσωπα του υπουργείου περιλαμβάνεται ο Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας του ΟΑΣΠ (ΟΑΣΠ-ΕΛΚΕ), ο Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (ΟΑΣΠ), η Εταιρεία Παγίων ΕΥΔΑΠ, ο Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης (ΟΑΚ) ΑΕ και η εταιρεία Κτιριακές Υποδομές (ΚΤΥΠ) ΑΕ, η οποία αποτελεί τον ενιαίο κατασκευαστικό φορέα του Ελληνικού Δημοσίου. Το θετικό αποτέλεσμα των παραπάνω φορέων προβλέπεται να ανέλθει το 2018 στα 43 εκατ. ευρώ.

Υπουργείο Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής

Το συνολικό αποτέλεσμα των εποπτευόμενων φορέων προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα 6 εκατ. ευρώ, το οποίο προέρχεται κυρίως από τους Οργανισμούς Λιμένων.

Στους παραπάνω φορείς περιλαμβάνονται έντεκα (11) Λιμενικά Ταμεία, κύρια δράση των οποίων είναι η εκμετάλλευση, κατασκευή και συντήρηση των λιμενικών υποδομών, των αλιευτικών καταφυγίων και λιμενίσκων των περιοχών αρμοδιότητάς τους. Για την υλοποίηση των έργων τους επιχορηγούνται και από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.

Επίσης, περιλαμβάνονται και έντεκα (11) Οργανισμοί Λιμένων (Αλεξανδρούπολης, Βόλου, Ελευσίνας, Ηγουμενίτσας, Ηρακλείου, Καβάλας Κέρκυρας, Λαυρίου, Νομού Εύβοιας, Πατρών και Ραφήνας), οι οποίοι το έτος 2018 προβλέπεται να υλοποιήσουν σημαντικού ύψους επενδυτικά προγράμματα για τον εκσυγχρονισμό τους.

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων

Το υπουργείο έχει υπό την εποπτεία του νομικά πρόσωπα, μεταξύ των οποίων ο Ενιαίος Φορέας Ελέγχου Τροφίμων (ΕΦΕΤ), με βασική αποστολή του τη διασφάλιση της εισαγωγής, παραγωγής και διακίνησης υγιεινών τροφίμων, με στόχο την προστασία του καταναλωτή και ο Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «ΔΗΜΗΤΡΑ» (ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ), ο οποίος διασφαλίζει την ποιότητα του γάλακτος, σύμφωνα με την ελληνική και κοινοτική νομοθεσία και μεριμνά για την πιστοποίηση των αγροτικών προϊόντων και την προαγωγή της έρευνας και της επαγγελματικής κατάρτισης στον τομέα της γεωργίας.

Τα νομικά πρόσωπα εποπτείας του υπουργείου προβλέπεται να εμφανίσουν το 2018 πλεόνασμα ύψους 11 εκατ. ευρώ.

Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές (ΑΔΑ)

Στο ισοζύγιο του υποτομέα των λοιπών νομικών προσώπων συμπεριλαμβάνεται και το αποτέλεσμα των Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (ΑΔΑ), που έχουν νομική προσωπικότητα και είναι οι ακόλουθες:

Επιτροπή Ανταγωνισμού

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει ως βασική αποστολή την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς και την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού, που οδηγεί σε μείωση των τιμών, βελτίωση της ποιότητας και του εύρους των παρεχομένων προϊόντων και υπηρεσιών, διεύρυνση των επιλογών για τους καταναλωτές και αύξηση της αγοραστικής τους δύναμης, καθώς και σε ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και ανάπτυξη της οικονομίας.

Για το 2018 προβλέπεται θετικό αποτέλεσμα ύψους 0,8 εκατ. ευρώ.

Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ)

Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) αποτελεί τον εθνικό ρυθμιστή που εποπτεύει και ελέγχει την αγορά ηλεκτρονικών επικοινωνιών, στην οποία δραστηριοποιούνται οι εταιρίες σταθερής και κινητής τηλεφωνίας, ασύρματων επικοινωνιών και διαδικτύου, καθώς και την ταχυδρομική αγορά, στην οποία δραστηριοποιούνται οι εταιρίες παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ταχυμεταφοράς. Επιπλέον, η Αρχή ασκεί αρμοδιότητες επιτροπής ανταγωνισμού στις εν λόγω αγορές.

Για το έτος 2018 προβλέπεται θετικό αποτέλεσμα ύψους 2 εκατ. ευρώ.

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας

Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) έχει γνωμοδοτικές αρμοδιότητες στον τομέα της ενέργειας. Πιο συγκεκριμένα, παρακολουθεί και εποπτεύει τη λειτουργία της αγοράς ενέργειας και γνωμοδοτεί στον Υπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας, καθώς και στις αρμόδιες Αρχές για τη λήψη των αναγκαίων μέτρων που αφορούν την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού και την προστασία των καταναλωτών.

Ο προϋπολογισμός της Αρχής για το έτος 2018 προβλέπεται να εμφανίσει θετικό αποτέλεσμα ύψους 2 εκατ. ευρώ.

Εθνική Αναλογιστική Αρχή

Οι αρμοδιότητες της Αρχής, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν τη σύνταξη αναλογιστικών εκθέσεων σχετικά με τη βιωσιμότητα του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης, τον έλεγχο της οικονομικής λειτουργίας και βιωσιμότητας των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης αναφορικά με το πρόγραμμα παροχών και επενδύσεων, τη γνωμοδότηση για ειδικότερα θέματα αναλογιστικής αποτίμησης ασφαλιστικών οργανισμών κ.λπ.

Για το έτος 2018 ο προϋπολογισμός της Αρχής εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει πλεόνασμα ύψους 0,4 εκατ. ευρώ.

Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (ΕΕΕΠ)

Η Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων έχει ως αποστολή τη ρύθμιση, την εποπτεία και τον έλεγχο των αγορών παροχής υπηρεσιών διεξαγωγής παιγνίων, τη μέριμνα για την προστασία των παικτών και του κοινωνικού συνόλου, ειδικότερα δε των ανηλίκων και των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού, καθώς και τον έλεγχο της απόδοσης των δημοσίων εσόδων.

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα για το έτος 2018 προβλέπεται πλεονασματικό ύψους 4,5 εκατ. ευρώ.

Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο

Το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο έχει ως βασικές αρμοδιότητες την αξιολόγηση των μακροοικονομικών προβλέψεων, πάνω στις οποίες βασίζονται το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) και ο ετήσιος Κρατικός Προϋπολογισμός, την αξιολόγηση της εφαρμογής των δημοσιονομικών κανόνων που ενσωματώνονται στο εθνικό πλαίσιο δημοσιονομικής διαχείρισης, καθώς επίσης και την παρακολούθηση ως προς τη συμμόρφωση με τους αριθμητικούς δημοσιονομικούς κανόνες.

Το ισοζύγιο του φορέα για το έτος 2018 είναι ισοσκελισμένο.

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

Η Ελληνική Στατιστική Αρχή έχει ως σκοπό τη συστηματική παραγωγή επίσημων στατιστικών, καθώς και τη διενέργεια επιστημονικών ερευνών και την κατάρτιση μελετών οι οποίες : α) αφορούν όλους τους τομείς της δραστηριότητας του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα, β) υποστηρίζουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, χάραξης και αξιολόγησης πολιτικών της Κυβέρνησης και των φορέων του Δημοσίου (δείκτες αξιολόγησης), γ) υποβάλλονται σε διεθνείς φορείς σύμφωνα με τις υποχρεώσεις της χώρας και δ) αφορούν στο γενικό κοινό ή σε κατηγορίες χρηστών στατιστικών στοιχείων στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό.

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του φορέα για το έτος 2018 αναμένεται να είναι θετικό κατά 1,6 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.19 Ισοζύγιο Ανεξάρτητων Διοικητικών Αρχών (ΑΔΑ) (σε εκατ. ευρώ)		
	2017 Εκτιμήσεις	2018 Προβλέψεις
Επιτροπή Ανταγωνισμού	0	1
Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων	-37	2
Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας	2	2
Εθνική Αναλογιστική Αρχή	1	0
Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων	2	5

Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο	0	0
Ελληνική Στατιστική Αρχή	3	2
Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων	0	-1
Ισοζύγιο	-29	11

Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων (ΕΑΑΔΗΣΥ)

Η Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων έχει ως βασικό σκοπό τη διασφάλιση της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας, της συνοχής και της εναρμόνισης των διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων συμβάσεων με το εθνικό και ευρωπαϊκό δίκαιο, τη διαρκή βελτίωση του νομικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, καθώς και τον έλεγχο της τήρησής του από το Δημόσιο και τις αναθέτουσες αρχές.

Το αποτέλεσμα της Αρχής για το 2018 θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα 0,8 εκατ. ευρώ, λόγω της προβλεπόμενης απόδοσης στο Ελληνικό Δημόσιο ισόποσου μερίσματος.

Ασφαλιστικό Κεφάλαιο Αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ)

Το ΑΚΑΓΕ συστάθηκε με το άρθρο 149 του ν. 3655/2008 με βασικό σκοπό τη δημιουργία αποθεματικών στο πλαίσιο της διασφάλισης των συντάξεων των νέων γενεών.

Οι βασικές πηγές εσόδων του ΑΚΑΓΕ είναι η ετήσια επιχορήγηση από τον Κρατικό Προϋπολογισμό καθώς και τα έσοδα από την Εισφορά Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΑΣ) τα οποία τηρούνται σε λογαριασμό με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια.

Το αποτέλεσμα του ΑΚΑΓΕ για το έτος 2017 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα 946 εκατ. ευρώ, ενώ για το 2018 προβλέπεται σε 920 εκατ. ευρώ, λόγω των μειωμένων εσόδων από την εισφορά αλληλεγγύης επί των κύριων συντάξεων.

Πίνακας 3.20 Προϋπολογισμός ΑΚΑΓΕ (σε εκατ. ευρώ)		
	2017 Εκτιμήσεις	2018 Προβλέψεις
Έσοδα	1.381	1.355
Εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων (κύρια σύνταξη)	619	556
Εισφορά αλληλεγγύης συνταξιούχων (επικουρική σύνταξη)	67	67
Έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα (έσοδα από τόκους)	190	210
Ετήσια επιχορήγηση μέσω πιστώσεων του κρατικού προϋπολογισμού (ν. 4254/14)	505	522
Δαπάνες	435	435
Επιχορηγήσεις σε ΦΚΑ	395	395

Επιχορηγήσεις για το Πρόγραμμα "Βοήθεια στο σπίτι"	40	40
Ισοζύγιο (αποτέλεσμα)	946	920

6. Κοινωνικός προϋπολογισμός

Ο κοινωνικός προϋπολογισμός, για το 2018, συνεχίζει να χαρακτηρίζεται από την εφαρμογή της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης που θεσμοθετήθηκε με τους νόμους 4336/15 και 4387/16 και από τις αλλαγές που αυτή επιφέρει.

Παράλληλα εντείνονται οι προσπάθειες για την αποτελεσματικότερη άμβλυνση των κοινωνικών συνεπειών από την τρέχουσα οικονομική κρίση στον τομέα της απασχόλησης και της ανάσχεσης της ανεργίας με βασικό άξονα τις πολιτικές που σχεδιάζονται και εφαρμόζονται από τον ΟΑΕΔ.

Στον τομέα της υγείας οι προσπάθειες επικεντρώνονται στη συνέχιση των διαρθρωτικών δράσεων που έχουν ήδη δρομολογηθεί, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνεχιζόμενη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους ασφαλισμένους και τους ανασφάλιστους πολίτες.

Τέλος, εξασφαλίζεται η ομαλή ροή μεταφοράς των ασφαλιστικών εισφορών από τα ασφαλιστικά ταμεία, κυρίως προς τον ΕΟΠΥΥ, γεγονός που στοχεύει στην κανονική εξυπηρέτηση των πληρωμών του φορέα για τις παρεχόμενες υπηρεσίες στους ασφαλισμένους του, τα δημόσια νοσοκομεία, αλλά και τους ιδιώτες παρόχους υπηρεσιών υγείας.

**Πίνακας 3.21 Ενοποιημένος κοινωνικός προϋπολογισμός
(σε εκατ. ευρώ)**

	2017 Εκτιμήσεις	2018 Προβλέψεις
Έσοδα	41.235	40.906
Ασφαλιστικές εισφορές	20.679	21.041
Έσοδα από τόκους	299	283
Λοιπά έσοδα	1.795	1.753
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	17.911	17.273
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	156	161
Μεταβιβάσεις από άλλους φορείς Γενικής Κυβέρνησης	395	395
Έξοδα	39.654	39.411
Αμοιβές προσωπικού	866	940
Συντάξεις ⁽⁵⁾	29.004	28.853
Λοιπές μεταβιβάσεις σε τρίτους ⁽²⁾	474	563
Λοιπές δαπάνες ⁽³⁾	9.311	9.044
Μεταβιβάσεις σε λοιπούς φορείς ΓΚ εκτός κοινωνικού προϋπολογισμού ⁽⁴⁾	0	12
Ταμειακό Ισοζύγιο⁽¹⁾	1.581	1.495
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-21	434
Ισοζύγιο κατά ESA 2010	1.560	1.929

(1) Περιλαμβάνεται το ισοζύγιο των ΟΚΑ, νοσοκομείων και των ΥΠΕ-ΠΕΔΥ.

(2) Περιλαμβάνεται και η δαπάνη για τα προγράμματα απασχόλησης του ΟΑΕΔ.

(3) Περιλαμβάνονται η φαρμακευτική δαπάνη και η δαπάνη για παροχές ασθένειας του ΕΟΠΥΥ, τα επιδόματα ανεργίας του ΟΑΕΔ και οι δαπάνες προμηθειών αγαθών και υπηρεσιών των δημόσιων νοσοκομείων.

(4) Αφορά τις μεταβιβάσεις του ΕΟΠΥΥ προς το ΕΚΑΒ.

(5) Περιλαμβάνονται και οι παροχές στους ανασφάλιστους υπερήλικες του ΟΓΑ.

Τα συνολικά έσοδα του ενοποιημένου κοινωνικού προϋπολογισμού στο 2018 προβλέπονται μειωμένα κατά 329 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2017 κυρίως λόγω της μείωσης της κρατικής επιχορήγησης κατά 638 εκατ. ευρώ (και ειδικότερα κατά 363 εκατ. ευρώ της επιχορήγησης των νοσοκομείων, 214 εκατ. ευρώ του ΕΟΠΥΥ και 60 εκατ. ευρώ του ΟΓΑ), η οποία εν μέρει εξισορροπείται από την αναμενόμενη αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών κατά 362 εκατ. ευρώ.

Αντίστοιχα, τα έξοδα προβλέπονται μειωμένα κατά 243 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2017, κυρίως λόγω της μείωσης της συνταξιοδοτικής δαπάνης κατά 151 εκατ. ευρώ.

Για το 2017 το ταμειακό ισοζύγιο των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (Ασφαλιστικά Ταμεία, Οργανισμοί Απασχόλησης, ΕΟΠΥΥ) και των Νοσοκομείων - ΠΕΔΥ εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 1.581 εκατ. ευρώ, ενώ σε δημοσιονομική βάση αναμένεται να ανέλθει σε πλεόνασμα ύψους 1.560 εκατ. ευρώ. Αντίστοιχα, για το έτος 2018 διαμορφώνεται σε 1.495 εκατ. ευρώ και 1.929 εκατ. ευρώ (πίνακας 3.21).

Ασφαλιστικά Ταμεία

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των ασφαλιστικών ταμείων για το 2018 αναμένεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 859 εκατ. ευρώ, βελτιωμένο έναντι του 2017 κατά 1.057 εκατ. ευρώ. Η μεταβολή αυτή οφείλεται κυρίως:

- Στην αυξημένη πρόβλεψη κατά 306 εκατ. ευρώ στο σκέλος των εσόδων, η οποία οφείλεται κυρίως στην αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών (περιλαμβανομένων και των ρυθμίσεων οφειλών) κατά 360 εκατ. ευρώ έναντι του 2017, λόγω της αύξησης των εισφορών των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα από τη βελτίωση της απασχόλησης.
- Στη μειωμένη πρόβλεψη κατά 119 εκατ. ευρώ στο σκέλος των εξόδων έναντι του 2017, η οποία οφείλεται κυρίως στη μείωση της συνταξιοδοτικής δαπάνης.
- Στην επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των απλήρωτων υποχρεώσεων των ασφαλιστικών ταμείων ως αποτέλεσμα της εντεινόμενης προσπάθειας εκκαθάρισης εκκρεμών αιτήσεων για εφάπαξ παροχές.

Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι και το 2018 συνεχίζονται οι δράσεις με στόχο τη βελτίωση της εισπραξιμότητας των ασφαλιστικών εισφορών και οφειλών, την καταπολέμηση της αδήλωτης-ανασφάλιστης εργασίας μέσω και της συμβολής του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ), καθώς και την ενίσχυση της συμμόρφωσης των εργοδοτών και των ασφαλισμένων στις ασφαλιστικές υποχρεώσεις τους. Ειδικότερα:

- Ενισχύεται το ΣΕΠΕ με νέο προσωπικό και προσλήψεις στον κλάδο της Επιθεώρησης Εργασιακών Σχέσεων και στον κλάδο της Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία.
- Εξασφαλίζεται η διαλειτουργικότητα των πληροφοριακών συστημάτων ΣΕΠΕ με τα πληροφοριακά συστήματα του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και της ΑΑΔΕ.
- Αξιοποιείται το σύστημα ανάλυσης κινδύνου (risk analysis) για περαιτέρω στοχευμένους ελέγχους και αντιμετώπιση του φαινομένου της υποδηλωμένης εργασίας, καθώς και το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα ΣΕΠΕ με νέες λειτουργίες.

Παράλληλα, προωθείται η ενοποίηση της διαδικασίας είσπραξης των ασφαλιστικών εισφορών σε συνεργασία με τη φορολογική διοίκηση, γεγονός που αναμένεται να βελτιώσει την εισπραξιμότητα. Η δημιουργία ενός ενοποιημένου μητρώου εισφερόντων, καθώς και η εναρμόνιση των εισπρακτικών διαδικασιών εκτιμάται ότι θα συμβάλουν στην αποτελεσματικότερη διαχείριση του συνόλου των ασφαλιστικών εισφορών.

**Πίνακας 3.22 Προϋπολογισμοί φορέων κοινωνικής ασφάλισης και νοσοκομείων – ΠΕΔΥ
(σε εκατ. ευρώ)**

	2017 Εκτιμήσεις	2018 Προβλέψεις
I. Φορείς κοινωνικής ασφάλισης		
α) Ασφαλιστικά Ταμεία		
Έσοδα	43.097	43.403
Ασφαλιστικές εισφορές	12.775	13.143
Ρύθμιση οφειλών	1.122	1.114
Μεταβιβάσεις από ΑΚΑΓΕ	395	395
Κοινωνικοί πόροι	655	670
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	14.628	14.627
Αντικριζόμενα έσοδα	18	18
Απόδοση περιουσίας	1.200	1.200
Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	12.090	12.088
Λοιπά έσοδα	214	148
Έξοδα	42.592	42.473
Συντάξεις	28.870	28.696
<i>Κύριας ασφάλισης</i>	25.532	25.322
<i>Επικουρικής ασφάλισης</i>	3.338	3.374
Λοιπές παροχές ασθένειας	155	155
Προνοιακές παροχές	1.010	1.094
Λοιπές μεταβιβάσεις σε τρίτους	36	25
Απόδοση εισπράξεων τρίτων	12.090	12.088
Λοιπές δαπάνες	214	201
Δαπάνες προσωπικού	217	214
Ταμειακό ισοζύγιο	505	930
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-703	-71
Ισοζύγιο κατά ESA	-198	859
β) ΟΑΕΔ,ΟΕΕ,ΟΕΚ		
Έσοδα	2.925	2.993
Ασφαλιστικές εισφορές	1.822	1.892
Ρύθμιση οφειλών	193	191
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	505	505
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	130	130

**Πίνακας 3.22 Προϋπολογισμοί φορέων κοινωνικής ασφάλισης και νοσοκομείων – ΠΕΔΥ
(σε εκατ. ευρώ)**

	2017 Εκτιμήσεις	2018 Προβλέψεις
Απόδοση περιουσίας	67	67
Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	95	95
Λοιπά έσοδα	113	113
Έξοδα	2.296	2.407
Επιδόματα ανεργίας	988	986
Προγράμματα απασχόλησης	350	450
Λοιπές προνοιακές παροχές	88	88
Μεταβιβάσεις στο ΙΚΑ	561	575
Απόδοση εισπράξεων τρίτων	95	95
Δαπάνες προσωπικού	100	103
Λοιπές δαπάνες	115	110
Ταμειακό ισοζύγιο	629	586
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	10	0
Ισοζύγιο κατά ESA	639	586
γ) ΕΟΠΥΥ		
Έσοδα	5.566	5.286
Ασφαλιστικές εισφορές	4.592	4.535
Ρύθμιση οφειλών	170	161
Κοινωνικοί πόροι	0	0
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	314	100
Απόδοση περιουσίας	40	40
Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	394	394
Λοιπά έσοδα	56	56
Έξοδα	5.454	5.250
Φαρμακευτική δαπάνη	2.270	2.200
Λοιπές παροχές ασθένειας	1.745	1.580
Απόδοση εισπράξεων τρίτων	394	394
Δαπάνες προσωπικού	39	44
Διοικητικές δαπάνες	118	132
Μεταβιβάσεις προς φορείς Γενικής Κυβέρνησης	888	900
<i>εκ των οποίων σε νοσοκομεία</i>	<i>888</i>	<i>888</i>
Ταμειακό ισοζύγιο	112	36
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	437	297
Ισοζύγιο κατά ESA	549	333

**Πίνακας 3.22 Προϋπολογισμοί φορέων κοινωνικής ασφάλισης και νοσοκομείων – ΠΕΔΥ
(σε εκατ. ευρώ)**

	2017 Εκτιμήσεις	2018 Προβλέψεις
δ) ΟΓΑ, NAT (μη ασφαλιστικές αρμοδιότητες)		
Έσοδα	251	191
Ασφαλιστικές εισφορές	5	5
Απόδοση περιουσίας	15	15
Μεταβιβάσεις από τακτικό προϋπολογισμό	231	171
Έξοδα	156	184
Παροχή σε ανασφάλιστους υπερήλικες	122	122
Επίδομα ανασφάλιστων υπερηλίκων	12	35
Δαπάνες προσωπικού	10	11
Διοικητικές δαπάνες	12	16
Ταμειακό ισοζύγιο	95	7
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Ισοζύγιο κατά ESA	95	7
Συνολικό ταμειακό ισοζύγιο ΦΚΑ	1.341	1.559
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-256	226
Συνολικό ισοζύγιο ΦΚΑ κατά ESA	1.085	1.785
IIα. Νοσοκομεία		
Έσοδα	2.792	2.439
Ίδια έσοδα	143	149
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	1.505	1.141
Μεταβιβάσεις από φορείς κοινωνικής ασφάλισης	888	888
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	13	18
Αντικριζόμενα έσοδα	243	243
Έξοδα	2.554	2.507
Αγαθά	1.310	1.258
εκ των οποίων Φάρμακο	731	684
Υγειονομικό υλικό	244	256
Ορθοπεδικό υλικό	105	126
Αντιδραστήρια	108	98
Λοιπές κατηγορίες	122	94
Δαπάνες προσωπικού	454	520
Υπηρεσίες	531	465
Δαπάνες για επενδύσεις	16	21
Αντικριζόμενα έξοδα	243	243

**Πίνακας 3.22 Προϋπολογισμοί φορέων κοινωνικής ασφάλισης και νοσοκομείων – ΠΕΔΥ
(σε εκατ. ευρώ)**

	2017 Εκτιμήσεις	2018 Προβλέψεις
Ταμειακό ισοζύγιο	239	-67
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	235	208
Ισοζύγιο κατά ESA	473	141
ΙΙβ.ΥΠΕ – ΠΕΔΥ		
Έσοδα	190	193
Ίδια έσοδα	25	26
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	130	132
Μεταβιβάσεις από φορείς κοινωνικής ασφάλισης	0	0
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	13	13
Αντικριζόμενα έσοδα	22	22
Έξοδα	188	190
Αγαθά	82	81
εκ των οποίων Φάρμακο	25	24
Υγειονομικό υλικό	19	21
Ορθοπεδικό υλικό	9	4
Αντιδραστήρια	14	18
Λοιπές κατηγορίες	15	14
Δαπάνες προσωπικού	46	47
Υπηρεσίες	25	27
Δαπάνες για επενδύσεις	13	13
Αντικριζόμενα έξοδα	22	22
Ταμειακό ισοζύγιο	2	3
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	0	0
Ισοζύγιο κατά ESA	2	3
Ταμειακό ισοζύγιο νοσοκομείων – ΠΕΔΥ	241	-64
Εθνικολογιστικές προσαρμογές νοσοκομείων – ΠΕΔΥ	235	208
Ισοζύγιο νοσοκομείων – ΠΕΔΥ κατά ESA	475	144
Συνολικό ταμειακό ισοζύγιο κοινωνικού προϋπολογισμού	1.581	1.495
Συνολικές εθνικολογιστικές προσαρμογές κοινωνικού προϋπολογισμού	-21	434
Συνολικό ισοζύγιο κοινωνικού προϋπολογισμού κατά ESA	1.560	1.929

ΟΓΑ – NAT

Στο ν.4387/2016 προβλέφθηκε η διατήρηση της αυτοτελούς νομικής προσωπικότητας των οργανισμών NAT και ΟΓΑ και μετά την έναρξη λειτουργίας του ΕΦΚΑ, για την άσκηση των μη-ασφαλιστικών αρμοδιοτήτων τους.

Ειδικότερα, ο ΟΓΑ αναλαμβάνει την καταβολή των παροχών στους ανασφάλιστους υπερήλικες ύψους 157 εκατ. ευρώ για το 2018. Για την καταβολή των ανωτέρω παροχών θα ενισχυθεί με ισόποση επιχορήγηση.

Το ισοζύγιο των προϋπολογισμών τους προβλέπεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 7 εκατ. ευρώ.

Οργανισμοί Απασχόλησης

Το ισοζύγιο του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) προβλέπεται να παρουσιάσει πλεόνασμα ύψους 586 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 43 εκατ. ευρώ σε σχέση με τις εκτιμήσεις του 2017. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται κυρίως:

- Στην αύξηση των προβλεπόμενων εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές κατά 68 εκατ. ευρώ. Οι μεταβιβάσεις προβλέπονται στα 505 εκατ. ευρώ από τον τακτικό προϋπολογισμό και στα 130 εκατ. ευρώ από το ΠΔΕ, στα ίδια επίπεδα δηλαδή με το 2017.
- Στην αυξημένη δαπάνη για τα προγράμματα απασχόλησης, κατά 100 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2017, η οποία προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 450 εκατ. ευρώ, με σκοπό την εφαρμογή των σχεδιαζόμενων ενεργητικών πολιτικών για την τόνωση της απασχόλησης μέσω των διαφόρων προγραμμάτων ενίσχυσης, κατάρτισης και επανένταξης στην αγορά εργασίας, καθώς και των προγραμμάτων κοινωφελούς εργασίας. Παράλληλα, η δαπάνη για τα επιδόματα ανεργίας αναμένεται να παραμείνει στο ύψος των 986 εκατ. ευρώ, ουσιαστικά αμετάβλητη σε σχέση με το 2017.

Ειδικότερα, για το 2018 περιλαμβάνονται και δράσεις όπως:

- Πρόγραμμα επιχορήγησης εργοδοτικών εισφορών για τη μετατροπή εργαζόμενων «με μπλοκάκι» σε μισθωτούς:
Πρόκειται για ένα πρόγραμμα επιδότησης ασφαλιστικών εισφορών με σκοπό τη μετατροπή της ψευδώς δηλωμένης αυτοαπασχόλησης εκ μέρους του εργοδότη σε μισθωτή εργασία. Με το εν λόγω πρόγραμμα ενισχύεται το θεσμικό πλαίσιο προστασίας της μισθωτής εργασίας αναφορικά με τις προβλέψεις της εργατικής νομοθεσίας (ωράρια, μισθοί, επιδόματα, δώρα εορτών, άδειες κ.λπ.).
- Πρόγραμμα για «εγκλωβισμένους» εργαζόμενους:
Το πρόγραμμα αφορά περιπτώσεις εργαζομένων που είναι απλήρωτοι για μεγάλο χρονικό διάστημα ή βρίσκονται σε καθεστώς επίσχεσης εργασίας ή απασχολούνται σε κλάδους με φθίνουσα πορεία. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει οικονομική ενίσχυση αλλά και κατάρτιση των εργαζόμενων αυτών με νέες γνώσεις και ικανότητες, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να ενταχθούν σε διαφορετικές θέσεις εργασίας και να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά την απειλή της ανεργίας. Ο εκτιμώμενος προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στα 100 εκατ. ευρώ και αναμένεται να δώσει διέξοδο σε 50.000 εγκλωβισμένους εργαζόμενους.
- Πρόγραμμα επιχορήγησης της «πρώτης πρόσληψης μισθωτού εργαζόμενου από επιχειρήσεις νέων, ηλικίας έως 35 ετών»:
Το πρόγραμμα ενισχύει τους νέους επιχειρηματίες έως 35 ετών, ανεξαρτήτως της νομικής μορφής της επιχείρησης, για την πρώτη πρόσληψη εργαζομένου σε θέσεις μισθωτής εργασίας πλήρους απασχόλησης μέσω της επιχορήγησης για 12 μήνες του μισθολογικού και μη μισθολογικού κόστους του νεοπροσλαμβανομένου για πλήρη απασχόληση. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα θα συμβάλει τόσο στην ενίσχυση της νεανικής επιχειρηματικότητας όσο και στην προώθηση της μισθωτής εργασίας με θετική επίπτωση στην απασχόληση, ενώ σε πρώτη φάση αναμένεται να προκηρυχθούν 20.000 νέες θέσεις μισθωτής απασχόλησης.

Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ)

Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του ΕΟΠΥΥ για το 2017 εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε πλεόνασμα ύψους 549 εκατ. ευρώ, ενώ παράλληλα συνεχίζεται η προσπάθεια για τη μείωση του ύψους των απλήρωτων υποχρεώσεων του ΕΟΠΥΥ σε τρίτους, η οποία αναμένεται να χρηματοδοτηθεί τόσο από την αύξηση των εσόδων του από ασφαλιστικές εισφορές, όσο και από τον συμψηφισμό υποχρεώσεων του Οργανισμού με οφειλόμενα ποσά από τους μηχανισμούς αυτόματων επιστροφών και κλιμακούμενου ποσοστού επιστροφής (clawback και rebate). Παράλληλα, το 2017 παρατηρείται αποκατάσταση της ροής απόδοσης προς τον ΕΟΠΥΥ των εισφορών για την υγειονομική περίθαλψη, γεγονός που εκτιμάται ότι θα επιτρέψει με τη σειρά του, την ομαλή χρηματοδότηση των δημόσιων νοσοκομείων.

Αντίστοιχα, για το 2018, το δημοσιονομικό αποτέλεσμα του ΕΟΠΥΥ αναμένεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 333 εκατ. ευρώ. Η πρόβλεψη για αυξημένα έσοδα από ασφαλιστικές εισφορές, σε συνδυασμό με τη σημαντική μείωση των απλήρωτων υποχρεώσεων του Οργανισμού προς τρίτους, οδήγησαν στη μείωση του ύψους της κρατικής επιχορήγησης κατά 214 εκατ. ευρώ έναντι του 2017. Ειδικότερα, η κρατική επιχορήγηση αναμένεται να διαμορφωθεί σε 100 εκατ. ευρώ και προορίζεται να διατεθεί για την κάλυψη της δαπάνης υγειονομικής περίθαλψης των ανασφάλιστων πολιτών.

Αναφορικά με τις δαπάνες, η συγκράτηση της φαρμακευτικής δαπάνης και της δαπάνης των παρόχων υγείας σε δεδουλευμένη βάση εντός των ορίων που έχουν προσδιοριστεί στο ΜΠΔΣ 2018-2021, δηλαδή σε 2.001 εκατ. ευρώ για τη φαρμακευτική δαπάνη και σε 1.462,5 εκατ. ευρώ για τις διάφορες κατηγορίες παροχών ασθένειας, αποτελεί κύριο στόχο του ΕΟΠΥΥ και για το 2018. Βασικό εργαλείο για την επίτευξη των ανωτέρω στόχων αποτελούν οι μηχανισμοί αυτόματων επιστροφών (clawback) και κλιμακούμενου ποσοστού επιστροφής (rebate), η εφαρμογή των οποίων από το 2017 έχει επεκταθεί και σε λοιπές κατηγορίες παρόχων υγείας (υπηρεσίες ειδικής αγωγής, ιατρικές υπηρεσίες, πρόσθετη περίθαλψη) καθώς και σε συμβεβλημένους παρόχους ιατροτεχνολογικών προϊόντων και συμπληρωμάτων ειδικής διατροφής.

Νοσοκομεία – Πρωτοβάθμιο Εθνικό Δίκτυο Υγείας (ΠΕΔΥ)

Τα δημόσια νοσοκομεία και το Πρωτοβάθμιο Εθνικό Δίκτυο Υγείας (ΥΠΕ-ΠΕΔΥ) αναμένεται στο τέλος του 2017 να εμφανίσουν θετικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα ύψους 475 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι η εμφανιζόμενη αύξηση στις μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό στο 2017 οφείλεται στις νομοθετικές παρεμβάσεις για αύξηση της αποζημίωσης των εφημεριών και των λοιπών παροχών του νοσηλευτικού προσωπικού.

Στο έτος 2018 προβλέπεται θετικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα ύψους 144 εκατ. ευρώ. Ως προς τα έσοδα, σημειώνεται ότι οι συνολικές μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό προβλέπονται μειωμένες κατά 363 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2017, ωστόσο οι επιδράσεις από την εν λόγω μείωση αναμένεται να εξισορροπηθούν από την περαιτέρω ομαλοποίηση των μεταβιβάσεων του ασφαλιστικού συστήματος (ΕΟΠΥΥ).

7. Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) αποτελούν υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης. Ο εν λόγω υποτομέας αποτελείται από τους Δήμους (ΟΤΑ α' βαθμού), τις Περιφέρειες (ΟΤΑ β' βαθμού) και τα νομικά πρόσωπα αυτών, τα οποία είναι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Για την εκπλήρωση της αποστολής και της άσκησης των αρμοδιοτήτων τους μεταφέρονται πόροι από τον Κρατικό Προϋπολογισμό οι οποίοι είναι αναγκαίοι για την εύρυθμη λειτουργία τους.

Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ) και μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών στους ΟΤΑ α' και β' βαθμού

Η βασικότερη πηγή εσόδων των ΟΤΑ α' και β' βαθμού είναι οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ). Οι ΚΑΠ αποδίδονται μέσω του Τακτικού Προϋπολογισμού του Υπουργείου Εσωτερικών, και προσδιορίζονται βάσει σχετικών διατάξεων, με σκοπό την κάλυψη λειτουργικών και επενδυτικών δαπανών τους.

Για τους Δήμους, το 2017, οι ΚΑΠ εκτιμάται να διαμορφωθούν στα 2.311 εκατ. ευρώ και για το 2018, προβλέπεται να ανέλθουν στα 2.402 εκατ. ευρώ. Επιπλέον οι Δήμοι, το 2017, θα λάβουν ειδική επιχορήγηση ύψους 22 εκατ. ευρώ, η οποία αφορά τη δαπάνη μισθοδοσίας από την επανασύσταση της Δημοτικής Αστυνομίας. Για το 2018, η ειδική επιχορήγηση προβλέπεται στα 39 εκατ. ευρώ, η οποία θα καλύψει και το κόστος μισθοδοσίας του προσωπικού καθαριότητας των σχολικών μονάδων για το σχολικό έτος 2018-2019 (Σεπτέμβριος - Δεκέμβριος 2018).

Για τις Περιφέρειες, το 2017, οι ΚΑΠ εκτιμάται να διαμορφωθούν στα 671 εκατ. ευρώ, και για το 2018, προβλέπεται να ανέλθουν στα 738 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 3.23 Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ) και Ειδική Επιχορήγηση Δήμων και Περιφερειών από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών (σε εκατ. ευρώ)		
Κατηγορία	2017	2018
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
A. ΟΤΑ Α' βαθμού – Δήμοι (I + II)	2.333	2.441
I. ΚΑΠ Δήμων (α+β + γ)	2.311	2.402
α. Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί του φόρου προστιθέμενης αξίας	900	1.000
β. Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί των καθαρών συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων	1.252	1.235
γ. Απόδοση στους Δήμους ποσοστού επί του ΕΝΦΙΑ	159	167
II. Ειδική επιχορήγηση σε ΟΤΑ α' βαθμού	22	39
B. ΟΤΑ Β' βαθμού – Περιφέρειες	671	738
I. ΚΑΠ Περιφερειών (α+β)	671	738
α. Απόδοση στις Περιφέρειες ποσοστού επί των καθαρών συνολικών ετήσιων εισπράξεων του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων	318	328
α. Απόδοση στις Περιφέρειες ποσοστού επί του φόρου προστιθέμενης αξίας	353	410
Γ. ΚΑΠ Α' και Β' βαθμού (A.I + B.I)	2.982	3.140
Δ. Σύνολο μεταβιβάσεων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό του Υπ. Εσωτερικών (A + B)	3.004	3.179

Ενοποιημένος Προϋπολογισμός ΟΤΑ

Ο ενοποιημένος προϋπολογισμός των ΟΤΑ περιλαμβάνει τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού, καθώς και τα νομικά πρόσωπα αυτών που ανήκουν στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Το ισοζύγιο κατά ESA του ενοποιημένου προϋπολογισμού των ΟΤΑ προκύπτει από τον συνυπολογισμό του ταμειακού ισοζυγίου των Δήμων, των Περιφερειών και των νομικών προσώπων και από την μεταβολή των ανεξόφλητων υποχρεώσεών τους προς τρίτους.

Το ταμειακό ισοζύγιο του ενοποιημένου προϋπολογισμού των ΟΤΑ διαρθρώνεται σε έσοδα και έξοδα. Τα έσοδα διακρίνονται σε τακτικά και έκτακτα, εκ των οποίων τις κυριότερες πηγές αποτελούν οι Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ), οι οποίοι αποδίδονται μέσω του Τακτικού Προϋπολογισμού του Υπουργείου Εσωτερικών, οι επιχορηγήσεις του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) και τα λοιπά ίδια έσοδα. Αντίστοιχα, τα έξοδα διακρίνονται σε αμοιβές προσωπικού, προνοιακά επιδόματα, δαπάνες για επενδύσεις και λοιπές δαπάνες.

Εκτιμήσεις 2017

Το ισοζύγιο του ενοποιημένου προϋπολογισμού των ΟΤΑ, σε δημοσιονομική βάση, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, αναμένεται να διαμορφωθεί στα 171 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 29 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του ΜΠΔΣ 2018-2021. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στα μειωμένα λοιπά έσοδα, στις αυξημένες αμοιβές προσωπικού και τις λοιπές δαπάνες. Θα πρέπει να επισημανθεί επίσης ότι υπήρξε ένταξη νέων νομικών προσώπων στο Μητρώο Φορέων Γενικής Κυβέρνησης από την ΕΛΣΤΑΤ στο 2017, γεγονός που επηρεάζει το αποτέλεσμα, ειδικά ως προς τις αμοιβές.

Προβλέψεις 2018

Το ισοζύγιο, σε δημοσιονομική βάση, του ενοποιημένου προϋπολογισμού των ΟΤΑ προβλέπεται να διαμορφωθεί στα 342 εκατ. ευρώ το 2018, μειωμένο κατά 56 εκατ. ευρώ σε σχέση με το ΜΠΔΣ 2018-2021. Η μείωση αυτή οφείλεται κυρίως στις μειωμένες μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό, στα μειωμένα λοιπά έσοδα και στις αυξημένες αμοιβές προσωπικού, λόγω των νέων προσλήψεων, του κόστους μισθοδοσίας του προσωπικού καθαριότητας των σχολικών μονάδων, καθώς και της ένταξης νομικών προσώπων των ΟΤΑ στο μητρώο φορέων Γενικής Κυβέρνησης.

**Πίνακας 3.24 Μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό στους ΟΤΑ
(σε εκατ. ευρώ)**

Κατηγορία	2017	2018
	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
I. Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι (ΚΑΠ)	2.982	3.140
α. ΚΑΠ Δήμων	2.311	2.402
β. ΚΑΠ Περιφερειών	671	738
II. Επιχορήγηση σε ΟΤΑ	38	53
α. Ειδική επιχορήγηση σε Δήμους	22	39
β. Λοιπές επιχορηγήσεις	17	14

**Πίνακας 3.25 Ενοποιημένος προϋπολογισμός ΟΤΑ
(σε εκατ. ευρώ)**

Κατηγορία	2017		2018	
	ΜΠΔΣ	Εκτιμήσεις	ΜΠΔΣ	Προβλέψεις
A Έσοδα (1+2+3+4+5+6)	7.424	7.014	7.761	7.276
1 Επιχορηγήσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	3.037	3.020	3.319	3.193
2 Επιχορηγήσεις από ΠΔΕ	846	562	826	549
3 Τόκοι	41	41	41	41
4 Έσοδα από προγράμματα της ΕΕ	14	18	14	18
5 Λοιπά έσοδα	2.622	2.577	2.702	2.629
- Έσοδα από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματα	1143	1060	1196	1079
- Έσοδα από φόρους, λοιπά τέλη, δικαιώματα και παροχή υπηρεσιών	578	557	595	575
- Λοιπά ίδια έσοδα	405	485	400	486
- Έσοδα ΠΟΕ	495	475	511	489
6 Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων	864	795	858	846
B Έξοδα (1+2+3+4+5+6)	7.147	6.800	7.307	6.909
1 Αμοιβές προσωπικού	2.248	2.278	2.280	2.348
2 Προνοιακά επιδόματα	733	742	725	739
3 Τόκοι	71	58	71	58
4 Δαπάνες για επενδύσεις	1.288	929	1.328	993
5 Λοιπές δαπάνες	1.917	1.971	2.018	1.899
- Πληρωμές ΠΟΕ	316	316	397	285
- Μεταβιβάσεις σε τρίτους	205	205	205	205
- Λοιπές λειτουργικές δαπάνες	1.397	1.451	1.416	1.410
6 Αποδόσεις εσόδων υπέρ Δημοσίου και τρίτων	890	822	884	872
Ταμειακό ισοζύγιο	276	214	454	367
Εθνικολογιστικές προσαρμογές	-77	-44	-56	-80
Λοιπές προσαρμογές (ΔΕΗ)	0	0	0	55
Ισοζύγιο κατά ESA	200	171	398	342

8. Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί Γενικής Κυβέρνησης

Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί (ΔΕΚΟ) ανά Υπουργείο εμφανίζονται στον πίνακα 3.26.

Πίνακας 3.26 ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο	
1	Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης
	<i>Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ) ΑΕ</i>
2	Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης
	<i>Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ) ΑΕ</i>
3	Υπουργείο Εθνικής Άμυνας
	<i>Ελληνικά Άμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) ΑΒΕΕ Ηλεκτρομηχανική Κύμης ΕΠΕ</i>
4	Υπουργείο Οικονομικών
	<i>Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία (ΕΑΒ) ΑΕ</i>
5	Υπουργείο Υγείας
	<i>Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ)</i>
6	Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης
	<i>Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ) ΑΕ</i>
7	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
	<i>Πράσινο Ταμείο</i>
8	Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών
	<i>ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ ΟΣΕ ΑΕ ΕΡΓΟΣΕ ΑΕ ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ * Ελληνική Εταιρεία Συντήρησης Σιδηροδρομικού Τροχαίου Υλικού (ΕΕΣΣΤΥ) ΑΕ * Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ) ΑΕ Οδικές Συγκοινωνίες (ΟΣΥ) ΑΕ Σταθερές Συγκοινωνίες (ΣΤΑΣΥ) ΑΕ ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ ΑΕ Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης (ΟΑΣΘ) Συμβάσεις παραχώρησης αυτοκινητοδρόμων</i>
9	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
	<i>Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ) Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ) Ειδικός Λογαριασμός Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ)</i>
10	Υπουργείο Τουρισμού
	<i>Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ)</i>

* Η ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ και η ΕΕΣΣΤΥ ΑΕ δεν περιλαμβάνονται στα στοιχεία του έτους 2018.

Στον πίνακα 3.27 αποτυπώνονται τα συνολικά οικονομικά μεγέθη των προϋπολογισμών των επαναταξινομημένων ΔΕΚΟ για τα έτη 2017 και 2018, ενώ στον πίνακα 3.28 απεικονίζεται το ισοζύγιο τους ανά υπουργείο, σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA.

Πίνακας 3.27 Ενοποιημένος Προϋπολογισμός ΔΕΚΟ Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)		
	2017 Εκτιμήσεις	2018 Προβλέψεις
Έσοδα	3.212	2.822
Έσοδα από πωλήσεις	1.384	1.362
Έσοδα από τόκους	92	79
Μεταβιβάσεις από Τακτικό Προϋπολογισμό	610	325
Μεταβιβάσεις από ΠΔΕ	869	793
Λοιπά έσοδα	257	262
Δαπάνες	3.537	2.983
Αμοιβές προσωπικού	633	591
Τόκοι	414	381
Δαπάνες επενδύσεων	1.079	783
Λοιπές δαπάνες	1.411	1.228
Ισοζύγιο (προ καταπτώσεων εγγυήσεων)	-325	-161
Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων που εξυπηρετούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό*	855	927
Ισοζύγιο κατά ESA μετά καταπτώσεων εγγυήσεων	530	766

* Τα ποσά που αφορούν έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων είναι σε ακαθάριστη βάση.

**Πίνακας 3.28 Ισοζύγιο ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο
(σε εκατ. ευρώ)**

	2017 Εκτιμήσεις	2018 Προβλέψεις
1 Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης	0	0
<i>Ισοζύγιο</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
2 Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης	-5	40
<i>Ισοζύγιο</i>	<i>-5</i>	<i>40</i>
<i>Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
3 Υπουργείο Εθνικής Άμυνας	65	53
<i>Ισοζύγιο</i>	<i>-1</i>	<i>1</i>
<i>Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων</i>	<i>66</i>	<i>52</i>
4 Υπουργείο Οικονομικών	30	68
<i>Ισοζύγιο</i>	<i>-15</i>	<i>9</i>
<i>Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων</i>	<i>45</i>	<i>58</i>
5 Υπουργείο Υγείας	0	0
<i>Ισοζύγιο</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
6 Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης	0	0
<i>Ισοζύγιο</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
7 Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας	223	158
<i>Ισοζύγιο</i>	<i>223</i>	<i>158</i>
<i>Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
8 Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών	131	484
<i>Ισοζύγιο</i>	<i>-614</i>	<i>-332</i>
<i>Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων</i>	<i>744</i>	<i>816</i>
9 Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων	74	-39
<i>Ισοζύγιο</i>	<i>74</i>	<i>-39</i>
<i>Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
10 Υπουργείο Τουρισμού	12	2
<i>Ισοζύγιο</i>	<i>12</i>	<i>2</i>
<i>Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Σύνολο ΔΕΚΟ κατά ESA	530	766
<i>Ισοζύγιο</i>	<i>-325</i>	<i>-161</i>
<i>Έσοδα από καταπτώσεις εγγυήσεων</i>	<i>855</i>	<i>927</i>

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ανωτέρω πίνακα 3.28, το ισοζύγιο των ΔΕΚΟ, προβλέπεται σε πλεόνασμα ύψους 766 εκατ. ευρώ στο 2018, έναντι πλεονάσματος ύψους 530 εκατ. ευρώ των εκτιμήσεων του έτους 2017.

Κύρια πηγή εσόδων των ανωτέρω φορέων αποτελούν τα έσοδα από πωλήσεις υπηρεσιών και δευτερευόντως οι επιχορηγήσεις του ΠΔΕ για την υλοποίηση επενδυτικών δαπανών, ιδιαίτερα στους τομείς των μεταφορών, των υποδομών, της πληροφορικής, των επικοινωνιών και των νέων τεχνολογιών.

Η ανάλυση των ΔΕΚΟ ανά Υπουργείο, έχει ως εξής:

- Στο Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης περιλαμβάνεται η Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων ΑΕ (ΜΟΔ ΑΕ), με αποστολή τη στήριξη και ενίσχυση της Δημόσιας Διοίκησης για την αποτελεσματική διαχείριση και εφαρμογή των συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, καλύπτοντας κυρίως, ανάγκες σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, συστήματα, εργαλεία και διαδικασίες, μεταφορά τεχνογνωσίας και υλικοτεχνική υποδομή. Ο προϋπολογισμός της ΜΟΔ ΑΕ προβλέπεται ισοσκελισμένος στο έτος 2018.
- Στο Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης εποπτευόμενος φορέας είναι η Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση (ΕΡΤ) ΑΕ. Το δημοσιονομικό αποτέλεσμα της ΕΡΤ για το έτος 2018, προβλέπεται θετικό ύψους 40,0 εκατ. ευρώ, έναντι εκτιμώμενου ελλείμματος 5,0 εκατ. ευρώ του έτους 2017. Σημειώνεται ότι το αρνητικό αποτέλεσμα του 2017 οφείλεται στην απόδοση επιπλέον μερίσματος 38,0 εκατ. ευρώ στο Ελληνικό Δημόσιο, για τις οικονομικές χρήσεις των ετών 2014 και 2015.
- Στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, περιλαμβάνονται οι εταιρείες Ελληνικά Άμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) ΑΒΕΕ και Ηλεκτρομηχανική Κύμης ΕΠΕ, η οποία έχει τεθεί σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης. Το θετικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα προκύπτει, κυρίως, από την ΕΑΣ ΑΒΕΕ και προβλέπεται να διαμορφωθεί στο ποσό των 53 εκατ. ευρώ στο έτος 2018.
- Στο Υπουργείο Οικονομικών, περιλαμβάνεται ο φορέας Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία (ΕΑΒ) ΑΕ, το πλεόνασμα της οποίας στο έτος 2018 προβλέπεται να διαμορφωθεί στο ποσό των 68 εκατ. ευρώ, έναντι εκτιμήσεων ύψους 30 εκατ. ευρώ του έτους 2017.
- Στο Υπουργείο Υγείας εποπτευόμενη ΔΕΚΟ είναι το Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕΕΛΠΝΟ), με βασικό σκοπό την προστασία και την προαγωγή της δημόσιας υγείας, την επιδημιολογική επιτήρηση λοιμωδών νοσημάτων, τη λειτουργία μονάδων ειδικών λοιμώξεων, την αντιμετώπιση έκτακτων κινδύνων για τη δημόσια υγεία, καθώς και την υποστήριξη ειδικών και ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων του πληθυσμού. Για τα έτη 2017 και 2018 τα έσοδα και τα έξοδα του ΚΕΕΛΠΝΟ αναμένεται να οδηγήσουν σε ισοσκελισμένο αποτέλεσμα.
- Στο Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, εποπτευόμενη ΔΕΚΟ είναι η Κοινωνία της Πληροφορίας (ΚτΠ) ΑΕ, η οποία υλοποιεί έργα για λογαριασμό της δημόσιας διοίκησης, δράσεις κρατικών ενισχύσεων και οριζόντια έργα τεχνολογιών πληροφορικής, τα οποία χρηματοδοτούνται από κοινοτικά προγράμματα, το εθνικό σκέλος του ΠΔΕ και τον τακτικό προϋπολογισμό. Η εταιρεία παρουσιάζει ισοσκελισμένο προϋπολογισμό στα έτη 2017 και 2018.
- Στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας περιλαμβάνεται ο φορέας Πράσινο Ταμείο, τα έσοδα του οποίου προέρχονται κυρίως από τη ρύθμιση αυθαιρέτων κτισμάτων, τα τέλη διαδικασιών περιβαλλοντικής αδειοδότησης και πρόστιμα από παραβάσεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Το πλεόνασμα του Πράσινου Ταμείου στο 2018 προβλέπεται να διαμορφωθεί στα 158 εκατ. ευρώ μειωμένο σε σχέση με το έτος 2017, λόγω της εκτιμώμενης αύξησης των προγραμμάτων και των δράσεων που χρηματοδοτεί ο φορέας με σκοπό την ενίσχυση της ανάπτυξης μέσω της προστασίας του περιβάλλοντος.
- Στο Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών περιλαμβάνονται οι φορείς ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ, Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ) ΑΕ, ΕΡΓΟΣΕ ΑΕ, Οργανισμός Αστικών

Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ) ΑΕ, Οδικές Συγκοινωνίες (ΟΣΥ) ΑΕ, Σταθερές Συγκοινωνίες (ΣΤΑΣΥ) ΑΕ, Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Θεσσαλονίκης (ΟΑΣΘ), ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ ΑΕ, οι συμβάσεις παραχώρησης πέντε (5) αυτοκινητοδρόμων, ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ και Ελληνική Εταιρεία Συντήρησης Σιδηροδρομικού Τροχαίου Υλικού (ΕΕΣΣΤΥ) ΑΕ. Το ισοζύγιο των φορέων του εν λόγω υπουργείου κατά το έτος 2018, προβλέπεται θετικό ύψους 484 εκατ. ευρώ, έναντι εκτιμώμενου πλεονάσματος 131 εκατ. ευρώ στο έτος 2017. Στη βελτίωση αυτή, συνετέλεσε σε μεγάλο βαθμό, η σταδιακή ολοκλήρωση των οδικών έργων στους πέντε (5) αυτοκινητοδρόμους. Τονίζεται ότι τα οικονομικά μεγέθη της ΤΡΑΙΝΟΣΕ αφορούν στο χρονικό διάστημα από 1/1/2017 έως την 14/9/2017, ημερομηνία ολοκλήρωσης της αποκρατικοποίησης. Στο έτος 2018, πέραν της ΤΡΑΙΝΟΣΕ δεν περιλαμβάνονται και τα οικονομικά μεγέθη της ΕΕΣΣΤΥ, λόγω της επικείμενης αποκρατικοποίησής της.

- Στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, υπάγονται ο Ελληνικός Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ), ο οποίος αποτελεί κεντρικό φορέα ασφαλιστικής κάλυψης των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην Ελλάδα και ο Οργανισμός Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΟΠΕΚΕΠΕ), με σκοπό τη διαχείριση των εισροών από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ), το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ). Στη διαμόρφωση του αποτελέσματος περιλαμβάνεται και η προσαρμογή του Ειδικού Λογαριασμού Εγγυήσεων Γεωργικών Προϊόντων (ΕΛΕΓΕΠ) με εκτιμώμενο πλεόνασμα για το έτος 2017 ύψους 89 εκατ. ευρώ και προβλεπόμενο έλλειμμα στο έτος 2018 ποσού 51 εκατ. ευρώ. Αντίθετα ο ΕΛΓΑ λόγω αυξημένης καταβολής, στο έτος 2017, αποζημιώσεων στους αγρότες, για τις ζημιές στο φυτικό κεφάλαιο αναμένεται να εμφανίσει έλλειμμα 15 εκατ. ευρώ, ενώ στο έτος 2018 προβλέπεται θετικό αποτέλεσμα 12 εκατ. ευρώ.
- Τέλος, στο Υπουργείο Τουρισμού, περιλαμβάνεται ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ). Η κυριότερη δράση του οποίου είναι η διαφήμιση και προβολή της χώρας στο εσωτερικό και εξωτερικό ως τουριστικού προορισμού. Τα έσοδά του ΕΟΤ προέρχονται κυρίως από την απόδοση ποσοστού επί των μικτών κερδών του Δημοσίου των Καζίνο Κέρκυρας και Πάργης, καθώς και από την ενίσχυσή του από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, για κάλυψη τόσο των λειτουργικών, όσο και των επενδυτικών δαπανών, συμπεριλαμβανομένης και της αναφερόμενης ανωτέρω κύριας δραστηριότητας. Η οικονομική επίδοση του οργανισμού, για το 2018 προβλέπεται να διαμορφωθεί στο ποσό των 2 εκατ. ευρώ.

9. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις

Στο πλαίσιο της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ΕΜΣ) προβλέπεται η αποπληρωμή των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους, συμπεριλαμβανομένων και των εκκρεμών επιστροφών φόρων, καθώς και η εκκαθάριση και αποπληρωμή εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης. Για το λόγο αυτό, προβλέπεται ειδική χρηματοδότηση από τον ΕΜΣ αποκλειστικά για την αποπληρωμή των ανωτέρω υποχρεώσεων.

Για το σκοπό αυτό, υλοποιείται από το Υπουργείο Οικονομικών πρόγραμμα εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, μέσω της ενίσχυσης των προϋπολογισμών τους, ενώ χρηματοδοτείται επίσης η αποπληρωμή εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης και εκκρεμών επιστροφών φόρων.

Αναλυτικότερα, τον Ιούνιο του 2016 με απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις, η διαδικασία και οι λοιπές λεπτομέρειες για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων, ενώ το 2017 με κοινή απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών και της Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης καθορίστηκαν οι προϋποθέσεις, η διαδικασία και οι λοιπές λεπτομέρειες για την εξόφληση εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης. Παράλληλα, συστάθηκε λογαριασμός του Ελληνικού Δημοσίου στην Τράπεζα της Ελλάδος, ο οποίος πιστώνεται με το προϊόν της ειδικής χρηματοδότησης από τον ΕΜΣ.

Η υλοποίηση του προγράμματος ξεκίνησε από τα μέσα του μηνός Ιουλίου 2016 μετά την εκταμίευση ποσού 1.800 εκατ. ευρώ από τον ΕΜΣ. Εντός του 2016 εκταμιεύτηκε επιπλέον ποσό 1.700 εκατ. ευρώ. Επίσης, τον Ιούλιο του 2017 εκταμιεύτηκε ποσό 800 εκατ. ευρώ, διαμορφώνοντας το συνολικό ποσό εκταμίευσης από τον ΕΜΣ ως το τέλος Σεπτεμβρίου 2017 στα 4.300 εκατ. ευρώ. Αντίστοιχα, ως το τέλος Σεπτεμβρίου 2017 αποπληρώθηκαν ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις, επιστροφές φόρων και εκκρεμείς αιτήσεις συνταξιοδότησης συνολικού ύψους 4.284 εκατ. ευρώ.

**Πίνακας 3.29 Πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών
Ιούλιος 2016 έως Σεπτέμβριος 2017
(σε εκατ. ευρώ)**

	Ενισχύσεις πιστώσεων - Επιχορηγήσεις			Πληρωμές		
	Ιούλιος - Δεκέμβριος 2016	Ιανουάριος - Σεπτέμβριος 2017	Σύνολο	Ιούλιος - Δεκέμβριος 2016	Ιανουάριος - Σεπτέμβριος 2017	Σύνολο
Κράτος*	467,1	1,3	468,4	467,1	0,5	467,6
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης	80,5	110,6	191,1	56,2	109,1	165,3
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης	1.096,8	380,8	1.477,7	922,3	336,4	1.258,6
<i>εκ των οποίων ΕΟΠΥΥ</i>	674,8	0,0	674,8	503,5	79,0	582,5
Νοσοκομεία	1.148,3	43,4	1.191,7	1.034,9	113,4	1.148,2
Νομικά Πρόσωπα	270,0	120,1	390,1	267,7	103,3	371,0
Σύνολο Γενικής Κυβέρνησης	3.062,8	656,2	3.719,0	2.748,1	662,6	3.410,8
Επιστροφές φόρων	405,0	145,0	550,0	380,3	169,7	550,0
Εκκρεμείς αιτήσεις συνταξιοδότησης	0,0	445,0	445,0	0,0	323,5	323,5
Σύνολο	3.467,8	1.246,2	4.714,0	3.128,5	1.155,8	4.284,2

* Ποσό ύψους 419,7 εκατ. ευρώ συμψηφίστηκε με οφειλές προς το Δημόσιο.

Μετά τη θετική αξιολόγηση της πορείας του προγράμματος έως το τέλος Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους, εκταμιεύτηκε από τον ΕΜΣ επιπλέον ποσό 800 εκατ. ευρώ στο τέλος Οκτωβρίου 2017. Το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης αυτής αναμένεται να αποδοθεί στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης εντός του 2017. Εντός του 2018 αναμένεται επιπλέον χρηματοδότηση από τον ΕΜΣ. Οι εκταμιεύσεις του προγράμματος εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων θα προσαρμούνται ανάλογα με την πορεία της χρηματοδότησης από τον ΕΜΣ.

Με την υλοποίηση του προγράμματος, εμφανίζεται σταδιακή μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων και των εκκρεμών επιστροφών φόρων, καθώς τον Σεπτέμβριο του 2017 ανέρχονται σε 4.490 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 1.489 εκατ. ευρώ σε σχέση με το τέλος του 2015. Με τη συνέχιση της ομαλής χρηματοδότησης από τον ΕΜΣ, αναμένεται να συνεχιστεί και η μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης εντός του 2018. Παράλληλα, με την εντατικοποίηση της προσπάθειας εκκαθάρισης και αποπληρωμής εκκρεμών επιστροφών φόρων και εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης, αναμένεται σημαντική μείωση των αντίστοιχων μεγεθών.

Τα ποσά χρηματοδοτήσεων για εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων εκταμιεύονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό και εμφανίζονται στους προϋπολογισμούς των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, με ισόποση αύξηση των εσόδων τους (είσπραξη επιχορηγήσεων από το κράτος) και αύξηση των δαπανών τους για εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών τους. Σε δημοσιονομική βάση επέρχεται αντίστοιχη μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης προς ιδιώτες. Ως τελικό αποτέλεσμα, σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης, η επίπτωση του προγράμματος καθίσταται δημοσιονομικά ουδέτερη.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ – ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Από τις αρχές του τρέχοντος έτους έχει ήδη ξεκινήσει η εφαρμογή των βραχυχρόνιων μέτρων ελάφρυνσης του χρέους, όπως αποτυπώθηκαν στις αποφάσεις του Eurogroup της 25ης Μαΐου 2016, τα οποία περιλαμβάνουν την εξομάλυνση των λήξεων των δανείων του EFSF, τη μείωση του επιτοκιακού τους κινδύνου, καθώς επίσης και την άρση για το έτος 2017 του περιθωρίου του δανείου για την επαναγορά χρέους του 2012.

Η εφαρμογή των παραπάνω μέτρων αναμένεται να συνεχιστεί έως τη λήξη του τρέχοντος προγράμματος, τον Αύγουστο του 2018. Στη συνέχεια θα εξεταστεί η εφαρμογή του δεύτερου πακέτου μέτρων, προκειμένου να ενισχυθεί η βιωσιμότητα του χρέους, ώστε οι ετήσιες μικτές χρηματοδοτικές ανάγκες να παραμένουν χαμηλότερες του 15% ως ποσοστό του ΑΕΠ σε μεσοπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα και χαμηλότερες του 20% μακροπρόθεσμα. Τα μεσοπρόθεσμα μέτρα ελάφρυνσης του χρέους περιλαμβάνουν τη μείωση του επιτοκίου του δανείου που είχε συναφθεί το 2012 στο πλαίσιο της επαναγοράς του χρέους, μέσω της πλήρους κατάργησης από το 2018 του περιθωρίου που εφαρμόζεται επί του τρέχοντος επιτοκίου, τη χρησιμοποίηση από το 2017 των κερδών από τα ελληνικά ομόλογα «ANFA» και «SMP» για τη μείωση των μικτών χρηματοδοτικών αναγκών, περιλαμβανομένων και των κερδών του έτους 2014, τη μερική αποπληρωμή δανείων του «επίσημου τομέα» μέσω αχρησιμοποίητων πόρων του ESM και την περαιτέρω εξομάλυνση των λήξεων των δανείων του EFSF με επιμήκυνση της μέσης σταθμικής τους διάρκειας, σταθεροποίηση των επιτοκίων τους και αναβολή πληρωμής τόκων.

Οι χρηματοδοτικές ανάγκες του Ελληνικού Δημοσίου κατά το πρώτο εξάμηνο του 2017 καλύφθηκαν ως επί το πλείστον με βραχυπρόθεσμο εσωτερικό δανεισμό: μηνιαίες εκδόσεις εντόκων γραμματίων τρίμηνης και εξάμηνης διάρκειας και πράξεις διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή repo agreements, τις οποίες συνάπτει ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) για την αξιοποίηση των διαθεσίμων, κυρίως, των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης. Επιπλέον, στο πλαίσιο της σύμβασης χρηματοδότησης με τον ESM, εκταμιεύτηκαν 8.500 εκατ. ευρώ και αναμένεται η εκταμίευση επιπλέον ποσού της τάξης των 5.500 εκατ. ευρώ μετά την ολοκλήρωση της τρίτης αξιολόγησης. Η υπόθεση εκταμίευσης του παραπάνω ποσού σε συνδυασμό με τη διατήρησή του ως ταμειακά διαθέσιμα ασφαλείας (cash buffer) εξηγεί την αύξηση του δημοσίου χρέους το 2017. Σε περίπτωση μη υλοποίησης της παραπάνω εκταμίευσης, έστω μερικώς, θα υπάρξει ανάλογη προσαρμογή στο ύψος του δημοσίου χρέους στο τέλος του 2017.

Αξιοσημείωτη συμβολή στην αναδημιουργία της καμπύλης αποδόσεων των τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου είχε η κοινοπρακτική έκδοση ομολόγου σταθερού επιτοκίου, πενταετούς διάρκειας, ύψους 3.000 εκατ. ευρώ, με την οποία η ελληνική οικονομία επέστρεψε στη χρηματοδότηση μέσω των διεθνών αγορών ύστερα από τρία περίπου έτη. Η καμπύλη αποδόσεων αναμένεται να εμπλουτιστεί περαιτέρω με την επικείμενη ανταλλαγή της σειράς των είκοσι ομολόγων προερχόμενων από το PSI με πέντε νέα ομόλογα –«benchmarks», στο πλαίσιο του προγράμματος LME (Liability Management Exercise), καθώς επίσης και με την πραγματοποίηση νέων εκδόσεων ομολόγων σταθερού επιτοκίου.

Οι αποφάσεις του Eurogroup της 15ης Ιουνίου 2017, υποστηρίζουν την επιστροφή της Ελλάδας στις αγορές με τη δημιουργία ταμειακών διαθεσίμων ασφαλείας (cash buffer), όπως έγινε και με τις υπόλοιπες χώρες που ολοκλήρωσαν τα προγράμματα προσαρμογής. Η δημιουργία ταμειακών διαθεσίμων ασφαλείας θα γίνει μέσω του ESM και πιθανά μέσω νέων εκδόσεων ομολόγων. Ως εκ τούτου αναμένεται μία προσωρινή αύξηση του δημοσίου χρέους για το 2018, το τελικό ύψος της οποίας θα διαμορφωθεί από τα ποσά που θα αντληθούν για τον σκοπό αυτό.

Στις 30/09/2017, το σύνολο των ευρωπαϊκών δανείων του πρώτου, του δεύτερου και του τρίτου προγράμματος στήριξης (GLF, EFSF, ESM) ανήλθε σε 221.182,4 εκατ. ευρώ, ενώ τα αντίστοιχα δάνεια προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο διαμορφώθηκαν σε 11.541,9 εκατ. ευρώ.

1. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης και Γενικής Κυβέρνησης

Το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 332.800 εκατ. ευρώ ή 186,4% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2017, έναντι 326.358 εκατ. ευρώ ή 187,3% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2016.

Το 2018 το ύψος του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης προβλέπεται ότι θα ανέλθει στα 343.000 εκατ. ευρώ ή 185,7% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση 0,7 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2017 (πίνακας 4.1).

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 318.300 εκατ. ευρώ ή 178,2% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2017, έναντι 315.036 εκατ. ευρώ ή 180,8% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2016. Το 2018, το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 332.000 εκατ. ευρώ ή 179,8% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας αύξηση 1,6 ποσοστιαία μονάδα έναντι του 2017 (πίνακας 4.2).

**Πίνακας 4.1 Σύνθεση χρέους Κεντρικής Διοίκησης
(σε εκατ. ευρώ)**

	2015	2016	2017*	2018**
A. Ομόλογα	59.819	56.717	50.174	55.275
Ομόλογα στην αγορά εσωτερικού	57.112	54.354	48.407	53.537
Ομόλογα στις αγορές εξωτερικού	2.594	2.277	1.708	1.708
Τιτλοποιήσεις στο εξωτερικό	113	86	59	30
B. Βραχυπρόθεσμοι Τίτλοι	14.880	14.890	14.900	13.700
Έντοκα Γραμμάτια	14.832	14.890	14.900	13.700
Έντοκα Γραμμάτια σε φυσικούς τίτλους	48	0	0	0
Γ. Δάνεια	236.633	243.388	252.726	265.025
Δάνεια Τραπέζης Ελλάδος	3.792	3.321	2.849	2.377
Λοιπά Δάνεια Εσωτερικού	109	188	246	228
Ειδικά και Διακρατικά Δάνεια	7.423	7.480	7.594	7.284
Δάνεια Μηχανισμού Στήριξης	220.431	227.660	237.711	250.969
Λοιπά Δάνεια Εξωτερικού	4.878	4.739	4.326	4.167
Δ. Βραχυπρόθεσμα δάνεια	10.000	11.363	15.000	9.000
Πώληση τίτλων με σύμφωνο επαναγοράς (repos)	10.000	11.363	15.000	9.000
E. Σύνολο χρέους Κεντρικής Διοίκησης (A+B+Γ+Δ)	321.332	326.358	332.800	343.000
(ως % του ΑΕΠ)	182,3%	187,3%	186,4%	185,7%

ΑΕΠ	176.312	174.199	178.579	184.691
-----	---------	---------	---------	---------

* Εκτιμήσεις **Προβλέψεις
 Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Πίνακας 4.2 Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)				
	2015	2016	2017*	2018**
A. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης	321.332	326.358	332.800	343.000
B Χρέος ΝΠΔΔ, κέρματα κ.λπ. μείον επενδύσεις σε τίτλους ΕΔ	2.071	607	-500	1.000
Γ. Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (A+B)	323.403	326.965	332.300	344.000
Δ Χρέος ΟΤΑ, ΟΚΑ μείον ενδοκυβερνητικό χρέος	-11.640	-11.929	-14.000	-12.000
Ε. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (Γ+Δ)	311.763	315.036	318.300	332.000
(ως % του ΑΕΠ)	176,8%	180,8%	178,2%	179,8%
ΑΕΠ	176.312	174.199	178.579	184.691

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις
 Πηγή: ΟΔΔΗΧ

2. Εξέλιξη δημόσιου χρέους Γενικής Κυβέρνησης

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης από 31/12/2016 μέχρι 31/12/2017 εκτιμάται ότι θα αυξηθεί κατά 3.264 εκατ. ευρώ, ενώ για το διάστημα από 31/12/2017 μέχρι 31/12/2018 προβλέπεται ότι θα αυξηθεί κατά 13.700 εκατ. ευρώ. Οι αυξήσεις αυτές οφείλονται κυρίως στη δημιουργία ταμειακών διαθεσίμων ασφαλείας (cash buffer) μέσω του ESM και τη χρηματοδότηση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων (πίνακας 4.3).

Πίνακας 4.3 Εξέλιξη δημόσιου χρέους Γενικής Κυβέρνησης (σε εκατ. ευρώ)			
	2017*	2018**	Διαφορά 2018-2017
	(1)	(2)	(3)=(2)-(1)
Ταμειακό ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης	681	-3.320	-4.001
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	1.086	-1.126	-2.212
Εθνικολογιστικές προσαρμογές Γενικής Κυβέρνησης	-405	-2.194	-1.789
Εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων	1.500	2.200	700
Αυξήσεις ΜΚ εταιρειών, συμμετοχή στην ΕΤΕπ	350	112	-238
Αντικατάσταση βραχυπρόθεσμου χρέους	0	7.000	7.000
Μεταβολή διαθεσίμων	2.850	10.000	7.150
Πώληση μετοχών	-48	-1.627	-1.579

Αποπληρωμή μετατρέψιμων ομολόγων (CoCos)	-2.029	0	2.029
Έσοδα από επενδύσεις σε τίτλους φορέων Γενικής Κυβέρνησης	-92	-756	-664
Προσαρμογές στο άρτιο, λοιπές προσαρμογές	52	91	39
Μεταβολή από προηγούμενο έτος	3.264	13.700	10.436
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης	318.300	332.000	13.700
Χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως % του ΑΕΠ	178,2%	179,8%	1,6%
ΑΕΠ	178.579	184.691	

* Εκτιμήσεις **Προβλέψεις
Πηγή: ΟΔΔΗΧ

3. Δομή και χαρακτηριστικά του χρέους Κεντρικής Διοίκησης

Ο χρονικός ορίζοντας των λήξεων του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης στις 30/09/2017 εκτείνεται μέχρι το έτος 2059. Η αδυναμία προσφυγής για δανεισμό στις αγορές από το Μάιο του 2010, είχε ως αποτέλεσμα τη δραστική μείωση των ομολόγων και την αντικατάστασή τους με δάνεια (διάγραμμα 4.1). Η αναλογία αυτή αναμένεται να αντιστραφεί τα επόμενα έτη με τη σταδιακή επάνοδο του Ελληνικού Δημοσίου στις αγορές για δανεισμό.

Διάγραμμα 4.1 Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2017 (σε εκατ. ευρώ)

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Επισημαίνεται ότι στις 30/09/2017 το ύψος των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου περιορίστηκε στο 14,8% του χρέους Κεντρικής Διοίκησης (έναντι 91% το 2009) και αντικαταστάθηκε με δάνεια που ελήφθησαν από το Μηχανισμό Στήριξης, τα οποία αποτελούν πλέον το 71,2% του χρέους Κεντρικής Διοίκησης (διάγραμμα 4.2).

Διάγραμμα 4.2 Σύθεση χρέους Κεντρικής Διοίκησης την 30/9/2017

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Η μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης ήταν 6,3 έτη το 2011, ενώ, στις 30/9/2017, έχει σχεδόν τριπλασιαστεί και διαμορφώθηκε στα 18,64 έτη (Πίνακας 4.4).

Πίνακας 4.4 Μέση υπολειπόμενη φυσική διάρκεια χρέους Κεντρικής Διοίκησης

Ημερομηνία	Μέση Διάρκεια σε έτη		
	Χρέος σε ευρώ	Χρέος εκτός ζώνης ευρώ	Συνολικό χρέος

31/12/2011	6,28	3,21	6,30
31/12/2012	15,72	2,36	15,29
31/12/2013	16,54	3,76	16,02
31/12/2014	16,70	4,20	16,16
31/12/2015	17,21	4,28	16,76
31/12/2016	17,00	3,73	16,60
30/09/2017	19,07	3,21	18,64

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Στις 30/09/2017, ποσοστό 80,8% του χρέους Κεντρικής Διοίκησης είχε υπολειπόμενη φυσική διάρκεια μεγαλύτερη των πέντε ετών, λόγω της επιμήκυνσης των δανείων του Μηχανισμού Στήριξης και της έκδοσης νέων ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στο πλαίσιο της ανταλλαγής ομολόγων (PSI) (πίνακας 4.5).

Πίνακας 4.5 Χρέος Κεντρικής Διοίκησης ως προς την υπολειπόμενη φυσική διάρκεια	
Διάρκεια	30/09/2017
Βραχυπρόθεσμο (μέχρι 1 έτος)	10,1%
Μεσοπρόθεσμο (1 έως 5 έτη)	9,1%
Μακροπρόθεσμο (άνω των 5 ετών)	80,8%
Σύνολο	100,0%

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

4. Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης

Οι δαπάνες εξυπηρέτησης του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης το 2017 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 86.075 εκατ. ευρώ, έναντι 13.203 εκατ. ευρώ το έτος 2016 (πίνακας 4.6).

Πίνακας 4.6 Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους Κεντρικής Διοίκησης (σε εκατ. ευρώ)									
Έτος	Χρεολύσια			Τόκοι			Παράλληλες δαπάνες	Τόκοι και παραλ. δαπάνες	Γενικό σύνολο
	Συναλ.	Εθν. νομ.	Σύνολο	Συναλ.	Εθν. νομ.	Σύνολο			
			(1)			(2)	(3)	(2+3)	(1+2+3)
1996	1.894	8.369	10.263	1.263	8.378	9.641	339	9.980	20.243
1997	3.057	7.088	10.145	1.348	7.461	8.809	308	9.117	19.262
1998	3.550	6.132	9.682	1.625	7.393	9.018	170	9.188	18.870
1999	2.682	6.569	9.251	1.532	7.758	9.290	101	9.391	18.642
2000	4.640	8.491	13.131	1.922	7.577	9.499	58	9.557	22.688
2001	2.566	9.052	11.618	719	8.570	9.289	39	9.328	20.946

2002	2.397	17.883	20.280	391	8.144	8.535	59	8.594	28.874
2003	1.204	19.559	20.763	180	9.028	9.208	70	9.278	30.041
2004	667	17.777	18.444	85	9.198	9.283	72	9.355	27.799
2005	751	19.628	20.379	108	9.508	9.616	71	9.687	30.066
2006	65	16.524	16.589	92	9.349	9.441	56	9.497	26.086
2007	43	22.152	22.195	74	9.583	9.657	71	9.728	31.923
2008	424	25.822	26.246	82	11.052	11.134	72	11.206	37.452
2009	375	28.760	29.135	39	12.145	12.184	141	12.325	41.460
2010	159	19.390	19.549	104	12.873	12.977	246	13.223	32.772
2011	-129	28.976	28.847	372	15.758	16.130	218	16.348	45.195
2012	-1.353	25.261	23.908	603	11.530	12.133	631	12.764	36.672
2013	2.110	10.647	12.757	848	5.173	6.021	150	6.171	18.928
2014	2.367	22.453	24.820	955	4.573	5.528	82	5.610	30.430
2015	3.242	23.981	27.223	760	5.040	5.800	178	5.978	33.201
2016	1.159	6.401	7.560	426	5.162	5.588	55	5.643	13.203
2017*	790	79.210	80.000	370	5.630	6.000	75	6.075	86.075

* Εκτιμήσεις

Σημειώσεις:

α) Από το 2008 και έπειτα περιλαμβάνονται και οι δαπάνες προσαρμογών ESA 95.

β) Δεν περιλαμβάνονται εξοφλήσεις βραχυπρόθεσμου χρέους (έντοκα γραμμάτια ιδιωτικού τομέα, βραχυπρόθεσμοι τίτλοι εξωτερικού, ταμειακές διευκολύνσεις και γερós) οι οποίες εμφανίζονται στον Πίνακα 4.7.

γ) Από το 2012 στις παράλληλες δαπάνες περιλαμβάνονται και προμήθειες εκταμίευσης δανείων από το ΕΤΧΣ και ΕΜΣ

δ) Η αύξηση των χρεολύσιων το 2017 οφείλεται στην εφαρμογή των βραχυπρόθεσμων μέτρων και στις ανταλλαγές ομολόγων.

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Οι δαπάνες για εξόφληση βραχυπρόθεσμων τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου, οι οποίες από το 2011 έως το 2013 περιλαμβάνουν μόνο έντοκα γραμμάτια ιδιωτικού τομέα, ενώ από το 2014 περιλαμβάνουν και γερós, εκτιμάται ότι το 2017 θα διαμορφωθούν σε 541.100 εκατ. ευρώ, έναντι 531.263 εκατ. ευρώ το 2016 (πίνακας 4.7).

Σημειώνεται ότι οι δαπάνες εξόφλησης εντόκων γραμματίων και γερós αφορούν τις συνολικές ετήσιες εξοφλήσεις οι οποίες αναρηματοδοτούνται με νέες αντίστοιχες εκδόσεις, δεδομένου ότι τόσο το υφιστάμενο συνολικό ύψος των ΕΓΕΔ όσο και το υφιστάμενο υπόλοιπο των γερós δεν ξεπερνούν, έκαστο, τα 15.000 εκατ. ευρώ.

**Πίνακας 4.7 Εξοφλήσεις βραχυπρόθεσμου χρέους
(σε εκατ. ευρώ)**

Έτος	Έντοκα γραμμάτια ιδιωτικού τομέα	Βραχυπρόθεσμοι τίτλοι εξωτερικού ⁽¹⁾ – Βραχυπρόθεσμα δάνεια ⁽²⁾	Σύνολο
2009	8.902	28.002	36.904
2010	17.974	4.627	22.601
2011	33.395	0	33.395
2012	47.008	0	47.008
2013	44.703	0	44.703
2014	40.558	88.549	129.107
2015	40.457	699.971	740.428
2016	40.941	490.322	531.263

2017	41.100	500.000	541.100
------	--------	---------	---------

* Εκτιμήσεις

(1) Euro Commercial Paper (ECP)

(2) Από το 2008 περιλαμβάνονται οι βραχυπρόθεσμες ταμειακές διευκολύνσεις και από το 2014 repos.

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Όπως φαίνεται στον πίνακα, οι δαπάνες για τόκους του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης, μετά το 2012, διαμορφώνονται στα επίπεδα των 5.500-6.000 εκατ. ευρώ, ενώ το ύψος των δαπανών για τόκους διαμορφώνεται περίπου στο 3% ως ποσοστό του ΑΕΠ. Η μείωση αυτή οφείλεται στη μείωση του ύψους του δημόσιου χρέους μετά την ανταλλαγή των ομολόγων (PSI) του Μαρτίου 2012 και την επαναγορά του Δεκεμβρίου 2012, τη μείωση των επιτοκίων των δανείων του μηχανισμού στήριξης και την αναβολή καταβολής τόκων για τα δάνεια που χορηγήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (πίνακας 4.8, διάγραμμα 4.3).

Πίνακας 4.8 Ύψος δαπανών για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης (ποσά σε εκατ. ευρώ)

	2013	2014	2015	2016	2017*	2018**
Τόκοι	6.021	5.528	5.800	5.588	6.000	5.200
ως % του ΑΕΠ	3,3%	3,1%	3,3%	3,2%	3,4%	2,8%

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Διάγραμμα 4.3 Δαπάνες για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης (% του ΑΕΠ)

* Εκτιμήσεις ** Προβλέψεις

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

5. Η ενοποιημένη αγορά ευρωομολόγων

Το πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (quantitative easing) της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συνεχίζεται καθ' όλη τη διάρκεια του 2017 με μηνιαίες αγορές ομολόγων ύψους 60 δισ. ευρώ, ενώ οι συνολικές αγορές κρατικών χρεογράφων από την έναρξη του προγράμματος, τον Μάρτιο του 2015, έχουν ήδη ξεπεράσει τα 2 τρισ. ευρώ. Αξιοσημείωτο είναι ότι για τις χώρες του στενού πυρήνα της ευρωζώνης οι αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων διαμορφώνονται κάτω του 1%, ενώ το σύνολο σχεδόν του βραχυπρόθεσμου και μεσοπρόθεσμου χρέους τους παρουσιάζει αρνητικές αποδόσεις.

6. Αγορά τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου

Βελτιωμένο παρουσιάζεται το βραχυχρόνιο κόστος δανεισμού του Ελληνικού Δημοσίου, όπως αυτό αποτυπώνεται στις δημοπρασίες εντόκων γραμματίων 13 και 26 εβδομάδων. Στις δημοπρασίες του Νοεμβρίου του 2017 αυτό διαμορφώθηκε στο 2,30% για τα εξάμηνα και 1,80% για τα τρίμηνα έντοκα γραμμάτια, γεγονός που οφείλεται στη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης και την εκταμίευση της δόσης από τον ESM, καθώς επίσης και στη βελτίωση του σχήματος της ελληνικής καμπύλης αποδόσεων μετά την πρόσφατη έξοδο της χώρας στις αγορές. Τα επιτόκια των εντόκων γραμματίων αναμένεται να υποχωρήσουν περαιτέρω το προσεχές διάστημα.

Η καμπύλη αποδόσεων του Ελληνικού Δημοσίου έχει θετική κλίση (steepening curve) για μεσοπρόθεσμες διάρκειες, καθώς και για μακροπρόθεσμες διάρκειες μέχρι 20 έτη, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζει ελαφρά καθοδική κλίση (διάγραμμα 4.4).

Διάγραμμα 4.4 Καμπύλη αποδόσεων τίτλων Ελληνικού Δημοσίου

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Η διαφορά απόδοσης (yield spread) μεταξύ του 10-ετούς ελληνικού και του αντίστοιχου γερμανικού ομολόγου αναφοράς, κατά το πρώτο τετράμηνο του 2017, κινήθηκε στα επίπεδα των 600-700 μονάδων βάσης. Στη συνέχεια το περιθώριο απόδοσης υποχώρησε σταδιακά έναντι του γερμανικού κάτω από τις 600 μονάδες και διαμορφώνεται στα τρέχοντα επίπεδα των 460 μονάδων βάσης, με την τρέχουσα απόδοση του δεκαετούς ομολόγου να διαμορφώνεται γύρω στο 5,03%.

Κατά τη διάρκεια του 2017 οι αποδόσεις των 10-ετών κρατικών τίτλων των υπόλοιπων χωρών του νότου της ευρωζώνης, όπως η Ιταλία, η Πορτογαλία και η Ισπανία, καθώς και χωρών όπως το Βέλγιο, η Ιρλανδία και η Γαλλία, εξακολούθησαν να διαμορφώνονται κοντά στα ιστορικά χαμηλά τους επίπεδα (διάγραμμα 4.5).

Διάγραμμα 4.5 Αποδόσεις 10ετών κρατικών τίτλων (ημερήσια στοιχεία – αποδόσεις)

Πηγή: ΟΔΔΗΧ

Πρωτογενής αγορά τίτλων

Το Ελληνικό Δημόσιο, τρία περίπου έτη μετά την τελευταία έκδοση ομολόγων τον Ιούλιο του 2014, πραγματοποίησε τον Αύγουστο του 2017 νέα κοινοπρακτική έκδοση πενταετούς ομολόγου ύψους 3.000 εκατ. ευρώ με σταθερό επιτόκιο 4,375%, μέρος της οποίας χρησιμοποιήθηκε για την επαναγορά του ομολόγου λήξεως 17/04/2019, επιτοκίου 4,75%.

Κατά τη διάρκεια του έτους το Ελληνικό Δημόσιο συνέχισε να εκδίδει τίτλους βραχυπρόθεσμης διάρκειας. Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση πραγματοποιήθηκε με μηνιαίες εκδόσεις εντόκων γραμματίων διάρκειας 13 και 26 εβδομάδων και σύναψη συμφωνιών repos κυρίως με τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Στις 30/09/2017 το ανεξόφλητο υπόλοιπο των ΕΓΕΔ ανερχόταν σε 14.934,3 εκατ. ευρώ, ενώ τα repos ανήλθαν σε 13.873,0 εκατ. ευρώ. Μέρος των ΕΓΕΔ και των repos αναμένεται να αντικατασταθεί είτε με ομόλογα είτε με δάνεια του ESM το επόμενο έτος. Ο μεσοσταθμικός συντελεστής κάλυψης των δημοπρασιών ΕΓΕΔ διαμορφώθηκε στο 1,40. Το μέσο σταθμικό επιτόκιο νέου δανεισμού, το οποίο διαμορφώθηκε από τις εκδόσεις εντόκων γραμματίων, του νέου πενταετούς ομολόγου και των δανείων που χορηγήθηκαν από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM), έως 30/09/2017 διαμορφώθηκε στο 2,38%, ενώ η μέση φυσική διάρκεια του νέου δανεισμού διαμορφώθηκε σε 9,95 έτη έναντι 10,79 έτη την αντίστοιχη περσινή περίοδο.

Δευτερογενής αγορά τίτλων

Η συνολική αξία των συναλλαγών που καταγράφηκε στο Σύστημα Άυλων Τίτλων της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία περιλαμβάνει τις αγοραπωλησίες τίτλων και τις συμφωνίες επαναγοράς στην

εξωχρηματιστηριακή αγορά (over-the-counter) και τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες διαπραγμάτευσης, διαμορφώθηκε σε 361,08 δισ. ευρώ το γ' τρίμηνο του 2017 έναντι 419,33 δισ. ευρώ το β' τρίμηνο του 2017, ενώ το α' τρίμηνο του 2017 είχε διαμορφωθεί σε 433,40 δισ. ευρώ.

Κατά το τρίτο τρίμηνο του 2017, το 36% της συναλλακτικής δραστηριότητας στην Ηλεκτρονική Δευτερογενή Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) επικεντρώθηκε στους μακροπρόθεσμους τίτλους με διάρκεια από 15 έως 30 έτη, το 19% στους μεσοπρόθεσμους τίτλους με διάρκεια από 3 έως 5 έτη και το 16% σε τίτλους εντόκων γραμματίων.

Η κατανομή της αξίας των συναλλαγών της ΗΔΑΤ ανάλογα με την εναπομένουσα διάρκεια των τίτλων, κατά το τρίτο τρίμηνο του 2017, παρουσιάζεται στο διάγραμμα 4.6.

Διάγραμμα 4.6 Αξία συναλλαγών στην ΗΔΑΤ γ' τρίμηνο 2017 (με βάση την εναπομένουσα διάρκεια των τίτλων)

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος, ΗΔΑΤ

Το εννεάμηνο του 2017 η συναλλακτική δραστηριότητα στην Ηλεκτρονική Δευτερογενή Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) κινήθηκε στα επίπεδα του προηγούμενου έτους. Η εξέλιξη της αξίας των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκε στην ΗΔΑΤ για τα εννεάμηνα των ετών 2016 και 2017, ανά μήνα, παρουσιάζεται στο διάγραμμα 4.7.

Διάγραμμα 4.7 Μηνιαίος όγκος συναλλαγών επί τίτλων του Δημοσίου στην ΗΔΑΤ (σε εκατ. ευρώ)

Πηγή: Τράπεζα Ελλάδος, ΗΔΑΤ

Η σύνθεση της ομάδας των βασικών διαπραγματευτών αγοράς κατά το τρέχον έτος αποτελείται από 4 ελληνικά και 18 διεθνή πιστωτικά ιδρύματα.

7. Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικοί στόχοι έτους 2018

Κατά το τρέχον έτος συνεχίστηκε η αξιοποίηση και η βέλτιστη διαχείριση των ταμειακών διαθεσίμων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, μέσω εφαρμογής προγράμματος πράξεων διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή repo agreements, τις οποίες συνάπτει ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ).

Με το πρόγραμμα αυτό αξιοποιείται πλέον το μεγαλύτερο μέρος των ταμειακών διαθεσίμων των εν λόγω φορέων με ιδιαίτερα αποτελεσματικό τρόπο, παρέχοντας επ' ωφελεία τους ανταγωνιστικές υψηλές αποδόσεις, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα αντίστοιχο όφελος ως προς το δημοσιονομικό αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, με σωρευτικά θετικές επιπτώσεις για τη βιωσιμότητα του δημοσίου χρέους. Για το έτος 2018 θα συνεχισθεί η περαιτέρω επέκταση και εμβάθυνση του προγράμματος αυτού με απώτερο στόχο την ολοκλήρωση της δημιουργίας ενιαίου λογαριασμού διαχείρισης ταμειακών διαθεσίμων.

Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση του Ελληνικού Δημοσίου για το έτος 2018 θα συνεχίσει να υλοποιείται και μέσω εκδόσεων εντόκων γραμματίων.

Επιπροσθέτως, με στόχο την αναδημιουργία επαρκούς ρευστότητας και μίας αντιπροσωπευτικής καμπύλης αποδόσεων ομολόγων αναφοράς του Ελληνικού Δημοσίου, καθώς και τη δημιουργία επαρκών ταμειακών διαθεσίμων ασφαλείας για την απρόσκοπτη χρηματοδότηση του ΕΔ, αποκλειστικά από την διεθνή και εγχώρια αγορά κεφαλαίων μετά τη λήξη του τρέχοντος προγράμματος, θα επιχειρηθεί εκ νέου η έξοδος στις αγορές.

Στους σχεδιασμούς, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνεται σειρά νέων ομολογιακών εκδόσεων σταθερού επιτοκίου με κομβικές διάρκειες, ενώ εντός του Νοεμβρίου θα πραγματοποιηθεί η ανταλλαγή των ομολόγων προερχόμενων από το PSI με νέα ομόλογα, στο πλαίσιο ενός συντεταγμένου προγράμματος διαχείρισης υφιστάμενων υποχρεώσεων χαρτοφυλακίου χρέους (LME-Liability Management Exercise), κατά τα πρότυπα της πρόσφατης επιτυχημένης έκδοσης του νέου 5-ετούς Ομολόγου του Ελληνικού Δημοσίου (ΟΕΔ) λήξης 2022 και της αντίστοιχης ανταλλαγής ΟΕΔ λήξης 2019, που έλαβαν χώρα την 1η Αυγούστου 2017.

Σημειώνεται ότι στο πλαίσιο της αρχής της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης, από τις πρόσφατες αποφάσεις του Eurogroup της 15ης Ιουνίου 2017, διασφαλίζεται η επί της ουσίας παροχή έμμεσης εγγύησης από τους Ευρωπαίους Εταίρους προς το ΕΔ για απρόσκοπτη έξοδο του στις αγορές, με πιθανή εκταμίευση στο τέλος του προγράμματος μέρους των αδιάθετων δανειακών κεφαλαίων του τρέχοντος προγράμματος, με στόχο τη δημιουργία ταμειακών διαθεσίμων ασφαλείας του ΕΔ.

Τα παραπάνω, σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες αποφάσεις για λήψη περαιτέρω μέτρων ελάφρυνσης του δημοσίου χρέους σε μέσο-μακροχρόνιο ορίζοντα και την ενδεχόμενη σύνδεση αυτών με τους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, εφόσον αυτά κριθούν απαραίτητα, αναμένεται να οδηγήσουν σε σημαντική αύξηση της ρευστότητας τόσο του ΕΔ ειδικά, όσο και της ελληνικής οικονομίας γενικότερα, καθώς και στη σημαντική βελτίωση του οικονομικού και επενδυτικού κλίματος για τη χώρα, παράγοντες εξαιρετικά κρίσιμοι για οριστική έξοδο από την κρίση.

Επίσης, κατά το επόμενο έτος, θα διατηρηθούν οι βασικοί μεσοπρόθεσμοι στόχοι διαχείρισης του χαρτοφυλακίου δημοσίου χρέους, όπως είναι η διατήρηση του συναλλαγματικού κινδύνου στα σημερινά ελάχιστα επίπεδα για τα δάνεια εκτός ευρώ και η βελτίωση της αναλογίας χρέους σταθερού επιτοκίου στο σύνολο του χαρτοφυλακίου.

Καθοριστικό ρόλο για την επίτευξη των προαναφερόμενων διαχειριστικών στόχων θα έχουν τα βραχυπρόθεσμα μέτρα για την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους, που αναμένεται να ολοκληρωθούν έως τη λήξη του προγράμματος, τον Αύγουστο του 2018. Κύρια επιδίωξη των μέτρων αυτών αποτελεί, μεταξύ άλλων, η αντιστάθμιση του υφιστάμενου επιτοκιακού κινδύνου του χαρτοφυλακίου δημοσίου χρέους με στόχο τη βέλτιστη προβλεψιμότητα των μελλοντικών δαπανών εξυπηρέτησής του, με προοπτική τη συνέχιση της εκδοτικής δραστηριότητας της χώρας στις διεθνείς αγορές.

ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ

Η χορήγηση εγγυήσεων από το Ελληνικό Δημόσιο αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής, το οποίο μέχρι σήμερα έχει χρησιμοποιηθεί, σε μεγάλο βαθμό, για τη χρηματοδότηση δημόσιων και ιδιωτικών φορέων της οικονομίας.

Τα τελευταία χρόνια η χάραξη πολιτικής εγγυήσεων του Δημοσίου εξαρτάται από το γενικότερο σχέδιο δημοσιονομικής προσαρμογής και οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, που αποτελεί προϋπόθεση για τη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας από το Μηχανισμό Στήριξης της Ευρωζώνης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Συγκεκριμένα, η πολιτική εγγυήσεων εντάσσεται στο πλαίσιο των κριτηρίων και των στόχων της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης, με το όριο των εγγυήσεων να είναι κατ' αρχήν μηδενικό με εξαίρεση:

- τις εγγυήσεις που παρέχονται για δανεισμό φορέων εντός της Γενικής Κυβέρνησης,
- τις εγγυήσεις που παρέχονται για τη στήριξη των τραπεζών,
- τις εγγυήσεις που σχετίζονται με δάνεια που χορηγούνται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων,

- τις εγγυήσεις που χορηγούνται για φυσικές καταστροφές σε ιδιώτες και επιχειρήσεις που έχουν αποδεδειγμένα υποστεί ζημιές (μείον τυχόν ποσά που εισέπραξαν ως ασφαλιστική αποζημίωση), μέχρι του ποσού των 30 εκατ. ευρώ.

Για το έτος 2017 τα στοιχεία των εγγυήσεων εκτιμάται να διαμορφωθούν ως εξής (πίνακας 4.9 και διάγραμμα 4.8):

- Οι εγγυήσεις θα κυμανθούν στο 0,15% του ΑΕΠ, έναντι 0,09% το 2016.
- Οι καταπτώσεις αναμένεται να διαμορφωθούν στο 0,38% του ΑΕΠ, έναντι 0,24% το 2016.
- Το ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο αναμένεται να διαμορφωθεί στο 6,7% του ΑΕΠ, έναντι 7,5% το 2016.

Επισημαίνεται ότι τα στοιχεία του πίνακα 4.9 και του διαγράμματος 4.8 δεν περιλαμβάνουν τις εγγυήσεις που έχουν παρασχεθεί προς τα πιστωτικά ιδρύματα τόσο στο πλαίσιο της ενίσχυσης της ρευστότητάς τους όσο και στο πλαίσιο του Προγράμματος Ενίσχυσης της Επιχειρηματικότητας.

Για το έτος 2018, η πολιτική εγγυήσεων εκτιμάται ότι θα συνεχίσει να υπόκειται στο ανωτέρω πλαίσιο κριτηρίων και στόχων της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης.

**Πίνακας 4.9 Εγγυήσεις, ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο, καταπτώσεις και προμήθειες εγγυήσεων κατά τα έτη 2000-2017
(σε εκατ. ευρώ)**

Έτος	Εγγυήσεις		Ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο		Καταπτώσεις		Έσοδα από προμήθειες εγγυήσεων του Δημοσίου και εισπράξεις από ΔΟΥ	Καταπτώσεις που τελικά βαρύνουν το Δημόσιο	
	(1)		(2)		(3)		(4)	(5) = (3)-(4)	
	1/1-31/12		την 31/12		1/1-31/12		1/1-31/12	1/1-31/12	
	Ποσά	Εγγυήσεις ως % του ΑΕΠ	Ποσά	Υπόλοιπο ως % του ΑΕΠ	Ποσά	Καταπτώσεις ως % του ΑΕΠ	Ποσά	Ποσά	Καταπτώσεις ως % του ΑΕΠ
2000	1.511,4	1,1	8.416,7	6,0	332,3	0,2	35,3	297,0	0,21
2001	1.011,0	0,7	8.819,3	5,8	366,7	0,2	45,8	320,9	0,21
2002	905,0	0,6	9.714,6	5,9	360,5	0,2	47,3	313,2	0,19
2003	1.545,5	0,9	12.143,4	6,8	293,6	0,2	66,4	227,2	0,13
2004	1.848,4	1,0	14.436,5	7,5	593,9	0,3	57,9	536,0	0,28
2005	1.628,2	0,8	16.200,5	8,1	373,9	0,2	51,2	322,7	0,16
2006	1.736,0	0,8	17.936,1	8,2	94,6	0,1	49,2	45,4	0,02
2007	1.656,6	0,7	19.929,0	8,6	42,3	0,02	57,3	-15,0	-0,01
2008	1.788,0	0,7	23.232,0	9,6	434,1	0,18	68,4	365,7	0,15
2009	1.563,7	0,7	25.586,6	10,8	704,8	0,30	70,7	634,1	0,27
2010	1.254,4	0,6	22.438,2	9,9	974,2	0,43	78,5	895,7	0,40
2011	1.804,9	0,9	19.950,8	9,6	1.442,0	0,70	135,8	1.306,2	0,63
2012	688,0	0,4	19.314,7	10,1	796,0	0,42	72,6	723,4	0,38
2013	634,7	0,4	17.234,4	9,5	877,5	0,49	170,0	707,5	0,39
2014	536,6	0,3	16.315,0	9,1	588,2	0,33	83,0	505,2	0,28
2015	65,0	0,04	15.121,2	8,6	702,1	0,40	72,0	630,1	0,36
2016	162,9	0,09	13.122,9	7,5	412,3	0,24	108,4	303,9	0,17
2017*	266,6	0,15	11.996,1	6,7	679,0	0,38	80,0	599,0	0,34

*Τα στοιχεία για το έτος 2017 αποτελούν εκτίμηση.

**Διάγραμμα 4.8 Εγγυήσεις, καταπτώσεις και ανεξόφλητο εγγυημένο υπόλοιπο κατά τα έτη 2000-2017
(ως % του ΑΕΠ)**

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών

Ενίσχυση ρευστότητας της οικονομίας

- Με την ψήφιση του ν.3723/2008 «Ενίσχυση της ρευστότητας της οικονομίας για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 250/Α'/9-12-2008) επιχειρήθηκε η προστασία της ελληνικής οικονομίας από τις επιπτώσεις της διεθνούς

κρίσης μέσω της ενίσχυσης της ρευστότητας του πιστωτικού συστήματος. Σκοπός ήταν να αποκτήσουν οι τράπεζες επιπλέον κεφάλαια για τη χορήγηση πιστώσεων στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις και να αμβλυνθούν οι πιέσεις στα επιτόκια χορηγήσεων.

Στα μέσα επίτευξης του ανωτέρω στόχου περιλαμβάνεται η παροχή της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου προς τις τράπεζες που έχουν λάβει άδεια λειτουργίας από την Τράπεζα της Ελλάδος και καλύπτουν το δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας που αυτή θέτει, για δάνεια που θα συναφθούν με ή χωρίς έκδοση τίτλων και θα έχουν διάρκεια από τρεις μήνες έως τρία έτη.

Στο πλαίσιο του παραπάνω νόμου, το ανώτατο ποσό εγγυήσεων είναι 85 δισ. ευρώ. Οι εγγυήσεις που είναι σε ισχύ στις 31/10/2017 ανέρχονται στο ποσό των 380 εκατ. ευρώ με δικαιούχο ένα (1) μόνο πιστωτικό ίδρυμα.

Σημειώνεται ότι οι εγγυήσεις παρουσιάζουν σημαντική μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος, καθώς το ύψος τους ήταν 3.880 εκατ. ευρώ στις 31/10/2016.

Η παραπάνω εγγύηση παρέχεται έναντι προμήθειας, η οποία αποτελεί έσοδο του Ελληνικού Δημοσίου. Συγκεκριμένα, για το έτος 2017, έχει εισπραχθεί το συνολικό ποσό των 13,8 εκατ. ευρώ κατά τους πρώτους δέκα μήνες του έτους.

Κατόπιν αυτών, το πλαίσιο ενίσχυσης των τραπεζών συνέβαλε αποφασιστικά στη διατήρηση της σταθερότητας και της ρευστότητάς τους.

- Σύμφωνα με τον ν.3845/2010 «Μέτρα για την εφαρμογή του μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας από τα κράτη-μέλη της Ζώνης του ευρώ και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο» (ΦΕΚ 65/Α'/6-5-2010) δόθηκε η δυνατότητα παροχής της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου στην Τράπεζα της Ελλάδος για κάλυψη πιστώσεων σε τράπεζες που εδρεύουν στην Ελλάδα και παραμένουν φερέγγυες, με σκοπό την αντιμετώπιση προσωρινών βραχυπρόθεσμων προβλημάτων ρευστότητας (Emergency Liquidity Assistance - ELA).

Στο πλαίσιο του παραπάνω νόμου, το ανώτατο ποσό εγγυήσεων ορίζεται σε 60 δισ. ευρώ. Οι εγγυήσεις που είναι σε ισχύ ανέρχονται στο ποσό των 26 δισ. ευρώ.

Η Τράπεζα της Ελλάδος καθορίζει και εισπράττει από τις τράπεζες με τις οποίες καταρτίζει τις συμβάσεις παροχής πίστωσης προμήθεια, την οποία πιστώνει σε λογαριασμό του Ελληνικού Δημοσίου. Μέχρι σήμερα, για το έτος 2017 έχει εισπραχθεί το συνολικό ποσό των 79 εκατ. ευρώ περίπου.

- Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων στο πλαίσιο του προγράμματος ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας χορηγεί δάνεια στα τραπεζικά ιδρύματα με αποκλειστικό σκοπό τη χρηματοδότηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Με βάση το πρόγραμμα αυτό, έχουν μέχρι σήμερα παρασχεθεί εγγυήσεις προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων για την κάλυψη δανείων συνολικού ποσού 1.010 εκατ. ευρώ. Το ανεξόφλητο υπόλοιπο αυτών των δανείων είναι 911,3 εκατ. ευρώ και έχει εισπραχθεί προμήθεια 4,6 εκατ. ευρώ μέχρι τις 30/9/2017.

- Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων έχει θέσει σε εφαρμογή το πρόγραμμα Ενίσχυσης της Χρηματοδότησης του Εμπορίου (Trade Finance Facility), ένα νέο εργαλείο βραχυπρόθεσμης εγγύησης, προσφέροντας έως και 500 εκατ. ευρώ για τη στήριξη του διεθνούς εμπορίου των ελληνικών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Με βάση το πρόγραμμα αυτό έχει μέχρι σήμερα παρασχεθεί εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου προς την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων συνολικού ποσού 10 εκατ. ευρώ.

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ – ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

Το Ελληνικό Δημόσιο έχει εκπονήσει και υλοποιεί ένα φιλόδοξο πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων και αξιοποίησης της περιουσίας του, κύριος στόχος του οποίου είναι η προσέλκυση σημαντικών κεφαλαίων για την επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας και την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης.

Η σχεδιασμένη μεταφορά επιλεγμένων περιουσιακών στοιχείων στον ιδιωτικό τομέα θα ωφελήσει πολλαπλά την ελληνική οικονομία με:

- την άμεση μείωση του δημόσιου χρέους, από τις χρηματικές προσόδους του προγράμματος ιδιωτικοποίησης,
- τη μείωση-εξάλειψη της κρατικής χρηματοδότησης, οποιασδήποτε μορφής, προς τους αντίστοιχους φορείς και τη συνεπακόλουθη μείωση των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού,
- το άνοιγμα των αγορών και την ενίσχυση του ανταγωνισμού,
- την αξιοποίησή τους, η οποία θα συμβάλλει στην ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας και ιδιαίτερα της περιφέρειας, με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την αύξηση των φορολογικών εσόδων.

Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας

Η Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ) ιδρύθηκε τον Μάιο του 2016, σε μια περίοδο κατά την οποία πρωταρχικός στόχος της οικονομικής πολιτικής ήταν η επίτευξη και διασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας. Η Εταιρεία εξυπηρετεί ειδικό δημόσιο σκοπό, γεγονός που σημαίνει ότι οι απαιτήσεις για διαφάνεια, κοινωνική αποτελεσματικότητα και λογοδοσία, αξιοκρατία και αποδεδειγμένη ανταποδοτικότητα προς τους πολίτες της χώρας είναι ιδιαίτερα αυξημένες και αφορούν κάθε έκφανση της λειτουργίας της.

Δεδομένου ότι η πορεία ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας αναμένεται να εδραιωθεί κατά το τρέχον έτος και να επιταχυνθεί περαιτέρω το 2018, ο ρόλος της ΕΕΣΥΠ σε αυτό το πλαίσιο είναι σημαντικός. Κάτω από την στέγη της εξάλλου, έχουν ενταχθεί δημόσιες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε κομβικούς τομείς της εθνικής οικονομίας οι οποίες μπορούν να επηρεάσουν θετικά τις επενδυτικές και καταναλωτικές αποφάσεις του ιδιωτικού τομέα, καθώς και άλλα κρίσιμα μεγέθη όπως η ιδιωτική κατανάλωση, ο σχηματισμός παγίου κεφαλαίου, η απασχόληση, η πρόσβαση σε χρηματοδότηση και η εν γένει ανταγωνιστικότητα και εξωστρέφεια της ελληνικής οικονομίας. Επιπλέον, υπό την διαχείριση της εταιρείας έχει ενταχθεί ένας σημαντικός αριθμός ακινήτων της ιδιωτικής περιουσίας του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος είναι ικανός να δημιουργήσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την επίτευξη τοπικών ή ευρύτερων οικονομικών κλίμακας με στόχο τη γενικότερη ανάπτυξη.

Στόχος είναι η ΕΕΣΥΠ να αποτελέσει τον φορέα που:

- α) θα αποτυπώσει συνολικά και με διαφάνεια την περιουσία του ελληνικού δημοσίου,
- β) θα διαμορφώσει και θα υλοποιήσει σχέδια διαχείρισης των περιουσιακών στοιχείων που θα αξιοποιούν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα,
- γ) θα αποτελέσει εχέγγυο για την αύξηση της αξίας τους, την παραγωγή οικονομικών αποτελεσμάτων για το δημόσιο, και την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών στους πολίτες
- δ) θα υποστηρίξει τη μετάβαση σε ένα νέο βιώσιμο μοντέλο δίκαιης ανάπτυξης

Η θέση της Εταιρείας στην ελληνική οικονομία και η σχέση της με τον ιδιωτικό τομέα μπορεί επιπλέον να συνδράμει καθοριστικά στο να αναδειχθούν νέα επιχειρηματικά μοντέλα, να μετασηματισθούν αλυσίδες αξίας και να αναδιαρθρωθούν τομείς της οικονομίας, ώστε να ανταπεξέλθουν στις νέες συνθήκες.

Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου

Το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ανταποκρινόμενο στις συνθήκες της αγοράς, με γνώμονα τη διαφάνεια και το δημόσιο συμφέρον, διαμορφώνει τους καλύτερους δυνατούς όρους που θα συμβάλλουν στη μεγιστοποίηση των ωφελειών για το ελληνικό δημόσιο. Προς αυτήν την κατεύθυνση, ένα ευρύ χαρτοφυλάκιο περιουσιακών στοιχείων έχει μεταφερθεί στο Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) από τη σύστασή του, την 1^η Ιουλίου 2011, και περιλαμβάνει:

- ακίνητα του δημόσιου τομέα, τα οποία διαχειρίζονται δημόσιες κτηματικές υπηρεσίες, η ΕΤΑΔ ΑΕ, ΔΕΚΟ ή διάφορα Υπουργεία,
- υποδομές διαθέσιμες για χρήση, στις οποίες εντάσσονται μαρίνες, λιμάνια, αεροδρόμια, αυτοκινητόδρομοι,
- ενέργεια, στην οποία εντάσσονται περιουσιακά στοιχεία των κλάδων διανομής-αποθήκευσης αερίου, διύλισης πετρελαίου και παραγωγής ηλεκτρισμού και
- λοιπά περιουσιακά στοιχεία, στα οποία περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων οι μετοχές εταιρειών τυχερών παιχνιδιών, των ΟΛΠ και ΟΛΘ, των ΤΡΑΙΝΟΣΕ και ΕΕΣΣΤΥ, τραπεζών, οι άδειες εκμετάλλευσης των κρατικών λαχείων και χρήσης ραδιοσυχνοτήτων, κ.τλ..

Αξιίζει να επισημανθεί ότι το ΤΑΙΠΕΔ υλοποιεί ένα ευρύ πρόγραμμα αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου. Πολλά από τα περιουσιακά στοιχεία είναι εδαφικές εκτάσεις, για τις οποίες απαιτείται σημαντικός χρόνος προετοιμασίας προς αξιοποίηση. Σημαντικά έσοδα προήλθαν από ένα μεγάλο αριθμό ακινήτων μέχρι σήμερα, ενώ από το 2016 στο ΤΑΙΠΕΔ παραμένουν περί τα 70 σημαντικά ακίνητα, τα οποία είναι ώριμα προς αξιοποίηση.

Κατά τη λειτουργία του Ταμείου από το 2011 έως και το 2017: α) υλοποιήθηκαν 38 έργα αποκρατικοποιήσεων με την υποβολή δεσμευτικών προσφορών συνολικής αξίας 7.757,49 εκατ. ευρώ και β) εισπράχθηκαν - σε ταμειακή βάση-έσοδα από ολοκληρωμένες συναλλαγές συνολικής αξίας 4.737,677 εκατ. ευρώ (Πίνακας 5.1).

Πιο συγκεκριμένα:

- Ολοκληρώθηκε το 2016 ο διαγωνισμός για την πώληση του 100% των μετοχών της ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ. Το συνολικό τίμημα ύψους 45 εκατ. ευρώ εισπράχθηκε το 2017.
- Η παραχώρηση των 14 περιφερειακών αεροδρομίων για 40+10 έτη ολοκληρώθηκε εντός του 2017 με αντίτιμο ύψους 1.234 εκατ. ευρώ. Επιπλέον του τιμήματος των 1.234 εκατ. ευρώ, θα καταβάλλεται ετήσιο τέλος παραχώρησης της τάξεως των 22,9 εκατ. ευρώ για 40 έτη.
- Ολοκληρώθηκε η επέκταση της σύμβασης για το Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών «Ελ.Βενιζέλος» και αναμένεται η 1^η δόση εντός του 2017.
- Ολοκληρώθηκε η αξιοποίηση επιλεγμένων ακινήτων και εκτάσεων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.
- Ο διαγωνισμός της πώλησης του 66% της ΔΕΣΦΑ ΑΕ εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί στις αρχές του 2018, οπότε και αναμένεται να εισπραχθεί το αντίστοιχο τίμημα.
- Αναμένεται το τέλος της διαδικασίας πλήρωσης των αναβλητικών αιρέσεων για την ολοκλήρωση της συναλλαγής που αφορά στην πώληση του 100% των μετοχών της Ελληνικό ΑΕ. Η πρώτη δόση του τιμήματος αναμένεται να καταβληθεί το 2018.
- Ο διαγωνισμός για την πώληση του 67% των μετοχών του Οργανισμού Λιμένος Θεσσαλονίκης βρίσκεται στην τελική φάση ολοκλήρωσης και το τίμημα θα καταβληθεί στις αρχές του 2018.
- Ο διαγωνισμός για την αξιοποίηση του ακινήτου Castello Bibelli στην Κέρκυρα βρίσκεται στο τελικό στάδιο ολοκλήρωσης και το τίμημα θα καταβληθεί το 2018.

**Πίνακας 5.1 Έσοδα από αποκρατικοποιήσεις
(σε εκατ. ευρώ)**

Έργο	Συνολικό Τίμημα	Καταβεβ λημένο	Ολοκλ ήρωση συναλ λαγής	Δόσεις / Τέλη Παραχώρησης							
				2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Χορήγηση δικαιωμάτων χρήσεως ραδιοσυχνοτήτων	393,5	424,5	2011	316,7				34,2	35,9	37,7	100,0
Πώληση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας παιγνιομηχανημάτων (VLTs)	560,0	560,0	2011	474,0		86,0					
Επέκταση διάρκειας σύμβασης δικαιώματος διεξαγωγής παιγνίων μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου και ΟΠΑΠ για 10 χρόνια	375,0	375,0	2011	375,0							
Μετοχές ΕΤΕ - ALPHA - ΠΕΙΡΑΙΩΣ	14,7	14,7	2012		5,2	9,5					
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Λονδίνο, Τασκένδη, Βρυξέλλες)	30,3	30,3	2013			30,3					
Πώληση άδειας Κρατικών Λαχείων**	490,0	190,0	2013			190,0					
Πώληση 33% μετοχών ΟΠΑΠ	652,0	634,0	2013			622,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Μετοχές ΟΠΑΠ	21,6	21,6	2013			21,6					
Εκμίσθωση για 90 έτη του κτιρίου Διεθνούς Κέντρου Ραδιοτηλεόρασης (IBC)	81,0	81,0	2013			81,0					
E-AUCTION I	11,045	10,593	2013				8,0	1,9	0,368	0,3	
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Ντίσελντορφ)	0,8	0,8	2014				0,8				
Παλιούρι	14,0	14,0	2014				7,0	3,0	2,0	2,0	
Ψηφιακό Μέρισμα	385,0	361,67	2014				114,0	189,8	29,6	28,27	26,9
Πώληση και επαναμίσθωση επιλεγμένων κτιρίων του Δημοσίου (28 ακίνητα)	261,3	261,3	2014				261,3				
E-AUCTION II	1,8	1,058	2014					0,5	0,3	0,3	
E-AUCTION III	8,5	6,9	2015					5,3	0,8	0,8	
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Βελιγράδι)	2,4	2,4	2015				2,4				
Ξενία Σκιάθου	2,6	2,6	2015					2,6			
Άγιος Ιωάννης	9,6	9,6	2015					9,6			
Αμοιβαίο Ιπποδρομικό Στοιχείο	40,5	40,5	2015					8,1	12,2	20,2	2,0
E-AUCTION IV	0,44	0,256	2015					0,10	0,16	0,05	
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Νέα Υόρκη, Ουάσιγκτον)	10,6	10,6	2016						10,6		
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Ρώμη, Ερεβάν)	10,8	10,8	2016						10,8		
Πώληση επιλεγμένων κτιρίων εξωτερικού (Λουμπλιάνα)	0,6	0,6	2016						0,6		

**Πίνακας 5.1 Έσοδα από αποκρατικοποιήσεις
(σε εκατ. ευρώ)**

Έργο	Συνολικό Τίμημα	Καταβεβ λημένο	Ολοκ λήρωση συναλ λαγής	Δόσεις / Τέλη Παραχώρησης							
				2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Οργανισμός Λιμένος Πειραιά (51% + 16%)	368,5	280,5	2016						280,5		
E-AUCTION VI	18,514	3,8	2016						3,8	3,7	
Αστήρ Βουλιαγμένης	95,0	95,0	2016						95,0		
Κασσιώπη	23,0	10,0	2016						10,0	3,0	3,0
Αγορά Μοδιάνο, Θεσσαλονίκη	1,90	0,76	2016						0,38	0,38	0,38
Πώληση 2 Airbus	3,84	3,84	2016						3,84		
E-AUCTION V	0,831	-	2017							0,8	
Περιφερειακά Αεροδρόμια	2.150,0	1.234,0	2017							1.234,0	23,0
Αφάντου, Ρόδος	42,1	-	2016							27,5	21,0
Αξιοποίηση έκτασης Ελληνικού	915,0	-	2016								300,0
ΤΡΑΙΝΟΣΕ	45,0	45,0	2017							45,0	
ΕΕΣΣΤΥ*	5,0	-	2018								5,0
ΟΛΘ	231,92	-	2018								231,92
ΟΤΕ 5%*	250,0	-	2018								250,0
ΕΓΝΑΤΙΑ ΟΔΟΣ*	50,0	-	2018								50,0
ΕΛΠΕ*	500,0	-	2018								500,0
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών - Επέκταση	483,8	-	2017							240,0	
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών - 30%*	500,0	-	2018								500,0
ΕΥΑΘ*	35,0	-	2018								35,0
ΔΕΗ*	100,0	-	2018								100,0
ΔΕΠΑ*	250,0	-	2018								250,0
ΔΕΣΦΑ*	188,0	-	2018								188,0
ΕΥΔΑΠ*	64,0	-	2018								64,0
Λοιπά ακίνητα*	110,0	-	2017								31,0
E-AUCTION VI*	20,0	-	2017							9,75	
ΜΙΚΡΟΙ ΛΙΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΜΑΡΙΝΕΣ*	66,4	-	2018								28,0
E-AUCTION VIII*	35,7	-	2018								24,8
Σύνολο έργων:52	9.931,59	4.737,7		1.16	5,2	1.04	394,	260,	499,	1.656,	2.736
				5,7		0,4	1	6	8	7	,9

* 14 έργα για τα οποία δεν έχουν υποβληθεί δεσμευτικές προσφορές. Το ποσό ύψους 2.174,1 εκατ. ευρώ προέρχεται από εκτιμήσεις.

** Από το ποσό των 490 εκατ. ευρώ, τα 300 εκατ. ευρώ αποδόθηκαν απευθείας στο Ελληνικό Δημόσιο.

Επιπλέον βρίσκονται σε εξέλιξη οι ακόλουθοι διαγωνισμοί περιουσιακών στοιχείων:

- η πώληση του 100% των μετοχών της ΕΕΣΣΤΥ,
- η μακροχρόνια παραχώρηση του δικαιώματος λειτουργίας, συντήρησης και εκμετάλλευσης του αυτοκινητοδρόμου «Εγνατία Οδός» και των επί του αυτοκινητοδρόμου τριών Κάθετων Αξόνων,
- η παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης, λειτουργίας, διαχείρισης και εκμετάλλευσης των Μαρίνων Χίου, Πύλου, Θεσσαλονίκης (Αρετσού, Καλαμαριά) και Αλίμου.

Τα συνολικά έσοδα για το 2018, τα οποία αναμένεται να πραγματοποιηθούν από το ΤΑΙΠΕΔ, ανέρχονται σε 2.736,9 εκατ. ευρώ, όπως παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Στόχος εσόδων* 2018	(σε εκατ. ευρώ)
1 Προσδοκώμενα έσοδα από διαγωνισμούς, για τους οποίους έχουν υποβληθεί δεσμευτικές προσφορές, με αναμενόμενη πρώτη εκταμίευση το 2018	613,00
2 Έσοδα από καταβολές δόσεων, ολοκληρωμένων συναλλαγών προηγούμενων ετών (έως 2017)	111,98
3 Εκτιμώμενα έσοδα από διαγωνισμούς έργων, οι οποίοι αναμένεται να ολοκληρωθούν το 2018	2.011,92
Σύνολο εκτιμώμενων (εισπραχθέντων) εσόδων 2017	2.736,90

* σε ταμειακή βάση

Ακολουθούν πίνακες με το μετοχολόγιο ΤΑΙΠΕΔ (Πίνακας 5.2)

Πίνακας 5.2 Μετοχολόγιο Ταμείου Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ΑΕ

(αφορά μετοχές κυριότητας ΕΔ που περιλαμβάνονται στο Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων και μεταφέρθηκαν με απόφαση της ΔΕΑΑ στο ΤΑΙΠΕΔ ΑΕ σύμφωνα με το Ν. 3986/2011)

ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΑ			
Εταιρεία	Συνολικός αριθμός μετοχών	Αριθμός μετοχών κυριότητας ΤΑΙΠΕΔ	Ποσοστό ΤΑΙΠΕΔ επί του ΜΚ (%)
Ελληνικά Πετρέλαια ΑΕ	305.635.185	108.430.304	35,48
ΕΥΑΘ	36.300.000	26.868.000	74,02
ΕΥΔΑΠ	106.500.000	29.074.500	27,30
ΟΛΘ	10.080.000	7.486.194	74,27
ΟΛΠ	25.000.000	1.784.440*	7,14
ΔΕΗ	232.000.000	39.440.000	17,00
ΟΤΕ	490.150.389	24.507.520	5,00**
* Οι υπόλοιπες 4.000.000 μετοχές που κατείχε το ΤΑΙΠΕΔ έχουν κατατεθεί σε λογαριασμό μεσεγγύησης και το ΤΑΙΠΕΔ διατηρεί μόνο το δικαίωμα ψήφου.			
** Το Ελληνικό Δημόσιο ασκεί το δικαίωμα ψήφου.			
ΜΗ ΕΙΣΗΓΜΕΝΕΣ ΣΤΟ ΧΑ			
Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας ΤΑΙΠΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΤΑΙΠΕΔ επί του ΜΚ (%)
Ελληνικό ΑΕ	3.800.000	3.800.000	100,00
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ	300.000.000	90.000.000	30,00
ΛΑΡΚΟ	109.327.663	60.337.942	55,19
ΔΕΠΑ ΑΕ	991.238.046	644.304.730	65,00
Οργανισμός Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος (ΟΔΙΕ) ΑΕ (σε εκκαθάριση)	109.512.066	109.512.066	100,00
ΕΕΣΣΤΥ ΑΕ	64.421.500	64.421.500	100,00
Οργανισμός Λιμένος Αλεξανδρούπολης	1.354.741	1.354.741	100,00
Οργανισμός Λιμένος Βόλου	8.192.157	8.192.157	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ελευσίνας	895.400	895.400	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ηγουμενίτσας	9.783.640	9.783.640	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ηρακλείου	1.533.515	1.533.515	100,00
Οργανισμός Λιμένος Καβάλας	7.605.775	7.605.775	100,00
Οργανισμός Λιμένος Κέρκυρας	2.500.206	2.500.206	100,00
Οργανισμός Λιμένος Λαυρίου	303.051	303.051	100,00
Οργανισμός Λιμένος Πατρών	17.389.590	17.389.590	100,00
Οργανισμός Λιμένος Ραφήνας	864.090	864.090	100,00

Πηγή: ΤΑΙΠΕΔ και Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι βρίσκεται υπό συζήτηση το θέμα της μεταφοράς των μετοχών των ΔΕΚΟ, από το ΤΑΙΠΕΔ στην θυγατρική ΕΔΗΣ της Ελληνικής Εταιρείας Συμμετοχών και Περιουσίας ΑΕ.

Πίνακας 5.3 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου Προνομιούχες μετοχές άρθρου 1 του ν. 3723/2008

Πιστωτικό ίδρυμα	Προνομιούχες μετοχές (ποσά σε ευρώ)
EFG Eurobank	950.125.000,00
AtticaBank	100.199.999,90
Σύνολο (Α)	1.050.324.999,90
Πιστωτικά ιδρύματα υπό ειδική εκκαθάριση	
Πανελλήνια Τράπεζα	28.300.000,00
ProtonBank	79.999.995,79
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	224.960.000,00
FBB-ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ	50.000.000,00
Σύνολο (Β)	383.259.995,79
Σύνολο (Α)+(Β)	1.433.584.995,69

Πηγή: Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

Πίνακας 5.4 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου Εισηγμένες στο ΧΑ

Εταιρεία	Συνολικός αριθμός μετοχών	Αριθμός μετοχών κυριότητας ΕΔ	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
ΔΕΗ*	232.000.000	79.165.114	34,12
ΟΤΕ	490.150.389	4.901.507	1,00
ΕΥΔΑΠ*	106.500.000	36.245.240	34,03
Τράπεζα Ελλάδος	19.864.886	1.774.088	8,93
ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ	71.082.707	742	0,00
ΥΓΕΙΑ	305.732.436	33.660	0,01
ΚΑΕ (FOLLI FOLLIE GROUP) *	66.948.210	643.887	0,96
NUTRIART ABEE	42.501.273	140.784	0,33
TITAN	77.063.568	30.464	0,04
ΠΕΤΖΕΤΑΚΙΣ ΑΕ	25.583.146	128.857	0,50
ΑΤΤΙΚΑ ΑΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	191.660.320	110	0,00
ΚΕΚΡΟΨ	13.202.756	1.888	0,01
ΚΕΡΑΜΕΙΑ ΑΛΛΑΤΙΝΗ-ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ	24.619.524	317.887	1,29

Πηγή: Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

* Εταιρείες που θα μεταβιβαστούν στην ΕΔΗΣ,(αρ.2 ν.4425/2016 παράρτημα Ε' (Α'185) και αρ.81 ν.4472/2017 (Α'74)), όταν η Εταιρεία, η οποία είναι άμεση θυγατρική της ΕΕΣΥΠ ΑΕ, αποκτήσει νομική προσωπικότητα (παρ. 2 αρ.184 ν.4389/2016 (Α'94)).

**Πίνακας 5.5 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου
Μη εισηγμένες στο ΧΑ**

Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας του ΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
ΑΜΥΝΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ			
Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία (ΕΑΒ) ΑΕ	1.224.492.240	1.220.887.440	99,71
Ελληνικά Αμυντικά Συστήματα (ΕΑΣ) ΑΒΕΕ	1.361.625.277	1.360.700.237	99,93
ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ			
ΑΤΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΑΕ*	4.049.336.645	4.049.336.645	100,00
Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθήνας (ΟΑΣΑ)*	2.346.984.747	2.346.984.747	100,00
Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ)*	4.799.198.400	4.799.198.400	100,00
ΚΤΗΜΑΤΙΚΕΣ			
Κτιριακές Υποδομές ΑΕ (Συγχώνευση ΟΣΚ, ΔΕΠΑΝΟΜ και ΘΕΜΙΣ)*	532.560.824	532.560.824	100,00
Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση (ΕΚΧΑ)	1.030.080.130	1.030.080.130	100,00
ΔΙΑΦΟΡΕΣ			
ΔΕΘ-ΗΕΛΕΧΡΟ ΑΕ*	136.747.600	136.747.600	100,00
Δημόσια Εταιρεία Συμμετοχών Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας ΑΕ (ΑΔΜΗΕ)	297.000.000	297.000.000	100,00
ΑΕ Εκμεταλλεύσεως Ακινήτων	1.126.910	439.495	39,00
Ανώνυμη Εταιρεία Διώρυγας Κορίνθου (ΑΕΔΙΚ) *	11.818.950	11.818.950	100,00
Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών ΑΕ*	300.000.000	75.000.000	25,00
Ελληνικές Αλυκές ΑΕ*	6.966.167	3.844.627	55,19
Ελληνικό Φεστιβάλ ΑΕ	210.000	210.000	100,00
ΕΡΤ ΑΕ	5.000.000	5.000.000	100,00
Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛΤΑ) ΑΕ*	340.814.324	306.732.892	90,00
ΕΤΒΑ Βιομηχανικές Περιοχές (ΕΤΒΑ ΒΙΠΕ) ΑΕ*	191.155.200	66.904.320	35,00
Κεντρική Αγορά Θεσσαλονίκης (ΚΑΘ) ΑΕ*	18.953.760	18.953.760	100,00
Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ (Συγχώνευση με Ψηφιακές Ενισχύσεις ΑΕ)	7.017.500	7.017.500	100,00
Οργανισμός Κεντρικής Αγοράς Αθηνών (ΟΚΑΑ) ΑΕ (Συγχώνευση με ΕΤΑΝΑΛ) *	37.667.065	37.667.065	100,00
Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ πρώην ΤΕΜΠΜΕ)	942.479.700	942.479.700	100,00
Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας ΑΕ	60.000	60.000	100,00
Εγνατία Οδός ΑΕ	6.900.000.000	6.900.000.000	100,00
Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (ΜΟΔ) ΑΕ	129.140	129.140	100,00
ΑΕ Μονάδων Υγείας (ΑΕΜΥ ΑΕ)	12.000.000	12.000.000	100,00
Ελληνική Εταιρεία Επενδύσεων & Εξωτερικού Εμπορίου ΑΕ – Enterprise Greece Invest & Trade (πρώην InvestinGreece ΑΕ, ΕΛΚΕ)	293.400	293.400	100,00

**Πίνακας 5.5 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου
Μη εισηγμένες στο ΧΑ**

Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας του ΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
Εταιρεία Διαχείρισης Ειδικού Κεφαλαίου ΤΑΠ-ΟΤΕ (ΕΔΕΚΤ ΟΤΕ) ΑΕΠΕΥ	300.000	15.000	5,00
Ελληνική Εταιρεία Διαχείρισης Δικαιωμάτων Πνευματικής και Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας Ελληνικού Δημοσίου ΑΕ	45.000.000	45.000.000	100,00
Λειτουργός Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΛΑΓΗΕ) ΑΕ (πρώην ΔΕΣΜΗΕ ΑΕ)	293.500	293.500	100,00
Οργανισμός Ανάπτυξης Κρήτης (ΟΑΚ) ΑΕ	532.800	271.728	51,00
Οργανισμός Λιμένων νομού Εύβοιας (ΟΛΝΕ) ΑΕ	4.092.714	4.092.714	100,00
Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) ΑΕ	2.000.000	480.000	24,00
Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση Κοινωνικής Ασφάλισης (ΗΔΙΚΑ) ΑΕ	3.000.000	3.000.000	100,00
Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων – Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων (ΑΠΕ-ΜΠΕ) ΑΕ	5.820.170	5.820.170	100,00
Δημοτική Επιχείρηση Λίμνης Ιωαννίνων ΑΕ	228.212	24.710	10,83
ΚΑΪΡ Ρόδου	576.721	21.694	3,76
Εταιρείες Ομίλου Σαρακάκη (μεταφορά από χαρτοφυλάκιο ΔΕΚΑ ΑΕ):			
- Απόλλων ΑΕ Μεσιτείας Ασφαλίσεων	74.000	560	0,76
- Γενική Αυτοκινήτων ΑΕΒΕ	14.680.040	50.320	0,34
- Αφοι Σαρακάκη ΑΕΒΜΕ	30.070.790	1.160	0,004
- Σαρακάκης Λιανική ΑΕΒΕ	27.523.100	880	0,003
- ΙΑΣΩΝ ΑΒΕΕ	22.919.651	9.378	0,04
- Σαρακάκης Σέντερ ΑΕΤΕ	15.806.040	237.590	1,50
- Κτηματική και Ναυτική ΑΕ	6.814.670	221.510	3,25
Κέντρο Τεκμηρίωσης και Κοστολόγησης Νοσοκομειακών Υπηρεσιών (ΚΕΤΕΚΝΥ) ΑΕ	1.000.000	1.000.000	100,00
Ελληνική Διαχειριστική Εταιρεία Υδρογονανθράκων ΑΕ (ΕΔΕΥ ΑΕ)	1.000.000	1.000.000	100,00
Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας (ΕΕΣΥΠ ΑΕ)	10.000.000	10.000.000	100,00
Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας Ελληνικού Δημοσίου ΑΕ**	30.000.000	30.000.000	100,00
Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου (ΕΤΑΔ) ΑΕ (Συγχώνευση ΚΕΔ και ΕΤΑ) **	308.550.000	308.550.000	100,00
Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας**	42.163.557.748	42.163.557.748	100,00
ΓΑΙΑΟΣΕ	42.149.200	42.149.200	100,00
(συνεχίζεται)			
(συνέχεια)			
Εταιρεία Αξιοποίησης Εκκλησιαστικής Ακίνητης Περιουσίας (ΕΑΕΑΠ)	300.000	150.000	50,00
Εταιρεία Βιομηχανικής Έρευνας & Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Εργαστηριακών δοκιμών, Πιστοποίησης και Ποιότητας ΑΕ (ΕΒΕΤΑΜ) ΑΕ (συγχώνευση με ΕΚΕΠΥ, ΕΤΑΚΕΙ και ΕΛΟΤ)	5.159.200	4.516.700	87,55
Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)	473.751.262	473.751.262	100,00
ΦΟΙΝΙΞ GROUPAMA	22.074.640	365	0,00

**Πίνακας 5.5 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου
Μη εισηγμένες στο ΧΑ**

Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας του ΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
ΕΠΟΠΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ			
Εθνικό Δίκτυο Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΔΕΤ)	25.850.000	25.850.000	100,00
Επιστημονικό Πάρκο Πατρών (ΕΠΠ)	6.603.081	6.603.081	100,00
ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΗΛΘΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ ΕΟΜΜΕΧ			
Βιοτεχνικό Πάρκο Θεσπρωτίας (ΒΙΟΠΑΘΕ) ΑΕ	1.358.876	161.425	11,88
Εθνικό Κέντρο Αξιολόγησης της Ποιότητας και της Τεχνολογίας στην Υγεία (πρώην ΕΚΕΒΥΛ) ΑΕ (ΕΚΑΠΤΥ)	1.266.000	149.599	11,82
Βιοτεχνικό Πάρκο Γρεβενών (ΒΙΟΠΑΓΡΕ) ΑΕ	175.800	3.516	2,00
Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων ΑΕ	60.000	17.400	29,00
Κέντρο Παραδοσιακής Βιοτεχνίας Ιωαννίνων (ΚΕΠΑΒΙ) ΑΕ	147.000	6.027	4,10
Εκθετήριο Δημοπρατήριο Γούνας ΑΕ	319.680	1.305	0,41
ΥΠΟ ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ (Αρ. 14α ν. 3429/2005)			
Ολυμπιακές Αερογραμμές	130.385.000	130.385.000	100,00
Ολυμπιακή Αεροπορία Υπηρεσίες	354.946.354	354.946.354	100,00
Ελληνική Βιομηχανία Οχημάτων (ΕΛΒΟ) ΑΒΕ*	115.790.000	98.987.900	85,49
Ελληνικά Συστήματα Παραγωγής Πολιτικών Προϊόντων ΑΒΕΕ	21.166.191	21.138.740	99,87
ΥΠΟ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ			
<i>Πιστωτικά ιδρύματα</i>			
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος	1.050.573.329	973.710.056	92,68
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	1.052.524.067	358.313.165	34,04
<i>Λοιπές</i>			
Ελληνική Αναπτυξιακή Εταιρεία Επενδύσεων (ΕΑΕΕ) ΑΕ	26.208.640	26.208.640	100,00
ΑΓΡΟΓΗ Α.Ε.	5.870.000	5.870.000	100,00
Δημόσια Επιχείρηση Πολεοδομίας και Στέγασης (ΔΕΠΟΣ) ΑΕ	24.541.982	24.541.982	100,00
Ιχθυοκαλλιεργητικό Κέντρο Αχελώου (ΙΧΘΥΚΑ) ΑΕ	3.827.944	2.148.625	56,13
ΑΤΕ Τεχνική Πληροφορική	4.049.896	280.565	6,93
Νέα Ανώνυμη Εταιρεία Διώρυγος Κορίνθου (ΝΑΕΔΚ)	395.833	294.104	74,30
Εταιρεία Τεχνολογικής Ανάπτυξης Τροφίμων (ΕΤΑΤ) ΑΕ	505.000	502.475	99,50
Ταμείο Εθνικής Οδοποιίας (ΤΕΟ) ΑΕ	56.407.000	56.407.000	100,00
Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων και Αναπλάσεις ΑΕ	121.449.478	121.449.478	100,00
Ελληνικός Οργανισμός Εξωτερικού Εμπορίου (ΟΠΕ) ΑΕ	623.797	424.182	68,00
ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΕΓΑ	51.365.564	4.375	0,01

Πίνακας 5.5 Μετοχολόγιο Ελληνικού Δημοσίου Μη εισηγμένες στο ΧΑ

Εταιρεία	Συνολικό μετοχικό κεφάλαιο (σε ευρώ)	Μετοχικό κεφάλαιο κυριότητας του ΕΔ (σε ευρώ)	Ποσοστό ΕΔ επί του ΜΚ (%)
Ελληνικό Κέντρο Τεχνολογίας και Σχεδιασμού (ΕΛΚΕΔΕ) ΑΕ (προήλθε από κατάργηση ΕΟΜΜΕΧ)	452.577	230.860	51,01
Ελληνικό Κέντρο Αργιλομάζης (ΕΛΚΕΑ) ΑΕ (προήλθε από κατάργηση ΕΟΜΜΕΧ)	1.444.393	1.092.539	75,64
Ελληνικό Κέντρο Αργυροχρυσοχοιάς (ΕΛΚΑ) ΑΕ (προήλθε από κατάργηση ΕΟΜΜΕΧ)	58.700	38.713	65,95
Κέντρο Ελληνικής Γούνας (ΚΕΓ) ΑΕ (προήλθε από κατάργηση ΕΟΜΜΕΧ)	58.600	29.886	51,00
Ελληνικά Συστήματα Πληροφορικής (ΕΛΣΥΠ) ΑΕ (προήλθε από κατάργηση ΕΟΜΜΕΧ)	784.552	159.892	20,38

Πηγή: Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

* Εταιρείες που θα μεταβιβαστούν στην ΕΔΗΣ (ν.4389/2016 παράρτημα Δ (Α'94), αρ.2 ν.4425/2016 παράρτημα Ε'(Α'185), αρ.81 ν. 4472/2017 παράρτημα ΣΤ (Α'74), όταν η Εταιρεία, η οποία είναι άμεση θυγατρική της ΕΕΣΥΠ ΑΕ, αποκτήσει νομική προσωπικότητα (παρ.2 αρ.184 ν.4389/2016 (Α'94))

** Άμεσα Θυγατρικές Εταιρείες της ΕΕΣΥΠ (παρ.1 αρ.188 ν.4389/2016 (Α'94))

Γενική Γραμματεία Δημόσιας Περιουσίας

Η Κυβέρνηση προωθεί σταθερά μία πολιτική ορθολογικής διαχείρισης και στοχευμένης αξιοποίησης της περιουσίας του Δημοσίου, η οποία μπορεί να εξασφαλίσει σημαντικά και σταθερά έσοδα για το Δημόσιο σε μακροχρόνια βάση, να μειώσει το ύψος του χρέους και να δημιουργήσει πρόσθετα αναπτυξιακά οφέλη. Η πολιτική αυτή έχει ως βασικούς άξονες την καταγραφή, την προστασία και την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου, καθώς και τον εκσυγχρονισμό και την απλοποίηση των διαδικασιών και του νομοθετικού πλαισίου.

Αναλυτικά:

A. Καταγραφή

Σχετικά με την καταγραφή της Δημόσιας Περιουσίας δύο έργα βρίσκονται σε εξέλιξη:

- **Ψηφιακές Υπηρεσίες Δημόσιας Περιουσίας και Εθνικών Κληροδοτημάτων (ΨΥΔΗΠΕΕΚ)**

Αντικείμενο του έργου είναι η υποστήριξη όλων των διαδικασιών των υπηρεσιών της Γενικής Διεύθυνσης Δημόσιας Περιουσίας, μέσω της ψηφιοποίησης και διάθεσης διαγραμμάτων και εγγράφων καθώς και της δημιουργίας περιγραφικής και γεωγραφικής βάσης δεδομένων. Το έργο βρίσκεται ήδη σε φάση λειτουργίας και συνεχούς ενημέρωσης των δεδομένων του. Στόχος για το 2018 είναι: 1) η συμπλήρωση και η συνεχής ενημέρωση της βάσης δεδομένων (κτηματολογικά στοιχεία) και 2) η ολοκλήρωση της ανάρτησης των νέων καθορισμένων οριογραμμών αιγιαλού και παραλίας τόσο στην εφαρμογή αιγιαλού όσο και στο Portal του Υπουργείου.

- **Μητρώο Ακίνητης Περιουσίας (ΜΑΠ)**

Το ΜΑΠ αποτελεί βασική δράση της ΓΓΔΠ για την καταγραφή, σε ενιαίο Μητρώο, όλης της ακίνητης περιουσίας φορέων του Δημοσίου Τομέα. Το Μητρώο Ακίνητης Περιουσίας είναι ένα συνεχώς επικαιροποιούμενο γεωγραφικό και περιγραφικό μητρώο, στο οποίο διασυνδέονται οι βάσεις δεδομένων της δημόσιας περιουσίας όλων των Υπουργείων. Η αναγκαιότητα του έργου συνίσταται στη δυνατότητα που παρέχει στη ΓΓΔΠ να συντονίζει και να ελέγχει την εφαρμογή της κυβερνητικής

πολιτικής για τη διαχείριση και αξιοποίηση των ακινήτων μέσω της ψηφιακής συστηματικής καταγραφής, ταξινόμησης και επεξεργασίας.
Στόχος για το 2018 είναι η δημιουργία νέων αναφορών ΒΙ και η επικαιροποίηση των γεωγραφικών υποβάθρων (LSO 25).

Το ΜΑΠ αποτελεί το βασικό εργαλείο εντοπισμού ακινήτων του Ελληνικού Δημοσίου για μεταβίβαση ακινήτων στην Ελληνική Εταιρία Συμμετοχών και Περιουσίας.

- **Εντοπισμός και ακριβής προσδιορισμός ακίνητης περιουσίας ιδιαίτερου φυσικού κάλλους**

Στο πλαίσιο της ανάδειξης της δημόσιας περιουσίας η ΓΓΔΠ θα προχωρήσει με τη σύμπραξη εξειδικευμένων τμημάτων ελληνικών πανεπιστημίων, στον ακριβή προσδιορισμό των ορίων δημόσιων ακινήτων ιδιαίτερου φυσικού κάλλους ή ιδιαίτερης σημασίας για την οικονομία, που δεν ήταν δυνατό μέχρι σήμερα να οριοθετηθούν με τα υπάρχοντα μέσα και τη στελέχωση των υπηρεσιών (πχ. Καλντέρα νήσου Θήρας). Ο ακριβής εντοπισμός τέτοιων ακινήτων θα επιφέρει σημαντικά οφέλη για το δημόσιο συμφέρον, καθώς και αύξηση των εσόδων του Δημοσίου.

B. Προστασία

- **Αξιοποίηση δορυφορικών δεδομένων**

Στόχος της ΓΓΔΠ είναι η συνεχής ενημέρωση του ΨΥΔΗΠΕΕΚ μέσω της καταχώρισης ανά τακτά χρονικά διαστήματα των χωρικών μεταβολών των δημόσιων κτημάτων (λόγω ρυμοτομίας, απαλλοτριώσεων, καταπατήσεων κ.ά.), των ακτών (λόγω διαβρώσεων, τεχνικών έργων κ.ά.) και των κοινόχρηστων ζωνών αιγιαλού (λόγω καταπατήσεων) με την αξιοποίηση δορυφορικών εικόνων και πτήσεων μη επανδρωμένων αεροσκαφών (drone). Με την ηλεκτρονική αποστολή των εν λόγω στοιχείων στις κτηματικές υπηρεσίες, μπορεί να διαπιστώνεται ποιες από αυτές τις μεταβολές είναι νόμιμες και ποιες παράνομες ώστε να προλαμβάνονται έγκαιρα τυχόν φαινόμενα αυθαιρεσίας.

Γ. Αξιοποίηση

- **Στέγαση δημόσιων υπηρεσιών – εξορθολογισμός και εξοικονόμηση δαπανών**

Συνεχίζεται το 2018 η αξιοποίηση της ακίνητης κτηριακής περιουσίας του Δημοσίου και η ορθολογική διαχείριση των αναγκών στέγασης των υπηρεσιών και οργανισμών του, προς τον σκοπό δραστηρικής μείωσης των σχετικών λειτουργικών δαπανών.

- **Κατεχόμενα και Ανταλλάξιμα Κτήματα**

Άμεσα έσοδα για τον Κρατικό Προϋπολογισμό μπορούν να εξασφαλισθούν από την εκποίηση των κατεχομένων Δημοσίων και Ανταλλαξίμων Κτημάτων. Η εξαγορά των κατεχομένων Δημοσίων και Ανταλλαξίμων Κτημάτων, αποτελεί λύση αξιοποίησης της Δημόσιας Περιουσίας με πολλαπλή στόχευση:

- Την εξάλειψη κοινωνικών συγκρούσεων και αναταραχών που εκδηλώνονται κάθε φορά που η Πολιτεία σπεύδει να προστατεύσει με συγκεκριμένα μέτρα, αλλά με τεράστια χρονική καθυστέρηση, την περιουσία της.
- Την εισροή σημαντικών εσόδων στον Κρατικό Προϋπολογισμό, αλλά και την αποτελεσματική προστασία της κοινόχρηστης περιουσίας του Δημοσίου, καθώς και της περιουσίας που θα προκύψει κατά την υλοποίηση του Εθνικού Κτηματολογίου.
- Την απελευθέρωση των αρμόδιων διοικητικών υπηρεσιών και των δικαστηρίων από σημαντικό αριθμό δικών, εξόδων και γραφειοκρατικών διαδικασιών.

Στόχος της ΓΓΔΠ είναι η προώθηση παρεμβάσεων για:

- **Σχολάζουσες Κληρονομίες**

Άμεσα έσοδα μπορούν να εξασφαλισθούν από τις Σχολάζουσες Κληρονομίες μέσω της υλοποίησης προγράμματος ταχείας εκκαθάρισής τους ώστε να μην παραμένουν υποθέσεις εκκρεμείς για μεγάλο χρονικό διάστημα.

- **Κληροδοτήματα**

Στόχος της ΓΓΔΠ είναι να ενεργοποιήσει τους μηχανισμούς ελέγχου του Υπουργείου Οικονομικών επί των ιδρυμάτων και κληροδοτημάτων, ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματική υλοποίηση του κοινωνικού έργου που έχουν αναλάβει σύμφωνα με τις διαθήκες των διαθετών. Επίσης, στόχος της ΓΓΔΠ είναι η επίτευξη της μέγιστης δυνατής δημοσιότητας στις χορηγούμενες από τα ιδρύματα υποτροφίες προς ενημέρωση των ενδιαφερόμενων φοιτητών.

- ***Αιγιαλοί και Παραλίες***

Η διενέργεια ηλεκτρονικών δημοπρασιών για την παραχώρηση απλής χρήσης αιγιαλού και παραλίας που πραγματοποιήθηκε στο 2017 για έναν μικρό αριθμό θέσεων θα επεκταθεί σε όλες τις δημοπρατούμενες θέσεις, καθώς και σε άλλα αντικείμενα προς δημοπρασία (πχ αμμοληψίες), εξετάζοντας παράλληλα τη δυνατότητα διενέργειάς τους μέσω υπάρχοντος συστήματος του Υπουργείου Οικονομικών.

Άμεσα έσοδα μπορούν να εξασφαλισθούν από την τροποποίηση της διαδικασίας παραχώρησης της χρήσης του Αιγιαλού και της Παραλίας, που γίνεται σήμερα έναντι μικρού τιμήματος για το Δημόσιο και αφορά στις περιπτώσεις που υπογράφονται μισθωτήρια συμβόλαια, με τη διενέργεια ηλεκτρονικών δημοπρασιών για την παραχώρηση απλής χρήσης αιγιαλού και παραλίας και αμμοληψιών.

Επίσης, στόχος της ΓΓΔΠ είναι η επικαιροποίηση και η απλούστευση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τον Αιγιαλό – Παραλία με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Η στόχευση θα είναι διπλή: αφενός να διασφαλίζεται η προστασία του Αιγιαλού και της Παραλίας και αφετέρου να προωθείται και να διευκολύνεται η αναπτυξιακή πολιτική της χώρας.

- ***Γραφείο Ελληνικού***

Το Γραφείο Ελληνικού λειτουργεί ως υπηρεσία μιας στάσης για τη χορήγηση κάθε άδειας ή έγκρισης που είναι απαραίτητη για την υλοποίηση των έργων και δραστηριοτήτων στο Μητροπολιτικό Πόλο Ελληνικού Αγ. Κοσμά καθώς και για την ανέγερση πάσης φύσεως κτιρίων και εγκαταστάσεων.

Στόχος της ΓΓΔΠ είναι η υλοποίηση των ήδη κατατεθειμένων προτάσεων της για τη στελέχωση του Γραφείου Ελληνικού, ώστε να είναι σε πλήρη λειτουργία και να ανταποκριθεί άμεσα στις κατά νόμο αρμοδιότητες του, καθώς και η επεξεργασία σχεδίου γενικών οδηγιών, εγκυκλίων και αποφάσεων για τη διευκόλυνση της διαδικασίας αδειοδότησης.

- ***Επιτροπή Μετεγκατάστασης Οργανισμών Ελληνικού (ΕΜΟΕ)***

Υπό την αιγίδα της Γενικής Γραμματείας Δημόσιας Περιουσίας λειτουργεί η Επιτροπή Μετεγκατάστασης Οργανισμών Ελληνικού (αρ. 6 του ν. 4062/2012), η οποία είναι διυπουργική επιτροπή σε επίπεδο Γενικών Γραμματέων με αντικείμενο τον συντονισμό των αρμόδιων υπηρεσιών, την επίλυση τυχόν προβλημάτων κατά τη μετεγκατάστασή τους, καθώς και τον επιτελικό σχεδιασμό, προγραμματισμό, επίτευξη και έλεγχο των διαδικασιών και ενεργειών απομάκρυνσης όλων των φορέων που είναι εγκατεστημένοι εντός του Μητροπολιτικού Πόλου.

Στόχος για το 2018 είναι η συνδρομή στη συνδυασμένη ανάπτυξη και αξιοποίηση του ακινήτου μέσω της απελευθέρωσης του χώρου από τους χρήστες δημόσιου χαρακτήρα.

Δ. Εκσυγχρονισμός διαδικασιών και απλοποίηση νομοθετικού πλαισίου

- ***Μητρώο Αξιών Ακινήτων – Σύστημα Μεσοσταθμικών Εμπορικών Αξιών Ακινήτων***

Μέσω της δημιουργίας του Μητρώου Τιμών Ακινήτων η ΓΓΔΠ στοχεύει:

- Στη δημιουργία του οικονομικού προφίλ των δημόσιων και των ιδιωτικών ακινήτων της χώρας σε ενιαία βάση δεδομένων, τόσο για την ορθολογικότερη διαχείριση-αξιοποίηση της Δημόσιας Περιουσίας όσο και για την άσκηση της εκάστοτε πολιτικής διά των τιμών των ακινήτων.
- Στη συμβολή στον καθορισμό της πολιτικής της χώρας, σχετικά με τις τιμές των ακινήτων και το συστηματικό και αυτόματο τρόπο προσδιορισμού τους με συνολική και αντικειμενική αντίληψη, απαλλαγμένη από την επισφάλεια της προσωπικής κρίσης και των τοπικών επηρεασμών. Επίσης στόχο αποτελεί η συμμόρφωση της χώρας με τα διεθνή πρότυπα και η τήρηση των διεθνών δεσμεύσεων.

- Στη δημιουργία σε κεντρικό επίπεδο Ηλεκτρονικού Μητρώου (βάσης δεδομένων) Αξιών Ακινήτων επί καταλλήλων γεωχωρικών δεδομένων, με συγκέντρωση αξιόπιστων στοιχείων των φορέων για τη διαρκή παρακολούθηση της αγοράς ακινήτων.
- Στη μετάβαση του συστήματος Αντικειμενικών Αξιών Ακινήτων σε σύστημα Μεσοσταθμικών Εμπορικών Αξιών Ακινήτων, με τη χρήση και την επεξεργασία του Ηλεκτρονικού Μητρώου Αξιών Ακινήτων.
- Στη διαρκή εξέλιξη-αναβάθμιση του συστήματος Μεσοσταθμικών Εμπορικών Αξιών Ακινήτων, ώστε να αποτελέσει αξιόπιστο εργαλείο για την εμπέδωση διαφάνειας στις συναλλαγές Κράτους – Πολίτη που αφορούν στην ακίνητη περιουσία, καθώς και για την ορθολογικότερη διαχείριση και αξιοποίηση της Δημόσιας Περιουσίας.
- Στην αναπροσαρμογή του συστήματος Μεσοσταθμικών Εμπορικών Αξιών Ακινήτων, όπου απαιτείται, με βάση το Ηλεκτρονικό Μητρώο Αξιών.

- ***Επανεξέταση του Κώδικα Απαλλοτριώσεων***

Στόχος της ΓΓΔΠ είναι η επανεξέταση του κώδικα απαλλοτριώσεων με γνώμονα την απλοποίηση των διαδικασιών και την εναρμόνιση με τις κοινοτικές δεσμεύσεις, προς τον σκοπό εξοικονόμησης δημόσιων δαπανών.